

Møte torsdag den 9. desember 2010 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 33):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2011, kapitler under Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16)
(Innst. 12 S (2010–2011), jf. Prop. 1 S (2010–2011) og Prop. 1 S Tillegg 3 (2010–2011))
 2. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2010 under Kulturdepartementet
(Innst. 103 S (2010–2011), jf. Prop. 34 S (2010–2011) kap. 310)
 3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2010 under Landbruks- og matdepartementet
(Innst. 115 S (2010–2011), jf. Prop. 28 S (2010–2011) kap. 1137)
 4. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer på statsbudsjettet for 2010 under Kunnskapsdepartementet
(Innst. 116 S (2010–2011), jf. Prop. 31 S (2010–2011) unntatt kap. 231)
 5. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2010 under Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
(Innst. 117 S (2010–2011), jf. Prop. 38 S (2010–2011) kap. 1504)
 6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om statsråd Liv Signe Navarsetes og statsråd Terje Riis-Johansens forhold til inhabilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet
(Innst. 107 S (2010–2011))
 7. Innstilling fra finanskomiteen om endringer i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven, lov om individuell pensjonsordning mv.
(Innst. 120 L (2010–2011), jf. Prop. 6 L (2010–2011))
 8. Forslag fra stortingsrepresentant Jan Tore Sanner på vegne av Høyre fremsatt i Stortingets møte 25. november 2010 (jf. Innst. 4 L):
«Stortinget ber regjeringen oppheve § 18-2 i forskrift til opplæringsloven og § 7B-1 i forskrift til privatskoleloven.»
 9. Forslag fra stortingsrepresentant Jan Tore Sanner på vegne av Høyre fremsatt i Stortingets møte 25. november 2010 (jf. Innst. 4 L):
«Stortinget ber regjeringen endre § 1A-1 i forskrift til opplæringsloven og § 2B-1 i forskrift til privatskoleloven slik at leksehjelp for 1.-4. årstrinn trappes ned fra 8 til 4 timer fra 1. januar 2011 og avvikles fra 1. juli 2011, og leksehjelp for 8.-10. årstrinn innføres fra 1. juli 2011 med om lag 4 uketimer.»
 10. Forslag fra stortingsrepresentant Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti fremsatt i Stortingets møte 25. november 2010 (jf. Innst. 4 L):
«Stortinget ber regjeringen fastsette en endringsforskrift til forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14, herunder en eventuell presisering av hva som regnes som nullutslippsbil.»
 11. Innstilling fra næringskomiteen om fiskeriavtalane Noreg har inngått med andre land for 2010 og fisket etter avtalane i 2008 og 2009
(Innst. 97 S (2010–2011), jf. Meld. St. 18 (2009–2010))
 12. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke-Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve om kvoteåret
(Innst. 83 S (2010–2011), jf. Dokument 8:132 S (2009–2010))
 13. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke-Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve om eier- og maktforholdene i fiskerinæringen
(Innst. 100 S (2010–2011), jf. Dokument 8:133 S (2009–2010))
 14. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeloven 1902 (skimmingsutstyr og identitetskrenkelse)
(Lovvedtak 25 (2010–2011), jf. Innst. 89 L (2010–2011) og Prop. 14 L (2010–2011))
 15. Referat
- Presidenten:** Representantene Erna Solberg, Jan Arild Ellingsen, Heikki Holmås og Dagfinn Høybråten, som har vært permittert, har igjen tatt sete.
Representanten Torstein Trældal vil framsette et representantforslag.
- Torgeir Trældal (FrP) [10:00:26]:** Jeg vil fremme et representantforslag fra representantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold, Jørund Rytman og undertegnede om å fjerne tollsats på import av kjøtt i perioden 6. desember til 31. desember.
Så vil jeg be om at man bruker forretningsordenens § 28 c for å hurtigbehandle saken.
- Presidenten:** Representanten Arne Sortevik vil framsette et representantforslag.
- Arne Sortevik (FrP) [10:01:14]:** På vegne av representantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen, Harald T. Nesvik og meg selv vil jeg gjerne sette frem et representantforslag om å styrke sjøtransportens konkurransevne i Norge.
- Presidenten:** Representanten Laila Dāvøy vil framsette et representantforslag.
- Laila Dāvøy (KrF) [10:01:47]:** Jeg har gleden av å sette frem et representantforslag fra Geir Jørgen Bekkevold, Rigmor Andersen Eide, Dagfinn Høybråten, Kjell

Ingolf Ropstad og meg selv om å legge ned de regionale helseforetakene og omgående fryse alle omstillingsprosesser i lokalskykehusene.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at formiddagsmøtet om nødvendig fortsetter utover den reglementsmessige tid, kl. 16, til dagens kart er ferdigbehandlet. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:02:43]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2011, kapitler under Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16) (Innst. 12 S (2010–2011), jf. Prop. 1 S (2010–2011) og Prop. 1 S Tillegg 3 (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 25 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet 30 minutter, Høyre 20 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Venstre 10 minutter og medlemmer av regjeringen 10 minutter.

Presidenten vil videre foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Det vil videre bli foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Marianne Aasen (A) [10:04:24] (komiteens leder): Dette har vært en god uke for norsk skole. I motsetning til i våre to naboland Sverige og Danmark har PISA-undersøkelsen gitt oss et klapp på skulderen og en opplevelse av at vi som skolenasjon er på rett vei. Trenden er snudd, pilene peker oppover. Elevene lærer mer, og kvaliteten blir bedre. Det er naturlig å starte årets budsjettdebatt med nettopp dette.

Hva forteller dette oss? At hardt arbeid og målrettet innsats over tid nytter. Riktige veivalg og systematisk arbeid har gitt resultater. Så må alle vi som har innflytelse i norsk skole, fortsatt jobbe hardt. Men vi er, som forskerne som la fram undersøkelsen, selv sier, på rett spor. Det gir skolen selvtillit og tro på at man jobber riktig. Det i seg selv er en kilde til ny energi. Håpet er at vi vil se enda

flere tegn på framgang i tiden som kommer. Jeg tror det vil skje.

Resultatene av PISA-undersøkelsen for 2009 vil jeg ikke bruke mer tid på her. Det er kjent for de aller fleste allerede. Jeg ønsker derimot å gå inn på hvorfor det er slik, slik Arbeiderpartiet ser det.

Som i skolen for øvrig – målrettet innsats basert på kunnskap virker. Vi eksperimenterer ikke med skolen. Høyresiden vil ha mer konkurranse, privatisering og rangering av elever, av skoler og av lærere. Fremskrittspartiet og Høyre er positive til nivådeling og inndeling etter ferdigheter. Dette advarer forskere, lærere, skoleledere og elever mot. OECDs egen vurdering av PISA-undersøkelsen for alle landene framhever den nordiske skolemodellen fordi vi har unngått segregering, nivådeling og overdreven individualisering. Etter min mening er dette en sterk støtte til fellesskolen.

Både i Sverige og i Danmark har privatiseringen skutt fart de siste årene. De er med god grunn mindre fornøyd med resultatene enn det vi er. Særlig Sverige har grunn til å revurdere sin skolepolitikk. Den borgerlige privatiseringsbølgen har ført til økte forskjeller, men minst like viktig – den har samlet sett ført til en dårligere skole.

Kunnskapsløftet kan vi på mange måter stå sammen om. Det var en Arbeiderparti-minister som satte ned Søgnen-utvalget, og som la mange av de viktige premissene for Kunnskapsløftet. Det var Høyre-minister Kristin Clemet som la saken fram i Stortinget under Bondevik II-regjeringen. Det var en SV-minister som satte reformen ut i livet. Vi er enige om målstyring og ikke detaljstyring. Vi ønsker fortsatt en sterk satsing på grunnleggende ferdigheter og på å styrke alt som gjør læreren bedre i stand til å lykkes.

I budsjettet ser vi også en satsing på dette. Denne høsten iverksatte vi reformen om lærerutdanning. Det vil gi lærerne i grunnskolen en høyere og mer spesialisert kompetanse for de årstrinnene, og i de fagene, de skal undervise. I budsjettet bedrer vi finansieringen for denne utdanningen ved å gi over 100 mill. kr mer enn i dag til allmennlærerutdanningen. Dette er et historisk løft for å sette lærestedene i stand til å følge opp de kravene som stilles i den nye rammeplanen. Videre er det bred enighet om at lærernes videre kompetanse skal sikres gjennom et varig system for etter- og videreutdanning. Siden 2006 er det bevilget nesten 2 mrd. kr til dette. Når skoleeier bevilger tilsvarende beløp, er vi oppe i 3,85 mrd. kr.

Statsråden er godt kjent med den uro som er i Stortinget over at for mange plasser står tomme av de plassene som staten har kjøpt på høyskoler og universiteter, samtidig som vi vet at det er en del lærere i mange kommuner som ønsker å ta mer utdanning, men som ikke får anledning til det. Vi har en utfordring når det gjelder å finne en modell som gjør at etter- og videreutdanningen fungerer slik vi alle ønsker det. Men det er og blir et viktig poeng at skoleeier, dvs. kommunene, må se seg tjent med det og evner å sette inn godt kvalifiserte vikarer når andre lærere er under utdanning. Men det er kommunene som bestemmer dette.

Jeg har lyst til å rette fokus mot Oslo, som kutter i etter-

og videreutdanningstilbudet, som fjerner den kommunale stipendordningen, og som bruker mindre penger på det som er forutsatt i spleiselaget mellom stat, kommune og lærerne. Det er verdt å merke seg for de borgerlige i salen.

Hovedsatsingen i budsjettet handler om å bekjempe frafall. Som vi alle vet, er det vesentlig at grunnleggende ferdigheter er på plass når ungdommene kommer til videregående skole. Dernest må det målrettede satsing til. I årets budsjett ligger det nå 425 mill. kr i tiltak for økt gjennomføring av videregående opplæring. Det største løftet innen høyere utdanning er 2 200 nye studieplasser. Men som det viktigste vil jeg trekke fram de 14 mill. kr til å støtte utdanningsstøtten for studenter med nedsatt funksjonsevne. Denne gruppen får neste år et stipend 12 måneder i året, året gjennom. Det er et mindre beløp, og det gjelder ikke mange. Men dette vedtaket gir enda større kraft til slagordet «lik rett til utdanning». Det er grundig dokumentert at denne gruppen opplever større barrierer enn andre når de vil studere. Samtidig har de lavere utdanning enn gjennomsnittet og større problemer på arbeidsmarkedet. Jeg er oppriktig glad for at vi i dette budsjettet løfter fram utdanning for nettopp denne gruppen.

Jeg vil være ærlig i min omtale av forskningsbudsjettet. Det er et bra budsjett, men det er ingen kraftig økning. Årets statsbudsjett bærer preg av mindre oljepengebruk enn tidligere, og det synes også på forskningsbudsjettet.

Men sammen med valutakursendringer i internasjonale kontingenter, endringer hva gjelder bygg i universitets- og høyskolesektoren samt kutt i forskning på andre deler av budsjettet enn det som ligger i denne komiteen, har det gitt bevilgninger som sektoren selv ikke jubler for. Men jeg vil minne om at bevilgningene til forskning og utvikling har økt med 50 pst. fra 2005 til 2011, fra 15,5 mrd. kr til 24,3 mrd. kr. Dette tilsvarer en realvekst på hele 27 pst. Vi har mer enn doblet kapitalen i Fondet for forskning og nyskaping. Sammenlignet med andre land er den offentlige innsatsen svært bra og på et nivå som plasserer oss på toppen i Norden.

I et stramt forskningsbudsjett er det derfor bra at vi har fått på plass noen målrettede satsinger. Vi gir 60 mill. kr mer til konkurransearenaen for fremragende forskning, og vi satser videre på forskningsinfrastruktur.

Det er svært lenge siden vi har hatt et så godt kirkebudsjett som i år. Bevilgningene til Kirken øker med 158 mill. kr. Vi har lagt inn penger til flere prestestillinger. Vi bevilger mer til trosopplæringen, slik at denne fases inn av fellesrådene i stadig flere kommuner. Og vi gir penger til kirkevalget, som skal sikre demokratiet i Kirken.

Til sist. Norge er et godt land å bo i. Mange politikere, også i våre nærmeste naboland, misunner oss vår posisjon. I mange europeiske land marsjerer folk i gatene i disse tider, anført av studenter som bl.a. protesterer mot en kraftig økning av studieavgiftene. Det viser at vi skal være varsomme med å gjøre noe med dem, som enkelte partier til dels foreslår og til dels snuser på. Orden i norsk økonomi er viktig for å sikre penger nok til gode formål i samfunnet. Dette budsjettet leverer i så måte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Mette Hanekamhaug (FrP) [10:12:19]: Representanten Marianne Aasen fremhevet i sitt innlegg viktigheten av målrettede tiltak og fokuserte på grunnleggende ferdigheter i skolen. Representanten viste også til resultatene fra PISA. De viser at 21 pst. av guttene i skolen ikke kan lese og skrive godt nok. Mitt spørsmål til representanten Aasen er derfor: Hvordan kan regjeringens fjerning av støtte til dyslektikere henge sammen med strategien for økning av basisferdigheter og kompetanse i skolen?

Marianne Aasen (A) [10:12:59]: Jeg synes det er kjempebra at Fremskrittspartiet tar opp dette med gutter og problemer når det gjelder lesing. For det er et problem i Norge, som i veldig mange andre land som har vært med i PISA-undersøkelsen, at gutter leser mye mindre, de leser dårligere, og de har dårligere leseforståelse enn jenter. Samtidig vil jeg peke på at det er færre totalt sett – mange færre elever, faktisk – som leser dårligere i denne undersøkelsen enn i 2006. Det gjelder også gutter. Like fullt er det bekymringsfullt, og vi er nødt til å ha ekstra satsing på denne gruppen.

Når det gjelder dyslektikere, er det ikke sånn at de har fått mindre støtte. Kommunene har like stor plikt til å gi hjelpemidler og sikre dyslektikere god undervisning, som før. Men det er gjort en endring på Navs budsjett når det gjelder dette, slik at det nå er kommunene som skal finansiere ekstra støtte til datamaskiner, mens det før var Nav som gjorde det.

Elisabeth Aspaker (H) [10:14:10]: På bloggen sin forleden skrev Marianne Aasen bl.a. følgende:

«Jeg er stolt av at elevene i den siste PISA-undersøkelsen har hatt Ap-regjering i seks av sine ti skoleår. Forhåpentligvis har dagens nyheter satt en endelig stopper for høyresidas svartmaling av fellesskolen.»

Da er mitt spørsmål til representanten Aasen: Skal det forstås sånn at representanten Aasen og Arbeiderpartiet nå vil tie i hjel de norske elevresultatene i PISA 2009, som fortsatt viser urovekkende mange svake lesere, færre flinke lesere, og urovekkende få elever på de høyeste nivåene i matematikk og naturfag, som er helt kritisk kompetanse for Norge i fremtiden?

Marianne Aasen (A) [10:14:56]: Overhodet ikke! Og jeg tillater meg å ta en setning på engelsk i denne salen, for jeg mener at det slagordet vi bør bruke for norsk skole nå, er: Keep up the good work!

Jeg mener vi gjør veldig mye bra. Vi gjør mer riktig nå i norsk skole enn vi gjorde i 2006. Den forrige borgerlige regjeringen la opp til stor uro i den norske skolen med trusler om mye privatisering, stor konflikt med lærerne om gjennomføring av nasjonale prøver, mer fokusering på inndeling av nivå og mer resultatpress på lærerne. Den veien vil ikke Arbeiderpartiet gå. Jeg mener at fellesskolen er det vi skal satse på. Jeg vil at vi skal snakke skolen opp, vi skal ikke snakke den ned. Men vi har en lang vei å gå fortsatt, med de høye ambisjonene som Arbeiderpartiet, og jeg vil tro også Høyre, har for norsk skole. Vi skal gjøre alle bedre. Vi skal ikke minst løfte dem som sli-

ter med lesing, som Fremskrittspartiet tok opp i den forrige replikken, men vi skal også løfte de flinkeste. Hele norsk skole skal fortsatt løftes, og det skal vi bruke PISA-undersøkelsen til.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:16:13]: Jeg tror nok det sitter en del lærere og kjenner det litt rart at Arbeiderpartiet og regjeringen prøver å ta æren for disse resultatene. For etter Kristelig Folkepartis mening er PISA-resultatene et resultat av knallhard jobbing fra mange lærere i skolen for å få dette til.

En av de tingene som representanten Aasen har vært opptatt av som et av de store virkemidlene i norsk skole, har vært timetallsøkningen. Hun har forsvart det varmt og vært tydelig på at de timene som er kommet, bare er på veien til det hun kaller en helhetlig skoledag, men som i realiteten er en heldagsskole.

Mange ganger handler det da om å ha et konkret mål. Mitt spørsmål til representanten Aasen er: Hvor mange timer inneholder en slik helhetlig heldagsskole som representanten Aasen ønsker? Og hvor mange økte timer kommer det til å komme fra denne regjeringen?

Marianne Aasen (A) [10:17:12]: Arbeiderpartiet er for en helhetlig skoledag – det er helt riktig, og det står jeg for. Men vi har ikke noen planer som jeg kan annonser fra denne talerstolen, utover det som ligger i neste års budsjett, som vi i dag skal vedta.

Jeg har lyst til å si at økt timetall i de viktigste fagene som norsk, matematikk og engelsk, supplert med felles skolemåltid, fysisk aktivitet og leksehjelp, er gjennomført på en del forsøksskoler. SINTEF evaluerte det prosjektet, og forsker Brita Bungum konstaterte at elever, lærere og foreldre er fornøyd. Dette er en fortelling om suksess. Et tilsvarende forsøk er gjort i Oslo, og de hadde bedre resultater enn referanseskolene.

Jeg mener at helhetlig skoledag gir et løft for norsk skole, og jeg mener også at representanten Dagrun Eriksen har et problem i forholdet til sin samarbeidspartner Høyre, som ligger nærmere oss i antall timetall enn Kristelig Folkeparti.

Trine Skei Grande (V) [10:18:32]: Jeg tenkte jeg skulle si litt om noe som jeg og representanten Aasen er helt enige om, nemlig at det var veldig trist for norsk skolepolitikk da mange kommuner valgte en tonivåmodell, slik at det ikke var skolesjefene som skulle være byråkrater, men at rektorene ble mer kommunale byråkrater enn pedagogiske ledere i den kunnskapsbedriften som en skole er.

Hvis vi skal klare å komme tilbake dit hvor vi igjen får en skoleadministrasjon i kommunen som tar seg av rundskrivene, mens rektorene tar seg av veiledning og av pedagogikken, tror jeg nok vi trenger større kommuner. Så mitt spørsmål til representanten Aasen blir da hvorvidt hun tror hun klarer å få til det med Senterpartiet i regjering.

Marianne Aasen (A) [10:19:24]: Jeg har tidligere uttalt meg positivt om kommunesammenslåinger, men det

står ikke at vi vil bruke tvang når det gjelder kommunesammenslåinger, verken i Arbeiderpartiets program eller Soria Moria-erklæringen. Så det er ikke aktuelt i inneværende stortingsperiode.

Jeg er sterk tilhenger av at vi skal styrke kompetansen i kommunene. Jeg mener det er altfor få kommuner som samarbeider – det er bare 4 pst. som samarbeider når det gjelder skole. Jeg er sterk tilhenger av at man når det gjelder skole slår sammen kommuneadministrasjonen i små kommuner som trenger faglig kompetanse. Og jeg er sterk tilhenger av at de kommunene som ønsker det, slår seg sammen for å få et bedre tilbud til elevene. Så i forhold til målet, nemlig å få mer robuste kommuner, er jeg villig til å mene ganske sterkt at mange kommuner burde se mye grundigere på dette, nettopp for å bedre tilbudet til sine egne innbyggere. Men jeg er ikke villig til å bruke tvang i denne stortingsperioden.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Tord Lien (FrP) [10:20:41]: Jeg har også lyst til å begynne med PISA. PISA-undersøkelsen viser at Kunnskapsløftet er i ferd med å få effekt. Den viser at fokusering på kompetansemål, måling av resultatene skolene oppnår, har effekt. Jeg tror litt av årsaken til at vi er i ferd med å komme dit, er at vi i større grad i dag enn tidligere har samme virkelighetsoppfatning, ute i sektoren og i de politiske partiene.

Jeg har sagt tidligere at i norsk skole skjedde det lite fra 1930-tallet til 1970-tallet. Da startet det en tiltakende reformiver, og på 1990-tallet slo denne reformiveren ut i full blomst – og vi reformerte som blinde høns både på høyresiden og på venstresiden.

2000-tallet har gitt oss mye mer kunnskap om skolen. Vi får stadig mer kunnskap på grunn av forskning på pedagogikk og skole – internasjonal forskning og norsk forskning – og vi har internasjonale komparative studier som f.eks. PISA, i tillegg til nasjonale prøver. Kunnskapsnivået er hevet, og det gir oss en felles plattform å diskutere skolen på. Det er viktig.

PISA viser også at satsingen på lesing har fungert. Det viser at kvaliteten på læreren i den norske skolen er av stor viktighet, det viser at det er viktig at vi på Stortinget har fokus på videreutvikling av lærerutdanningen, men det viser også at kommunene og staten i fellesskap må satse beinhardt på etter- og videreutdanning av lærere. Det er klart at kommunene må ta sin del av ansvaret der, men jeg tror – og det kommer også til uttrykk i Fremskrittspartiets budsjett – at staten må ta et større ansvar. Dette handler selvfølgelig også om å gi kommunene handlingsrom for å ta disse grepene gjennom en styrket kommuneøkonomi.

Men det som er mest gledelig med PISA, er at hele venstresiden nå omfavner resultatene og legger vekt på at resultater og måling av resultater i skolen er viktig. Det var på langt nær noen selvfølge før SV – og til dels også Arbeiderpartiet – kom i regjering i 2005.

Men jeg finner også grunn til uro, for det var voldsomt til champagnesprett for to dager siden, da resultatene kom. Jeg vil heller karakterisere det sånn at PISA viser

at vi leder stafetten etter første veksling, men at vi langt fra er i mål. Det er en framgang når det gjelder lesing, en svært gledelig framgang i lesing, men det er fortsatt sånn av én av fem gutter ikke kan lese godt nok til å forstå en fagtekst. Leseferdigheter er grunnleggende for all annen læring du skal igjennom senere i livet. Så er det noen som hevder at PISA ikke sier alt om norsk skole. Det er mulig det, og det er for så vidt sant også. Men for de guttene, altså én av fem, som ikke kan lese, sier PISA-tallene alt som vi trenger å vite.

Men satsingen har fungert. Nå må vi sørge for at guttene også får det løftet som særlig jentene har fått. Stimulering av leselysten for gutter er i så måte av avgjørende betydning. Dette løftet må gjøres i skolen, det må gjøres av lærerne, det må gjøres av rikspolitikkerne og det må, ikke minst, også gjøres av familiene. Vi må anta at gutter og jenters leselyst ikke stimuleres av den samme litteraturen. Behovet for stimulering av gutters leselyst er heller ikke noe nytt fenomen.

I den anledning finner jeg det passende å sitere Bjørnstjerne Bjørnson, som skrev i diktet «Gamle Heltberg»:

«De samme bøger, de selv-samme tanker
kamraterne åd; men jeg tabte apetitten
og så længe vragede kosten, til jeg endelig blev kvit
den ->

Så skolepensumet appellerte ikke til Bjørnson. Men Bjørnson ble allikevel heldigvis stimulert til å lese. Noe av årsaken finnes i samme dikt, der Bjørnson skriver:

«vi måtte gå der, til vi blev store.

Jeg gikk der også, - men læste Snorre.»

Det var Snorre som vekket leselysten hos Bjørnson. Nå er det vår oppgave i fellesskap å finne ut hva som stimulerer leselysten til norske gutter i dag. Jeg må kanskje stille meg noe tvilende til om Snorre er svaret for alle norske gutter, men i hvert fall er det nøkkelen til å løse denne viktige jobben for oss, å få flere gutter godt lesekyndige.

I realfag og matematikk er vi på OECD-gjennomsnitt. Mellom 10 pst. og 6 pst. av våre elever holder toppnivå i kategorien naturfag.

Jeg synes statsråd Halvorsen ofte snakker om noe veldig viktig, og det er at humankapitalen utgjør 73 pst. av nasjonalformuen, oljeindustrien bare 15 pst. Allikevel er det viktig å huske på at olje- og gassinntektene er en viktig årsak til at vi skårer så bra som vi gjør på andre ting i OECD, f.eks. velferd og velstand. Dette har oljen vært en viktig bidragsyter til, bl.a. fordi vi da vi fant oljen, satset knallhardt på realfagkompetanse for å få mest mulig igjen for de hydrokarbonene vi fant i Nordsjøen.

Når man nå vet at vi skal lage en ny økonomi i Norge, og at vi er nødt til å skape en kunnskapsbasert økonomi i Norge i nær framtid, stiller jeg meg litt undrende til denne jubelen over gjennomsnittet i OECD. Jeg lurar på hvilken arbeidsminister, sosialminister, finansminister, eller for den saks skyld hvilken som helst minister, som hadde jublet dersom Norge når det gjaldt velferd og velstand, lå på et gjennomsnittlig OECD-nivå. Hvis vi på disse parameterne skåret like bra som Polen og mente at det var bra, hadde jeg undret meg kraftig. Jeg tviler på at disse statsrådene hadde blitt gjenvalgt.

Det er klart at skal vi med en kunnskapsbasert økonomi klare å beholde velferd og velstand, er ikke gjennomsnittlig nivå i OECD godt nok. Nå er vi enige om at satsing på lesing har hatt effekt. Nå er det på tide at også realfagene får sitt løft. Det er vi helt avhengig av for å beholde velferdsnivået i Norge.

Så er det jo sånn at disse noe middelmådige resultatene i realfag i videregående skole, eller i hele grunnutdanningen, også får effekt lenger oppe i systemet. Ingeniørfaglig kompetanse er grunnleggende for norsk økonomi, og det er grunnleggende for de tekniske tjenestene ute i norske kommuner. Vi ser nå et stort frafall i høyere utdanning på teknologisiden, noe som delvis er forårsaket av svake resultater fra grunnutdanningen, men også helt åpenbart fra interne forhold i høyskolene. Det er bl.a. forårsaket av at ingeniørutdanning er fryktelig dyrt å drive, og det gjenspeiles ikke i finansieringsmodellen til regjeringen.

Jeg er veldig glad for at regjeringen nå har lagt fram et forslag i dagens budsjett om å styrke finansieringen av lærerutdanningen. Det tror jeg er et veldig viktig og riktig grep. Jeg er allikevel bekymret over at man ikke gjør det samme for ingeniørene. Teknologisk kompetanse er grunnleggende for oss, og Fremskrittspartiet foreslår altså i budsjettet for neste år å gi ingeniørene det samme løftet som lærerne har fått. Jeg tror det er nødvendig for å beholde den gode kompetansen vi har på det feltet. Men det får altså ikke flertall i dag.

Så til forskning. Nå vil alle være innforstått med at det er tøffere i år enn det har vært for den rød-grønne regjeringen tidligere. Jeg synes likevel det er lite ambisiøst det vi kommer til å vedta i dag. Men det store problemet er jo ikke i 2011. Det store problemet er jo at lavere avkastning på Forskningsfondet kommer til å skape store utfordringer i 2012. Derfor synes jeg det er trist at regjeringen ikke legger inn mer penger i Forskningsfondet i år, slik at man kunne ha unngått det store kuttet som vil komme i 2012. Men regjeringen er herved advart om det. Jeg kan ikke akkurat si at jeg ser fram til debatten til neste år, men håper at vi i fellesskap klarer å sørge for at trykket på forskning opprettholdes også i 2012. Dagens budsjett gir ikke grunnlag for det.

Så, president, går tiden.

Jeg hadde den glede å høre også finanskomiteens debatt, hvor jeg tror det var en av statsrådene som sa at dette er et budsjett for de svakeste. Arbeiderpartiet går til valg på at alle skal med. Det gjelder tydeligvis ikke barnehjemsbarna som er under høyere utdanning i Norge. Det er 90 studenter under høyere utdanning i Norge som er barnehjemsbarn eller i barnevernets omsorg. Det hadde kostet 5 mill. kr å gi disse studentene studiestøtte. Det velger den rød-grønne regjeringen ikke å gjøre. Da synes jeg at slagordene til den rød-grønne regjeringen blir noe hule.

Med det fremmer jeg forslagene som Fremskrittspartiet har sammen med andre partier.

Presidenten: Representanten Tord Lien har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Truls Wickholm (A) [10:31:01]: Tirsdag denne uken fikk vi resultatene fra PISA-undersøkelsen, som viser markant framgang for norsk skole. Rapporten trekker bl.a. fram at land der det er like muligheter til skolegang for alle elever, er land som gjør det bra – at felles skolesystem med sammenholdte klasser med lite segregering er det beste utgangspunktet for å løfte både gode elever og dem på bunnen. Dette er kjennetegn på den nordiske modellen: like muligheter for alle.

Finland gjør det klart best av de nordiske landene, med det mest sammenholdte og enhetlige skolesystemet. Sverige har nedadgående resultater. Det svenske skoleverket trekker fram mulige forklaringer:

- segregering
- elevsammensetningen er blitt mer homogen
- forskjellen mellom skoler og ulike elevgrupper er blitt større
- differensiering
- gruppeinndeling etter hvilke behov for støtte eleven har

Dette påvirker ikke elevens resultater i positiv retning.

Fremskrittspartiet har før trukket fram de to siste som gode virkemidler i skolen. Mener Fremskrittspartiet fortsatt at vi skal følge etter Sverige nedover, eller skal vi fortsette å løfte oss mot Finland, som den rød-grønne regjeringen gjør?

Tord Lien (FrP) [10:32:01]: Jeg noterer meg at man fra rød-grønn side fortsatt jubler over at vi på ett felt har passert gjennomsnittet i OECD og på to andre felt er på gjennomsnittet i OECD. Det får man bare ta til etterretning. Jeg håper ikke det sier noe om ambisjonsnivået til den rød-grønne regjeringen for skolen i tiden som kommer.

Så har jeg lyst til å være krystallklar på én ting: Det er ingen tvil om at vår aller viktigste rolle, uansett om man tilhører venstresiden eller høyresiden, er å styrke den offentlige skolen. Det er jeg krystallklar på. Det er det viktigste vi kan gjøre i fellesskap. Men så har ikke jeg helt de enorme ideologiske skylappene som noen på venstresiden har, og mener at det må være rom også for et privat supplement. Jeg tror f.eks. at private supplementer, aktører inn mot den offentlige skolen, kan være et viktig bidrag for å øke den andelen på nivå 5 og nivå 6 som etter min oppfatning er urovekkende lav i PISA-undersøkelsen.

Aksel Hagen (SV) [10:33:17]: I en budsjettdebatt er det ofte likeså interessant å se på forslag til kutt som å se på forslag til påplussinger, særlig når det kommer fra opposisjonen. Det er jo lettere fra opposisjonsplass nettopp å foreslå påplussinger.

Når vi ser på kuttene, avslører en kanskje litt mer hva slags kunnskapssyn en har som politisk parti. Det synes jeg Fremskrittspartiet her gjør på en litt frustrerende måte. Det overrasker ikke meg at Fremskrittspartiet fortsatt vil svekke undervisningen for samer, og fortsatt vil svekke undervisningen for asylsøkere og ungene til asylsøkere. Det overrasker ikke meg. Hvis Tord Lien vil kommentere det, er det fint.

Det som allikevel overrasker meg, er at Fremskrittspartiet

fortsatt vil svekke voksenopplæring. Det er så viktig i samfunnet vårt å hjelpe voksne inn igjen i opplæringsystemet. Det er tydeligvis Fremskrittspartiet ikke interessert i.

Tord Lien (FrP) [10:34:21]: Representanten Aksel Hagen trekker noen konklusjoner som det ikke er grunnlag for.

Det første replikkordskiftet i dag handlet om dyslektikere. Da var det helt åpenbart for den rød-grønne regjeringen at det var fornuftig at kommunene hadde ansvaret for disse. Da tenker jeg at det samme bør gjelde for etniske minoriteter, som f.eks. urfolk, som representanten var inne på.

Når det gjelder asylsøkere, handler jo det om at Fremskrittspartiet nok har en annen politikk på hele asylfeltet. Vi forutsetter at vår politikk kunne ha gitt et noe annet antall elever som ville ha behov for denne type undervisning. Så er det viktig å huske på at Fremskrittspartiet også har et atskillig mer offensivt kommunebudsjett, som vil sette kommunene i stand til å løse disse oppgavene selv.

Når det gjelder voksenopplæring, har det vært bred politisk enighet, slik jeg har forstått det, om at man skal fokusere mer på lesing og kunnskaper som man kan benytte i arbeidslivet. Vi vet at en god del av voksenopplæringsmidlene går til ting som ikke kan linkes veldig tett inn mot arbeidslivet.

Jette F. Christensen (A) [10:35:55]: Noe av det beste med budsjettet innenfor denne sektoren er at det legger opp til at man kan ta høyere utdanning uavhengig av lommebok og fysiske forutsetninger. Det viser satsingen på samskipnad, fravær av studentbetaling og satsing på studentboligbygging med universell utforming. Det er ikke Fremskrittspartiet enig i. I innstillingen står det:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har den klare oppfatning at universell utforming bør planlegges inn i framtidige studentboligprosjekter, og at departementet legger til rette for dette.»

Spørsmålet til representanten Lien er: Hvorfor synes ikke Fremskrittspartiet at universell utforming er viktig?

Tord Lien (FrP) [10:36:36]: Jeg vet ikke om man kan bruke uttrykket «lese Bibelen som Fanden» fra Stortingets talerstol, men her tror jeg representanten Christensen har lest i hvert fall bare en del av innstillingen.

Vi har en merknad i innstillingen som er tydelig på at en god del av de studentboligene som skal bygges, skal være universelt utformet. Jeg tror tallet er 25 pst., noe som nok er høyere enn det som er tilfellet i dag.

Det er slik at universell utforming av alle studenthybler medfører en kostnadsøkning. Vi vet at behovet er stort, og at kravet om universell utforming av alle studenthybler vil føre til at vi får bygd færre studenthybler. Fremskrittspartiet mener at det er viktig å legge til rette for at også studentene med disse utfordringene kan ha tilgang på tilrettelagte hybler, selvfølgelig, men stiller man krav om at alle hybler skal være universelt utformet, blir det færre

hybler enn det blir med vår tilnærming. Vi mener at dette er så viktig at vi må få bygd flest mulig hybler fortest mulig.

Truls Wickholm (A) [10:37:57]: I sitt svar til meg i stad sa representanten at han legger til grunn at denne regjeringen har som ambisjon at man skal ligge på gjennomsnittet i OECD. Det kan jeg avkrefte. Denne regjeringen vil, som jeg sa i innlegget, strekke seg etter de beste, og en av de beste er Finland, som nå er skjøvet ned fra førsteplassen av Korea.

Men OECD trekker også fram at i land hvor man gjør det dårlig, er det konkurranse i skolene om elevene. Det er stor konkurranse mellom elevene, og man velger tidlig ut elever etter prestasjoner. Dette er nettopp det som jeg har oppfattet å være Fremskrittspartiets politikk, og noe av det som man har stått for i Sverige.

Mitt spørsmål blir igjen: Mener Fremskrittspartiet at norsk skole skal gå i den retningen, eller skal man fortsette å strekke seg etter de beste og lære av hva de beste gjør?

Tord Lien (FrP) [10:39:01]: Jeg er veldig glad for at representanten Wickholm er tydelig på at ambisjonen ikke er å ligge på gjennomsnittet i OECD. Det er selvfølgelig en ambisjon som jeg deler fullt og helt.

Så er det også sånn at PISA-rapporten viser at innen science, altså naturfag, ligger 2 pst. av elevene i Norge på nivå 6. Det er klart at skal vi trekke norsk økonomi inn i en kunnskapsbasert økonomi fra petroleum, som jeg tror at enkelte på venstresiden noen ganger er litt opptatt av, er vi nødt til å få flere som leverer på høyt internasjonalt nivå. Da er 2 pst. for dårlig. Særlig for disse elevene tror jeg det er fornuftig å ha et supplement til den offentlige skolen. Vi vet at de som er i de andre kategoriene, de som ligger lengst ned og presterer dårligst, også har nytte av et supplement. Men jeg er tydelig på at det er den offentlige skolen som først og fremst må styrkes.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Elisabeth Aspaker (H) [10:40:21]: Denne uken står i skolens tegn i og med publiseringen av den siste PISA-undersøkelsen. Men for norske elever er antakelig dagens budsjettbehandling vel så viktig, for den handler om hvordan partiene vil prioritere skole og utdanning i 2011.

Resultatene i PISA 2009 var en god porsjon oppmuntning for norsk skole. Etter to runder med tilbakeslag, både i 2003 og i 2006, i lesing, matematikk og naturfag, kunne vi denne gangen notere oss fremgang. Leseferdighetene gjorde et gledelig byks oppover og plasserte oss på andreplass i Norden etter Finland. Nedgangen er snudd til oppgang også i matematikk og naturfag, selv om fremgangen her er mer beskjeden. Resultatene er det store gjennombruddet for tenkningen i Kunnskapsløftet og vektleggingen av grunnleggende ferdigheter som avgjørende byggesteiner for å oppnå bedre resultater og bedre læring for elevene.

Skolereformer har det kjedelige ved seg at tiden fra re-

form til resultat, ofte mer enn et tiår, betyr at det sjelden er den statsråden og regjeringen som initierer reformen, som kan høste resultatene.

Selv om 2009-resultatene av PISA viser fremgang, er sannheten også at vi er tilbake der vi var etter første runde PISA i 2000. Kunnskapsministeren har helt riktig minnet oss på at det var et resultat som den gangen sendte sjokkbølger inn i norsk skole.

Høyres nagende mistanke om at det ikke sto så bra til i norsk skole, ble til fulle bekreftet da vi fikk de første PISA-resultatene i 2001. Det ga startskuddet til en stor snuoperasjon i norsk skole under ledelse av daværende utdanningsminister Kristin Clemet fra Høyre.

Norge kunne rett og slett ikke leve med skoleresultater under gjennomsnittet i OECD samtidig som vi lå i toppen i ressursbruk og lærertetthet. Vi kunne heller ikke fortsette i et spor der en av fem elever gikk ut av grunnskolen uten å kunne lese og skrive skikkelig.

PISA 2000 dannet opptakten til Kunnskapsløftet. Men det er også et faktum at Kvalitetsutvalget samme høst fikk et nytt mandat og en ny sammensetning. Søkelyset ble for alvor satt på grunnleggende ferdigheter, flere timer i basisfagene og betydningen av dyktige lærere. Det er hevet over tvil at Kristin Clemet med stortingsmeldingen Kultur for læring satte en ny skolepolitisk dagsorden i Norge. Det er ingen overdrivelse å si at innføringen av nasjonale prøver som ledd i et nasjonalt kvalitetssikringssystem for norsk skole møtte betydelig motstand, særlig i SV, som så sent som i 2005 drev valgkamp på å vingeklippe de nasjonale prøvene. Jeg konstaterer at det fortsatt er stor uenighet om hvorvidt det skal være åpenhet om resultatene.

Regjeringens politikk om å holde resultatene av nasjonale prøver lengst mulig unna offentligheten rammer etter Høyres mening elevene, fordi sentral informasjon om kvalitet i skolen dermed holdes unna offentligheten og samfunnsdebatten. Kunnskap om skolen er en forutsetning for å gjøre forbedringer i skolen.

Dekningen av PISA vitner om stor interesse, men også stor omsorg for norsk skole og hensynet til at elevene faktisk skal lære noe den tiden de tilbringer på skolen.

Skolens hovedoppgave er å bidra til god læring. Selv om trenden i PISA 2009 er positiv, er det likevel grunn til å forfølge resultatene: bedring i lesing, men fortsatt mange svake lesere, og guttene er klart overrepresentert her. Vi har også færre lesere på toppnivå. I matematikk og naturfag er mønsteret mye det samme, som representanten Tord Lien også har vært inne på. Noen sliter tungt, og urovek-kende få elever hevder seg helt i toppen. Ser vi fremover, kan det medføre stor knapphet på viktig nøkkelkompetanse i realfag. Det er dårlig nytt for landet og for utviklingen av de nye næringene vi skal leve av etter oljen, som alle bygger på tung realfagskompetanse som en forutsetning.

Høyre har store ambisjoner for norsk skole. Målet må være en skole med dyktige lærere som møter elevene med høyere forventninger og god tilpasset opplæring, og som evner å kompensere for ulikhet i hjemmebakgrunn. Skolen må gi fabrikkarbeiderens datter og direktørens sønn like muligheter til å utnytte sine evner og talenter. Høyre kan aldri akseptere at elevene settes i bås ut fra bakgrunn,

og at skolens evne til å bidra til elevenes læring nærmest avskrives.

Norsk skole var for ti år siden kraftig underforsket. Vi visste det meste om bygninger og toalettforhold, men svært lite om kvaliteten i skolen, målt i elevenes læringsutbytte. Det er heldigvis historie. Sammen med PISA, PIRLS, TIMSS, nasjonale prøver og eksamensresultater har vi fått stadig bedre grunnlag for å følge utviklingen i elevenes prestasjoner. Kunnskapsløftets tydelige vektlegging av grunnleggende ferdigheter, klare kompetansemål i fagene og metodefrihet for lærerne har vist seg robust i møte med senere forskning og undersøkelser av elevenes prestasjoner. Dessuten vet vi at godt kvalifiserte lærere er veien til suksess. Hovedlinjene i Kunnskapsløftet fikk heldigvis tverrpolitisk støtte. Det er derfor grunn til optimisme på skolens vegne når Stoltenberg-regjeringen nå loser skolen videre, langs den stien som ble tråkket opp av den forrige regjeringen.

PISA 2009 er en ny påminnelse om betydningen av dyktige lærere. Forskjellene i resultater innad på skolene, og mellom gutter og jenter, krever nå full oppmerksomhet fra et samlet lærerkorps. Høyre mener tiden nå er overmoden for en større satsing og videreutvikling av lærerkompetansen for å ruste lærerne enda bedre faglig i møte med elevene. Høyre vil derfor innføre rett og plikt til etter- og videreutdanning og gi alle lærere mulighet til karrierebygging i sine fag. Et stort flertall av lærerne oppgir behov for faglig påfyll, men med dagens takt i etter- og videreutdanning vil det ta mange tiår å møte dette behovet. Derfor mener Høyre at regjeringen prioriterer feil når den bruker mer penger til frukt og grønt og frivillig leksehjelp enn til faktisk å kraftsatse på lærere.

Høyre har i sitt alternative budsjett satset på å gjøre mer av det vi vet virker for å heve kvaliteten i skolen. Vi dobler bevilgningen til kompetanseheving for lærere, og vi foreslår to nye timer på barnetrinnet for ytterligere å styrke begynneropplæringen. I tillegg foreslås 100 mill. kr til leksehjelp på ungdomstrinnet der behovet er størst.

Vi mener alvor med å bekjempe frafall i videregående opplæring og motvirke at elever blir hengende etter på ungdomstrinnet. Da må vi sørge for at alle elever lærer å lese i løpet av de første to–tre årene. Gode leseferdigheter er inngangen til god læring i alle andre fag.

Trivsel er utvilsomt viktig for læring, men det er ingenting som tyder på at elevene ville trives mindre dersom de lærte mer, snarere tvert imot. Jeg viser for øvrig til forslag om en stortingsmelding om forsterket innsats mot mobbing, som er et stort og urovekkende problem i norsk skole.

Ny GIV rommer en rekke positive tiltak for å få ned frafallet i videregående opplæring. Høyre er utålmodig, og vi synes det er uholdbart at det skal ta et halvt år å komme i gang med arbeidet om en ny samfunnskontrakt, og det er også uholdbart at positive tiltak, som f.eks. Skole på byggeplass, nå ser ut til å forsvinne. Tilpasset opplegg for elever som sliter, og der vi kan motvirke frafall, må altså vike for en A4-tenkning som ikke betyr godt tilpasset opplegg.

Jeg viser for øvrig til forslag om en forpliktende strate-

gi for flere lærlingplasser i offentlig sektor, og det haster, med tanke på viktige sektorer som trenger mye arbeidskraft i fremtiden, bl.a. helsesektoren, og der det i dag er altfor få lærlingplasser.

Høyres yrkesløft har en rekke forslag til bedre tilpassing av opplæring til ulike fag og elever med ulike forutsetninger. Dessverre for elevene har regjeringspartiene stemt ned de aller fleste forslagene.

En god skole må også møte elever med særlige behov. Omfanget av spesialundervisning øker stadig med økt byråkrati, flere diagnoser og stigmatiserte elever som resultat. Dette er en dårlig sirkel som må brytes. Hvorfor virker ikke opplæringslovens bestemmelse om tilpasset opplæring?

Det er sånne spørsmål den varslede stortingsmeldingen og rapporten fra Midtlyng-utvalget forventes å svare på. Høyre reagerer på at det i budsjettbehandlingen konkluderes i sentrale spørsmål knyttet til organisering av hjelpeapparatet for elever med spesielle behov, helt løsrevet fra meldingen og til tross for protester fra dem dette angår, fordi de føler at de ikke blir hørt og får være en del av prosessen.

Bortfall av statlig støtte til PC-utstyr for dyslektikere har gjort hverdagen vanskeligere for disse elevene. Det er ikke lenger én dør å gå inn for å få PC og programvare. Langt færre synes å henvende seg til kommunen for sånne hjelpemidler. Om vi ikke tror at antallet dyslektikere er blitt dramatisk redusert over natten, er det nå en reell fare for at mange elever ikke får den hjelpen de har krav på i skolehverdagen. Regjeringens kutt i PC-støtten er usosialt, og det er helt uforståelig at en skolestatsråd fra SV kan stå fram og forsvare dette.

En god skole er en fundamental forutsetning for å kunne forsyne landet med velkvalifisert arbeidskraft i fremtiden. Gjennom et kompetanseløft for lærere og økt forskningsinnsats vil Høyre legge grunnlaget for morgendagens vekst og velferd. Målet må være at Norge innen ti år skal kunne hamle opp med Finland og matche de beste landene i PISA-undersøkelsen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marianne Aasen (A) [10:50:22]: Som partier er vi jo i konkurransesituasjon oss imellom. Vi slåss om velgerne gunst og vil gjerne ta æren når det går godt, og så vil vi legge skylden på andre når det går dårlig. Det kan jo ofte være fristende for alle partier, la meg understreke det, men jeg opplever ofte at det sjelden tekker velgere. Det sjarmerer sjelden velgere. Jeg opplever at det velgerne er mest opptatt av, er framtiden.

Det jeg konstaterer nå, er at Fremskrittspartiet og Høyre gjør det bra på meningsmålingene. Det jeg da lurte på, er hva slags skole vi da får. Det jeg ikke er redd for, er at vi skal få mindre fokus på lesing. Jeg er heller ikke redd for at vi skal få mindre fokus på tidlig innsats eller en del av de tingene som det heldigvis, vil jeg si, er bred politisk enighet om. Men jeg er redd for hva Høyre og Fremskrittspartiet vil gjøre i forhold til private skoler. Jeg er redd for hva Høyre og Fremskrittspartiet vil gjøre i forhold til inn-

deling i grupper etter prestasjoner. Der har jeg lyst til å peke på en rapport fra Sverige, der sies det rett ut at inndeling etter prestasjonsnivå fører til lavere nivå. Går dere inn for det, i Høyre?

Elisabeth Aspaker (H) [10:51:34]: Jeg er veldig glad for at jeg fikk det spørsmålet fra representanten Marianne Aasen. Høyre går altså ikke inn for den nivådelingen, sånn som Marianne Aasen beskriver den, at man skal sette elevene i permanente båser. Vi har sagt at de rådene som kom fra Matematikkutvalget, faktisk er noe som alle politikere bør lytte til. Det er et fag som sliter kolossalt, og man har foreslått at man skal nærme seg elevene med større grad av differensiering i klassesituasjonen. Det mener jeg er å etterleve opplæringslovens bestemmelse om tilpasset opplæring. Det er å ta den bestemmelsen på ramme alvor og legge til rette for en undervisning som faktisk alle elevene kan ha utbytte av, og som setter dem i stand til å klatre og å oppleve mer mestring, faglig.

Johannes Rindal (Sp) [10:52:34]: Høyre er glad i begrepet kvalitet og prøver jevnlig å sette likhetstegn mellom kvalitet og Høyres skolepolitikk.

Etter Senterpartiets syn er det viktigste bidraget til kvalitet i skolen å gi kommuner og fylker økonomiske rammer som muliggjør en satsing og videreutvikling av skolen lokalt. Med det som bakgrunn er det interessant å lese Høyres alternative statsbudsjett, som kutter en halv milliard i rammen til fylkeskommunene. Det hadde vært interessant å høre representanten Aspakers forklaring på sammenhengen mellom kutt i rammen til fylkeskommunene og økt kvalitet i videregående opplæring.

Elisabeth Aspaker (H) [10:53:15]: Den klare sammenheng er at de kuttene som gjøres i fylkeskommunens ramme, er knyttet til regional utvikling, hvor Høyre faktisk foreslår omdisponeringer og kommunale næringsfond som en erstatning for det. Høyre har klare, tydelige prioriteringer i sitt utdanningsbudsjett og innenfor kommunerammen, som sier at skole er blant de aller viktigste oppgavene som skal prioriteres, enten man befinner seg i et fylke, eller man befinner seg i en kommune.

Så jeg kan berolige representanten Johannes Rindal og Senterpartiet med at det ikke er noen fare for at kvaliteten skal forringes i videregående opplæring om Høyre skulle komme til makten.

Hadia Tajik (A) [10:54:03]: Representanten Aspaker snakket varmt om etter- og videreutdanning i innlegget sitt.

I Oslo kutter Høyre i etter- og videreutdanningstilbudet. De fjerner den kommunale stipendordningen og bruker mindre penger enn det som er forutsatt i spleiselaget. Det jeg lurer på, er: Hvorfor kutter Høyre på dette i Oslo, når etter- og videreutdanningstilbudet er så viktig for Høyre sentralt?

Elisabeth Aspaker (H) [10:54:37]: Hvis det er en kommune som virkelig tåler å bli tatt fram som en fore-

gangskommune når det gjelder å satse på skolen, er det nettopp Oslo kommune. Der har man over år hatt systematiske, gode opplegg for å følge opp skolelederne og lærerne sine, og ingen kommune har mer inngående enn Oslo overvåket elevprestasjoner og satt inn tiltak der man ser at det er nødvendig. Jeg føler meg veldig rolig på at de prioriteringer Oslo gjør, fortsatt har det ene fokuset at de skal skape en skole som gjør at alle elevene i Oslo faktisk skal få mulighet til å strekke seg og nå nye faglige mål.

Marianne Aasen (A) [10:55:32]: Jeg har lyst til å ta fatt i det jeg tok opp i min forrige replikk da jeg snakket om prestasjoner i Sverige. Jeg vil gjerne spørre representanten Aspaker om hvordan hun ser på privatisering, om hun ønsker at man skal gå tilbake til den gamle privatskoleloven, og hvordan Høyre stiller seg til det etter det vi nå ser med hensyn til erfaringene fra Sverige.

Elisabeth Aspaker (H) [10:55:52]: Jeg synes vi skal lytte til hva den svenske utdanningsministeren nå har sagt i sine kommentarer til PISA, at de er i gang med å gjøre endringer i svensk skole. Som flere har vært inne på, vet vi at reformer tar tid. Jeg er helt sikker på at den svenske utdanningsministeren nå kommer til å se til Norge for å se på hva det er vi gjør, som gjør at vi har kommet på rett spor.

Men det er helt opplagt at den friskoleloven som den forrige regjeringen initierte, er en friskolelov som Høyre mener vi kan tillate oss å ha i Norge. Om det går 4–5 pst. norske elever i friskoler, er det ingen trussel mot den offentlige skolen. Tvert imot mener vi at det er riktig at elevene og foreldrene skal kunne ha mulighet til å gjøre et slikt valg.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Aksel Hagen (SV) [10:57:02]: I regionalpolitikken skiller en gjerne mellom den lille og den store politikken. Den lille handler om by- og distriktpolitikk, om de mer konkrete mål og virkemidler som en bruker der, mens den store handler om den store samfunnspolitikken. Da kommer vi inn på veg- og samferdselspolitikk, landbrukspolitikk, helsepolitikk osv. Da er poenget at det hjelper ikke om en driver med småpene ting innenfor den lille regionalpolitikken, hvis en i den store politikken, f.eks., har en politikk som fører til sterk sentralisering og svekker distriktene.

Når temaet er kunnskapspolitikk, er det like hensiktsmessig, synes jeg, å prate om både den lille og den store politikken, for skolen – altså hele opplæringssystemet vårt – skal jo speile samfunnet. Vi ser stadig mer i skoledebatten at flere og flere av oss fokuserer på at det er et sterkt avhengighetsforhold mellom skole og samfunn. Begge trenger hverandre, og begge må spille på lag for å lykkes med de mål og ambisjoner en har.

Etter SVs mening er det særlig når det gjelder den store kunnskapspolitikken, at høyrepartiene i Norge svikter. Det nytter lite å arbeide mot sosial reproduksjon inne i skolebygningen og inne i opplæringssystemet når den generelle

samfunnspolitikken til høyrepartiene har som konsekvens større sosiale og økonomiske forskjeller mellom folk og distrikter. Det blir like fåfengt å arbeide for en nulltoleransetilnærming til mobbing når folk ute i samfunnet – og det er mange av dem i dag – føler seg mobbet både av enkeltpolitikere og politiske partier for sin religiøse tro, for sin påkledning, for sin seksuelle legning, eller at de på grunn av uførhet ikke klarer å stå i arbeidslivet. Det blir ikke enkelt å inspirere elever, studenter og lærere til ivrig innsats hvis samfunnet for øvrig signaliserer at det ikke er så farlig med kunnskap. Vi ser det nettopp i en del viktige debatter i dag. For eksempel er klimadebatten et grelt eksempel på dette, der ikke minst Fremskrittspartiet snur kunnskap og forskning ryggen og har sine egne forklaringer, i motsetning til det «kunnskapsprodusentene» forteller oss. Det hjelper lite at høyresiden er opptatt av å hylle likhet og små forskjeller, når vi har en skattepolitikk og en arbeidslivspolitik som viser at partiene ute i samfunnet har en annen praksis.

Men det er sjølsagt lurt taktisk oppslutningsmessig i dag å ikle seg rød-grønn språkdrakt, ikke minst i en tid da både forskere og mange politikere hyller den norske samfunnsmodellen. Det siste bidraget når det gjelder å fram snakke den norske modellen, kommer – noe overraskende kanskje – fra OECD i forbindelse med den siste PISA-rapporten. For det er ikke SV-leder og kunnskapsminister Kristin Halvorsen som forklarer framgangen i norsk skole ved å vise til enhetsskolene, og at vi har et samfunn med små sosiale forskjeller og spenninger. Nei, det er OECD sjøl!

La oss også huske hva Boston College-professor Andrew Hargreaves uttalte på den store opplæringskonferansen i Trondheim i august, og som han gjentok da vi i KUF-komiteen var på besøk i Boston en måned senere: Det er to store årsaker til frafallsproblematikken i videregående skole. Den ene er ungdomsskolen, som vi nå tar tak i på en veldig god måte, og den andre er samfunnet – et samfunn med store sosiale forskjeller og med store spenninger. Når vi har et slikt samfunn, vil vi heller ikke klare å løse frafallsproblemer i videregående skole.

Så over til den lille kunnskapspolitikken: Det er ingen tvil om at det nå råder en ganske stor enighet både mellom de politiske partier, mellom de politiske partier og fagfolk her i Norge, og mellom de politiske partier og lærere og andre som jobber i skolen – heldigvis. Det synes jeg går tydelig fram av budsjettinnstillingen her i dag. Jeg ser jo at noen av opposisjonspartiene vil flytte litt på leksehjelp, noen vil ta ut frukt og grønt, noen vil redusere litt i antall timer, mens andre vil øke noe i antall timer, noen vil redusere litt aktiviteter i studieforbundene osv. Vi ser at privatisering er skjøvet i bakgrunnen. Jeg synes representanten Elisabeth Aspaker her svarte ganske diffust da hun ble utfordret tidligere i debatten i dag.

Forskjellene er faktisk ikke større enn som så, og det er jo et godt utgangspunkt for det videre utviklingsarbeidet som vi alle er så ivrige på å fortsette med, og som vi har så klare ambisjoner for.

Tidlig innsats og en innsats der en i størst mulig grad ser enkelteleven – og ut fra det gir et tilbud justert for en-

kelteleven innenfor den rammen klassen eller gruppen setter – står sentralt i norsk skolepolitikk for tiden. For å få til dette er det viktig med tid nok, det er viktig med lærere nok, og det er viktig at skolen blir en plass der alle trives. Derfor er det så viktig at antall timer på barnetrinnet blir utvidet med en time fra høsten 2010, at vi har kommet i gang med leksehjelpordningen, og at Kunnskapsdepartementet sammen med lærerorganisasjonene og KS er i ferd med å utvikle en ressursnorm, slik at lærertettheten øker, og slik at vi får skolen til å bli en god læringsarena og en god arbeidsplass. Skolepolitikk for oss rød-grønne dreier seg om noe langt mer enn å finne fram til det ene, forløsende enkelttiltaket. Det er å finne fram til helhetlige, gode løsninger, både når det gjelder opplæringssystemene, og når det gjelder skolen alene, ikke minst i samspill med samfunnet.

Det blir for oss en videre, helt naturlig ambisjon i årene framover, som vi ser fortsatt at noen av partiene – enn så lenge – vegrer seg litt imot å utvikle grunnskole/SFO-pakken til å bli et heldagstilbud, på samme måten som barnehagen så vellykket har blitt det. Vi har fått en kulturskolemelding – den må vi alle lese – som på en inspirerende måte nettopp presenterer et slikt mulig tilbud. Vi vet at de langt fleste foreldre trenger det, vi vet at næringslivet og samfunnslivet trenger den arbeidskraften som på denne måten blir «tilgjengelig» når ungene har et godt tilbud på dagtid. Ikke minst vet vi at ungene setter pris på en dag som er fylt med god skole, med god kultur, friluftsliv og idrettsaktiviteter, og som sjølsagt gir rom for avkopling og fri lek.

I den siste PISA-undersøkelsen, som de fleste her kommer innom i dag, står det at

«i en internasjonal sammenligning framstår Norge som et land med stor grad av utjevning når det gjelder læringsutbytte».

Den fokuserer altså bl.a. på sammenheng mellom læringsutbytte og sosial utjevning. Den sier, som ikke minst den rød-grønne regjeringa sier, at dette ikke er godt nok. Men relativt sett, er altså konklusjonen til forskeren bak rapporten, er vi på rett spor: Norge klarer en stor grad av utjevning sammenlignet med andre land. Dette var for meg en av de mest gledelige konklusjoner i den rapporten, for det viser at vi også er på rett veg når det gjelder dette.

Et annet sentralt poeng for oss videre framover er å gjeninnføre større variasjon og mangfold, både med hensyn til fag og læringsmetode. Jeg gleder meg så over å bidra til å utvikle og etter hvert behandle den nye stortingsmeldingen for ungdomsskolen, for den tror jeg nettopp kommer til å betone dette på en god måte. Jeg håper inderlig at opposisjonen blir med på det, for nettopp å få tilbake noe av mangfoldet og variasjonen i tilbudet vårt, som igjen tar oss videre over i Ny GIV-satsingen, som på en veldig riktig måte signaliserer den samme forståelsen av hva som er poenget med opplæring, med det samme kunnskapssynet. Vi har mistet noen år ved at vi har blitt litt for instrumentelle, litt for smale. Jeg håper at jeg i år ikke får en replikk mot meg som den jeg fikk i fjor, som går på at når en begynner å prate om en mer praksisnær skole, når en begynner å prate om hvor viktig det er å få

inn kunst- og kulturfag osv., skal en bli beskyldt for at da er det lekning vi er på jakt etter i norsk skole.

Litt om høyere utdanning og forskning: Vi har mange gode skoledebatter i dag. Det er et lite unntak når vi kommer til høyere utdanning og forskning, for her ser det ut som om det er krise, det har liksom aldri vært verre enn det er i dag. Hvis vi ser på den rød-grønne regjeringssperioden, sier fakta på bakken at vi har hatt en betydelig vekst de siste årene. For eksempel har vi fått 1 000 nye stipendiatstillinger, vi har en reell vekst i sektoren på 10 pst. når det gjelder undervisning og studenter, vi har en reell vekst på FoU på 27 pst., vi har fått 5 200 nye studentboliger osv. Dette er plusstall, dette viser vekst. Og så kan vi alle være enige om at vi gjerne vil ha sterkere vekst, og vi vil ha både sterkere og bedre aktivitet på sektoren. Det skal vi alle ha ambisjoner om, og det er jeg veldig glad for at opposisjonen har ambisjoner om, akkurat som den rød-grønne regjeringa har ambisjoner om det.

Da er det igjen 22, eller 21 sekunder – nå 17. Jeg skal komme tilbake til i et senere innlegg og prate om det som jeg synes er særlig viktig framover, og det er i større grad å få til en offensiv når det gjelder voksnes læring – å nå voksne der voksne bor, nå voksne der voksne arbeider, og gi dem en mulighet til å komme inn i opplæringsystemet vårt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [11:07:19]: Dannelseselementet er viktig i den norske skolen. Noen ganger får jeg inntrykk av at SV internt ikke har veldig mye fokus på historiefaget, men jeg synes det er veldig bra at SV nå omfavner den nordiske modellen og markedsøkonomien. Jeg synes det er veldig bra. Det var ikke like selvsagt for 20 år siden. Jeg er også veldig glad for at representanten Hagen erklærer lekeskolen død og begravet, som han gjorde i sitt innlegg.

Men så til budsjettdebatten om finansinnstillingen. Da sa statsråd Lysbakken at dette er et budsjett som prioriterer de svake. Vi har hørt i et tidligere replikkordskifte at regjeringen fjerner støtten til datautstyr for folk med dysleksi, og SV kommer i dag til å stemme imot å gi ungdom i barnevernets omsorg som studerer, rett til studielån. Det er 90 studenter, og det koster 5 mill. kr. Hvordan passer dette inn i Lysbakkens retorikk om budsjettet?

Per-Kristian Foss hadde her overtatt presidentplassen.

Aksel Hagen (SV) [11:08:28]: For det første legger jeg merke til at Tord Lien har lest bloggen til Kristin Clemet, der hun påstår at vi har vært imot den nordiske modellen. Jeg legger merke til at Tord Lien definerer den som en markedsmodell. Det er en original definisjon. Den nordiske modellen bygger først og fremst på et trepartssamarbeid mellom arbeidstaker, arbeidsgiver og offentlige myndigheter. Vi er særlig drivende gode på nettopp dette.

Når det gjelder dysleksi, har vi jo tidligere hatt en replikkveksling om det. Her skjer det en omorganisering, her får skoleeier økt ansvar. Men det er klinkende klart at

retten til å få den type hjelpemidler står like sterkt i dag som den har gjort tidligere. Så er sjølsagt regjeringa og vi i den rød-grønne gjengen på Stortinget opptatt av at vi nå skal følge med på hva som skjer, og får det noen uheldige utslag, skal vi sjølsagt rette opp det. Men i utgangspunktet er retten like klar.

Svein Harberg (H) [11:09:39]: Jeg har tatt med meg en spennende bok. Det er ingen kioskvelter, men for oss i komiteen er det spennende å lese innstillingen og gå gjennom merknadene.

Det er slik at av og til blir en forundret. Jeg oppfatter SV som et parti som er opptatt av det enkelte menneskets rettigheter og opptatt av at samfunnet skal ta vare på dem, spesielt når de kommer i vanskelige situasjoner. Jeg er derfor veldig forundret over at det kun er opposisjonspartiene som har tatt opp og påpekt problematikken omkring yrkesskade. Det er altså slik i dag at stipendiater og ansatte ved studiesteder er ivaretatt av yrkesskadeerstatningsordninger, men studentene er det ikke. Hvilken tenkning er det som ligger bak at SV ikke ville støtte en utredning på dette, slik at også studentene kunne bli ivaretatt?

Aksel Hagen (SV) [11:10:39]: Vi har hatt henvendelser som går på dette. Vi ser ikke at studenter kommer i noen mer problematisk situasjon enn annen ungdom som står ute i arbeidslivet, på den måten. Studenter er jo også sikret hvis de får en yrkesskade i studiesituasjonen. Det betyr ikke at politisk ledelse og vi ikke følger med på det som skjer, men per i dag ser vi ikke behov for en egen utredning om problematikken.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:11:21]: SV – før regjering – ville vært harme over dysleksivedtaket, og at så mange nå mister pc.

De ville også vært harme over en annen sak. Vi har mottatt PISA-undersøkelsen, og slik Kristelig Folkeparti ser det, og jeg tror også SV, måler den bare en liten del av skolens oppdrag. Men det er også slik at vi ser en gledelig utvikling, at de nederste har blitt løftet opp. Vi har færre i den nederste gruppen. Men – og her kommer vel harmen inn – Norge er blant de landene som har gitt flest elever fritak fra prøvene. Antallet som blir holdt utenfor prøvene, har økt fra 3,5 pst i 2006 til 5,9 pst. i 2009. Er det en risiko for at det er dette som viser at vi nå har fått en større sosial utjevning i skolen, som representanten nevnte i sitt innlegg? Og synes ikke SV at det er en urovekkende utvikling vi da ser?

Aksel Hagen (SV) [11:12:25]: Vi la også merke til det fenomenet, eller unntaket, som representanten påpeker. Det er jo fagfolk som fullt og helt styrer gjennomføringen av denne undersøkelsen. Vi har ingen grunn til å tro at fagfolk gir Norge eller norsk skole noen særbehandling i forbindelse med gjennomføringen av den undersøkelsen. Så vi stoler fullt og helt på det, og vi har fått bekreftet av fagfolk også at det er gjort en riktig metodisk gjennomføring av den undersøkelsen – altså riktig i den forstand at den er gjennomført på

samme måte som i andre land som har den undersøkelsen.

Trine Skei Grande (V) [11:13:22]: Som gammel lærer i historie og politisk idéhistorie har jeg nå beveget meg fra å være frustrert over de ideologiske utlegningene til Aksel Hagen til å syns at de er ganske underholdende, for det er en stadig endring av hva sosialisme er, og hvilke prinsipper sosialismen bygger på. Sosialisme er nå i ferd med å bli et eller annet mellom Venstre og Arbeiderpartiet. Det er en spennende ferd.

Men det var ikke det jeg skulle spørre om. Venstre og SV har stått sammen og kjempet mange kamper i denne salen for den frie forskningen. Vi leverte et Dokument 8-forslag som regjeringa sa ja til, og som vi fikk igjennom her i Stortinget. Det gjaldt de frie forskningsinstituttene. Jeg må si at jeg er veldig enig i det som høyere utdannings- og forskningsministeren vår har sagt på feltet. Derfor har vi også lagt inn et forslag i salen i dag for å sikre den frie forskningen og de frie forskningsinstituttene. Så mitt spørsmål til Aksel Hagen er om han vil støtte det.

Aksel Hagen (SV) [11:14:27]: For det første har jeg ikke gitt noen definisjon av sosialisme. Jeg ga en definisjon av den nordiske samfunnsmodellen, som var en helt annen enn det Tord Lien ga som definisjon.

For det andre: Forslaget til Venstre har jeg ikke sett ennå, men jeg skal sette meg ved pulten min og se på det. Vi er opptatt av – og det tror jeg hele komiteen er – å styrke den frie forskningen. Jeg mener at vi også har bidratt i statsbudsjettet til å gjøre det. Men vi har først og fremst gitt studentvekst hovedprioriteten denne gangen.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Johannes Rindal (Sp) [11:15:22]: Jeg skal starte innlegget mitt med en historie fra tredje klasse og en av mine klassekameraters møte med trivsel og læring i norsk skole. Vi skulle rette matteleksen, og alle tok arbeidsboka opp fra sekken. Oppgave for oppgave gikk vi gjennom svarene, men da vi var ferdige, viste det seg at klassekameraten hadde vært vel ivrig og gjort en side mer med mattelekser enn det som var gitt. Konsekvensen var brysk tiltale fra læreren, og han måtte viske ut svarene på den ekstra siden med oppgaver han hadde løst. Jeg tror ikke dette bidro til god trivsel eller motiverte denne eleven til videre innsats for læring.

Men heldigvis har det skjedd mye i skolen siden OL på Lillehammer. Det har blitt et helt annet fokus på å løfte både de elevene som er faglig svake, og dem som trenger større utfordringer. Det er etter min mening en nøkkelfaktor for å gjøre norsk skole bedre. Lærerenes rolle som pedagog og leder i klasserommet er tydeliggjort, og klare krav og forventninger til elevene når det gjelder læringsutbytte er to ting denne regjeringen har hatt mye fokus på.

I dag behandles budsjettinnstillingen fra den viktigste komiteen i Stortinget. Selv om oljefondet gjør oss unike internasjonalt i en tid med global finanskrise, er det ikke

oljefondet vi skal leve av i framtiden. Rundt 80 pst. av verdiene i dette landet sitter nemlig mellom ørene våre. Det er humankapitalen som er Norges framtidsfond. Jeg er ingen stor fan av å omtale menneskelige egenskaper i økonomiske termer, men man kan si at det tillegger oss alle et stort ansvar å sikre best mulig avkastning på denne humankapitalen, samtidig som vi velger riktig risikoprofil når vi legger rammevilkårene. Det ligner til forveksling på en av de mange pensjonsreklamene som går på TV om dagen.

Jeg skal reflektere litt over fjorårets valgkamp. En av de store sakene i valgkampen var diskusjonen om heldags-skole. Hvor lang skulle skoledagen være, og hva skulle legges inn i skolen? Det var en kvantitativ diskusjon mer enn en kvalitativ diskusjon. Jeg opplever at den debatten nærmest har vært fraværende etter valget, og det er jeg glad for. Nå er fokuset på kvalitet, på innhold, på hvordan vi får flere, gode lærere, bedre undervisning, hvordan vi kan praksisrette skoledagen og intensivere kampen mot frafall. Dette er til forveksling svært likt innholdet i Senterpartiets skoleprogram.

Da jeg var elevrådsleder på ungdomsskolen, skrev vi et brev til alle partiene på Stortinget om en ungdomsskolemiliard. Vi mente det var for lite fokus på ungdomsskolen, at trinnet hadde store utfordringer, og at det nå var på tide med et løft. Vi fikk mange standard svar tilbake, men ett svar utmerket seg. Det var fra Marit Tingelstad, stortingsrepresentant fra Senterpartiet i Oppland. Hun inviterte meg til Stortinget. Det ble omvisning, møte i stortingsrestauranten, og jeg reiste hjem igjen med senterungdomssekk på ryggen.

Jeg er derfor spesielt glad for at regjeringen nå jobber med en stortingsmelding om nettopp ungdomsskolen, som skal legges fram til våren. Etter Senterpartiets mening ligger mye av løsningen på å redusere bl.a. frafall nettopp på dette trinnet. Vi må i større grad la elevene få en timeplan som er mer tilpasset deres styrker og interesser. Valgfaget fortjener en renessanse i ungdomsskolen. Vi må også se på balansen mellom teori og praksis i de ulike fagene. Vi grupperer ofte fag i to bolker – teoretiske og praktiske – men det er et viktig poeng at alle fag skal ha både teoretisk og praktisk innhold, og at det er balansen mellom de to som er det viktige.

En mer praktisk ungdomsskole forutsetter at vi har lærere med god kompetanse, som, ikke minst, har tid til å legge opp undervisningen på en variert og spennende måte, og at vi satser på moderne utstyr. For Senterpartiet er det også viktig at meldingen er ambisiøs når det gjelder entreprenørskap og kontakt med arbeidslivet. Det å vite i praksis hva et yrke går ut på, og det å lære å skape sin egen bedrift er kunnskap som forhåpentligvis vil føre til at elevene er bedre rustet til å velge riktig utdanning på videregående. Det å la ungdom prøve seg som gründere er kanskje den billigste og beste formen for næringsutvikling vi kan legge til rette for. Mange skoler jobber godt med dette i dag, og jeg slutter aldri å la meg imponere over Ungt Entreprenørskaps arbeid. Entreprenørskap som metode kan også være en god måte å motivere flere elever på, og dermed redusere frafallet.

De rød-grønne i komiteen har gjort budsjettet bedre. Vi mer enn reverserer kuttet på folkehøgskolene og gir dem en rolle i frafallssatsingen. I innstillingen ber vi regjeringen om en helhetlig gjennomgang av folkehøgskoletilbudet i Norge. Senterpartiet er en varm tilhenger av at folkehøgskolene skal ha vilkår som muliggjør en videreutvikling av tilbudet, og ser fram til å diskutere denne saken framover.

Den desidert viktigste presiseringen vi har gjort på dette fagbudsjettet, er etter min mening øremerkingen av 1 mill. kr til prosjektet Uke Sex. Det er et seksualundervisningsopplegg fra Danmark, som nå skal innføres i Norge. Mye tyder på at vi har behov for å styrke seksualundervisningen. Vi ligger høyt på statistikken når det gjelder kjønns sykdommer og er verdensmestre til å ha ubeskyttet sex. Erfaringene fra Uke Sex i Danmark er svært gode både fra elever og lærere, og allerede er over 20 000 elever påmeldt det norske opplegget neste år. Det er viktig å styrke ungdoms evne til å ta selvstendige og informerte valg rundt egen seksualitet.

Budsjettet innebærer en bevilgning på 425 mill. kr til økt fullføring i videregående skole. Av dette går 165 mill. kr til Ny GIV-satsingen – tidenes dugnad for økt gjennomføring i videregående skole. Vi har i Norge et stabilt høyt frafall, noe som kan skyldes mange forhold. Manglende grunnleggende ferdigheter, teoretiseringen av skolen, støy og uro i klasserommet, mangel på læreplasser og dårlig rådgivningstjeneste er alle trukket fram som forklaringer, og det finnes flere. Utfordringen er sammensatt og trenger en helhetlig tilnærming. Ny GIV-prosjektet målretter ressursene, trekker med mange relevante aktører og er et arbeid vi må lykkes med. I arbeidet med Ny GIV er det likevel viktig ikke å glemme at den beste innsatsen mot frafall er å sikre at kommuner og fylker har rammer som gjør at de kan satse på skolen. Derfor er det en felles rød-grønn målsetting å fortsette den styrkingen til kommuneøkonomien som vi har bidratt til de siste fem årene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bente Thorsen (FrP) [11:23:40]: Senterpartiet er som kjent spesielt opptatt av distriktpolitikk. Dette innebærer selvsagt også at de er interessert i å styrke utdanning og trygging av arbeidsplasser med tilgang til godt kvalifiserte arbeidstakere i både land og by.

Det meldes nå fra mange fagskoler i forskjellige deler av landet vårt at de har store utfordringer i forbindelse med omleggingen av økonomien, og at fylkene skal ivareta ansvaret. Fagskolene tilbyr som kjent utdanning fra et halvt år og helt opp til to år. Mye av denne opplæringen er veldig viktig for sårbare distrikter.

Vil Senterpartiet tilbakeføre finansieringsansvaret til staten? Og dersom ikke, hva vil Senterpartiet gjøre for å trygge fagskolene?

Johannes Rindal (Sp) [11:24:45]: Det er helt riktig som representanten Thorsen sier, at Senterpartiet er en sterk tilhenger av fagskolene. Som jeg sa i debatten på mandag, er fagskolene unike på den måten at de raskt tilpasser seg skiftende kompetansebehov i samfunnet, og de

svarer på viktige utfordringer i samfunnet, spesielt når det gjelder å tilby utdanninger innen helse, eldreomsorg og klima/energi.

Senterpartiet støtter omleggingen som ble gjort ved å gi finansieringsansvaret til fylkene. Vi ser og hører selvsagt også tilbakemeldingene på at en del skoler har utfordringer, men det handler like mye om nivået på støtten som hvilket nivå som har ansvaret for å utbetale den. Det er en utfordring som Senterpartiet vil følge tett framover.

Men nei, Senterpartiet kommer ikke til å gå inn for en statliggjøring av finansieringen til fagskoler.

Henning Warloe (H) [11:25:57]: Jeg synes at representanten Rindal holdt et veldig godt innlegg, og så fikk vi jo også et lite innblikk i hvordan vervingen av nye medlemmer til Senterungdommen foregår.

Senterpartiet er jo kanskje først og fremst det partiet som holder sin hånd over dagens kommunestruktur og har en stor forkjærlighet for spesielt de aller minste kommunene. Nå har kunnskapsminister Kristin Halvorsen her i Stortinget tidligere uttalt at hun er bekymret for de små kommunene som skoleeiere – kanskje ikke i forhold til budsjetter og økonomi, men i forhold til kompetanse. Vi er flere i komiteen som har hatt mange diskusjoner om viktigheten av at kommunene blir bedre skoleeiere. Hvordan ser representanten Rindal for seg at alle de små kommunene skal kunne klare å ha kompetanse nok når vi nå stiller større krav til dem som skoleeiere?

Johannes Rindal (Sp) [11:26:57]: La meg først si at jeg tror mange partier undervurderer betydningen av å ta engasjert ungdom på alvor når det gjelder å svare på henvendelser. Og en skal aldri undervurdere betydningen av et måltid i stortingsrestauranten og en senterungdomssekk!

Men så til spørsmålet. Senterpartiet ser utfordringene i en del småkommuner når det gjelder kompetanse på skole, men det handler i veldig stor grad like mye om den omorganiseringen mange kommuner har gjort, både store og små, i forhold til å innføre tonivåmodell og fjerne skole-sjefene. Det er Senterpartiet helt enig i at har vært et stort feilskjær i Kommune-Norge.

Så er det også sånn at veldig mange små kommuner klarer å finne mange gode lokale løsninger, f.eks. interkommunale løsninger, for å ivareta kompetansen og videreutvikle skolen. Jeg har selv vært kommunepolitiker i Dovre og vet at regioner definerer felles kompetansebehov og lager planer for å løse de utfordringene gjennom etter- og videreutdanning av lærere.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:28:10]: Representanten var i innlegget sitt inne på hvordan en skulle skape en best mulig skole. For Kristelig Folkeparti holder det ikke bare å bruke mye penger, de må også brukes riktig.

Det regjeringen har prioritert de siste årene, er jo nettopp det som representanten i sitt innlegg var opptatt av at debatten ikke skulle inneholde lenger, nemlig flere timer. Både SV og Arbeiderpartiet har understreket at det er deres vei mot heldagsskolen. Kristelig Folkeparti mener at det er læreren som er den viktigste ressursen, og vi vil derfor

bruke de store pengene annerledes enn det dagens regjering gjør: på økt lærertetthet, mer ambisiøs satsing på etter- og videreutdanning, igangsetting av obligatorisk mentorordning og en bedre og mer praktisk rettet ungdomsskole, som representanten også var inne på i innlegget sitt.

Hva er årsaken til at Senterpartiet vil bruke 1,3 mrd. kr på flere timer istedenfor på det som innlegget til representanten handlet om?

Johannes Rindal (Sp) [11:29:11]: Det er viktig hva vi velger å bruke penger på i skolen. Senterpartiet er ikke katolske når det gjelder ikke å bevilge penger til flere timer. Vi ser også at noe av den styrkingen som har vært bl.a. i norsk, matte og engelsk, har vært nødvendig fordi resultatene og nivået på undervisningen har vært for dårlig, og det har ikke vært nok tid til å gi den undervisningen norske elever fortjener. Jeg opplever at vi med Senterpartiet i regjering klarer å finne nettopp den balansen mellom flere timer, en utvidelse, og det å satse på økt kvalitet innad i den eksisterende skoledagen, som vi også opplever at våre samarbeidspartnere, Arbeiderpartiet og SV, har stor forståelse for og er like opptatt av.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:30:26]: Dagens debatt holdes etter at de aller siste resultatene fra PISA-undersøkelsen er lagt fram. Det gir debatten et spesielt preg, og det gjør kanskje debatten vi har i dag, enda viktigere, selv om presselosjen ikke akkurat gir inntrykk av det. Med dagens PISA-resultater er vi tilbake til start med det som PISA måler. Men det er viktig for Kristelig Folkeparti å understreke at PISA bare måler en liten del av det oppdraget norsk skole har. Jeg er glad for at vi kan se en fremgang i norske elevers resultater, og etter Kristelig Folkepartis mening skal lærerne ha all honnør for den jobben de har gjort. Likevel vil Kristelig Folkeparti si at vi med hensyn til det som PISA måler, ikke er tilfreds med bare å være tilbake til start.

Med regjeringens budsjett fortsetter man å bruke en medisin som man ikke aner konsekvensene av. Ennå har vi ikke sett resultatene av regjeringens gigantøkning av timetallet på småskoletrinnet. Dette er et tiltak som koster mye penger. Regjeringen har til dags dato ikke klart å legge fram forskningsresultater som viser at det virker. PISA viser også at kjønnsforskjellene er store, og at timetallsutvidelsen ikke vil kunne redusere dette.

Regjeringspartiene har kritisert Kristelig Folkeparti for å kutte i timetallet i skolen. Timetallet er regjeringens helige ku, og den må ikke røres. Dramatiske kutt i skolen har vi kunnet lese om i avisinnlegg fra regjeringspartiene. Men for å skape verdens beste skole holder det ikke bare å bruke mye penger, de må også brukes riktig.

Kristelig Folkeparti mener at læreren er skolens viktigste ressurs og vil derfor bruke de store pengene på lærere. Det er vår logikk. Relasjonen mellom lærer og elev er mye mer avgjørende for en god skole enn det dagens regjering legger opp til.

– Vi vil ha økt lærertetthet.

- Vi vil ha en mer ambisiøs satsing på etter- og videreutdanning.
- Vi vil igangsette en obligatorisk mentorordning for nyutdannede lærere.
- Vi vil ha en bedre og mer praksisrettet ungdomsskole. Regjeringen vil ha flere timer.

På mandag kunne vi lese i Aftenposten at det heller ikke neste år ser ut til å bli flere lærere i skolen. Statssekretæren i departementet hadde imidlertid en avslappet holdning til det hele. Hun synes ikke tallene er dramatiske:

«Det viktigste er å stabilisere lærertettheten og unngå videre kutt, men gjerne også få til en viss vekst.»

«Ambisiøst» er vel ikke et dekkende ord for regjeringens politikk i så måte.

Regjeringen har varslet at de vil komme med en stortingsmelding om ungdomsskolen. Det har Kristelig Folkeparti etterlyst lenge, og vi ser fram til det. Men vi har likevel merket oss at det ikke er noe i dette budsjettet som tilsier at det vil følge penger med denne meldingen. Det eneste i budsjettet som er rettet inn mot ungdomsskolen, må være arbeidslivsfaget. Svakheten ved dette faget er at det ikke skal være for alle, og dermed løser det ikke mangelen på praktiske fag i skolen og heller ikke den teori-tunge undervisningen. Jeg mener at alle vil kunne ha nytte av praktiske fag i skolen, uansett evner og anlegg. Den store søknadsmengden fra skolene viser at det er et enormt behov for en mer praktisk ungdomsskole. Jeg mener det er behov for en langt sterkere satsing på kvalitetsutvikling i ungdomsskolen. Derfor foreslo Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett å bevilge 75 mill. kr til kvalitetsutvikling i ungdomsskolen.

Regjeringen har innført en veiledningsordning som kun enkelte nyutdannede lærere får benyttet seg av. Kristelig Folkeparti mener at den frivillige ordningen er altfor lite forpliktende og ambisiøs med hensyn til kompetanse og struktur. Det er dessuten en stor svakhet at lærerorganisasjonene ikke er tatt med på råd her. Jeg mener det er avgjørende for å beholde lærere i skolen at de gis en best mulig start på jobbkarrieren. Det er en meget krevende oppgave å fungere godt som lærer – en utfordring som utvilsomt har økt. Vi må unngå det praksissjokket mange nyutdannede lærere opplever når de møter virkeligheten i klasserommet. For å styrke koblingen mellom teori og praksis kommer vi ikke utenom strukturelle grep. Det er behov for bedre praksis, men det er også behov for mer praksis. Kristelig Folkeparti mener en obligatorisk mentorordning i form av et introduksjonsår ville være et avgjørende bidrag til dette. Derfor ber vi i dag regjeringen komme tilbake til Stortinget med et opplegg for en obligatorisk mentorordning, i form av et introduksjonsår for nyutdannede lærere.

Også i dette budsjettet foreslår regjeringen å opprette en rekke nye studieplasser. Det at flere tar høyere utdanning er positivt så lenge kvaliteten på utdanningen er god. Vi mener imidlertid at det er behov for sterkere ambisjoner rundt temaet kvalitet i utdanningen parallelt med opptrapping av flere studieplasser. Nå er det avgjørende å styrke undervisningsdelen av sektoren. Vi trenger å styrke fagmiljøene, øke veiledningen gjennom studiet, tilby

pedagogisk kompetanseheving til de vitenskapelig ansatte samt sikre relevant praksis. Et viktig tiltak for å øke kvaliteten på høyere utdanning er sterkere fokus på veiledning gjennom hele studiet. God veiledning hjelper den enkelte student til å utvikle seg faglig og til å mestre og fullføre studiet, samtidig som det forebygger at studentene blir forsinket i studiene. Videre mener jeg at god praksis og samarbeid med arbeidslivet øker relevansen i utdanningen, noe som er en viktig kvalitetsindikator. Dette er spesielt viktig i de korte profesjonsutdanningene. Det er bakgrunnen for at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett foreslo å bevilge 107,5 mill. kr til en bedre veiledning i studiet og 107,5 mill. kr til bedre praksis.

Vi må satse på kunnskap, på utdanning og på forskning. Det er meget bekymringsfullt at dagens regjering i løpet av sine budsjetter systematisk har nedprioritert disse satsingsområdene, til tross for at regjeringen har hatt et historisk stort økonomisk handlingsrom. Det er alvorlig når sektoren melder at budsjettet som vedtas i dag, i realiteten vil bety en nedgang i forskningsbevilgningene. Derfor har Kristelig Folkeparti styrket forskningen gjennom sitt budsjett.

Et av temaene som få har kommet inn på til nå, er kirkepolitikken. Rapporten «Kirkekontroll 2009/2010» fra Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon om tilstand og sikring av kirkebygg påpeker bl.a. at det er for dårlig brann- og innbruddssikring i flertallet av kirkebyggene. Jeg er særlig bekymret for dårlig sikring av fredete og verneverdige kirker. Mange av disse har også inventar med store kulturminneverdier. Kommunene har det grunnleggende økonomiske ansvaret for drift og vedlikehold av kirker. Ut fra statens ansvar for kulturminner med nasjonale verdier er det likevel nødvendig med statlige bidrag for et nasjonalt løft i sikringsarbeidet av fredete og verneverdige kirker. Vi ber derfor regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2011 legge fram en helhetlig plan for statlige tiltak for brann- og innbruddssikring av fredete og verneverdige kirker.

Det er også andre store behov i Den norske kirke. Det er også behov for flere prestestillinger. Kristelig Folkeparti er bekymret for at det meldes om messefall. Vi snakker mye om frafall i denne komiteen, men det er også en ganske stor andel messefall i samfunnet vårt. Flere opplever at gudstjenester i den lokale kirken begynner å bli en sjeldenhet. Vi trenger flere prestestillinger og en større innsats for å få flere gudstjenester og for å få beholde en lokal kirke der man bor.

Kristelig Folkeparti mener også at vi trenger en raskere opptrapping av trosopplæringsreformen. Det er stor frustrasjon i de menighetene som ikke har fått tilgang, men som har sittet klar med planer i mange år, og som ønsker å kunne være med og tilby dette til sine barn og unge. Det er også stor frustrasjon over at man til tider har brukt Kirkens egne midler for å nå trosopplæringsmålet. Derfor skal statsråden denne gang ha ros for at de midlene som er kommet til trosopplæring, for første gang kommer utenfor, og at det er en ordentlig satsing og ikke bare noe Kirken skal omprioritere.

Jeg startet med PISA og tenker å slutte med PISA.

Det er bra at vi har bedre score for de svakeste, men det er bekymringsfullt med meldingene om at flere blir fritatt fra PISA-testene. Jeg er redd for at undervisningen også i stor grad blir rettet inn mot å gjøre det godt i PISA, men skolen har en mye bredere oppgave enn det.

Vi må ikke glemme at selv om PISA er et flott landemerke, så er det ganske skjævt. PISA er en indikator på utdannelsesmålet, men den forteller ikke alt om kvaliteten i skolen. Det er ikke tilstrekkelig å bruke PISA som eneste måleenhet på om vi har en god eller en dårlig skole.

Jeg vil så få ta opp våre forslag og de forslag som Kristelig Folkeparti er medforlagsstiller til, og som ikke er tatt opp.

Presidenten: Representanten Dagrun Eriksen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [11:40:35]: Jeg deler representantens engasjement for en god grunnopplæring, og jeg ser at Kristelig Folkeparti kutter i budsjettet til grunnopplæringen. Det er et kutt som vil kunne frata elevene timer i norsk, engelsk og matte, som jo er sentrale fag. Og internasjonale sammenhenger viser at det er den type fag som må prioriteres videre. I tillegg vet vi at skolen ber om ro til å gjennomføre Kunnskapsløftet. De ber om at det ikke blir gjennomført dramatiske endringer. Hvis vi skulle fulgt Kristelig Folkepartis ønske om plutselig å redusere antallet undervisningstimer betraktelig, vil det kunne føre til uro og misnøye.

Hvorfor vil Kristelig Folkeparti kutte i de viktigste fagene og motarbeide det som skolen selv synes er viktig, nemlig ro i skolen?

Dagrun Eriksen (KrF) [11:41:23]: Det er vel ofte sånn at man ønsker å ha ro i skolen når det er noe en selv har innført og vil beholde. Hvis vi kutter de timene som Kristelig Folkeparti kutter i sitt alternative budsjett, vil vi være nede på det timetallet som man hadde i 2006, hvor vi hadde de samme PISA-resultatene som vi nå ser for 2009. Så jeg tror ikke det er det timetallet som er med på å gi en bedre skole. Hvis vi hadde kuttet de timene, ville vi også ha fått flere lærere. Det opplever jeg er et stort behov ute i skolen. Innsatsen nå har gått på å fylle opp med lærere på grunn av de økte timetallene, i stedet for at vi får flere lærere inn i de timene vi har.

Jeg er ikke bekymret for den skolen som Kristelig Folkeparti vil kjempe for, med færre timer, flere lærere og bedre lærere. Det vil gi god læring og en god skole.

Tord Lien (FrP) [11:42:25]: Det ble sagt at man er positiv til at flere tar utdanning, og at kvalitet i høyere utdanning er viktig. Det handler om ressurser til UH-sektoren, infrastruktur og lærekrefter – og det er nok Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti enig i. Men kvaliteten på studentene er også en viktig ressurs.

Norge har 4,5 millioner innbyggere og et svært eksportrettet næringsliv. Vi deltar i markeder over hele verden. Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti er enige om

at det er viktig å legge til rette for at norske studenter skal reise ut av landet. Det kommer også fram i begge budsjetter. Men Kristelig Folkeparti tar altså til orde for at det skal bli vanskeligere for studenter fra f.eks. Sørøst-Asia å komme til Norge og studere.

Når man er opptatt av kvalitet i den høyere utdanningssektoren, er mitt spørsmål til Kristelig Folkeparti: Der som det nå kommer atskillig færre studenter fra Sørøst-Asia til Norge, vil det svekke eller øke kvaliteten i høyere utdanning?

Dagrun Eriksen (KrF) [11:43:27]: Kristelig Folkeparti har innført en studiefinansiering for utenlandske studenter, men vi har også lagt inn et stipend for de studentene som kommer fra økonomisk vanskelige kår, og som da skal få en mulighet. Det er viktig å presisere, så vi får helheten i forslaget.

Kristelig Folkeparti er veldig opptatt av at vi skal få mange studenter inn i Norge. Vi registrerer også at det fra flere fagmiljø nå sies at det at vi ikke har studieavgift, gjør at noen av de attraktive, de glupe hodene som kunne tenke seg å komme til Norge, er litt skeptiske. De lurer på om kvaliteten i vårt system er like god når de ikke må betale studieavgift hos oss. Det kan være et argument for å innføre studieavgift, men hovedargumentet for Kristelig Folkeparti er at det er et budsjettspørsmål. Vi vil ha gratis studier for alle norske studenter, men vi ser det ikke som vår oppgave å ha gratis studier for hele verdens studenter.

Johannes Rindal (Sp) [11:44:43]: Arbeidslivsfaget er en nyvinning i norsk skole, og forsøksordningen ble fra i høst utvidet. Per nå er det 135 skoler i 81 kommuner som er med på forsøket. Etterspørselen har vært stor, tilbakemeldingene har stort sett vært gode, og faget blir evaluert og forbedret underveis. Og etter Senterpartiets syn er arbeidslivsfaget ett av flere nødvendige tiltak for å få en bedre skole. Faget sørger for bedre kontakt med arbeidslivet og en mer praktisk skoledag for mange. Det er mål for ungdomsskolen jeg har opplevd at Kristelig Folkeparti stiller seg bak. Derfor er det forunderlig å registrere Kristelig Folkepartis motstand mot et fag som inneholder noen av løsningene på de utfordringene i norsk skole som Kristelig Folkeparti selv er opptatt av.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:45:33]: Kristelig Folkeparti er ikke motstander av arbeidslivsfaget, men vi har advart mot at dette er blitt løftet opp som den eneste løsningen for å løse de utfordringene som Senterpartiet og Kristelig Folkeparti er enige om at norsk skole står overfor, nemlig at man får flere praktiske utfordringer, en praktisk rettet teori og en praktisk rettet ungdomsskole.

En av svakhetene med arbeidslivsfaget er, som jeg sa i mitt innlegg, at det ikke blir et fag for alle. Kristelig Folkeparti tror at også de som er såkalt teoristerke, har godt av både praktiske utfordringer og praktiske fag i norsk skole. Jeg mener at det arbeidslivsfaget som vi nå har vedtatt, og som har mye godt i seg, ikke dekker det behovet. Derfor advarer vi mot å legge alle eggene i den kurven, og heller se det i et mye bredere perspektiv. Arbeidslivsfaget er

én ting, men vi må ha helt andre tiltak hvis vi skal få til en god, praktisk rettet ungdomsskole og en god praksis i skolen.

Freddy de Ruiter (A) [11:46:41]: Representanten Eriksen og jeg kommer fra en moderne og innovativ landsdel, men vi sliter også på Sørlandet med levekår og likestilling. Da blir jeg litt bekymret når jeg ser at Kristelig Folkeparti og representanten Eriksen ivrer for at barn skal være kortest mulig i barnehage og helst få kontaktstøtte, og kortest mulig i skolen, altså ha færre timer. Jeg frykter konsekvensene, både for Sørlandet og for landet for øvrig.

Deler Eriksen mitt syn på at dette er en fryktelig gammel dags politikk, som får negative konsekvenser for dem som kanskje aller mest trenger en god oppfølging i både barnehage og skole?

Dagrun Eriksen (KrF) [11:47:34]: Jeg er litt forundret over den inngangsporten, for hvis man trekker det i sin ytterste konsekvens, betyr det at samvær med foreldre ikke er bra. Det håper jeg representanten ikke mente.

Da kontaktstøtten ble innført, var det én ting Kristelig Folkeparti var veldig opptatt av å sjekke, og det var om barnevernsbarn brukte barnehagen mindre. Det gjorde de ikke. Det var en evaluering lagt fram av Karita Bekkemellem, daværende statsråd, som viste at det ikke skjedde; de mest sårbare barna ble ikke rammet av det.

Vi ønsker å ha gode tilbud – og lange for dem som har behov for det, og som ønsker det, men vi mener at det ikke bør være obligatorisk for alle.

Noe av det som vi burde vært opptatt av i vår landsdel, er at barnevernsstudenter ikke får utdanningsstøtte og stipend fordi de mottar annet. Det kunne vært en felles innsats for representanten de Ruiter og Eriksen.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Trine Skei Grande (V) [11:49:04]: Jeg må innrømme at jeg har følt meg litt som en gammel dame i forsamlingen, for jeg har antakeligvis, blant dem som er med i debatten, vært med på flest sånne utdanningsdebatter her i Stortinget.

Karakteren av PISAs del av debatten har endret seg veldig, fra de første gangene, da PISA viste dårlige resultater for Norge, og den store debatten gikk på om hvorvidt PISA betydde noe eller ikke, og til nå, når PISA viser at vi er på riktig vei, og alle vil eie resultatene av den. Og det mener jeg er interessant. Først: PISA viser oss at hvis vi satser på noe, og hvis lærerne våre er motiverte til å gjøre en jobb for å få det til, så klarer lærerne våre å gjøre det.

Det har vært mange interessante undersøkelser i det siste. En av dem som jeg syntes var påfallende, men likevel interessant, var den som viste at ufaglærte lærere fikk bedre resultat. Da må man ha en del kunnskap om hva «ufaglært» er. Ufaglærte lærere er de som kan faget, men som ikke er faglærte lærere. Det betyr at de ikke har utdannelse i pedagogikk, men de har i de aller fleste tilfeller god utdanning i det faget de underviser i.

Hva sier det oss om skolepolitikken? Jo, det sier oss

at det å kunne faget man underviser i, er veldig viktig, og det blir viktigere og viktigere dess mer man kommer opp i gradene. Hvis man skal lære en seksåring å lese, må man også kunne pedagogikk. Man må selvfølgelig ha kunnskap om hvordan unger lærer, for da klarer man å tilpasse undervisningen til hver enkelt. Men det å kunne faget sitt er veldig viktig.

Det andre som jeg kanskje tror at vi ikke har sett på i forhold til den undersøkelsen, handler om at de fleste som jobber som ufaglærte lærere, og som da ikke får faste jobber, oftest er nyutdannede. De har fersk kunnskap, de har fersk kompetanse i faget sitt, de brenner fortsatt for faget sitt og de syns at de valgte det morsomste faget på skolen å ta høyere utdanning og universitetsutdanning i. Denne ferske kunnskapen og denne ferske gløden for faget er mye verdt.

Det er akkurat disse punktene som er årsaken til prioriteringene på Venstres alternative statsbudsjett. Vi prioriterer mer kompetanse til lærerne våre. Vi vil ha flere gode lærere inn i skolen, flere med den gløden som nyutdannede lærere kommer med inn i skolen, flere som har den gløden som de ufaglærte viser når de kommer rett fra faget sitt. Vi ønsker også flere som har fordypning i de fagene de faktisk underviser i.

Jeg oppfordrer hele komiteen, og også statsrådene, til å gå inn på bloggen til Utdanningsforbundet og debatten om etter- og videreutdanning, for der er det tankevekkende innlegg fra mange lærere. En lærer som jeg leste om nå før helgen, skrev at han underviste i engelsk på ungdomsskolenivå. Han hadde ingen utdanning i faget, men han hadde et veldig stort ønske om å ta etterutdanning for å få på plass studievektallene sine i engelsk, som han skulle undervise i. Hvilket svar får han da? Nei, skolen og kommunen vil ikke prioritere det. De ønsker å prioritere ting som gagnar flere. De ønsker å bruke penger på noe som gagnar flere. Jeg håper spesielt kunnskapsministeren hører akkurat det, for det handler om kommuner som ikke helt skjønner hva som gagnar mange. Det er ingenting som gagnar så mange som lærere som kan faget sitt. Det er ingenting som gagnar så mange som det å bruke penger på lærere som ønsker å kunne faget sitt. Jeg tror mange kommuner ikke har nok forståelse for hvor viktig dette er, derfor burde vi fra statlig side ha bidratt mye mer.

Venstres alternative statsbudsjett handler om å bygge opp om kunnskapssamfunnet, det handler om å gjøre de store grepene på fattigdom, på miljø, på det å skape arbeidsplasser, på små og mellomstore bedrifter. Men først og fremst er den store satsingen på kunnskapssamfunnet. Kunnskapssamfunnet handler om å bygge mennesker og bygge samfunn ut fra de forutsetninger menneskene har. Det handler om å bygge kreativitet, det handler om å ha en skole som finner ut hva hver enkelt elev er god til. Knyttet til finansdebatten var det en debatt i media for en tid siden om at vi utdannet folk for mye. Den debatten har vi hatt i hundrevis av år, og helt sikkert også under den store skolepolitikeren i Venstre, Johannes Steen, som for 130 år siden innførte en felles skole. Da han var statsråd og statsminister gjennomførte han en stor reform. Jeg er helt sikker på at for 130 år siden var det virkelig kontro-

versielt hvorvidt unger skulle bruke tida si på å sitte på en skolebenk og lære seg å lese – noe de aldri kom til å få bruk for resten av livet. Denne debatten om at unger lærer for mye har vi da hatt de siste 130 årene i Norge. Unger lærer virkelig aldri for mye.

Men det er viktig å ha en skole som også tar vare på kreativiteten og prøver å finne det gode hos hver enkelt elev. Jeg hørte her om dagen en historie om en lærer som gikk rundt i klassen mens alle ungene holdt på å tegne, og som stoppet ved ei lita jente som tegnet veldig ivrig, og spurte hva hun holdt på å tegne. Nei, hun tegnet Gud. Så sa læreren: Men det er ingen som vet hvordan Gud ser ut. Da sa jenta: Bare vent, de vet det snart. Det å få fram elever som både har en kreativitet, en kunnskap, og sjøllitit nok til å stå på for de tingene man faktisk vil prestere – det er viktig å få til i norsk skole.

Så har jeg lyst til å si at etter- og videreutdanning alltid kommer til å være det viktigste for Venstre, og det er vi mest stolte over. Vi gikk inn med to stortingsrepresentanter i Bondevik II-regjeringen og sto på for én ting i Kunnskapsløftet, nemlig etter- og videreutdanningsgrepet. Så vi føler at vi skal kunne prioritere dette også framover. Det kommer Venstre alltid til å gjøre.

Men likevel er det viktig å satse på hele utdanningsløpet. Det er derfor vi har lagt inn hele 2,2 mrd. kr på feltet, pluss at vi har ønsket at Forskningsfondet skal økes med 73 mrd. kr. Dette har det vært viktig å gjøre nå når vi ser at det blir kutt i sektoren på grunn av renteforholdene, noe som gjør at Forskningsfondet avgir mindre. Men det er også viktig å satse på at studentene skal ha muligheten til å være studenter på heltid. Vi legger derfor inn elleve måneders studiestøtte og full indeksregulering av studiestøtten. Vi har også lagt inn 500 nye stipendiater og 100 nye post doc.-stillinger. Vi har lagt inn penger til rådgiving, vi ønsker en leksehjelp som ikke er så rigid og styrt som den regjeringa har lagt opp til. Vi ønsker også å ha faglærte inn i leksehjelpen, og ønsker dermed å lage det til en støtteordning som organiseres på annen måte. Vi ønsker flere spesialpedagoger inn i skolen, og vi ønsker grep for å støtte miljøteknologien.

Men det er også sånn at alt det andre i budsjettet – ikke bare utdanningsbudsjettet – er med og støtter opp under tankegangen knyttet til vårt alternative utdanningsbudsjett. For det å hjelpe med tiltak spesielt knyttet til fattige unger, det å gi dem basisen og tryggheten hjemme, er de grepene vi gjør på sosialhjelp. De andre store grepene i vår fattigdomspakke er viktig for å gi alle unger en mest mulig lik start når skoledagen begynner. Det er også derfor vi ønsker at lærere skal få lov til å være lærere. Jeg vet ikke om Stortinget har sett Norvegia-reklamen med den læreren som sitter med frustrerte tenåringer foran seg – det er et fantastisk bilde på hvordan det er å være lærer. Men noen av de tingene mener jeg den læreren ikke skulle ha tatt opp. Noe av det er det ikke hans eller hennes jobb å fikse. Noe av det er det faktisk andre funksjoner på en skole som må ordne, for det er ikke sånn at lærer skal være gud og mor og bestemor og tante – og alt samtidig. Læreren skal få lov til å være lærer. Men da må vi sørge for at det er andre funksjoner der. Derfor er en av de store satsingene våre

helsesøstertjenesten – å bygge opp en helsesøstertjeneste som gjør det mulig for læreren å si når en elev sliter: Det er kanskje ikke jeg den beste til å fikse, kanskje du skal gå bort til helsesøster og snakke med henne om akkurat de problemstillingene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tor Bremer (A) [11:58:50]: Representanten Trine Skei Grande er ofte tydeleg på å understreka sitt sosialliberale grunnsyn. Og ikkje berre fordi det snart er jul, men fordi eg òg faktisk prinsipielt meiner det, så har eg naturlegvis ikkje store innvendingar mot det. Tvert imot vil eg faktisk gi representanten ros for hennar tydelege ideologiske forankring.

Men det eg lurar på, er om det er ideologisk grunngitt når Venstre no vil kutta i ei så prinsipiell ordning som gratis læremiddel. Eg vil minna om at det er ikkje tilfeldig at denne ordninga framleis er inne i budsjettet – det er ikkje ei forgløyming heller. Det er framleis slik at det er store sosiale skiljelinjer i det norske samfunnet. Og eg vil tru at spesielt Venstre er einige med Arbeidarpartiet i at dette ikkje må først vidare inn i skulen vår.

Så har Trine Skei Grande spurt elevorganisasjonane om dei vil ha tilbake den behovsprøvde ordninga som har vore før, som betydde tusenvis av kroner til kvar enkelt elev.

Trine Skei Grande (V) [11:59:57]: Det er vårt sosiale engasjement som gjør at vi mener det vi mener, også på dette punktet. For det handler om at her går vi inn med brede ordninger der vi ser at læremidler faktisk er et stort løft – det er et stort løft for mange familier å kunne betale alle læremidlene. Med den ordningen vi har nå, hjelper vi alle litt, men ikke dem som virkelig trenger det. Vi ønsker en stipendordning, for da har vi en mye mer målrettet ordning, som når de familiene som sliter. Så får noen av de familiene som ikke merker om det kommer en ekstra regning i posten, lov til å betale sjøl.

Presidenten: Presidenten vil minne Trine Skei Grande om at hun ikke tok opp forslag i sitt innlegg, men hun har anledning til det nå.

Trine Skei Grande (V) [12:00:40]: Det gjør jeg gjerne og med stor glede.

Presidenten: Da har representanten Trine Skei Grande tatt opp Venstres forslag.

Aksel Hagen (SV) [12:00:44]: Takk for et godt innlegg. Det var interessant å høre på mange gode refleksjoner. Det understreker det som var et hovedpoeng i mitt innlegg, at det er stor enighet om det som trengs å gjøres. Det er veldig fint med en opposisjon som vil at vi skal gå fram noe raskere og noe sterkere. Det tar vi med oss med glede.

Spørsmålet mitt går på dette med lærlingfokus og lærlingtilskudd. Det Venstre her særlig gjør, er å ta vekk arbeidsgiveravgiften. Det vil si at deler av Norge, f.eks. Finn-

mark, ikke får noen glede av Venstres forslag. Derimot får de problemer med at der vi går inn med tilskudd og gir dette med lærlingplasser ekstra fokus, vil Venstre trekke seg ut ved bare å ta i bruk et slikt generelt virkemiddel. Hvorfor gjør Venstre dette?

Trine Skei Grande (V) [12:01:46]: Vi gjør dette fordi dette er det vi har fått beskjed om vil få mest virkning. Vi legger faktisk inn mer penger i vårt forslag enn regjeringen gjør i sitt. Det vi ser da, er at det hadde vært et grep som hadde vært mye mer virkningsfullt på de områdene der vi ser at vi har kjempestore problemer. Vi tror mer på de generelle grepene med hensyn til å bruke avgiftspolitikken her enn i forhold til andre felter.

Presidenten: Da er det ikke flere replikanter –

Trine Skei Grande (V) [12:02:16]: Det er én til.

Presidenten: Vær så god – Svein Gjelseth.

Presidenten minner om at det er veldig greit å trykke på knappen for å anmode om replikk.

Svein Gjelseth (A) [12:02:26]: Det skal vi hugse, president!

Kunnskap er ein føresetnad for at Noreg skal lukkast i framtida, og regjeringa har derfor dei siste åra medverka til å opprette mange tusen nye studieplassar over heile landet. Vi arbeider også målretta for å heve kvaliteten i høgare utdanning.

I 2011 legg regjeringa opp til 2 200 nye studieplassar. Dette er i tråd med den demografiske utviklinga og tilbakemeldingar frå universitet og høyskular om kva sektoren kan greie å handtere. Venstre overbyr og legg på ytterlegare 2 000 plassar.

Mitt spørsmål vert då til Skei Grande: Kvar skal desse plassane opprettast, og korleis vil Venstre sikre at kvaliteten vert god? Eg synest dette luktar kvantitet og ikkje kvalitet.

Trine Skei Grande (V) [12:03:24]: Vi snakker nok med ulike folk i sektoren. Vi er også rundt og snakker med de ulike universitetene og høyskolene. Det de sier, er at de antakeligvis, med dette budsjettet, må kutte i antall studie-plasser. Det var beskjeden vi fikk fra Stavanger i forrige uke, at fordi budsjettet er så stramt på basisbevilgninger, fordi det er så stramt på andre vis, vil dette budsjettet faktisk føre til kutt. Det er det vi har tatt inn over oss. Det er derfor vi har foretatt det løftet vi har i vårt budsjett.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:04:19]: PISA-resultatene forteller ikke hele sannheten om norsk skole. Det gjør det ikke når pilen går opp, og ikke når pilen går ned. Men det har stor betydning at vi ser en så kraftig endring og forbedring i norsk skole fra 2006 til 2009, særlig i lesing, men også i naturfag og matematikk, og at forskerne kan sette overskriften «På rett spor» når de leverer sin

rapport. For det betyr at vi gjør mye som er riktig, og at vi må holde fast ved det.

Men det har også stor betydning fordi det setter en ny dagsorden for skoledebatten. I ti år har folk lettvint kastet rundt seg med å snakke skolen ned – å snakke om hvor dårlig det var, om hvor mange det var som lærte så lite, og man gjorde lærere, elever og foreldre misstemte hver eneste dag. Det må det nå være en slutt på. Det foregår mye bra arbeid – det gjorde det før disse PISA-resultatene kom, det kommer det til å gjøre etter disse PISA-resultatene er et faktum – og det som gjelder nå, er at vi tar med oss et positivt og optimistisk bilde av det arbeidet som skjer rundt i norsk skole hver eneste dag. De som først og fremst har gjort denne jobben, er lærere, elever og alle de foreldrene som er interessert i skolen. Men heldigvis har de også i stor grad hatt stor politisk bredde bak seg i de viktigste grepene som er tatt. Jeg ser det som min viktigste jobb å være den viktigste allierte for både å holde fast og forandre underveis. Så hvis det er noen som nå våger seg på å svartmale og deprimere norske lærere, skal de få med meg å bestille! For det er sånn med lærere som det er med elever: De fleste blir litt bedre av å få vite at nå holder du på med noe som er bra, og det virker. Det må vi ta utgangspunkt i.

Hva er da dette gode arbeidet som vi skal holde fast ved?

Punkt 1: Suksesskriteriet nummer én i skolen er kunnskapsrike, gode lærere – lærere som har oversikt over fag, lærere som har oversikt over elevene, som respekterer elevene, som får respekt tilbake, og som er tydelige ledere i klassen. Derfor er det så viktig det vi setter inn når det gjelder lærernes kompetanse.

Punkt 2: Ledelse er et nøkkelord – ledelse i klassen, ledelse på skolen, altså at rektor er en god leder, derfor har vi rektorutdanning, ledelse fra kommunen til skolene, tydelig ledelse fra departementet og Utdanningsdirektoratet.

Punkt 3 er tidlig innsats. Tidlig innsats handler om hvordan man jobber når man oppdager et problem. Det problemet kan inntreffe hos en seksåring eller hos en 16-åring. Det handler om at man ikke venter og ser. Det handler om at man raskt er på plass med tiltak, og at man klarer å ha en bredde over dem. Det er f.eks. noe av det vi vet Finland får til.

Punkt 4 er å holde fast ved det som er kjernen i Kunnskapsløftet. Vi kommer ikke til å kaste læreplanene opp i lufta og la dem dale ned på lærerne på nytt, men vi kommer til å justere dem og revidere dem når vi ser det nødvendig. Men vi ser at vi nå har funnet en form når det gjelder grunnleggende ferdigheter og kompetansemål som gjør at man har mer fokus på resultater. Så skal vi gi bedre vurderinger og tilbakemeldinger. Vi skal bruke tiden bedre. Vi skal jobbe med et godt læringsmiljø. Det har stor betydning for læring.

Men vi har også noen utfordringer som jeg mener vi må bestrebe oss mer på å løse, for det første forskjellen mellom jenter og gutter. Den er internasjonal. Alle land i OECD viser det samme bildet. Jeg kommer til å ta initiativ overfor OECD for å finne ut mer om dette, for noen land er bedre enn andre også her.

For det andre: Vi vil ha flere elever som leser bedre. Vi har kraftige forbedringer når det gjelder dårlige lesere, men det er også sånn at de som er flinke lesere i utgangspunktet, strekker seg for lite. Vi må få til tilpasset opplæring til alle.

For det tredje: Vi må ha en mer praktisk, relevant og motiverende ungdomsskole, og det jobber vi med nå. Stortinget får en sak om dette til våren. Det dreier seg om å få mer varierte arbeidsformer, å kunne bruke mer av bredden i kompetansen, om at flere skal få oppleve mestring. Det dreier seg også om praktiske innganger til teori – ikke mindre teori, ikke at vi skal bakke i de ambisjonene vi har, men at vi må jobbe på flere måter.

Så er en hovedsatsing i dette budsjettet gjennomføringen i videregående opplæring. (Presidenten klubber.)

Presidenten: Tiden er ute –

Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [12:09:38]: Statsråden var så streng da hun at sa at vi måtte være positive, så jeg tør ikke annet enn å forsøke på det.

Statsråden snakker ofte om at humankapitalen vår utgjør en stor del av nasjonalformuen. Inntektene fra oljen vil gå ned i tiden framover, noe som gjør at vi vil få en sterkere tilknytning mellom velferds- og velstandsnivået i Norge og denne humankapitalen, altså kunnskapsnivået, i det norske samfunnet.

Matematikk og naturfag er særlig viktige i denne sammenhengen. Vi ligger der på et gjennomsnittlig OECD-nivå. Jeg tror vi er enige om at vi ikke ønsker å få et velferds- og velstandsnivå i Norge som er på et gjennomsnittlig OECD-nivå.

Nå kommer jeg til det positive. Jeg tror vi kan lykkes i å bli OECD-ledende, og verdensledende, også innen realfagene. Spørsmålet mitt er om regjeringen og statsråden ønsker å gi realfagene, matematikken, det løftet som man ser man er i ferd med – må jeg si – å lykkes med på lesing.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:10:41]: Ja, absolutt. Vi må nå gå gjennom hva vi har lyktes med når det gjelder lesing. Vi har hatt realfagstrategi samtidig, men antagelig har vi fått til noe når det gjelder lesing som vi ikke har fått til like tydelig når det gjelder realfag, og det må vi se på.

Vi vet også at lærere i realfag, og særlig i matematikk, varierer arbeidsmetodene sine mindre enn det som er gjennomsnittet i OECD. En vanlig matematikktime er ofte sånn at læreren går gjennom oppgavene på tavla, elevene regner oppgaver hver for seg, og læreren går rundt og hjelper. En mye større grad av felles refleksjon rundt matematikk er noe som forskerne påpeker at vi har behov for. Da ender vi også med kompetente lærere, mer lærerkompetanse og mer tydelig veiledning om hvordan man skal variere undervisningen. Her har vi en jobb å gjøre. Jeg er helt enig med Tord Lien.

Elisabeth Aspaker (H) [12:11:45]: Det var nesten så man kvakk til da statsråden startet innlegget sitt, for hun

fyrte av en salve ved å si at i ti år har folk «lettvint» snakket norsk skole ned. Lettvint? Jeg trodde faktisk det var en nokså bred politisk enighet om at vi hadde avdekket en del feil, mangler og utfordringer i norsk skole som vi var nødt til å jobbe oss ut av. Det er det vi har gjort, og forhåpentligvis gjør vi mye klokt og rett nå som gjør at det kan se ut som om vi er på en annen vei og en ny kurs, og at vi er på rett vei.

Men er det ikke da like lettvint av statsråden nå nærmest å gå til den andre ytterlighet og genforklare skolen på bakgrunn av ett PISA-resultat? Til alt overmål brukte statsråden deler av sitt innlegg til å utdype det resultatet dit hen at vi har store utfordringer knyttet til lesing – mange gutter spesielt er i den nedre kategorien og leser fortsatt så dårlig at de ikke vil greie å ta videregående utdanning.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:12:47]: Jeg vet ikke helt hvor Elisabeth Aspaker vil, men jeg vil dit at nå får PISA-resultatene gi informasjon om norsk skole, om den delen som PISA måler, sammen med andre internasjonale undersøkelser og sammen med de undersøkelsene vi gjør selv. Men vi har heldigvis en skole med et bredt samfunnsmandat, og derfor var det veldig urimelig at PISA-resultatene alene preget overskriftene over norsk skole.

Det har foregått mye godt arbeid, men vi har hatt betydelig behov for forbedringer, og det har vi fortsatt. Det la jeg stor vekt på i mitt innlegg. Jeg skjønner ikke det resultatet vi har nå. Det er fremdeles 21 pst. av guttene som leser under nivå 2, og vi vet at det å lese godt er en nøkkelfaktor for å lykkes i videregående opplæring. Det er klart vi har masse å jobbe med. Men det som er så bra, er at vi ser resultater. Vi har færre dårlige lesere nå enn i 2006 – en betydelig nedgang – og også færre enn i 2000. Og så har vi også utfordringer på ... (presidenten klubber).

Dagrun Eriksen (KrF) [12:14:01]: Det brede samfunnsoppdraget som statsråden snakker om her, kommer jo egentlig til syne gjennom formålsparagrafen i skolen.

Jeg var til stede på pressekonferansen hvor PISA-resultatene ble presentert, og jeg deler absolutt det synspunktet at de måler bare en liten del av hva skolen faktisk er. Det ble også uttalt på pressekonferansen at man var svært fornøyd, at det var en bred politisk samling rundt formålsparagrafen, og at den kanskje også er med og gir et helhetlig oppdrag.

Men da blir jeg også litt forundret, for flere ganger har vi nå opplevd at når regjeringen bruker formålsparagrafen, bruker de den bare stykkevis og delt. De tar ut deler av oppdraget og lager det veldig fragmentert.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan vil hun jobbe nå for at formålsparagrafen blir et helhetlig verktøy, og hvordan kan den brukes ute i skolen for å utvide det samfunnsoppdraget som skolen faktisk har?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:15:01]: Vi har en utrolig flott formålsparagraf. Den er til og med vakker. Så når jeg leser den rundt omkring, tror folk at jeg setter i gang med å lese dikt. Jeg prøvde å få opp et lysark med

hele formålsparagrafen, men da ble det fryktelig smått. Derfor tok jeg den første setningen – og den er nydelig i seg selv.

Jeg tror ikke at vi kommer til å få hele Norge til å pugge hver setning i formålsparagrafen. Jeg tror hovedbeskjeden er det viktigste, nemlig at skolen har et bredt samfunnsmandat, som skal forberede elevene på livet og verden. Det er avgjørende viktig, for det handler om at alle må møte en skole der de kan mestre noe. Det er et utgangspunkt for å stå tryggere og for å respektere andre. Det handler om at vi må ha en skole med et læringsmiljø som er slik at ingen elever gruer seg til å gå på skolen og bli plaget og pint. Det taper de som mobber på, og det taper de som mobbes på. Det dreier seg om (presidenten klubber) å invitere elevene til refleksjon.

Presidenten: Innenfor taletiden, ja!

Statsråd Kristin Halvorsen [12:16:06]: Jeg var veldig disiplinert nå, president. Jeg jobber med saken!

Trine Skei Grande (V) [12:16:26]: Statsråden er god når hun er i det poetiske hjørnet.

Venstre er på et spor. Ifølge statssekretæren er vi på et veldig ensidig spor. Jeg skal prøve å videreutvikle det, for vi kommer aldri til å gi oss på akkurat det sporet. Det handler om etter- og videreutdanning av lærere. Statsråden har vært veldig positiv til å gjøre grep på feltet, og har også uttrykt positivitet til det i flere replikkvekslinger. Nå skal jeg spørre veldig konkret om én del: Er statsråden villig til å øke den statlige andelen av betaling for etter- og videreutdanning av lærere?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:17:10]: Det er en av de tingene jeg ser på, fordi vi har et godt opplegg når det gjelder videreutdanning. Vi har nå målrettet de statlige kronene og dette spleiselaget med kommunene og lærerne mot at man skal bygge opp formell kompetanse. Vi ser, som representanten var inne på i sitt innlegg, at det er veldig stor forskjell på hvordan kommunene faktisk benytter seg av dette. Noen sier at det handler om økonomi. Det er det en ærlig sak at kommunene gjør. Men det handler ikke bare om det. Det handler også om at vi må få et mer desentralisert tilbud, tettere på der lærerne er – dette er voksne folk, de har familieforpliktelser. Det er en utfordring. Så vi jobber nå med å se på hvordan vi skal tilrettelegge dette, slik at det er lettere for lærerne å benytte seg av det. Vi har en avtale med organisasjonene om at vi skal ha denne utformingen i forhold til formell kompetanse nå, og at det er et spleiselag. Men jeg skal se på fordelingen mellom kommuner og stat.

Mette Hanekamhaug (FrP) [12:18:27]: Jeg er enig med statsråden i at det er en veldig positiv utvikling, og jeg er glad for at vi har snudd trenden.

Men jeg synes også det er litt beklagelig at statsråden finner det nødvendig å forsøke å true politiske motstandere til taushet, når det kommer til å forsøke å belyse de utfordringene vi fortsatt har. Jeg synes vi skal skille mellom

det å svartmale og det å tørre å se at vi fortsatt har utfordringer. Om svartmalingen har vært så totalt ødeleggende og grusom de siste ti årene som statsråden faktisk sa, er det merkelig at man de siste årene, til tross for dette, har hatt en så positiv endring.

Men igjen, som det også har vært nevnt i tidligere replikkordvekslinger: 21 pst. av guttene kan ikke lese og skrive skikkelig. Støtten til dyslektikere er blitt kuttet. Vi ser at kompetansen når det kommer til lese- og skrivevansker ikke er implementert i lærerutdanningen som nå igangsettes. Hvordan passer dette inn i strategien for å få enda bedre resultater videre framover?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:19:32]: Jeg er glad for å få disse spørsmålene, for jeg mener ikke at vi nå bare skal fly rundt og si god jul til norsk skole. Jeg mener at de beste allierte for norsk skole er de som både trekker fram det som er positivt og de områdene der vi fortsatt har utfordringer. Jeg er glad for å få denne anledningen til å si at jeg ikke må bli trukket så langt. For det handler nettopp om at vi må ha en nyansert debatt. Vi har mange utfordringer. Vi kan ikke gi oss. Man kan aldri gi seg. Vi kommer aldri i mål én gang for alle når det gjelder skolepolitikken, for det handler om 600 000 elever.

Så til dyslektikerne. Det som er veldig viktig for alle å vite, er at det har ikke skjedd noen endringer i retten til læremidler for dem som har lesevansker. Den endringen som har skjedd, gjelder hvem som betaler for det de trenger av læremidler. Den endringen innebærer at nå er det kommunen som skal betale, og ikke Nav. Så retten til læremidler står fast. Det har ikke skjedd noen endring når det gjelder det.

Elisabeth Aspaker (H) [12:20:38]: Statsråden understreket på nytt i sitt innlegg at gode lærere er suksessfaktor nr. 1. I debatter med Høyre der vi har foreslått å om-disponere penger fra frukt og grønt og leksehjelp til mer etter- og videreutdanning av lærere, har statsråden harselert og sagt at det var småpenger, man fikk ikke mange lærere for de kronene. Men det er altså snakk om 241 mill. kr til frukt og grønt. Det er 462 mill. kr til leksehjelp, altså ca. 700 mill. kr. Er det bare småpenger? I så fall: Hvordan vil da statsråden karakterisere 400 mill. kr, som er regjeringens satsing på etter- og videreutdanning? Er det bare lommerusk, eller hva er det for slags satsing på etter- og videreutdanning?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:21:16]: Det som er brukt på etter- og videreutdanning i løpet av de siste fem årene, er 4 mrd. kr. Det er et spleiselag mellom staten og kommunene og lærerne selv. Det er ikke småpenger og lommerusk. Det som er hovedutfordringen vår når det gjelder nye grep i forhold til videreutdanning, er å finne formen på det, for der har vi hatt ledige plasser. Så der må vi jobbe med flere ting.

Jeg må si at jeg gleder meg til valgkampen, når Høyre skal rundt til Skole-Norge og si at det er disse eplene og bananene som er det store problemet. For når jeg snakker med ungdomsskoleelevene, er de så utrolig opptatt av at

man skal spise sunt og drive med fysisk aktivitet, og at det er sammenheng mellom læring og ernæring. At Høyre da skal forklare at de skal på epleslang for å betale for lærerne, gleder jeg meg til. For det er en viktig bit å sørge for at vi har hele, sunne mennesker i norsk skole. Jeg minner om (presidenten klubber) at i Finland har man skolemat – varm skolemat.

Presidenten: Ja. Og det blir ikke noe lengre taletid av den grunn!

Med det er replikkordskiftet avsluttet.

Tor Bremer (A) [12:22:46]: Eg trur det er viktig i denne debatten å peika på at i løpet av eit par tiår har altså Noreg gjennom ei systematisk satsing på forskning skapt nye næringar, som olje og gass, havbruk og IKT. Forskinga har òg gjort det mogleg å snu store utfordringar for landet til openberre fortrinn: Store avstandar og spreidd busetnad har gjort Noreg leiande innan bl.a. satellittkommunikasjon og telemedisin.

Forskinga er ein del av kunnskapspolitikken vår, og det er menneske som skal driva kunnskapssamfunnet framover. Difor foreslår regjeringa å oppretta 2 200 nye studie-plassar alt frå hausten av. Opposisjonen på si side vil auka løyvingane til drift av universiteta og høgskulane, men utan å vera i nærleiken av å målretta midlane. Sidan Kvalitetsreforma og nye studie-plassar faktisk alt er fullfinansierte, er dette lite effektivt bruk av fellesskapet sine midlar. Med eitt unntak har også vår regjering auka desse budsjetta årleg, men med pengane har det alltid følgt krav om ei tydelegare leiing, arbeidsdeling, målretting og samarbeid.

Opposisjonen sitt bidrag til debatten – om korleis lyfta kvaliteten på forskninga, som er den viktigaste utfordringa i sektoren – har altså så langt avgrensa seg til berre å ropa om meir pengar og faktisk nedprioritera styringa til å peika på den akademiske fridomen. Eg vil seia at det er veldig utypisk – spesielt av Høgre – og det er eit svært dårleg politisk handverk. I utdannings- og forskingspolitikken er ikkje den akademiske fridomen noko endeleg mål; det er berre eit middel som samfunnet nyttar for å nå andre mål. Som styringsverktøy er det dårleg eigna. Uansett er det nokre som må styra og gjera vedtak, men det vil skje i det skjulte.

Eg vil gje honnør til Universitetet i Oslo for å engasjera konsulentfirmaet McKinsey til å gå gjennom organisasjonen og få dei til å peika på korleis ein skal nå det ambisiøse målet om å bli eit leiande internasjonalt forskingsuniversitet. Konklusjonane på denne gjennomgangen, som heilt klart kan overførast til heile sektoren, er at skal ein nå så ambisiøse mål, så går vegen gjennom ei tydelegare fokusering på kvaliteten.

Av dei fire viktigaste drivarane for god kvalitet, så kjem finansieringa – det er berre den høgresida fokuserer på – først nede på ein fjerde plass. Det er den fjerde viktigaste.

Det aller viktigaste er å vera tydeleg på leiarfunksjonane innan den forskingsbaserte høgare utdanninga. Men det er ikkje nok å ha gode individuelle leiarar, dersom leiingssystema bygde på ei felles plattform i organisasjo-

nen manglar. Det er også avgjerande viktig å tiltrekkja seg og utvikla akademisk personale på høgt nivå. Difor krevst det både høg kvalitet og tydeleg leiing på institusjonsnivå. Dette forholdet blir godt synleggjort der ein m.a. har satsa på eksterne styreleiarar og tilsett leiing – i staden for valt. Det er dette me i Arbeidarpartiet peikar på i debatten om korleis ein skal lyfta kvaliteten i den høgare utdanninga.

Her er det eit tydeleg skilje mellom regjeringspartia og høgresida. Eg vil peika på at under den raud-grøne regjeringa har løyvinga både til universitets- og høgskulesektoren og til forskning og utvikling sidan 2005 hatt ein formidabel vekst. Men skal me leggja Høgre sin manglande styringsevne og styringsvilje til grunn for utvikling innan denne sektoren, ja, då vil det etter kort tid opplevast slik som Bjørnson i si tid skildra det:

«Hver glædesstund du fik på jord, betales må med sorg.

Om flere følges ad, så tro, de gives kun på borg.»

Altså: Gledesstundene må betales med sorg, og dei blir berre gjevne på borg, som lån.

Uansett er det slik at ei av godnyheitene i dette budsjettet er at tre av dei forskingsinstitutta som har stått utanfor den statlege grunnfinansieringa, Uni Rokkansenteret, NTNU Samfunnsforskning og Frischsenteret, no er innanfor og får ei statleg basisfinansiering. Det vil bidra til meir rettferdige konkurransevilkår i sektoren, og naturlegvis vil det vera eit viktig handslag til den nasjonale forskinga.

Mette Hanekamhaug (FrP) [12:28:02]: Det er i dag stor tverrpolitisk enighet om at kampen mot frafall er et av de viktigste områdene, og grunnen til at dette er bra, er at det tvinger fram en styrking av alle ledd i hele grunnutdanninga. Det er bra vi er enige om dette området, for det gjør det enklere å enes om en felles strategi. Vi er alle enige om målet med skolen framover, det håper jeg virkelig, å heve kvaliteten i skolen, men vi er uenige om de virkemidlene som kreves og trengs for å få til dette.

Når vi i Fremskrittspartiet skal utforme framtidens skolehverdag, er vi opptatt av å snakke med dem som går på skolen i dag. Elevorganisasjonen pekte i år på det samme som i fjor, nemlig en stor manglende satsing på rådgivertjenesten fra regjeringa. Dette syns vi er synd, for tilbakemeldinger fra elevene i dagens ungdomsskoler og videregående skoler er nettopp at rådgivningstjenesten og kvaliteten på den er en veldig viktig faktor når det gjelder å forebygge frafall. Ofte kan lærere som ikke har ekstra kompetanse eller kunnskap på dette området, bli satt i denne rollen, og med dagens arbeidsmarked og nye linjer og muligheter for ungdommen kan dette føre til en ikke bra nok karriereveiledning for mange ungdommer, feil valg og dermed også en økning i frafallet. Derfor ønsker vi å styrke rådgivningstjenesten, og samtidig håper vi at regjeringa også kan se på et bedre samarbeid med det private næringslivet i rådgivningstjenesten.

Samtidig vet vi at flere dropper ut på grunn av mangel på læreplasser. Den tidligere inngåtte samfunnskontrakten var viktig for å sørge for samarbeid mellom de ulike sektorene, både privat og offentlig. Det private næringslivet har gjort en formidabel jobb. Til tross for at lærlingtilskud-

det på langt nær dekker kostnadene, har de vært seg sitt ansvar bevisst. Det har ikke det offentlige. Det er derfor vi i Fremskrittspartiet mener at regjeringa nå må forplikte seg til en strategi for økt offentlig ansvar for inntak av lærlinger.

Mobbing er dessverre fortsatt et stort problem i den norske skolen. Det foreligger nå ingen nye politiske tiltak, tanker eller strategier for hvordan man skal få bukt med dette problemet, eller komme med forbedringer. Dette synes jeg er en meget trist beskjed å måtte kommunisere utad til alle de flere tusen barn og enda flere tusen pårørende som lider under dette fortsatt, dag ut og dag inn. Dette er til hinder for læring og til hinder for kvaliteten i skolen. Det er til hinder for å forebygge frafall, og det er til hinder for å beskytte hvert enkelt barn i skolehverdagen. Ja, fylkesmennene ble sendt ut for å drive tilsyn med opplæringsloven § 9 a om psykososialt miljø. Men uten sanksjonsmuligheter og mulighet til å rette opp i de tilfellene de avdekker, framstår dette for meg mer som et symbolsk tiltak enn faktisk et reelt ønske fra regjeringas side om å få bukt med dette problemet.

I fjor fremmet vi i Fremskrittspartiet forslag om at samtlige skoler i Norge skulle knytte seg til et antimobbingprogram. Dette ble da nedstemt av regjeringa. Men i høst kom det en forskningsrapport som viste at enhver skole som har et slikt antimobbingprogram, det være seg Olweus, Zero eller et de lager selv, har nedgang i mobbing på sin skole nettopp fordi en slik plan tvinger fram økt bevissthet om og fokus på dette hos skoleeier, ledelse, elever og foresatte. Derfor håper vi regjeringa kan gå bort fra sin motstand mot dette forslaget, slik at vi kan få dette gjennom.

Flere har vært oppe og hyllet og omtalt undersøkelsene fra PISA og resultatene der. Jeg skal ikke være noe dårligere. Jeg synes det er kjempeflott at trenden ser ut til å snu. Det er utrolig inspirerende for oss som jobber med skolepolitikken i komiteen, å se at det man faktisk gjør og den innsatsen som blir lagt ned, fører til resultater. Det kan vi takke skoleeierne, skolelederne og alle lærerne i dette landet for. Men det er også viktig, som jeg nevnte i en replikk til statsråden, at vi tør å se på de områdene der vi fortsatt har utfordringer, for det er på den måten vi faktisk kan ta tak i problemstillingene. Det bør faktisk tenkes noen varselamper her til lands når regjeringa jubler over at skolen og skolerresultatene i Norge i dag er på samme nivå som de var for ti år siden – som da var sjokkerende lave – samtidig som vi jubler over at de nå er gjennomsnittlig. En skulle tro at regjeringa i et land som Norge hadde større ambisjoner enn som så. Vi vet at framtidens velstand og velferdsnivå er avhengig av og henger sammen med resultatene vi produserer i skolen. Hadde regjeringa jublet like høyt dersom vi lå på gjennomsnittet når det gjaldt målinger på velferd og velstand også? Det tror jeg ikke.

Over 70 pst. av nasjonalformuen i Norge i dag er humankapital. Denne andelen vil bare øke i tiden framover. Gründeren av Apple, Steve Jobs, sa: «Innovation distinguishes between leaders and followers.» Vi i Fremskrittspartiet er utrolig opptatt av at vi skal være «leaders». Da

nytter det ikke, hvis vi skal henge med i den internasjonale kunnskapsøkonomien som drives fram nå, å sitte her og være fornøyd med at vi ligger på gjennomsnittet. Det skal ikke vi være. Vi skal tenke hvordan vi skal komme enda høyere, hvordan vi skal bli best i klassen. Det er der motivasjonen skal ligge, det er det som skal være inspirasjonen vår, ikke å komme tilbake igjen til et gjennomsnittlig OECD-nivå.

For å oppnå dette kreves det en mentalitetsendring, både i samfunnet generelt og også i skolesektoren spesielt, for PISA-undersøkelsen viser at selv om nivået i gjennomsnittet har økt, har også andelen elever i det høyeste sjiktet gått ned. Det er et problem.

Her spiller læreren en viktig rolle. Ingen betyr så mye for elevenes læring og engasjement som det læreren faktisk gjør. Derfor må lærerens kompetanse, lønn og status styrkes og heves i det norske samfunnet. Det er derfor vi i Fremskrittspartiet er opptatt av å øke lengden på lærerutdanningen, samtidig som vi ønsker å styrke videre- og etterutdanningstilbudet for lærerne. Lærerne må gjøres til autoritetspersoner som elevene ser opp til, og som evner å dyrke fram de talentene vi faktisk har i skolen. Vi må gi elevene mulighet til å heve seg og være flinke i det de er flinke til.

Egil «Drillo» Olsen sa at det er en pedagogisk villfarelse å tro at enere skaper tapere. Dette er vi i Fremskrittspartiet enig i, og den vissheten må implementeres i skoleverket og skolehverdagen. I dag opplever veldig mange elever at de ikke får lov til å være flinke, og de får ikke lov til å være bedre enn de andre, de får ikke lov til å ha kommet lenger. Det ble tidligere nevnt fra talerstolen her et eksempel der en elev måtte viske vekk mattestykkene. Det skjer også i dag, det skjer også i dag at elever blir holdt tilbake fordi man skal følge progresjonen til gjennomsnittet i klassen. Det mener vi i Fremskrittspartiet er feil, for det holder nede de talentene og de enerne som vi har, som er i oss alle. Det er nettopp det vi i Fremskrittspartiet mener, at vi vil gå fra enhetstankegangen og enhetsskolen til enerskolen. Det betyr ikke at vi vil ha en skole for enkelte enere. Det betyr at vi ser at hver elev, hvert menneske, er en ener og skal få muligheten til å bli det på sine områder og med sitt potensial. Da må vi heller ikke være redde for å se og dyrke fram de talentene vi har i skolen.

En undersøkelse som ble publisert i høst, viste at 25 pst. av elevene – og dette var både dem som var teoristerke og dem som hadde teoretiske utfordringer i fag – sa at de savnet å bli stilt krav til. De savnet at det ble stilt krav til dem av læreren og i skolen. Det er en utfordring vi må ta på alvor og se videre på.

Det er ikke snakk om at vi skal nedprioritere det arbeidet som gjøres overfor de svakeste gruppene. Meg bekjent er det fortsatt en kvinnelig majoritet i skolevesenet, og det er ikke vi som er mest kjent for å streve med å ha to tanker i hodet samtidig. Det skal vi klare ved å heve bunnen, men også heve prosentandelen i toppen.

Avslutningsvis vil jeg si at i dag hyller vi enerne i idretten. Vi skryter av Petter Northug når han finner formen. Vi jubler for hver eneste gullmedalje vi bærer med oss hjem

etter OL og VM, og vi heier stolt fram kvinnelandslaget i håndball nå under EM.

La oss hylle enerne i skolen også! La oss skryte stolt av Bjørnson, som var inspirert av Snorre-sagaene. La oss juble for hvert eneste prosentpoeng vi klarer å øke med i den høyeste kategorien i PISA-undersøkelsen, og heie stolt fram alle de jentene og guttene som faktisk klarte å regne de ekstra sidene i matteboka.

Statsråd Tora Aasland [12:38:03]: De tre største utfordringene vi står overfor, er å møte de globale klimautfordringene, å videreutvikle velferdssamfunnet og å skape kunnskapsbasert verdiskaping i hele landet. Budskapet mitt har hele tiden vært at det er gjennom kunnskap vi skal møte dette.

I denne salen har vi mange ganger debattert forutsetningene for en god kunnskapspolitikk. Etter min og regjeringens oppfatning er det mennesker som er den kritiske faktoren for å utvikle kunnskapssamfunnet. Regjeringens vurdering er at Norge er svært godt rustet på dette området. Vi er i den heldige situasjonen at ungdomskullene øker, og at det dermed er mange flere som er aktuelle for høyere utdanning.

Dette innebærer en enestående mulighet til å møte framtida. Vi vet at vi kommer til å trenge flere lærere i årene som kommer, vi vet at vi kommer til å trenge mange flere med realfaglig utdanning, og at det trengs flere kompetente medarbeidere i helsesektoren. For regjeringen har det dermed vært den høyeste prioritet å sørge for vekst i utdanningskapasiteten innenfor nettopp disse områdene.

Jeg vil våge den påstand at dette har vært vellykket. Jeg vil samtidig fra denne talerstol dele æren med våre høyskoler og universitet. Mens regjering og storting har bevilget midler til nye studieplasser, har det vært gjort en fantastisk innsats på lærestedene for å utnytte kapasiteten best mulig og tilby studieplasser til flere. Til sammen gjør dette at økningen i kapasitet i fagskoler, høyskoler og universitet holder tritt med studentveksten.

Kunnskapsdepartementet har lagt avgjørende vekt på å bruke tilgjengelig kunnskap som grunnlag for å møte utdanningsbølgen. Så langt har våre prognoser slått usedvanlig godt til. I fjor anslo vi at demografiske endringer alene kan øke etterspørselen etter høyere utdanning med 17 000 fram til 2014. Med økt studietilbøyelighet vil dette tallet kunne stige til 33 000. Samtidig er det flere voksne som ønsker å skaffe seg ny eller bedre kompetanse for et arbeidsliv i endring og utvikling.

For å møte denne fortsatte veksten i antallet studenter foreslår derfor regjeringen 2 200 nye studieplasser. I tråd med behovene jeg beskrev, prioriterer regjeringen nettopp lærerutdanning, ingeniørutdanning og helseutdanninger i forslaget til budsjett. Samtidig vet vi at lærestedene selv har gode evner til å prioritere, fordi de vil møte kompetansebehovene i arbeidslivet rundt seg. Vi legger derfor opp til at rundt halvparten av studieplassene ikke er bundet, men kan fordeles strategisk av lærestedene selv.

Innenfor høyere utdanning har regjeringens budsjettforslag blitt godt mottatt. Sammen legger vi grunnlaget for å møte utdanningsbølgen og de mulighetene den gir.

Dette må gjøres uten at det går på bekostning av kvalitet i utdanningen. Derfor er de 2 200 studieplassene fullfinansiert. Derfor har også regjeringen foreslått å bedre finansieringen av grunnskolelærerutdanningen. Dette alene vil styrke sektoren med over 100 mill. kr når det er ferdig innført, og gi rom for bedre forskningsforankring av undervisningen, bedre praksis og generelt høyere kvalitet i lærerutdanningen. Regjeringen fortsetter også kvalitetsutviklingen ved å videreføre en bevilgning på 50 mill. kr til samarbeid, arbeidsdeling og faglig konsentrasjon.

I et stramt budsjett – som 2011-budsjettet er – var det nødvendig å prioritere. Regjeringen har prioritert flere studieplasser og bedre kvalitet i høyere utdanning. Da var det ikke rom for store nysatsinger innenfor forskningsområdet. Jeg vil likevel understreke at forskningsbevilgningene så langt har økt med 27 pst. under denne regjeringen, og at realnedgangen på 0,13 pst. i neste års budsjett hovedsakelig skyldes endrede valutakurser og utfasing av bygg. Årets forskningsbudsjett videreføres dermed på et høyt nivå. Vi har bak oss en periode med det som er blitt beskrevet som til dels formidabel vekst, og jeg er trygg på at ved utgangen av denne stortingsperioden vil utviklingen av forskningsinnsatsen stå seg meget godt i historisk sammenheng.

Vi har i neste års budsjett lagt fram forskningsprioriteringer som viser viktige veivalg for framtida. Ved at vi øker bevilgningen til den åpne konkurransearenaen for fremragende forskning, FRIPRO, får flere mulighet til å nå fram med forskingsøknader som utelukkende er basert på kvalitet. Ved fortsatt satsing på vitenskapelig utstyr og ved økte bevilgninger til polarforskning er Forsknings-Norge forberedt på neste steg i forskningspolitikken.

Lik rett til utdanning er utgangspunkt og mål. Det handler også om ulike menneskers muligheter til dette. Regjeringen tar et avgjørende grep for å sikre én bestemt gruppe lik rett til utdanning i dette budsjettet: Studenter med funksjonsnedsettelse får nå en svært mye bedre studiestøtte. Vi gir dermed flere ungdommer mulighet til å utnytte sine talenter til beste for seg selv og for samfunnet.

Regjeringen holder oppe trykket i utbyggingen av studentboliger. Dette framstår nå nærmest som en selvfølge, men vi har tenkt å fortsette innsatsen på dette høye nivået. Og la meg minne om at vi ligger på et nivå som er over tre ganger høyere enn under den forrige regjeringen. Dette kommer vi til å fortsette med.

Når kunnskap er en forutsetning for å møte framtidens utfordringer, er kunnskapspolitikken redskapet. Statsbudsjettet for 2011 forutsetter, og fortsetter, et systematisk og langsiktig arbeid for å utvikle et kunnskapssamfunn til beste for miljø og mennesker og for å kunne møte framtidens utfordringer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [12:43:22]: Jeg noterer meg at statsråden er noe mer opptatt av å snakke om den økningen som har vært, enn den økningen som ikke kommer til neste år. Det får vi bare leve med. Jeg vil si at jeg savner en sterkere fokusering på teknologifagene – jeg kunne tenkt meg

at vi i større grad forberedte oss på eldrebølgen. Men det gjør vi ikke.

Det som imidlertid bekymrer meg aller mest med dagens budsjettvedtak, er den situasjonen dagens budsjettvedtak medfører for 2012. Vi vet at redusert avkastning på fondsmidlene i 2011 vil gjøre at overføringene fra Forskningsfondet til Forskningsrådet kommer til å bli dramatisk redusert. Regjeringens – kan jeg bruke begrepet «puslete», president? – påplussing til Forskningsfondet vil ikke være i nærheten av å korrigere for det bortfallet av avkastning fra fondet. Er statsråden, i likhet med meg, bekymret for situasjonen for 2012?

Statsråd Tora Aasland [12:44:31]: Først til teknologi og å møte eldrebølgen. Der mener jeg vi gjør en meget god og viktig innsats ved nettopp den satsingen med hensyn til studieplasser som jeg har referert til. Det skal vi følge opp i årene som kommer.

Når det gjelder framtida og fondsdiskusjonen i forhold til forskning, deler jeg representantens bekymring når det gjelder å se dette opp mot renteutviklingen. Det er det som er den store utfordringen for oss også. Men representanten kan være trygg på at vi tar fatt i dette. Vi har jo faktisk i denne perioden økt Forskningsfondet fra 36 til 80 mrd. kr, så det er en betydelig økning. Det er en betydelig størrelse på fondet i dag, men utviklingen framover og de milepæler som fondet møter, viser at vi har en jobb å gjøre når det gjelder å være sikker på at vi får penger, f.eks. til utstyr og til framtidig forskning. Det representanten må være helt sikker på, er at uansett mekanismer vil vi arbeide for å få økte forskningsbevilgninger.

Tord Lien (FrP) [12:45:45]: Nå hadde jeg egentlig tenkt å bruke min replikk på dette med utdanning for alle, for det er tydeligvis sånn at regjeringen vil ha utdanning for alle, men vil ekskludere 90 studenter fra å delta i den utdanningen, nemlig de som er barnehjemsbarn.

Men så hørte jeg innlegget til representanten Tor Bremer, og da ble jeg bekymret, så da tror jeg heller jeg må følge opp det. Han sier at akademisk frihet ikke er et mål i seg selv. Det hadde vel jeg inntrykk av at det er bred politisk enighet om i denne salen at det er. Da finner jeg det betimelig å adressere det forslaget.

Jeg kan med en gang si at jeg kommer til å oppfordre Fremskrittspartiets representanter til å stemme for det forslaget dersom det blir aktuelt. Men jeg har lyst til å invitere statsråden til å kommentere – for så vidt – både Tor Bremers klare standpunkt om at akademisk frihet ikke er et mål, og også forslaget fra Venstre.

Statsråd Tora Aasland [12:46:41]: Vi hadde en debatt for ikke så lenge siden i Stortinget om akademisk frihet, og det er jo nedfelt som et viktig prinsipp i universitets- og høyskoleloven. Så har det vært en spennende debatt nettopp om akademisk frihet og forskningsfrihet, som både representanten og statsråden har vært med på i diverse medier. Jeg vil fastholde mitt utgangspunkt som er at den akademiske friheten er helt sentral for forskning. Det vi jobber med nå, er hvordan vi skal synliggjøre og tydelig-

gjøre våre standardkontrakter for dem som ikke er omfattet av lovbestemmelsene i universitets- og høyskoleloven. Hvis jeg kan gjøre det overfor denne representanten, vil jeg her og nå oppfordre de som står bak Venstres forslag, om å omgjøre det til et oversendelsesforslag, fordi jeg gjerne vil ha det med i vurderingen. Men jeg har litt problemer med å se hvordan vi på en god måte kan lovfeste akademisk frihet utenom universitetene og høyskolene. Men jeg er veldig åpen og positiv til å vurdere dette som en del av det arbeidet vi nå gjør framover.

Svein Harberg (H) [12:47:48]: Statsråden slo fast i sitt innlegg at det store antallet nye studenter på ingen måte må gå ut over kvaliteten i utdanningen. Det er en god konklusjon, og den støtter Høyre fullt ut. Det er imidlertid et faktum at universiteter og høyskoler over tid har tatt opp flere studenter enn det de har fullfinansiering for. Dette er gjort i en annen tid, og helt sikkert i god mening. Så ser vi nå at flere og flere av disse institusjonene varsler om at dette har blitt en utfordring.

Senest i Bergens Tidende på mandag denne uken var det et oppslag med rektor ved Universitetet i Bergen som sier at de nå antakelig må kutte noen studieplasser for å opprettholde kvaliteten, fordi det har gått ut over kvaliteten. Jeg registrerer at statssekretær Kyrre Lekve ikke er enig i at det går ut over kvaliteten, men det vet vel rektoren best.

Hva vil statsråden gjøre for å gripe fatt i den problemstillingen som stadig flere institusjoner nå melder om den gruppen som ikke har fullfinansiering?

Statsråd Tora Aasland [12:48:55]: Jeg synes det er bra at lærestedene selv erkjenner at det er deres ansvar hvor mange studenter de har tatt opp. Det vi nå gjør, er å gi dem muligheten til å være med på det store spleiselaget som handler om å utdanne flere. Men vi ser at det er litt ulike tilbakemeldinger. Det er først og fremst de to største universitetene våre som har problemer. Så å si alle de andre er meget takknemlige for nye studieplasser, tar imot med glede og vil gjerne ha flere. Men de to store universitetene har en utfordring, og det handler sikkert både om ting som er gjort historisk, og om at de er opptatt – selvfølgelig – av kvaliteten. Jeg kommer til å følge dette nøye. Vi har heller ikke tildelt de to store universitetene som mangler studieplasser, i denne omgangen. Men jeg kommer til å følge nøye den ulikheten som er mellom de ulike studiestedene. Det er selvfølgelig mitt ansvar at vi har en fullfinansiering – det har vi, den kommer i to posjoner – studieplassene er fullfinansiert. Og så må vi i felleskap sørge for at kvaliteten uansett holdes i framtiden.

Dagrun Eriksen (KrF) [12:50:02]: Jeg registrerer at Soria Moria og Soria Moria II sjeldnere og sjeldnere blir siteret av dagens regjeringsrepresentanter. Det er mye i Soria Moria II som bare kan få ligge for Kristelig Folkepartis del. Men det er også noen ting som vi har vært enige om, og som har vært gode saker. Det gjelder bl.a. studenter og graviditet, hvor Soria Moria II har gode formuleringer.

Jeg leste nettopp i Universitas om en student som fødte

fire dager før termin. Hun hadde studert i nesten seks måneder, men barnet var ivrig etter å komme ut og kom fire dager før tiden. Det resulterte i at hun gikk glipp av 90 000 kr i foreldrepenger. Hun ligger ni måneder etter i studiet i forhold til sine medstudenter og har fått 70 000–80 000 kr ekstra i lån i forhold til de andre. De sier at de ikke har hjemmel til å bruke skjønn i slike saker. Vil statsråden ta initiativ til å oppfylle Soria Moria II og få en større fleksibilitet?

Statsråd Tora Aasland [12:51:11]: Vi får glede oss med unge foreldre og at det kommer barn til verden, enten de kommer til termin eller ikke. Og så er det jo slik med Lånekassens støtteordninger at de er ganske rause, men de kan ikke være utsatt for så mye skjønn. Det er rett og slett ikke bygget inn i systemet.

Men jeg siterer gjerne Soria Moria II. Vi har altså i det budsjettet som kommer nå, som vi diskuterer nå, oppfylt den første delen av det som går på studenter og studiestøtte, nemlig å gi bedre studiestøtte til funksjonshemmede studenter. Det er jeg veldig stolt av at vi har fått til.

Og så er det også en formulering om å gi bedre støtte til studenter med barn. Vi er ikke ferdige med Soria Moria-perioden ennå. Jeg kan love representanten at dette er noe jeg kommer til å jobbe veldig hardt for, at vi også klarer å oppfylle det løftet fra Soria Moria II som handler om å gi bedre ordninger for studenter med barn.

Trine Skei Grande (V) [12:52:20]: Det var egentlig representanten Tor Bremer vi skulle tatt replikker på i dag, for der kom det mye spesielt.

Jeg vil følge opp en annen del av det som Tor Bremer sa, nemlig at nå har flertallet i Stortinget lagt inn at tre institutter skal inn i basisbevilgningen.

Dette undrer meg, og jeg har lyst til å spørre statsråden om det – kanskje hun kan svare. Dette har også Venstre gjort. Venstre gjorde da det man skal gjøre: Vi skrev et brev til Finansdepartementet og spurte om hvor mye det koster å få fire institutter inn i basisfinansieringen. I svaret på det spørsmålet, svar nr. 270, sier Finansdepartementet at det koster 40,6 mill. kr. Hvorfor koster det 40,6 mill. kr når Venstre skal gjøre det, og 5 mill. kr når posisjonen skal gjøre det?

Statsråd Tora Aasland [12:53:21]: Jeg er veldig glad for det komiteen har gjort for disse instituttene, som har vært gjennom en godkjenningsordning i Forskningsrådet og egentlig burde hatt en basisbevilgning. Det er ikke snakk om annenrangs institusjoner, det er snakk om fullstendig gode, oppgående institusjoner. At komiteen da har funnet det mulig å legge inn noe for å avhjelpe behovet for basisbevilgning, som kanskje Finansdepartementet har et litt annet regnestykke på, er jeg veldig takknemlig for at komiteen har klart.

Så får det bli opp til institusjonene selv om de er glad for dette eller ikke, men vi ønsker med dette signalet også å være tydelig på at vi ikke vil ha en ordning hvor man får en kvalitetssikring, som i dette tilfellet fra Forskningsrådet, uten at vi har en finansiering samtidig. I framtiden

kommer det til å bli samstemmighet mellom det som er penger til basisfinansiering, og eventuelle godkjenninger av forskningsinstitutter.

Henning Warloe (H) [12:54:42]: Nå har vi hørt forskningsministeren innrømme i dag at forskningsbudsjettet til neste år går ned reelt sett. Det var noe annet vi hørte da budsjettet ble lagt fram. Da ble det skrytt av den store påplussingen også på forskningsbudsjettet, men reelt sett går det altså ned.

Så sier statsråden igjen i dag at årsaken til det er endrede valutakurser. Det er mulig jeg har misforstått noe, så det kan statsråden helt sikkert oppklare: Er det ikke slik at hvis regjeringen ville og hvis statsråden – forskningsministeren – hadde fått gjennomslag i regjeringen, kunne regjeringen ha økt budsjettet på forskning, selv om valutakursene endrer seg både her og der? Det er vel egentlig et spørsmål om å ville øke budsjettet, og ikke en matematisk utregning av valutakurser vi snakker om.

Statsråd Tora Aasland [12:55:33]: Vi har økt forskningsbudsjettet i kroner og øre med en halv milliard kroner. Så har da pris- og renteutviklingen ført til at det ble 0,13 pst. mindre enn året før. Men jeg mener vi har et så pass høyt nivå på forskningsbudsjettet at for dette ene året som kommer, vil vi tåle dette.

Jeg kommer til å jobbe for, selvfølgelig, å øke forskningsbudsjettene i årene framover. Det vi har klart å gjøre i dette neste års budsjett, er å holde på en høy vekst – en vekst som faktisk av forskningsanalytikerne selv er blitt betegnet som en formidabel økning av veksten de siste årene. Vi holder oss på det høye nivået, og ved å omprioritere innenfor forskningsbudsjettet får vi til en styrking av det som er den Fri prosjektstøtte innenfor Forskningsrådet. Det opplever jeg er blitt oppfattet som et meget godt signal i forskningsmiljøene selv fordi man har savnet en styrking av nettopp denne forskningen.

I tillegg har vi styrket polarforskning og andre områder.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hadia Tajik (A) [12:56:58]: Dette er et utdanningsbudsjett som går dagens og framtidens arbeidsliv i møte. Framtidens arbeidsliv vil møte oss med minst tre store utfordringer:

For det første vil forholdet mellom antallet yrkesaktive og antallet som trenger omsorgstilbud, bli betydelig endret. Det vil være færre i yrkesaktiv alder og flere pleietrengende.

For det andre vil en mindre andel av stillingene i arbeidsmarkedet kunne bli fylt av ufaglærte. Dette er en utvikling som vi allerede har sett over lengre tid, og det er en følge av både teknologiutvikling og økt kompetansebehov.

For det tredje er det voksende økonomier i andre deler av verden som blir mer og mer konkurransedyktige og konkurranssevillige. Vi må se utover våre egne grenser, og vi må ha ambisjoner om et høyt kunnskapsnivå i vår befolkning som kan matche de utviklingstørste nye økonomiene i verden.

Derfor satser vi på kvalitet i alle ledd av utdanningsløpet, fra barnehagene til høyere utdanning. Utdanning handler både om egenutvikling og om å få de grunnferdighetene man trenger for å kunne delta og å bidra i arbeidslivet.

Vi tar konsekvensen av at ufaglærte vil streve mer i årene som kommer, og vi forsterker arbeidet mot frafall i videregående. Med tidlig innsats vil vi utstyre dagens ungdom med de ferdighetene de trenger for å få et godt fotfeste i arbeidslivet.

Vi tar konsekvensen av den ventede studentbølgen ved å foreslå 2 200 nye studieplasser i høyere utdanning. Og vi anerkjenner arbeidslivets framtidige behov ved å fordele disse på spesifikke utdanninger der vi ser at behovet vil være stort, som lærerutdanning og helse- og sosialfag.

Vi har høye ambisjoner for høyere utdanningssektoren, og har økt bevilgningen med nesten 6,8 mrd. kr fra 2005 og fram til dette budsjettforslaget. Men vi stiller også krav om samarbeid og arbeidsdeling på viktige fagområder for landet og til spissing av institusjonen.

Som Bjørnstjerne Bjørnson en gang sa: «Blant hundre som grubler, til tenker blir én.» Vi kan ikke i dag spå akkurat hvilke tenkere vi trenger om 50 år, og hvilke tanker de skal tenke. Det er noe av grunnen til at vi har foreslått å øke bevilgningene til grunnforskningen med 60 mill. kr. Totalt får forskning og utvikling en nominell vekst på 550 mill. kr fra saldert budsjett. Det er tydelige prioriteringer av kunnskap i et forholdsvis stramt budsjett.

Nå er jeg av den oppfatning at man kan ikke bare måle ambisjoner i størrelsen på pengebruken. Man er også nødt til å se på viljen til å stille krav til pengene – det er tross alt fellesskapets penger det her er snakk om. Det var en viktig del av vurderingen til arbeidsgruppen bak rapporten Handlingsrom for kvalitet, som forsknings- og høyere utdanningsministeren bestilte, nemlig at det er viktig å styrke den strategiske ledelsen og evnen til å prioritere. Det er viktige grep for å sikre kvalitet i utdanning og forskning.

Vi har økt midlene til sektoren, men vi knytter også forventninger til pengebruken, enten det handler om studieplasser eller om SAK-midler. Vi vil ikke bare være et administrasjonskontor for kunnskapsnasjonen, vi vil lede.

Jeg merker meg at ikke alle opposisjonspartiene er like visjonære. Fremskrittspartiet og Høyre driver primært overbudspolitikken innenfor høyere utdanning – mer og mer og atter mer til det samme. Venstre vil ha flere studieplasser, men har ikke uttrykt noen formening om hvordan de vil fordele plassene. Med tanke på de utfordringene som Norge står overfor, framstår dette som ganske lite visjonært. Politikk er ikke å kaste penger etter institusjoner, det er å prioritere, lede og ha en helhetlig analyse av hva utfordringene består i.

Som Oslo-representant registrerer jeg også at Høyre i Oslo er i utakt med Høyre sentralt om ambisjonene for etter- og videreutdanningstilbudet. Jeg kan ikke se noen grunner til at man skal hvile på laurbærene i Oslo-skolen og senke ambisjonene der, selv om jeg registrerer at det dessverre er tilfellet.

Avslutningsvis vil jeg gjerne knytte en kommentar til

noe representanten Hanekamhaug sa i sitt innlegg. Hun siterte nemlig Egil «Drillo» Olsen for å gi legitimitet til Fremskrittspartiets ønske om å satse mer på enerne. Jeg vil gjøre oppmerksom på – det er offentlig kjent – at Egil Olsen er kommunist. Det viser jo også at vilje til å satse på enerne ikke er spesielt unikt for Fremskrittspartiet. Forskjellen er vel først og fremst at vi samtidig – tverrpolitisk, vil jeg si – vil utfordre både de som strever mest, og de som gjør det godt på skolen i dag, som ønsker å lære mer, men at vi, vår side av den politiske ideologilinjen, ikke ønsker å la det gå på bekostning av de elevene som strever.

Marit Nybakk hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Henning Warloe (H) [13:02:23]: Å satse på kunnskap er en strategi som ingen partier her på Stortinget er imot. I disse dager har alle vi i KUF-komiteen skrevet merknader og holdt innlegg om viktigheten av å investere i kunnskap. I festtaler, trontaler og nyttårstaler er kunnskap med. En foreløpig rekord sto vel statsministeren for 1. januar i år da han i nyttårstalen sa «kunnskap trumfer alt» kanskje så mye som 20 ganger. Det var faktisk en veldig bra tale, men den skapte naturlig nok store forventninger til regjeringens prioriteringer i tiden som kommer. Men da statsbudsjettet kom, skjønte vi at det var lang vei fra nyttårstaleretorikk og til konkret satsing i budsjettet, for kunnskap trumfer ikke alt i statsbudsjettet for 2011. Satsingen på kunnskap holder på å bli en ny månelanding. Og det er ikke positivt ment.

At regjeringen tør å legge fram et budsjett som for første gang på ti år har realnedgang på forskning, er både skuffende og uforståelig. Norge er et lite og dyrt land å produsere i. Skal vi få solgt våre varer og tjenester, må vi hele tiden utvikle dem ved hjelp av forskning, utvikling og innovasjon. Vi har ikke råd til å tape terreng. Men det er dessverre akkurat det vi gjør. På European Innovation Scoreboard rangeres Norge nå under gjennomsnittet for Europa og i gruppen «tapende land». Forskningsinnsatsen i Norge er lavest i Norden og under gjennomsnittet i EU. Både antall innovative foretak og foretak med FoU har sunket jevnt og trutt de siste årene. Hvis det er slik at «kunnskap trumfer alt», ser det ikke så bra ut for Norge. Det hjelper jo ikke bare å si at kunnskap er viktig, vi må virkelig satse.

Norge er i en unik posisjon internasjonalt. Mens andre land er svimeslåtte og tvinges til store kutt i budsjettene, har Norge et enestående økonomisk handlingsrom til å satse. Vi kunne benyttet denne sjansen og rustet opp landet til en verdensledende kunnskapsnasjon med internasjonalt ledende utdanningsinstitusjoner og forskningsmiljøer. Vi kunne klatret opp til toppen av European Innovation Scoreboard, og våre beste universiteter kunne kommet inn blant de 50 beste i verden, f.eks. Det ville krevd en klar nasjonal strategi og ambisiøs satsing de neste ti årene. Det er de årene vi sannsynligvis har igjen med et handlingsrom stort nok til å klare det. Det har vi naturligvis også til de grader hatt de siste fem årene, men de fem årene

har regjeringen kastet bort de mulighetene som har vært der.

Har regjeringen vilje til å satse på denne måten? Det ser dessverre ikke slik ut. Et forskningsbudsjett med realnedgang for første gang på ti år lover ikke godt. Kontrasten til andre land er slående. Ta Storbritannia som et eksempel: Deres statsbudsjett for 2011 innebærer kutt på gjennomsnittlig 20 pst. Bare forskningsbudsjettet skjermes – det blir naturligvis ingen økning, men det blir det jo heller ikke i Norge. Med et så utrolig mye bedre utgangspunkt er det rett og slett oppsiktsvekkende at regjeringen i Norge ikke klarer å gjøre det bedre. Det er en tafatt og halvhjertet satsing på kunnskap denne regjeringen står for, og den trumfer i hver fall ikke alt!

Høyre har større ambisjoner for Norge. Vi øker satsingen på forskning med hele 600 mill. kr i vårt budsjett. Høyre er ikke noe uansvarlig overbudsparti. Vi har ikke mer penger til alle gode formål. Men vi har sans for smarte investeringer. En sterk satsing på forskning i dag er en investering i framtiden, nærmere bestemt i framtidig verdiskaping. Det er nødvendig dersom vi skal opprettholde levestandard og velferd i framtiden, etter oljen.

Jeg har registrert at Høyre har blitt angrepet i debatter tidligere i denne uken her i salen for å ville undergrave velferdssamfunnet. Det er en meningsløs kritikk. Vår kritikk av regjeringen er først og fremst at den ikke satser på vekstfremmende tiltak som kan sikre arbeidsplasser og verdiskaping i framtiden, for det er verdiskapingen som gjør velferden bærekraftig så vel i dag som i morgen.

Så til slutt: Satsing på kunnskap i framtiden sikres også ved å sette av penger i Forskningsfondet. Også her snubler regjeringen dessverre i feil retning. Innskuddene har gått ned, år for år, under den rød-grønne regjeringen. Fra 14 mrd. kr i 2006 til 6 mrd. kr i 2009, og bare 3 mrd. kr i 2011. Høyre satser i 2011 det femdobbelte! Av fondets 77 mrd. kr er bare en tredjedel budsjettet under den nåværende regjering. Bondevik-regjeringen hadde trang økonomi, men klarte å spare og sette av til Forskningsfondet. Stoltenberg-regjeringen har hatt tidenes kjøpefest, men kuttet sparingen til halvparten. Avkastning i Forskningsfondet vil gå ned fra og med 2012 som følge av lave rente. Derfor må innskuddene økes og ikke reduseres, som regjeringen legger opp til.

Statsråd Rigmor Aasrud [13:07:36]: Den norske kirke er inne i en stor og viktig reformperiode – mange utfordringer ligger foran. Likevel står noe fast: Den norske kirke skal bevares og utvikles som en åpen og inkluderende folkekirke, med bred forankring blant kirkemedlemmene. Kirkeforliket fra 2008 danner en viktig bærebjelke i arbeidet med å realisere dette målet for folkekirken.

Gjennomføringen av forliket er i gang. I forrige måned var jeg til stede på åpningen av Kirkemøtet i Tønsberg. Der kunne jeg som kirkeminister for første gang tale til et kirkemøte hvor en stor andel av delegatene var valgt inn ved direkte valg. Ordningen med utprøving av direkte valg til bispedømmeråd og kirkemøte er en del av den pågående demokratireformen i Kirken, i tråd med de forutsetninger som er nedfelt i kirkeforliket. Erfaringene fra kirkevalge-

ne i 2009 vil danne grunnlag for ytterligere utprøvinger i 2011. Deretter skal vi gjennomføre en grundig evaluering av valgene og demokratireformen.

Kirkebudsjettet innebærer en bevilgning på rundt 72 mill. kr til gjennomføringen av valgene neste år. Det er mye penger og sier noe om hvor viktig det er å utprøve og legge til rette for deltakelse og engasjement ved kirkevalgene.

Demokratibyggning vil ikke i seg selv være nok til å skape tilhørighet og engasjement i Kirken. Den norske kirke skal bevares og fornyes som folkekirke, og da må også nye generasjoner finne sin plass. Jeg er derfor svært glad for at en samlet komité så tydelig har understreket trosopplæringens betydning. Kirkebudsjettet for 2011 betyr en rekordhøy økning på 27 mill. kr til reformen, og akkurat som i fjor er det friske midler. Den samlede bevilgningen er nå tett oppunder 200 mill. kr. Regjeringens mål er å gjøre reformen landsdekkende i alle menigheter. Jeg er glad for at komiteen støtter opp om dette målet.

En landsomfattende folkekirke er avhengig av en vel fungerende prestetjeneste som er nærværende i alle lokalsamfunn. Gjennom de senere årene er det gjennomført flere tiltak for å bedre prestenes arbeidsvilkår. Likevel har vi erfart at det i deler av landet er utfordringer å få rekruttert nok prester, og at arbeidsbelastningen for prester flere steder har økt som følge av befolkningsvekst. Vi arbeider stadig med å legge til rette for at den daglige arbeidssituasjonen kan oppleves god for den enkelte prest. Jeg er derfor glad for at vi har lagt inn en bevilgingsøkning på 5 mill. kr til nye prestestillinger i de deler av landet der prestedekningen per kirkemedlem i dag er lavest. Jeg håper og tror at dette gir et signal om at prestetjenesten er sett på som viktig, og at vi ønsker flere prester.

Det folkelige engasjementet for Kirken er ikke minst knyttet til kirkebyggene. Derfor er det svært gledelig at vi i de siste fire–fem årene har registrert en kraftig forbedring i vedlikeholdsinnsatsen overfor kirkebyggene. Den totale innsatsen er mer enn fordoblet. Den statlige rentekompensasjonordningen har vært et bidrag for økte kommunale bevilgninger til kirkene. Innsatsen på området skal fortsette. Jeg er glad for at investeringsrammen for denne ordningen utvides med 400 mill. kr i 2011, slik at den samlede ramme nå kommer opp i 2,5 mrd. kr.

Selv om vedlikeholdstilstanden er vesentlig forbedret, gjenstår det fortsatt utfordringer på dette området. Det er urovekkende at det er avdekket elektriske feil ved mange av kirkene, og at det er mangler med hensyn til brann- og innbruddssikring. Det er mitt håp at kommuner og kirkeiere vil ta i bruk den muligheten som rentekompensasjonsordningen gir også på dette området.

Det er grunn til å uttrykke stor tilfredshet med økningen i kirkebudsjettet for 2011. Jeg har da også merket meg at det fra kirkelig hold er uttrykt større tilfredshet med budsjettet enn på mange år.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bente Thorsen (FrP) [13:12:22]: Både i dag – og ifølge Vårt Land – er kirkeministeren positiv med hen-

syn til prestetjenesten. Men overfor Vårt Land fastslo kirkeminister Aasrud:

«I Soria Moria-erklæringen lovet vi flere prestestillinger. Det følger regjeringen nå opp. I 2011-budsjettet økes bevilgningene med fem millioner kroner til nye prestestillinger. Denne økningen vil føre til styrking av det kirkelige tjenestetilbudet.

(...)

De fem millionene dekker åtte nye stillinger. Disse stillingene kommer primært i bispedømmene Borg og Stavanger, der behovet for nye prestestillinger er størst.»

For Fremskrittspartiet innebærer en åpen og aktiv folkekirke at presten er til stede. Mener regjeringen at det er de åtte nye stillingene som skal til for å styrke det kirkelige tjenestetilbudet og innfri Soria Moria-erklæringen – når behovet for flere prester er så uendelig mye større? Dette har vi vært kjent med i lang, lang tid.

Statsråd Rigmor Aasrud [13:13:26]: Jeg er glad for at representanten Thorsen er opptatt av Soria Moria-erklæringen, men som representanten helt sikkert vet, er Soria Moria-erklæringen et regjeringsprogram for en fireårsperiode. Jeg er glad for at vi nå – for første gang på lenge – har klart å styrke prestetjenesten. Jeg håper man ser at det er et signal om at regjeringen ønsker å satse på bedre prestetjeneste i de deler av landet som har stor befolkningsvekst, og der det er behov for å avlaste prestene ved ikke å ha så mange personer i menighetene per prest.

Bente Thorsen (FrP) [13:14:08]: Jeg er klar over at prestetjenesten står overfor store rekrutteringsutfordringer. Men det er jo lite trolig at regjeringens økonomiske satsing på prestetjenestene er med på å bidra til å løse opp i dette. For å kunne ansette prester på like linje med andre yrkesgrupper må det finnes penger til lønn. Kirken hevder selv at nyrekruttering til prestetjenesten kanskje er en like stor utfordring som behovet for flere prestestillinger. Det vil altså si at det ikke nytter å rekruttere hvis man ikke har penger til å dekke stillingene. Den norske kirken har i mange år hatt bevilgninger til flere prestestillinger som en av sine hjertesaker overfor regjeringen.

Spørsmålet til ministeren er: Dersom Kirken kan vise til god rekruttering, vil statsråden da sørge for nødvendige lønnsmidler, eller har hun et godt råd om hvor pengene skal tas fra?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:15:05]: Jeg har registrert at Fremskrittspartiet i sitt budsjettforslag ønsker å styrke prestetjenesten betydelig. Det er helt sikkert mulig å bruke disse pengene til Kirken på en særdeles fornuftig måte. Men det jeg ikke er enig med Fremskrittspartiet i, er at man finansierer denne økningen ved å kutte ut læremidler til samiske unger, halvere tilskuddene til kulturskoler og kutte ut viktige bidrag til voksenopplæring.

Jeg mener at man må se behovet for prestetjenester også i den store sammenheng. Vi er hele tiden nødt til å gjøre avveininger. Det har vi gjort i dette budsjettet, vi har økt bevilgningen til prestetjenester. Det er jeg glad for. Vi

kommer til å jobbe og se på de behovene som er, og så avstemme det med totaliteten i våre budsjetter – også i tiden framover.

Svein Harberg (H) [13:16:08]: Da vi startet behandlingen av budsjettet for 2011, var en samlet opposisjon bekymret over at det ikke var lagt inn ressurser til oppgjøret til Opplysningsvesenets fond. Nå kan jeg forstå at regjeringspartiene ikke var med på merknaden – de hadde vel fått en antydning om at det ville komme en sak. Den skal vi behandle litt senere i dag, da starter behandlingen av oppgjøret til Opplysningsvesenets fond. Det er bra at det nå er i gang.

Det som komiteen imidlertid påpeker, og som er viktig, er at dette arbeidet fullføres, og at oppgjøret fullføres. Kan statsråden nå bekrefte at dette vil skje raskt, slik at en kan få avsluttet saken om Opplysningsvesenets fond?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:16:56]: Som representanten Harberg har registrert, har vi foreslått en bevilgning på 320 mill. kr for å kompensere de tap som er påført OVF i 2009 og 2010. Så jobber vi med oppreguleringsspørsmålene som gjelder de avtalene og de tapene som OVF måtte ha etter 2011. Det vil vi komme tilbake til når vi har fått de nødvendige avklaringer av de juridiske forholdene.

I tillegg vil vi selvsagt komme med en endring i lovverket knyttet til Opplysningsvesenets fond. Jeg planlegger å legge dette fram i forbindelse med at vi legger fram en ny gravferdslov. Den vil komme til Stortinget etter jul.

Svein Harberg (H) [13:17:46]: Før Stortinget tok ferie sist sommer, hadde vi også denne saken oppe. Da lovt statsråden at de skulle gå løs på beregningene og utregningene som gjaldt oppgjøret til Opplysningsvesenets fond.

Etter det jeg kjenner til, er det god kompetanse, både juridisk og matematisk, i denne byen. Jeg er veldig forundret over at det skal ta så lang tid å regne ut hva dette oppgjøret skal være på. Kan statsråden forklare oss i Stortinget hvorfor det tar så forferdelig lang tid å regne ut et matematisk regnestykke, og hva som er tapet på grunn av det feilaktige vedtaket i Stortinget?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:18:26]: Vi har gått mange runder med Opplysningsvesenets fond, bl.a. om antall festetomter som har vært avvirket i den perioden. Vi har nå et antall på om lag 1 150 festetomter. Vi er fortsatt i dialog for å finne fram til tidspunktet for når overføringer har skjedd, når tap har oppstått.

Dette har vært en komplisert sak; vi har brukt mye tid for å få et riktig grunnlag før vi går til Stortinget og ber om en bevilgning. Jeg mener det i denne saken må være riktig, når vi skal legge fram en såpass stor bevilgning for Stortinget, at vi forsikrer oss om at vi har det nødvendige bakgrunnsmateriale, slik at vi ikke går til Stortinget med gale opplysninger.

Dagrun Eriksen (KrF) [13:19:22]: Statsråden var inne på kirkebyggene og situasjonen for disse rundt om i landet vårt.

Vi har ikke mange slott, festninger osv., slik som andre europeiske land har til å ta vare på sin arkitektur og sin nasjonale arv, men vi har veldig mange kirkebygg. Og det står veldig dårlig til, særlig når det gjelder brannsikring og innbruddsikring, i mange av disse kirkene.

Spørsmålet mitt er om vi har råd til å la disse kirkene forfalle, og om vi tror at de vil kunne klare å vinne igjen når kommunepolitikere skal sitte og prioritere i kampen mellom sykehjem, skole og kirkebygg. Etter Kristelig Folkepartis mening har staten nå et særskilt ansvar for å gå inn i et spleiselag, slik at vi får satt disse kirkene i ordentlig stand. Vil statsråden være med og lage en nasjonal handlingsplan for å få dette til?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:20:23]: Jeg er opptatt av god brannsikkerhet for og godt vedlikehold av kirkebyggene våre. Jeg er enig med representanten Dagrun Eriksen i at det er en utfordring.

Så er jeg glad for at en forbedret kommuneøkonomi har gjort at mange kommuner har klart å gjøre noen store løft når det gjelder vedlikeholdet sitt. I 2005 brukte kommunene 200 mill. kr på vedlikehold av sine kirkebygg. Nå er beløpet ca. 650 mill. kr. Det har altså vært en kraftig økning. Det vises også ved at det i 2005 var 33 av landets fellesråd som hadde byggeprosjekter og vedlikeholdsprosjekter på mer enn 1 mill. kr. I 2009 var det 90.

Jeg tror vi er nødt til å bruke den kunnskapen vi nå har, at vi lar fellesrådene og kommunene i fellesskap jobbe med å legge planer basert på den rapporten som vi har fått utarbeidet. Det er et godt grunnlag for kommunene for å utarbeide gode planer sammen med fellesrådene om den vedlikeholdssituasjonen som er. Så gjør vi en betydelig innsats ved å tilføre midler gjennom rentekompensasjonsordningen. Det er vårt svar til kommunene på denne situasjonen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Bente Thorsen (FrP) [13:21:51]: Den raske teknologiske utviklingen og globaliseringen preger alle deler av samfunnet.

Internasjonaliseringen av næringslivet innebærer sterkere konkurranse og krav til kompetanse og kvalitet. Veksten innenfor ny teknologi, kommunikasjon og informasjonshandling fører til endrede samarbeidsformer og skaper nye muligheter for kulturell kontakt og påvirkning. Tradisjonelle verdier og normer utfordres av samfunnsendringene og i møtet mellom ulike kulturer. På mange områder er den nasjonale enheten på vikende front i forhold til nye internasjonale og regionale strukturer. Derfor er Fremskrittspartiet positiv til endringene i fagskoleloven som skal ivareta at kvalifikasjonskravene både nasjonalt og internasjonalt blir tilnærmet like.

Fremskrittspartiet mener at det er nødvendig å utvikle og tilrettelegge for at flere kan delta i de ulike læringsarenaene som gir kompetanse også for voksne. I så måte er voksenopplæring gjennom programmet for livslang læring av stor betydning. Det er ulike grunner til at behovet for voksenopplæring er økende. Noen må av helsemessige

årsaker ha omskolering. Mange arbeidsplasser tar i bruk ny teknologi, tradisjonelle arbeidsplasser blir nedlagt, og dette fører til skifte av arbeidsoppgaver.

Fremskrittspartiet mener at nettbasert undervisning i langt større grad må bli tatt i bruk innenfor mange utdanninger. Den typen undervisning kunne også gitt langt flere lærere et godt videreutdanningstilbud.

Fremskrittspartiet er helt uenig i den økonomiske politikken regjeringen fører overfor fagskolene. Flere fylker, inkludert Rogaland, kutter nå i maritim fagskoleutdanning. Konsekvensene innenfor helsefagskolene kan bli dramatiske. Rundt 600–700 studieplasser kan i verste fall forsvinne ifølge Folkeuniversitetet. Faren for at fylket prioriterer egne skoler på bekostning av viktige private tilbydere blir større. Viktige fagskoler kan bli nedlagt som følge av at fylkene nå har det økonomiske ansvaret. Fremskrittspartiet mener dette viser at finansieringen av fagskolene må tilbakeføres til staten.

Det må stilles spørsmål om hvorfor fagskolene, som er yrkesfagernes høyere utdanning, som den eneste utdanningen på høyere nivå skal finansieres over fylkeskommunale og ikke statlige budsjetter. Dette svekker fagskolenes status. I tillegg vil det bli et større press på universiteter og høyskoler.

Regjeringens satsing på sykepleierutdanningen har ikke som mål å ivareta behovet – det er tydelig. Helsedirektoratets beregninger viser at det om 20 år kan mangle 13 000 sykepleiere. Regjeringen har ikke funnet plass til mer enn 65 nye studieplasser. Fremskrittspartiet har foreslått 160 nye plasser i tillegg.

Ifølge Sykepleierforbundet i Rogaland øker inntaket av studenter ved Universitetet i Stavanger uten at lærerressursene økes tilsvarende. I tillegg meldes det om at man ikke har tid til å gjennomføre ordinære eksamener. I stedet gjennomføres flervalgsprøver. Dette kan svekke kvaliteten på utdanningen.

Pressemeldingen som regjeringen sendte ut i forbindelse med kirkebudsjettet, skapte store forventninger. «Tidens kirkebudsjett», ble det sagt. Den norske kirke er en av budsjettvinnerne. Bevilgningene til Kirken foreslås økt med i alt 158 mill. kr. Ved nærmere ettersyn viser det seg at det meste faktisk skal brukes til å oppfylle tidligere stortingsvedtak. 72 mill. kr går til kirkevalgene, som er en viktig del av demokratireformen. Trosopplæringen blir tilgodesett med 27 mill. kr i neste års budsjett, slik at det totale tilskuddet nå nærmer seg 200 mill. kr. Likevel ligger finansieringen etter i forhold til tidligere vedtak. Fremskrittspartiet foreslår en økning på ytterligere 8 mill. kr, slik at posten styrkes med 35 mill. kr totalt.

Regjeringen kommer likevel med en erkjennelse når det gjelder prestatjenesten. For første gang på mange år er det i budsjettforslaget lagt inn 5 mill. kr til nye prestestillinger. Om det er nok til at Vålerenga kirke får ny prest, er jeg usikker på, da dette kun vil gi åtte nye prestestillinger, og disse allerede er fordelt.

Presteforeningen ber om 30 mill. kr og viser til at det i Norge finnes én prest per 3 000 medlemmer, noe som gjør at Norge ligger på jumboplass i Norden når det gjelder prestatetthet. Dette medfører et veldig stort arbeids-

press på prestene, i tillegg til at soknebarna ikke får den oppfølging som det kan være behov for. Dette er nok noen av grunnene til at mange vegrer seg for å bli prest. I tillegg er det mange som er utdannet til prest, som ikke arbeider som prest.

For Fremskrittspartiet er det viktig å legge forholdene best mulig til rette for at vi skal ha en åpen og aktiv folkekirke som også inkluderer at prestene er til stede og tilgjengelige. Derfor foreslår vi ytterligere 30 mill. kr til prestatjenesten.

En fortsatt utvikling og satsing på IKT og en modernisering av medlemsregistreringen kan gi store økonomiske besparelser for Kirken. Fremskrittspartiet foreslår 2 mill. kr for å ivareta dette. Regjeringen prioriterer ikke det videre IKT-arbeidet, men forventer likevel effektivisering.

Kirkebyggene våre trenger omfattende vedlikehold, brannsikring og oppgradering. For å ivareta kirkebyggene foreslår Fremskrittspartiet ytterligere 1 mrd. kr i rentefrie lån til dette.

Så til OVF: Fremskrittspartiet registrerer at alle partier går inn for at det hurtigst mulig skal betales full kompensasjon for de påførte tap som OVF har hatt, og at dette skal skje i samråd med OVF. Nå kan det være forskjellig oppfatning av hva som er hurtig, men Fremskrittspartiet setter sin lit til at regjeringens vilje til å rette opp ulovlighetene som er begått, er stor, og at regjeringen derfor er til å stole på når det gjelder å få en hurtig og rettferdig erstatning som kompenserer tapet fullt ut – selv om beløpet blir høyt. Men det er ikke OVFs skyld. Noen burde kanskje tenkt på dette før, for det manglet i hvert fall ikke på advarsler før det famøse vedtaket ble fattet.

Alle partier har uttrykt glede i dag i forbindelse med PISA-resultatene. Samtidig er det viktig fra alle hold å ha enda høyere ambisjoner på vegne av den enkelte elev. Men det er klart at en må få lov til å være glad, ikke minst på vegne av elevene. Det er tross alt dem dette gjelder.

Gode lærere er helt klart viktig for å oppnå dette. Men jeg vil vise til at det i PISA-rapporten og i andre elevundersøkelser kommer fram at ro og orden er veldig viktig. Det er noe Fremskrittspartiet har holdt fram i mange, mange år, og som vi faktisk ganske ofte har blitt utskjelt for. Nå håper jeg at flere tar viktigheten av ro og orden på alvor.

Jeg ser at jeg har litt tid igjen. Da vil jeg ikke lese Bjørnson. Jeg vil lese noen velvalgte, kloke ord som ble skrevet i 1953 av Anders Lange, men som er like gyldige i dag:

«Skoleutdannelsen tar sikte på hurtigst mulig å bringe barnene skrive, lese og regnekyndighet; samtidig skal de meddeles solide kunnskaper om arbeidsbetingelsene i de forskjellige yrker. Norsk Rikskringkasting tas i full bruk som skolelærer. Den tar seg av geografi, naturkunnskap, og historie. Det legges vekt på å gjøre elevene lystne på praktisk utdanning og å leve et sunt liv.»

Det tror jeg faktisk er like aktuelt i dag som det var i 1953 da det ble skrevet, men i dag kan vi bytte ut Norsk rikskringkasting med nettbasert undervisning. Det er en viktig del av utdanningen i framtiden.

Truls Wickholm (A) [13:30:44]: For Arbeiderpartiet er skolen selve grunnsteinen i samfunnet vårt. Det er også grunnsteinen til livet til hver enkelt av oss. Det er på det som vi har lært tidlig i livet, vi skal fortsette å bygge, livet ut. Særlig derfor synes jeg at PISA-resultatene er veldig gledelige, for det er de grunnleggende ferdighetene som PISA måler, som også skal gi grunnlaget til å tilegne seg ny kunnskap. Særlig det å kunne lese er viktig for all annen utdanning videre.

Arbeidet for at flere skal gjennomføre videregående opplæring, er overordnet for arbeidet vårt i denne perioden med skolen. Regjeringens satsing, Ny GIV, er viktig for å få til dette. Vi bruker nesten 0,5 mrd. kr ekstra, i tillegg til den andre skolesatsingen vår, for å få flere igjennom videregående opplæring. Tilrettelegging og oppfølging av de aller svakeste elvene og gode overganger mellom nivåene, mer relevant og praksisnær yrkesfag og samarbeid med partene i arbeidslivet for å skaffe flere læreplasser er noen viktige ting som denne satsingen inneholder.

Men det viktigste for å få flere igjennom videregående er allikevel grunnkompetansen. Alt i barnehagen begynner en viktig læring. Det som skjer der, pluss vektlegging av tidlig innsats og tilpasset opplæring, er det som skal gi folk det beste utgangspunktet for å kunne greie å gjennomføre og kunne få leve det livet som de selv ønsker. Sammenhengen mellom grunnleggende ferdigheter og gjennomføring av videregående opplæring er godt dokumentert. Det samme er sammenhengen mellom grunnleggende ferdigheter og tilknytning til arbeidslivet.

For oss i Arbeiderpartiet er arbeid sak nummer én. Det betyr et utdanningssystem der alle får muligheter, og der alle skal kunne komme igjennom. Regjeringen kan gjøre mye, men det er også viktig å ha en god og positiv skole. Det er også viktig at vi er tydelige på at det krever noe av den enkelte. Bjørnson har sagt:

«Å leve et konsekvent liv, ville noe i verden, ville det med alvor – det koster.»

Vi kan legge til rette, men gode skoleresultater kommer ikke av seg selv. Det kommer av hard jobbing fra oss – fra skoleeier, fra lærer, men også fra den enkelte elev. PISA er også et resultat av hard jobbing fra alle disse partene, og mange skal ha ros for at vi har nådd dit vi har nådd nå. Det er ikke sånn som opposisjonen skal gi et inntrykk av, at regjeringen gleder seg over å være middelmådig og gjennomsnittlig. Vi gleder oss over at vi har hatt en markant framgang fra 2006, og at pilene nå peker oppover, og at vi får anerkjennelse for at den type politikk som vi har valgt, gir gode muligheter for å bygge videre. Vi er glad for at vi har hevet oss betraktelig, og at forskerne sier at vi er på rett spor, i motsetning til f.eks. Sverige, som fører den politikken som Hanekamhaug og Lien har i sitt parti-program. Men vi har fortsatt utfordringer. Jeg er enig med Lien. «Kanonene på Navarone» bør absolutt inn i norsk skole, men det er kanskje ikke lett å få guttene til å lese like mye som jentene, for som også Bjørnson skal ha sagt:

«Unge piker leser alltid i smug.»

Petter Skarheim, utdanningsdirektøren, sa på pressekonferansen på tirsdag at PISA viser oss at sammenholdte klasser er det som i størst mulig grad gir oss muligheten

til å løfte både toppsjiktet og bunnsjiktet. Da kan vi ikke føre en politikk sånn som Fremskrittspartiet ønsker, med mer segregering, mer oppdeling og mer privatisering.

Til slutt til Mette Hanekamhaugs hyllest av eneren. Petter Northug er også et resultat av breddeidrett. De beste fotballspillerne våre er et resultat av breddeidrett. Du må satse bredt for å nå toppen. Men det kan høres ut som om vi ikke har enere i Norge, på den måten Hanekamhaug snakker.

Hele komiteen har vært på Harvard og møtt norske enere som studerer ved verdens beste universitet. Er dette på tross av det norske skolesystemet? Er det på tross av det norske skolesystemet at vi er verdens beste nasjon på «deep sea drilling»? Jeg synes det er trist at Fremskrittspartiet bruker tid på å snakke flinke nordmenn og landet vårt ned i denne debatten.

Svein Harberg (H) [13:36:04]: Om ikke Bjørnson har sagt det, kan jeg i hvert fall bekrefte at også gutter leser i smug. Hvem av oss har ikke brukt lommelykten under dynen – så det kan være det jevner seg ut!

Budsjettet for 2011 må sies å være et budsjett som i stor grad viderefører. For noen er dette bra. For grunnskolen er det fortsatt store mangler. Det er ikke bra. For forskningen er dette det dårligste budsjettet på ti år. Det er tragisk. For høyere utdanning er det et budsjett for å fortsette som før, og det er slettes ikke bra. Tilbakemeldingene er at institusjonene greier å trø vannet, men ikke har mulighet for utvikling eller kvalitetsløft. Når en trø vannet, holder en seg flytende, men har ingen retning eller framdrift. De andre går fra deg. Det er ingen god situasjon for landet som ifølge statsministeren nærmest har som slagord: kunnskap trumfer. Ja, kunnskap trumfer, og derfor må kunnskap være satsingsområde.

Vi i Høyre er opptatt av at budsjettet skal være med og peke ut retninger for fremtiden. Vi vil klargjøre satsingsområdene, vi vil inspirere, og vi vil gi forutsigbarhet. Derfor er det ikke store forskjeller mellom Høyres alternative budsjett for 2010 og det som vi har lagt fram for 2011. Utdanning og forskning får også i denne runden klare signaler og en påplussing på langt over 1 mrd. kr.

Jeg er bekymret. Ingen av de utfordringer som ligger foran oss innen høyere utdanning, har regjeringen grepet fatt i. Utfordringene er ingen bagatellmessige saker som kan løses på bakrommet eller ute i institusjonene. Det er derfor ledelsen ved universiteter og høyskoler, opposisjonspartiene og enkeltrepresentanter fra regjeringens partiene ber om å få en debatt som kan avklare en retning for sektoren. Hvordan vil vi at strukturen innenfor sektoren skal være framover? Midler til samarbeid og samordning deles ut uten mål og mening, og sektoren sitter litt forvirret og lurer på hvordan en skal utnytte midlene. Skal det være færre universitet? Eller skal det utvikles A- og B-universitet? Skal det etableres flere universitet – universitet av den typen som ikke på noen måte blir finansiert i forhold til de forventninger en har til dem, spesielt innenfor forskning? Skal en samle fagene på færre høyskoler? Eller skal en spre det mest mulig? Hvordan skal en sikre kvalitet og kompetanse på de mange og spredte fagmiljøene? Nå må

statsråden ta initiativ til en politisk debatt som kan klargjøre og gi inspirasjon til utvikling av høyere utdanning, og som kan klargjøre hvordan ressursene skal kanaliseres.

Den andre store utfordringen gjelder antall studieplasser. Gang på gang har vi etterlyst en plan for økning av antall studieplasser som kan ivareta den økning som regjeringen selv har påpekt i flere saker. Det finnes ingen plan. Gjennom budsjettvedtak økes tilskuddet med noen nye plasser, og det er bra, men det løser ikke utfordringen. Det gis ingen forutsigbarhet og mulighet for planlegging. Universitetene er overfylt fra før, og kvaliteten i undervisningen er truet. Dette gis det også klar beskjed om fra de ansvarlige ledere. Statsråden må se alvoret. Vi må få en plan. Regjeringen må ha en plan.

Jeg har merket meg at statsråden stadig peker på det internasjonale perspektivet vi må ha innen høyere utdanning. Det er vi i Høyre enig i. Utfordringen er imidlertid at statsrådets ord og oppfordringer ikke følges opp med incentiver i budsjettet. Når statsråden oppfordrer flere til å søke studier i utlandet, også som en del av utfordringen med nok studieplasser, må hun samtidig høre på de klare signalene fra ANSA om at endringer i finansieringen vil gjøre det attraktivt for flere å reise ut. Opposisjonspartiene har gjennom en årrekke styrket disse postene i budsjettarbeidet.

Som jeg sa innledningsvis, er det mulig for sektoren å trø vannet med det framlagte budsjett for 2011. Jeg ber statsråden innstendig om å sette de utfordringene jeg her har nevnt, på dagsordenen, slik at Stortinget kan si hvilken retning universitets- og høyskolesektoren skal ta når de skal gå videre. En slik forutsigbarhet vil gjøre det lettere å legge planer. Vi må sikre kvaliteten i høyere utdanning, sikre oppfølging av den enkelte student og sikre de neste generasjonene et kompetansegrunnlag som gjør at de kan tilføre oss den nødvendige kunnskap for å være i front i et nasjonalt og internasjonalt kunnskapssamfunn.

Til slutt vil jeg bare knytte noen kommentarer til forslaget fra Trine Skei Grande og Venstre. Høyre har tidligere stemt imot slike forslag, men kommer i dag til å støtte det, rett og slett fordi vi har sett at av saker som har kommet til overflaten i det siste, er det høyst nødvendig å fokusere på dette og påpeke behovet for den akademiske frihet.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:41:09]: Bevilgningene til forskning og innovasjon utgjør i 2011 nær en tredjedel av budsjetttrammen til Fiskeri- og kystdepartementet. Det er ikke uten grunn. For å ivareta våre forvaltningsoppgaver har vi behov for kontinuerlig kunnskapsoppbygging. Skal Norge bli verdens fremste sjømatnasjon, må vi greie å sikre de mest grunnleggende forutsetningene for norsk sjømatnæring, nemlig et rent hav og en bærekraftig forvaltning av fiskeressurser og havbruksnæring. Klarer vi ikke å sikre det, ødelegges grunnlaget for hele sjømatnæringen, en næring som gir arbeidsplasser til folk langs kysten, og som daglig sørger for 37 millioner sunne måltider til verdens befolkning.

I innstillingen til denne budsjettbehandlingen understreker KUF-komiteen betydningen av miljøforskningen.

Den skal sikre grunnlaget for at all produksjon og alle produkter kan utvikles innenfor akseptable rammer for bærekraft, miljø, dyrevelferd og trygg mat.

Jeg er veldig glad for at komiteen løfter fram dette, for dette er det virkelige tyngdepunktet i Fiskeri- og kystdepartementets forskningsinnsats. Om lag 75 pst. av forskningsmidlene som vi rår over, går til disse formålene. Vi fortsetter å bygge opp kunnskapen om hvordan vi best kan forvalte og høste av fisken og andre marine ressurser. God forvaltningsforskning fordrer at vi driver en total havmiljøovervåking. I tråd med havressursloven arbeider vi for at bestandene og økosystemene skal forvaltes i sammenheng. Det stiller store krav til kunnskap og data om disse sammenhengene. Fortsatt er det mye vi ikke vet om det sammensatte livet i havet.

Havforskningsinstituttet er godt i gang med å utvikle en flerbestandsforvaltning. Lodde og torsk i Barentshavet forvaltes allerede i sammenheng. Nå arbeides det med kunnskapsgrunnlaget for å kunne levere økosystembaserte kvoteråd også for de viktigste pelagiske nøkkelartene i Norskehavet. Vi deler 90 pst. av våre fiskebestander med andre stater. Det sier seg selv at internasjonalt samarbeid innenfor marin forskning er en forutsetning for en god forvaltning totalt sett.

En viktig prioritering i 2011 vil være å utvikle et stort europeisk forskningsprogram for havrelaterte problemstillinger, Healthy and Productive Seas and Oceans. Norge er en av initiativtakerne til dette programmet, som ventes å få stor betydning for europeisk samarbeid om marin forskning.

Oppfølging av bærekraftstrategien for havbruksnæringen er høyt prioritert i 2011. Forskningsmiljøene arbeider med å utvikle metoder for å måle miljøpåvirkning, slik at det kan settes grenser for akseptable miljøavtrykk. Særlig viktig i denne sammenhengen er problemstillinger som genetisk påvirkning mellom oppdrettsfisk og villfisk, sykdom og smittespredning.

Lakselus er et særlig viktig forskningsfelt. Norske og tyske forskere er nå snart i mål med å kartlegge lakselusens genom. Det vil bety at vi er et viktig skritt videre mot nye behandlingsmetoder og kanskje en vaksine.

Av andre sentrale forskningsområder for bærekraft vil jeg også nevne alternative forråvarer, sjømattrygghet og det store feltet knyttet til de positive effektene på menneskets helse av å spise sjømat.

Forskningen under Fiskeri- og kystdepartementet spenner meget vidt. Jeg har i dag lagt vekt på den miljørettede forskningen for forvaltningen. Den skal legge grunnlaget for at vi kan leve av havets ressurser, ikke bare neste år, men i generasjonene som kommer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [13:45:47]: Dette er en debatt som handler om veldig mye annet enn den forskningen som statsråden rår over, og derfor synes jeg det er grunn til å gi honnør til statsråden for at hun faktisk prioriterer å være til stede her likevel.

Den forskningen som skjer i regi av fiskeriministeren,

er av grunnleggende betydning for bosettingen langs hele kysten, som også statsråden selv var inne på.

For å drive havforskning er man som oftest avhengig av å ha en båt, eller helst noen flere. Man er avhengig av å ha topp kvalitet, laboratorieinfrastruktur om bord i fartøyene, og ikke minst at båtene, i hvert fall noen av de båtene vi bruker, faktisk tåler is, noe som i sum gjør at dette blir fryktelig dyrt.

Båtene må også være på havet for å kunne drive havforskning – det er vel ikke havneforskning vi skal drive med. Derfor har jeg lyst til å sette fokus på den merkningen som komiteen også i år har lagt inn. Man ønsker at havforskningen skal få en styrket rolle for å øke samarbeidet, slik at vi får flere seilingsdøgn, og kanskje ikke så stort fokus på flere båter. Hvordan vil statsråden forholde seg til det?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:46:58]: Først vil jeg takke for honnøren. Jeg synes det er givende å være i Stortinget, uansett. Jeg legger ikke skjul på at jeg skulle ønske at flere var litt opptatt av det forskningsfeltet som jeg bestyrer, men jeg er i alle fall glad for at vi i dag får et lite avbrekk fra ellers viktige debatter.

Når det gjelder drift av forskningsfartøyer, er jeg glad for at komiteen har merket seg den viktige rollen som Havforskningsinstituttet etter hvert har fått i forhold til koordinering av de største statlige forskningsfartøyene. Dette er et samarbeid med flere institutter, som går tilbake til tidlig på 1990-tallet, da Universitetet i Tromsø og Havforskningsinstituttet startet et samarbeid, da med bruk av forskningsfartøyet «Jan Mayen». Det har videre utviklet seg veldig godt. Det er jeg veldig glad for, for det er slik representanten Lien sier, at det å ha forskningsfartøy i sving koster mye penger. Toktkomiteen er en viktig instans for å videreutvikle det samarbeidet, og jeg håper også vi skal lykkes godt med det i framtiden.

Tord Lien (FrP) [13:48:07]: Jeg er veldig glad for at statsråden gir det svaret hun gir. Min intensjon er jo at vi får opp antall seilingsdøgn, og så får det få de konsekvenser det må ha for antall båter. Jeg har inntrykk av at det noen ganger er noe prestisje i det å ha sin egen båt. Jeg er glad for at statsråden vil legge vekt på det en samlet komité sier om det, og at man på en måte vektlegger at vi har fartøyene på havet, og ikke nødvendigvis antall fartøyer.

Men så er det jo slik at instituttsektoren i Norge er veldig forskjellig. Også instituttene internt, som på en eller annen måte er finansiert over Fiskeridepartementets budsjett, er det ganske stor forskjell på hvordan man finansierer, f.eks. med hensyn til andelen basisfinansiering. Jeg er av den oppfatning at målet for hele denne sektoren er at vi skulle hatt jevnere konkurransevilkår. Er det noe statsråden også er opptatt av for hennes institutter?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:49:14]: Når det gjelder forskningsfartøy, er jeg helt enig i at det er antall seilingsdøgn som er viktig. Så det å ha en samordning – og en enda bedre samordning – av alle statlige forskningsfartøyer er viktig. Der har også den nasjona-

le toktkomiteen en viktig rolle for å se ting i sammenheng.

Når det gjelder finansiering og instituttene, kan jeg ikke se at det er en smule misforhold, eller en liten grad av urettferdighet, knyttet til de forvaltningsrettede i forhold til de næringsrettede instituttene. Mesteparten av pengene over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett går jo til de forvaltningsrettede – altså til Havforskningsinstituttet – som absolutt er det største.

Når det gjelder de næringsrettede, går det i hvert fall ikke an å sammenligne dem med hverandre. Det er helt opplagt at de forvaltningsrettede forskningsinstituttene ikke skal konkurrere der de næringsrettede er. I den listen som jeg har fått, hvor de næringsrettede instituttene er sammenlignet, ser det ut som om de blir behandlet relativt likt. Jeg kunne ha lagt fram den tabellen, men det kan vi ta etterpå.

Henning Warloe (H) [13:50:38]: Jeg synes også det er veldig positivt at fiskeriministeren deltar i denne debatten, og at hun er opptatt av forskningen som skjer på den viktige marine sektor.

Fortsatt er vi vel der at den norske forskningsinnsatsen innen landbruk er betydelig større enn den som er på marin sektor, til tross for at marin sektor er en av våre aller viktigste og største næringer, også når det gjelder eksport. Mye av sektorens forskning må derfor skje i regi av bedriftene. Jeg lurar på om fiskeriministeren er enig med Høyre i at det må legges til rette for at det blir mer attraktivt for bedriftene i Norge å drive med egen forskning, f.eks. gjennom å utvide og forsterke SkatteFUNN-ordningen, som er den viktigste for bedriftene.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:51:30]: Representanten Warloe har helt rett i at det er viktig at vi også får næringslivet enda mer på banen innenfor forskningsfinansiering i marin sektor. Situasjonen i marin sektor er jo preget av veldig mange små – til dels bitte små – og mellomstore bedrifter. Hver for seg har de selvsagt ikke de samme finansielle muskler til å finansiere forskning. Det jeg nå ser med stor glede, er at i hvert fall de større bedriftene bidrar sterkt. Men for å ta ned utfordringene knyttet til disse små bedriftene har vi jo etablert Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond, som nå også drar stor nytte av at prisene, ikke minst innenfor laksesektoren, har gått opp, slik at de får mer midler til neste år.

For øvrig merker jeg meg at SkatteFUNN er et godt redskap som også marin sektor benytter seg av.

Frank Bakke-Jensen (H) [13:52:45]: I den siste tiden har det vært en del diskusjoner rundt det med oppdrett og tildelte konsesjoner, anker og diverse. Enden på en del av prosessen var jo at man tildelte fire ekstra konsesjoner, noe som faktisk førte til at jeg nå kan gå til denne debatten og ta en replikk til ministeren.

Gebyrene for disse konsesjonene er nå tildelt forskningen. Det kan jo kanskje trenges hvis man ser den debatten som har vært innenfor havbruk og lakselus og sånt i det siste.

For ikke veldig lenge siden var det et oppklaringsmøte mellom Fiskeri- og kystdepartementet og Miljøverndepartementet der man skulle prøve å samle seg, slik at man kunne være litt mer faktaorientert i denne debatten – tror jeg målet var. I ettertid virker det vel kanskje ikke som man lyktes helt med det, i og med at forskere fra Havforskningsinstituttet har stått fram med en mening når de er på statslønn, og så en annen mening akkurat samme dag, på ettermiddagen, fordi de har verv i diverse råd. Er statsråden komfortabel med dette?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:53:59]: Det som representanten Bakke-Jensen tar opp, er jo en særdeles interessant debatt, ikke bare knyttet til enkeltaktører, men til at vi har noen institutter som må forvalte instituttets mening. Så er det selvsagt slik at aktive og engasjerte forskere også deltar i den offentlige debatten, og det setter jeg stor pris på. De er i dette tilfellet med i et vitenskapelig råd.

Men det jeg må forholde meg til i hverdagen, er jo instituttets råd overfor departementet i forvaltningsspørsmål. Det har jeg absolutt ingen problemer eller utfordringer med. Så får vi være glad for aktive og engasjerte forskere, som jeg da legger til grunn uttaler seg basert på kunnskap og forskningsresultater.

Frank Bakke-Jensen (H) [13:55:01]: Det får ikke bli oppfattet som noe forsøk på å styre forskning, men det er jo slik at det er forskjellige meninger ved forskjellige institutter. Det bør jo være sunt og et tegn på at vi har sunne, gode forskermiljøer i Norge. Men akkurat disse tilfellene er litt spesielle, for her er det forskere som fronter en mening på vegne av sitt institutt, og så tillater man seg å være sivilt engasjert i diverse forskningsråd. Da kan man altså på ettermiddagen, eller i helgen, tillate seg å være kritisk både til de forskningsmetodene som instituttene våre bruker, og til de resultatene som instituttene våre hevder er riktige. Det er jo dette – hvis man da følger statsråden, hvilket jeg vil gjøre, at man skal forholde seg til de fakta vi får fra instituttene våre – som gjør det litt vanskelig for politikerne å navigere, synes jeg. Det er det jeg lurar på om statsråden kanskje kunne utdype litt mer.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:56:06]: Jeg er også helt enig i at det å ha en diskusjon basert på forskning og kompetanse er viktig. En total enighet ville vært en katastrofe, i den forstand at da ville en ikke bringe forskningen og kunnskapsutviklingen videre.

Det at vi også da har engasjerte forskere som deltar i debatten med bakgrunn i den kunnskapen de besitter, synes jeg er veldig bra. Men i akkurat det eksemplet som jeg tror at representanten tenker på her, er det slik at det er en enkeltforsker ansatt ved Havforskningsinstituttet som sitter i et vitenskapelig utvalg, ikke som Havforskningsinstituttets ansatt, men med den kompetansen han personlig besitter. Når vedkommende uttalte seg og deltok i den offentlige debatten, var det ikke som HI-forsker, men som medlem av det utvalget. Jeg har stor forståelse for at det kan virke forvirrende. Det har vært forvirrende for meg i

andre sammenhenger, der jeg ser at offentlige debattanter titulerer seg med professor her og der og selvsagt får en helt annen tyngde på innleggene sine.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Svein Gjelseth (A) [13:57:38]: Nordområda er Noregs viktigaste strategiske satsingsområde. Det slo regjeringa fast i si tiltredingserklæring. I vår nordområdestrategi seier vi at den overordna målsetjinga er å skape auka kunnskap, aktivitet og nærvær i nord og å leggje grunnlaget for ei berekraftig økonomisk og sosial utvikling i åra framover.

Denne strategien er følgd opp med «Nye byggesteiner i nord», som er neste trinn i regjeringa sin nordområdestrategi.

I områda utanfor kysten av Noreg og Russland finn vi:

- nokre av verdas største fiskeressursar
- store olje- og gassfelt
- eit enormt potensial for marin bioprospektering
- Nordaustpassasjen, den kortaste sjøruta til Austen, opnar seg på grunn av klimaendringane

Det er ein landsdel med store – ja, kanskje uante moglegheiter.

Utvinning av verdifulle komponentar frå biologisk materiale er ein raskt aukande industri. Grunnleggjande føresetnader er kompetanse, idear, kapital og tolmod og sjølvsagt biologisk mangfald og kompetanse til å identifisere organismar.

Dette fagfeltet er i ferd med å verte eit stort satsingsområde både i Noreg og andre land. Noreg har peikt ut marin bioprospektering som eit område der vi har spesielle føresetnader og moglegheiter. Det er i dei ekstreme miljøa ein trur ein finn spesielt interessante organismar med heilt spesielle eigenskapar. Derfor har Arktis og nordområda vorte peikte ut som satsingsområde.

Næringsutvikling er i stor grad avhengig av eit tett samspel mellom akademia, næringsliv og verkemiddelapparatet. Dette samspelet har vist seg å fungere mest optimalt i dei tette integrerte klyngene. Det vert sett store krav til betydeleg tverrfagleg kunnskap og langsiktig forskingsbasert innsats for å kunne gå heile løpet frå forskning til eit ferdig produkt. Det er svært viktig å merke seg at desse store moglegheitene er knytte til havet og det maritime miljøet.

Ansvarleg verdiskaping og forvaltning av desse ressursane krev godt samarbeid med Russland. Noreg har erfaring med og tradisjon for å samarbeide med Russland om forvaltning av fiskeressursar i Barentshavet på ein svært god måte. Det er bygd opp gode relasjonar innanfor forskning og fiskeriforvaltning mellom Noreg og Nord-Russland. Dette er eit svært godt grunnlag for vidare samarbeid.

Nord-Russland har svært stor kompetanse innanfor mange ulike maritime næringar, slik som fiskeri, sjøfart og sjøforsvar. Russland har likevel stort behov for tilgang på moderne teknologi og ekspertise innanfor dei maritime næringane. Langs heile Norskekysten finn ein miljø som har ulike former for maritim kompetanse, som vil vere

svært viktig i eit framtidig samarbeid med Russland om utvikling av nordområda.

Dersom Noreg skal vere ein interessant samarbeidspartnar i nord, må vi by på det beste vi har innanfor dei maritime næringane. Det er derfor viktig å mobilisere og ta i bruk kompetansen langs heile kysten. Desse miljøa er verdsløande på mange område innanfor maritim verksemd. I første rekkje kan nemnast fiskeri, skipsbygging, seismikk, olje- og gassutvinning og offshore serviceverksemd.

Noreg har allereie mykje av den kompetansen ein treng for å kome vidare i nordområdesatsinga. Det er derfor svært viktig at ein greier å etablere arenaer der forskning og næringsliv kan møtast og utvikle idear og samarbeid innanfor desse felta.

Heilt til slutt: Ein ny idé eller oppfinning vert ingen innovasjon før han vert omsett i praktisk handling.

Anette Trettebergstuen (A) [14:02:05]: Det er arbeidskraften vår som er vår viktigste ressurs. Det er ikke børs eller oljefond vi skal leve av. Det er hverandres arbeid vi lever og skal leve av. Og da er investering i utdanning av nåværende og framtidig arbeidskraft vår viktigste investering i framtidig velferd og framtidig økonomi.

Vi kommer til å ha utfordringer knyttet til demografien i årene som kommer. Vår største politiske utfordring er å få flere hender i arbeid, sånn at vi kan forvalte og videreutvikle velferdsstaten og løse framtidens omsorgsbehov med en stadig større eldre befolkningsandel. For å klare det skal vi få folk til å jobbe lenger. Vi må gjøre arbeidslivet mer inkluderende og få flere over fra passive ytelseser og inn i aktivitet. Altfor mange står i dag utenfor arbeidslivet og vil inn, men opplever et arbeidsliv som ikke har plass til dem. Det er sløsing med menneskelige ressurser, og det er også den viktigste enkeltårsaken til levekårsproblemer. Mister vi folk på veien, ja så er kostnadene enorme, ikke bare for den enkelte, men for samfunnet som helhet. Vi trenger disse folkene.

Når vi i arbeids- og sosialkomiteen jobber med nettopp det å skulle inkludere flere ved å forebygge langtidsledighet, forebygge sykefravær, forebygge uførhet, ja så er vi avhengige av at vi lykkes på alle andre områder og på utdanningsfeltet spesielt. Vi kan veldig mye om sammenhengene. Vi vet at om vi skal få arbeidslinja til å fungere, er vi helt avhengig av at utdanningslinja fungerer.

Det store frafallet i videregående opplæring er en av de faktorene som skaper mest problemer for folk videre i livet, og det er den faktoren som er med på å skape mest sosial ulikhet i vårt samfunn. Når vi ser på de unge langtidsledige og de unge uføre som er over 30 år, ja så ser vi en helt klar fellesnevner: drop-out fra skole. Så for å dekke samfunnets kompetansebehov, forebygge ledighet, forebygge dårlige levekår og sikre den enkelte et trygt ståsted i arbeidslivet, ja så må frafallet i skolen stoppes.

Nedgangen i antall arbeidsplasser for ufaglærte er dramatisk, og den vil fortsette i årene som kommer. Ufaglærtes andel av arbeidsmarkedet vil falle ytterligere og i 2025 ligge på rundt 3,5 pst. ifølge SSB. Med andre ord: I 2025 vil det være behov for 100 000 færre arbeidstakere som

bare har grunnutdanning, sammenliknet med 2004. Konklusjonen er dermed enkel, men tøff: Det å ikke skaffe seg utdanning vil bety å stille seg utenfor mer enn 95 pst. av arbeidsmarkedet. Utdanningsfeltet er altså avgjørende for å sikre framtiden ikke bare for den enkelte, men for hele arbeidsmarkedet og samfunnet som helhet.

Men utdanning som faktor er ikke bare avgjørende for å sikre morgendagens arbeidskraft. Utdanning er også nøkkelen for å bevare dagens arbeidskraft lenger. I vårt arbeid med å stimulere flere til å jobbe lenger og med det vi vet om dagens og framtidens arbeidsliv, der folk bytter jobb stadig vekk, i motsetning til før i tiden, der man valgte seg et yrke og stort sett sto i det livet ut, ja så er vi avhengig av gode etter- og videreutdanningstilbud og omskolingsmuligheter sånn at folk er rustet for et arbeidsliv og arbeidsmarked i endring.

Å satse sterkere på etter- og videreutdanning vil derfor være et viktig grep for å understøtte arbeidslinja og holde flere i arbeid livet igjennom, og det er helt avgjørende for å holde på seniorene i arbeidsmarkedet. Målet vårt er et arbeidsmarked der alder er en irrelevant faktor.

Derfor er alt det regjeringen gjør på utdanningsfeltet, avgjørende for resultatene og behovet for innsats på arbeids- og sosialkomiteens felt. Derfor er kampen mot frafall og arbeidet med livslang læring også en av regjeringens viktigste oppgaver. Og jeg er stolt av å ha en regjering som kommer med konkrete tiltak mot frafall på bred front, som bevilger penger til gjennomføring av det, og som setter seg konkrete mål om en høyere gjennomføring i skolen. Vi har klart å nå den type mål på områder før, og vi skal gjøre det igjen. Det handler om å lykkes som samfunn ved at flere skal få delta, og det handler om å løse framtidens store velferdsoppgaver.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Svein Harberg (H) [14:07:04]: I dette innlegget vil jeg konsentrere meg om komiteens ansvar for Kirken.

Den norske kirke har av Stortinget fått noen klare utfordringer de siste årene. Dette har etter min mening ført til en vitalisering av Kirkens organisasjon, og det har ført til nytenking. Slike utfordringer med slike resultater er av det gode. Nå ser jeg at mange i media de siste ukene i tilknytning til en spesiell sak har antydnet at Kirken er håpløst gammeldags, mens andre gir støtte til handlekraft og tydelighet. Nå er det ikke den delen av Kirken vi skal ta oss av, men jeg synes altså at det er på sin plass å minne om at Kirken har tatt på alvor de utfordringer de har fått, og en ny og sterkere demokratisk organisasjon vokser fram. Høyre mener det er viktig å verdsette arbeidet bl.a. med møtegodtgjørelse til medlemmer av de sentralkirkelige råd, og har bevilget penger til dette i sitt alternative budsjett.

Kirken har gjort strukturelle endringer samtidig som det løpende arbeidet går sin gang. Særlig viktig har det vært å videreføre arbeidet med trosopplæringsreformen. Kirken skal også her ha honnør for sin innsats, og for oss i Høyre er det svært viktig at regjeringen følger opp med de nødvendige ressurser til videreføring. Budsjettet for 2011

ligger i underkant av den opptrapping som Stortinget har vedtatt.

Den største utfordringen har nok Kirken likevel når det gjelder å skaffe nok prester til de tjenestoområder de skal fylle. Skal Kirken makte å være en åpen og aktiv folkekirke, er det viktig med gode og motiverte prester i tjenesten. Signalene vi får om utslitte prester som i tillegg til egne oppgaver må ta vikaroppgaver i ubesatte stillinger, bekymrer oss. Derfor har det vært viktig for Høyre å styrke budsjettet, ikke minst med tanke på muligheten for å etablere en seniorpolitikk som kan gjøre at flere eldre prester står i tjenesten lenger. Vi vet at dette vil avhjelpe en del av situasjonen.

Til slutt vil jeg få påpeke at vi synes det er en urimelig stor forskjell på overføringene til Nidarosdomen og Oslo domkirke. Oslo domkirke utfører mange store og viktige nasjonale oppgaver og må tilgodeses med økte ressurser som gjør dette mulig. En samlet opposisjon påpeker urimeligheten. Jeg viser til at Høyre i sitt alternative budsjett har satt av 1 mill. kr ekstra til Oslo domkirke.

Aksel Hagen (SV) [14:09:41]: Høyre ved representantene Warloe og Harberg tegner et veldig dramatisk bilde for FoU-satsingen i Norge. La oss se litt på tallene bak dette. Regjeringas satsing på sektoren innebærer at vi bruker 0,94 pst. av BNP. Hvis vi ser på hva Høyres satsing vil føre til, betyr det at vi bruker ca. 0,96 pst. av BNP. Så det store, dramatiske skillet mellom Høyre, som da satser «offensivt», og den rød-grønne som liksom ikke satser i det hele tatt, tvert imot, er ikke større enn som så når vi ser på tallene som skjuler seg bak dette.

For å gå litt videre på dette bildet, så vet vi ut fra statistikken at Norge ligger helt i verdenstoppen når det gjelder offentlig satsing på FoU. Det er jo når det gjelder næringslivet – og da har jeg absolutt inkludert de bedrifter som staten er tungt inne i på eiersiden – at vi skiller oss ut fra mange land ellers i verden ved at det satses for lite. La oss ha den type ryddighet i debatten før vi prater altfor mye ned den offentlige innsatsen her.

Så undrer jeg meg jo over at representanten Henning Warloe i dag ønsker å se til England. Der har de nå frosset FoU-bevilgningen, dvs. at den kommer til å gå ned årlig. Der har de kuttet i høyere utdanning med 40 pst., og de øker skolepengene. Er det dette som skal være idealet for Norge? Nei. Det tror jeg virkelig ikke Høyre mener heller.

Så litt over til dette som Harberg var inne på når det gjelder struktur og samhandling innenfor universitets- og høyskolesektoren. Det er en viktig og interessant debatt som både de rød-grønne og absolutt også den politiske ledelsen er inne i og vil fortsette å ta del i og utvikle. For meg er det da mer naturlig akkurat nå å stille spørsmålet tilbake til Høyre. Høyre spør hva vi mener, og hva mener så Høyre? Er Høyre klar til i større grad å sentralisere høyere utdanning og forskning? Ligger det i spørsmålsstillingen fra Harberg at Høyre vil svekke den utviklingskraften som vi alle vet ligger i det å ha en høyere utdanning og forskningsaktivitet, i sitt fylke og i sin region? Betyr den måten å stille spørsmålet på at Høyre vil ha mer nasjonal ovenfra-og-ned-styring av universitets- og høyskolesekto-

ren vår? Dette er spørsmål som det ville være spennende og nyttig for oss å få svar på.

Henning Warloe (H) [14:12:35]: Jeg hadde tenkt å snakke om noe annet, men jeg skal starte med å svare Aksel Hagen. Jeg tror ikke det er riktig at vi tegner noe dramatisk bilde av situasjonen for forskning og utvikling i Norge, men vi er lei for at Norge går glipp av muligheter til å satse når vi nettopp har de unike mulighetene vi har rent finansielt. Som direktøren for Forskningsrådet sa da budsjettet ble lagt frem: «Regjeringen griper ikke muligheten». Det kan vi absolutt slutte oss fullt og helt til.

Så sier Aksel Hagen at det som først og fremst er utfordringen i Norge, er svak forskningsinnsats i næringslivet. Ja, det er riktig det. Vi har en sterk offentlig satsing relativt sett, men vi har en svak næringslivssatsing, og derfor har jo Høyre gang på gang fremmet forslag om å styrke og forsterke og utvide SkatteFUNN-ordningen f.eks., som er en stor suksess blant bedriftene, og som i sin tid ble innført av Bondevik II-regjeringen. Men på det sporet er jo ikke SV i det hele tatt, så hvordan SV har tenkt å styrke næringslivets forskningsinnsats, er fremdeles en gåte.

Jeg skal si noe om et tema som har opptatt meg ganske mye, også før PISA-undersøkelsen kom. PISA-undersøkelsen bekrefter bl.a. at det er en stor og bekymringsfull forskjell på gutter og jenter i forhold til hvordan de presterer på skolen. Gutter er i økende grad skoletapere, ikke bare i Norge, men det er nå først og fremst Norge vi da får være bekymret for. Siste PISA-undersøkelsen viser altså at 21 pst. av guttene ligger i kategori 2 eller lavere når det gjelder leseferdigheter – noen forskere sier at da er man funksjonell analfabet – mens bare 8 pst. av jentene ligger på samme nivå. Det er positivt at vi har fått løftet mange, men vi ser altså store, store forskjeller.

Jeg hadde dette som et tema i en interpellasjon her i Stortinget i juni i år, og det var påfallende hvordan alle bagatelliserte disse forskjellene som vi i Høyre er bekymret for. Det skjedde i innlegg etter innlegg, og også kunnskapsministeren bagatelliserte disse forskjellene. De var altså ikke bekymringsfullt store. Nå er hun plutselig veldig bekymret og skal koble inn OECD.

Som jeg viste til i min interpellasjon, er det sannsynliggjort at vi trenger særskilte tiltak for de guttene som sliter. Nyere hjerneforskning, bl.a., har vist at det er til dels oppsiktsvekkende forskjeller på gutter og jenter. For eksempel er det slik at seks år gamle gutter bare klarer å konsentrere seg halvparten av den tiden som jentene på samme alder klarer. Flere kommuner har forsøkt særskilte tiltak for de guttene som sliter, og har gode resultater. Kautokeino kommune er et eksempel på det. Men disse forsøkene må altså avsluttes, fordi de ikke er tillatt etter norsk lov. Min oppfordring til kunnskapsministeren er å la kommuner og skoler få prøve ut disse forsøkene istedenfor å gå den lange veien om OECD.

Tor Bremer (A) [14:15:47]: Eg er glad for at representanten Tord Lien er oppteken av Arbeidarpartiet sitt fokus på kvalitet i forskning og høgare utdanning.

Det eg fokuserte på i mitt tidlegare innlegg, var at den akademiske fridomen er dårleg eigna som politisk styringsverktøy i samband med budsjetteringa. Men eg har behov for å presisera at den akademiske fridomen naturlegvis er ein premiss for all forskning. Han skal vera sjølve grunnvollen som forskinga kviler på. Mitt poeng, som eg er glad for at representanten Lien gav meg høve til å repetera, er at høgresida brukar den akademiske fridomen som unnskyldning for ikkje å vilja gi styringssignal til sektoren.

Elles er eg veldig usikker på kva Høgre eigentleg meiner om den akademiske fridomen, etter å ha høyrte spørsmålet frå representanten Bakke-Jensen til statsråden. Eg vil minna om at finansiering og meir pengar, som høgresida heile tida peikar på, berre er det fjerde viktigaste kriteriet for å heva kvaliteten i sektoren.

Representanten Bente Thorsen pussa i sitt innlegg støvet av Anders Lange sine meiningar frå 1953. Det er openbert at han framleis pregar Framstegspartiet sin utdanningspolitikk. Om det er ein udelt fordel for den norske skulen, er eg litt meir i tvil om. Når det er sagt, vil eg minna om at Marcus Thrane og arbeidarrørsla faktisk allereie 105 år før laga det første utdanningsprogrammet.

Under høgresida si styring av skulen var tida prega av uro rundt skulen. Det var uro og dårleg økonomi hos skuleeigaren, og det var uro omkring spørsmål knytte til privatisering og kommersialisering av skulen. Ikkje rart at det har ført til dårlegare forhold både for lærarane og elevane. No er den negative trenden snudd. Som alle veit, har Noreg i den siste PISA-kåringa bevega seg frå ein dårleg 19. plass til niande plass i lesing. Vi er godt over snittet i OECD og nest best i Norden. Det er ein tydeleg framgang i matematikk, og OECD peikar på at Noreg er blant dei landa som har størst framgang i naturfag.

Talet på elevar med svake leseferdigheiter er på rask veg ned. Det er viktig, fordi det no er ro i skulen. Vi har hatt ein målretta innsats basert på kunnskap om kva som faktisk fungerer. Vi eksperimenterer ikkje lenger med skulen og elevane. Det er definitivt ikkje slik som representanten Aspaker sa, at skulen no går i den retninga som Høgre peikar på. Høgresida vil ha meir konkurranse, privatisering, nivådeling og skulerangeringar. Dette åttvarar forskarar, lærarar, skuleeigarane og elevane mot. Men trur du det hjelper, gode president?

Presidenten: Henning Warloe har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Henning Warloe (H) [14:19:12]: Jeg synes det var kjekt å høre at representanten Tor Bremer nå har moderert sitt syn på den akademiske frihet betydelig. Så det er iallfall noe som hjelper, nemlig en debatt. Men Arbeiderpartiet sliter jo også historisk med at man har et forferdelig instrumentelt syn på forskning og også på en del samfunnsområder. Parallellen til kulturområdet og kunstområdet er veldig slående.

Det som bekymrer meg, er: Dette storting behandlet Venstres representantforslag om akademisk frihet den 16. februar i år, og et enstemmig storting ba forsknings-

ministeren om å treffe flere tiltak for å tydeliggjøre kravene til akademisk frihet på instituttsektoren. Ingen ting skjedde etter dette, før Aftenposten begynte i reportasje etter reportasje å avdekke de ulike sakene hvor departementet har gjort forsøk på å overstyre forskningsinstitutter og nettopp den akademiske friheten. Da skjedde det noe, men ikke før Aftenposten skrev om det.

Elisabeth Aspaker (H) [14:20:30]: I skoledebatten har det avtegnet seg en merkelig form for logikk. Når opposisjonen snakker om utfordringer knyttet til manglende leseferdigheter, realfagsutfordringer osv., er det svartmaling og elendighetsbeskrivelse, men når posisjonen inkluderer statsråden selv, står på denne talerstolen og snakker om de samme tingene, er det ikke svartmaling. Da snakker man liksom om det som er viktig i skolen. Dette er debatteknikk på sitt aller verste. Jeg skulle ønske vi kunne legge det bak oss og være enige om at norsk skole faktisk er tjent med at også Stortinget adresserer de utfordringene som faktisk er i skolen.

Så tror jeg at jeg skal si til statsråd Kristin Halvorsen at uansett hvor mye hun brisiker seg på denne talerstolen, lar ikke Høyre seg skremme til taushet i forhold til å kjempe videre kampen for kvalitet i skolen og for å sikre oss at vi har en skole som møter alle elever, enten de har problemer eller de er i enersjiktet. For alle elever har krav på å bli møtt og få utfordringer som gjør at de strekker seg til sitt aller ytterste. Det trenger de av hensyn til seg selv, men det trenger også samfunnet.

Da jeg besøkte det nye Hamsunsenteret i sommer, merket jeg meg et sitat av Hamsun:

«Jeg har maattet opdrage mig selv Skridt for Skridt opefter Tilværelsen; jeg har klatret Livet op, ikke gaaet det.»

Sånn opplever kanskje mange skolen og utdanningen i dag. Men det er ingen vei utenom, for skal vi bli noe, og skal vi få den jobben vi drømmer om, må vi legge inn en porsjon innsats, og alt fortøner seg kanskje ikke like enkelt hele tiden.

Så til etter- og videreutdanning av lærere. Jeg tror det er svært viktig at vi nå handler mens det ennå er tid til å kunne handle og for å unngå en krise, slik som Statistisk sentralbyrå faktisk sier vi kan styre inn i. Da undrer jeg meg over at det ikke er mulig å legge om systemet for etter- og videreutdanning av lærere raskere. Vi hadde god suksess med den måten det ble gjort på da Kunnskapsløftet ble innført. Da satt kommunene i førersetet. Kommunene samarbeidet. De inngikk avtaler med universiteter og høyskoler, fikk mange lærere med samtidig, og det var en stor suksess. Nå står altså 1 000 plasser ledig. Samtidig vet vi at svært mange lærere opplever at de trenger faglig påfyll. Det er altså ingen god beskjed til norske lærere å presentere det sånn at det kanskje tar 20–30 år før de får det tilbudet om den etter- og videreutdanning som de opplever at de trenger i dag. Det er heller ingen god beskjed til norske elever at de må klare seg med lærere som kanskje ikke er så motiverte som de kunne ha vært om de hadde fått en bedre oppfølging knyttet til etter- og videreutdanning.

Jeg utfordrer igjen statsråden på om det ikke er mulig å ta større sats på dette området.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [14:23:51]: Kunnskap gir vekstkraft. Vi må skape mer, hvis vi skal fordele mer, er Senterpartiets utgangspunkt. Vi må styrke forskning og utvikling slik at vi kan legge om fra fossil til fornybar energi, til energiøkonomisering, til et grønnere næringsliv og lengre verdikjeder.

Kompetanse og forskning er avgjørende for at Norge skal hevde seg i den internasjonale konkurransen. Kampen om de gode hodene går ikke bare mellom regioner i Norge, men i stadig større grad med andre land.

Kompetanse er et viktig innsatsområde for vår verdiskapings- og nyskapingsevne på sikt. Det er avgjørende at Norge er attraktivt som studie- og arbeidssted for de beste studentene og den internasjonale spisskompetansen. Det er også viktig at bedrifter oppmuntres på ulike måter til å videreutdanne arbeidsstyrken og utvikle kompetanse.

I bunnen må det ligge et utdanningsløp fra grunnskole til universitet, som framhever betydningen av kunnskap, også den praktisk rettede kunnskapen og der det stilles tydelige krav og forventninger.

Næringsrettet forskning og kommersialisering av forskningsresultater må gis prioritet. Vi må ha en sterk offentlig satsing på forskning, men samtidig dra med næringslivet i høyere grad, særlig de små og mellomstore bedriftene.

Offentlig sektor kan utnyttes bedre til nyskaping. Offentlig sektor har stort potensial til å bidra til økt innovasjon gjennom sin virksomhet. Dette kan skje gjennom bevisst tenkning ved innkjøp og anskaffelser, økt konkurranse og anbud.

De små og mellomstore bedriftene har ikke egne forskningsavdelinger, og den offentlige innsatsen mot næringslivet i forskningøyemed må først og fremst rettes mot denne målgruppen.

SkatteFUNN er et godt virkemiddel som må videreutvikles, slik at flere kan ta den i bruk – ikke minst slik at de minste bedriftene greier å nyttiggjøre seg forskningskompetanse for nyskaping og kompetanseutvikling i bedriften og lokalsamfunnet.

Universiteter og høyskoler må i sterkere grad premieres for fruktbart samarbeid med næringslivet, og det må finnes gode og sterke forskningsmiljøer i alle landsdeler, hvor det stimuleres til samarbeid med bedriftene. I denne sammenheng er de regionale forskningsfondene meget viktige.

Kunnskapsløft Nord er viktig som et ledd i nordområdesatsingen. Reiseliv og arktisk teknologi er plukket ut som fokusområder, der kompetansemiljø og nordnorsk næringsliv samarbeider på de nevnte tema. Dette er spennende tema, som kan gi Norge kraft på nye områder. Denne satsingen må vurderes utvidet også til nye områder sett i lys av verdiskapingspotensialet Nord-Norge har på en rekke områder.

Kampen om arbeidskraften fortsetter. Framtidig verdiskaping vil i langt sterkere grad bli bygd på forskning og teknologi. Derfor er jeg helt enig med regjeringen i at vi

skal bygge opp under forsknings- og utdanningsinstitusjoner i hele landet. Det er da vi bygger oss opp.

Afshan Rafiq (H) [14:27:05]: Før de rød-grønne tok over, pleide statsråd Kristin Halvorsen å fremheve tilgripte dovegger i skolen som det store beviset på forfallet i skolen. Det kan hende at det har blitt mindre skrift på veggene på toalettene, og det er selvsagt bra, men det fundamentale problemet i norsk skole er ikke toalettene. Det fundamentale problemet er at en av fem elever ikke er i stand til å skrive noe fornuftig på disse doveggen.

Det er også et problem at 1/3 av elevene på videregående skole avbryter utdanningen eller ikke består eksamen. Hvorfor er det slik? Jeg håper statsråden kanskje kan gi et svar på det.

Det begynte jo så bra. Som et av de første land i verden innførte Danmark-Norge en obligatorisk grunnutdanning for alle allerede i 1739. Det har betydd utrolig mye for at evner og innsats, og ikke far og mors lommebok, skulle få mer å si for den enkeltes fremtid. En god grunnskole utgjør forskjellen mellom et klassesamfunn og et samfunn med muligheter for alle. Derfor kan vi ikke tillate at skolen feiler og svikter elevene. Høyre kommer alltid til å være den offentlige skolens fremste kritiker, og dermed dens aller beste venn.

Det er tydelig at de rød-grønne har innsett at mange av deres gamle ideer har vært for dårlige. Men de har ikke erstattet dem med noen nye. I forrige periode var det epler og pærer som var den store saken. I denne perioden er det ideen om at skolefritid er viktigere enn skoletid. Og jeg må si at SV fortsetter å anstrenge seg hardt for å finne andre temaer å snakke om enn dem som teller, som f.eks. flere gode lærere, flere gode rektorer og større faglige krav til elevene. Det virker som om de rød-grønne har mistet troen på sin egen gamle skolepolitikk, men de vet ikke helt hva de skal erstatte den med. For mange virker det som om deres skolepolitikk mangler retning og engasjement, og den mangler fokus på kunnskap og kvalitet.

Den norske skolen er ikke i dag det byggverket mot klassesamfunnet som vi i Høyre ønsker at den skal være. Kunnskapsreformen må fortsette med glød, engasjement, tydelighet og en klar idé om hva som må prioriteres. Det er faktisk veldig viktig at Skole-Norge får tilbake den gløden og det engasjementet som man hadde under Høyres regjering, hvor man hadde klare prioriteringer og høye krav, og hvor man tok sikte på tøffe utfordringer. Skolen trenger Høyres skolepolitikk – det er det som er viktig nå. Som et bevis på det kan jeg vise til de gode resultatene som vi har i Oslo-skolen.

Freddy de Ruiter (A) [14:30:25]: Aller først vil jeg gjerne kommentere litt av den foregående talers historiskrivning. Nå taler jo historien for seg selv, ved at Høyre vel har gått imot de aller fleste skolereformer opp gjennom tidene.

PISA-resultatene viser at vi er på rett vei. Jeg vil spesielt rette en takk til alle som jobber i skolen, til elevene og til foreldrene. Uten felles innsats hadde ikke dette vært mulig. Jeg merker meg også at Finland, med stort fokus på

den offentlige skolen, gjør det svært bra, mens Danmark og Sverige, som privatiserer skolen i stor grad, slik Høyre og Fremskrittspartiet ønsker å gjøre det her til lands, gjør det dårligere enn den norske fellesskolen.

Framgangen til den norske fellesskolen skjer på tross av at særlig Høyre og Fremskrittspartiet har forsøkt å snakke ned norsk skole i årevis. Karakteristikkene som «koseskole» har neppe bidratt til å motivere lærere, øvrige ansatte i skolen, foreldre eller elever. Et av de groveste overtrampene sto Fremskrittspartiets profilerte politiker Sylvi Listhaug for da hun i Dagbladet 21. januar 2008 karakteriserte norsk skole som bl.a. «en verna bedrift» og «smiskeskole».

Det er også interessant å merke seg at opposisjonen uavbrutt har forklart tidligere PISA-resultater med de rød-grønne partienes og regjeringens politikk. Er det sånn at det er vår fortjeneste når vi nå ser framgang på disse testene? Nei, svaret er selvfølgelig ikke så enkelt. Først og fremst handler det om at grasrota, dvs. de ansatte, elevene og foreldrene, har løftet skolen i fellesskap. Dessuten har mange skoleeiere tatt et større ansvar for skolen. Dagens rød-grønne regjering har styrket kommunens økonomi kraftig de siste årene, framfor struping og prioritering av skattelette, som var tilfellet tidligere. De økte overføringene har lagt til rette for styrking av skolen. Jeg tror framgangen til en viss grad også kan skyldes regjeringens fokus på bl.a. tidlig innsats, leksehjelp og flere timer, men ikke minst at vi har en regjering som har oppmuntret skolen og grasrota til felles innsats for bedre resultater.

Jeg tror vi kan nå enda lenger, og at alle kan strekke seg litt til. Vi har ambisjoner på vegne av den norske skolen, men i motsetning til Høyre og Fremskrittspartiet tror vi at hver enkelt utvikler seg best innenfor rammen av en sterk fellesskole, og at en ikke skal åpne opp for kommersialisering og storstilt privatisering av skolen. Vi vil ikke ha en konkurranseskole, men en skole hvor en tar vare på hverandre, og hvor hver enkelt får utnyttet sine evner på en best mulig måte.

Når jeg hører representanten Hanekamhaug bruke idrettsprestasjoner som eksempel på at vi ikke dyrker enere i norsk skole, synes jeg det er merkelig. Den norske skole- og velferdsmodellen viser seg jo nettopp både å gi rom for vekst og å skape vinnere, selv om høyresiden hevder det motsatte. Men i motsetning til konkurransesamfunnet til Høyre og Fremskrittspartiet, som vil skape mange tapere, klarer vi å ha fokus på alle.

Presidenten: Svein Harberg har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Svein Harberg (H) [14:33:41]: Jeg skal gi representanten Freddy de Ruiten rett i én ting: Historien *er* skrevet. Jeg tror det hadde vært spennende å sette seg ned og lese den sammen, så hadde vi kanskje også fått felles oppfatning.

Grunnen til at jeg ba om ordet, var Aksel Hagens utfordring, og utfordringer tar vi gjerne. For det første registrerer jeg at jeg må ha en enorm gjennomslagskraft, for etter et fem minutters innlegg, der jeg hadde én setning om forskning, mener han at jeg har hatt en voldsom salve

mot forskningen. Derimot var det kanskje ikke så lett å høre det jeg sa om debatt om universiteter og høyskoler. Han spør hva Høyre vil. Høyre vil ha den debatten som ledere ved universiteter og høyskoler har etterlyst, som alle opposisjonspartiene har etterlyst, og som også politikere fra posisjonen har etterlyst: en bred og god debatt, der vi finner ut sammen hva Stortinget vil med universiteter og høyskoler i framtiden.

Truls Wickholm (A) [14:34:51]: Representanten Afshan Rafiq var oppe på talerstolen og gjorde narr av regjeringens satsing på epler og pærer, som hun kalte det. Hun har tydeligvis ikke fått med seg den viktige sammenhengen mellom næring og læring. Men det kunne jo være interessant å spørre representanten om noe. Hvis man tok de pengene fra epler og pærer og brukte dem på skole, da ville man fått noe sånt som 250 mill. kr. Men Høyre foreslår i sitt budsjett å kutte formuesskatten. Det ville alene bety et kutt på 1,8 mrd. kr direkte på budsjettet til Oslo. Hvor tenkte representanten Afshan Rafiq å ta de pengene fra? Er det fra eldre, er det fra skole, eller har man kanskje andre forslag? Er det viktigere å få inn de pengene, eller er det viktigere å få inn 250 mill. kr fordelt på hele landet, fra noe som faktisk viser seg å være en stor suksess? Jeg tror at Høyre skal legge bort eple og pære-kritikken og heller tenke seg om to ganger til når det gjelder egen skattepolitikk.

Så er Henning Warloe opptatt av at gutter ikke leser like bra som jenter. Det er bra; det er jeg også opptatt av. Men det er da jeg ikke forstår hvorfor Høyre hele tiden skal se mot Sverige og de politiske løsningene som man velger der. OECD sier at de landene som lykkes dårligst, er de landene hvor det er konkurranse om elevene, der hvor det er nivådeling. Det svenske skoleverket er enig i at det kan være noe av grunnen til at det ikke har gått så godt med svensk skole i de siste PISA-undersøkelsene, heller ikke i denne. Kan Høyre nå snart ta inn over seg at den politikken ikke fungerer? Den politikken som fungerer, er sammenholdte klasser, læring i fellesskap, og gjerne også noe satsing på kortere kurs hvor man satser på å løfte elever opp til riktig nivå. Men det hadde vært deilig om Høyre endelig kunne avblåse sin privatiserings- og segregeringspolitikk og ikke, sånn som Erna Solberg gjorde i trontaledebatten, å gjøre det helt klart at den politikken fortsatt ligger på bordet dersom Høyre skulle overta i regjering.

Bente Thorsen (FrP) [14:37:57]: Jeg måtte be om ordet, for jeg ble noe forbauset over Bremers kommentar om visdomsordet til Anders Lange, som ble skrevet i 1953. Er det slik å forstå at Arbeiderpartiet ikke er opptatt av god rådgivningstjeneste, gode faglige resultater i skolen og god helse gjennom fysisk aktivitet? Kan det bety at denne aktiviteten skal kuttes nå, når alle innser hvor viktig det er med fysisk aktivitet? Jeg tolker Bremer den veien. Jeg tror ikke han representerer Arbeiderpartiets syn i den saken.

Så til de Ruiten om det at Fremskrittspartiet snakker ned resultatene i norsk skole: Tror virkelig representanten at Fremskrittspartiet bruker skoleresultatene i et poli-

tisk spill? Jeg er overbevist om at samtlige representanter her har elevenes beste i tankene. Jeg forstår det også sånn at han mener det er lov å være toppidrettsutøver, men en skal ikke få være topp i skolesammenheng – yte godt og være faglig dyktig på skolen. Det kan kanskje hende at en toppidrettsutøver er dårlig i skolesammenheng, og da skal vi være veldig glad for at det er mulighet til å hevde seg på andre arenaer enn skolen. Så for Fremskrittspartiet er det viktig å ivareta alle på en best mulig måte, samtidig som vi må stille krav. Det har kommet kritikk for at det har vært stilt for lite krav til elevene, vi har hatt altfor lave forventninger til dem. Det er mange som har stilt seg spørsmålet om det er sånn at vi nedvurderer våre egne unger. Jeg synes vi må begynne å se dette den andre veien: For meg innebærer det å ha respekt for noen å stille krav. Det er det samme som å respektere noen.

Dagrun Eriksen (KrF) [14:40:22]: Jeg tror disse budsjettdebattene bærer litt preg av at vi sitter med en flertallsregjering og at Stortinget har mistet mye av det å kunne være med og påvirke – sett fra Stortingets ståsted. Derfor har jeg behov for å sitere litt fra en kjent forfatter, nemlig Ibsen. Han sier i «En folkefiende»:

«Flertallet har aldri retten på sin side.»

Jeg aksepterer at det ikke er plass til hele formålsparagrafen på statsrådets plansjer når hun har pressekonferanse. Men i de sakene som sendes til Stortinget, har jeg aldri opplevd at regjeringen har hatt behov for å spare på ord eller plass.

Men det er ikke det viktige. Det som gjør at jeg stresser denne saken litt, er at noe av det viktige vi forhandlet om i disse vakre ordene som nå har kommet, er nettopp at foreldreperspektivet ble flyttet opp og fikk en sterkere rolle. Jeg har gjort et eksperiment i dag. Jeg tenkte jeg skulle sitte musestille og høre: Hvis ikke Kristelig Folkeparti nevner hjem-skole-samarbeid og foreldreperspektivet i norsk skole, kommer det da til å bli et tema? Det har det ikke blitt. Det bekymrer meg. Hvis vi ikke ser hvor viktig foreldres innsats er når det gjelder å være med og få positivitet til læring, gjør vi en stor bommert overfor hele skolen, overfor elevene våre, og ikke minst overfor foreldrene.

Noe av det vi har i budsjettet i dag, er at Foreldreutvalget for grunnskolen, FUG, får en kraftig reduksjon i sin bevilgning. Det skjer fordi de blir slått sammen med Foreldreutvalget for barnehager. Men de får ikke med seg hele den bevilgningen som Foreldreutvalget for barnehager hadde. Det vil si at de sitter igjen med store oppgaver, men ikke en finansiering som gjør at dette blir til mer enn bare festtaler. De blir ofte trukket fram som noen som skal være med og løse hjem-skole-samarbeidet, men de blir ikke gitt de rammene de trenger for å få dette til å fungere.

De siste talerne har snakket mye om historien. Gjennom kjennskap til historien kan vi som nasjon lære ikke å gjøre de samme feilene igjen. Freds- og menneskeretts-sentrene rundt i hele landet vårt gjør en formidabel innsats for å ta vare på den historien vi har i nær fortid, knyttet til krig og utfordringer når menneskeverdet blir truet.

Men jeg opplever at regjeringen har et ganske kjølig forhold og en kjølig holdning til disse freds- og menneskerettssentrene. Jeg ønsker meg et storting og en regjering som tar den historiebyggingen på alvor og gjør det regjeringspartiene på Stortinget har gjort – nemlig å være med og øke bevilgningen til noen sentre.

Freddy de Ruiten (A) [14:43:38]: Jeg vil aller først si at jeg deler representanten Eriksens engasjement for fredssentrene – de gjør et utrolig viktig arbeid.

Så til representanten Thorsen fra Fremskrittspartiet: Det eneste jeg gjorde var faktisk å sitere en av hennes partifeller. Jeg kan gjerne ta sitatet om igjen. Det er fra Dagbladet 21. januar 2008, der Listhaug karakteriserer norsk skole som en «verna bedrift» og «smiskeskole». Det burde egentlig tale for seg selv, jeg tror ikke jeg skal gå så mye dypere inn i den materien. Fremskrittspartiet har en ryddejobb hos seg selv.

Til representanten Harberg vil jeg gjerne si: Ja, jeg setter meg gjerne ned sammen med Høyre og leser historie. Det skal være meg en stor fornøyelse. Jeg skal ta noen små gliimt, og så kan vi gå litt i dybden etter hvert, hvis det er ønskelig. Så vidt jeg husker å ha lest, stemte Høyre i mellomkrigstiden imot enhetsskolen – som var et sterkt virkemiddel mot det klassesamfunnet som nettopp skoleverket på den tiden representerte. En stemte imot utvidelse av grunnskolen ved flere anledninger, jeg tror nesten samtlige anledninger. Men det kan vi gå litt i dybden på. En stemte jo også imot å sikre alle en treårig videregående utdanning eller fagbrev, også kalt Reform 94. Så vi kan sikkert finne mye artig lesestoff hvis vi setter oss ned sammen og leser skolehistorie. Det vil jeg gjerne.

Helt til slutt vil jeg bare enda en gang tydeliggjøre forskjellene – den rød-grønne regjeringen og de rød-grønne partienes skolepolitikk kontra særlig Høyres og Fremskrittspartiets. Det er jo det at vi vil ikke ha karakterer langt ned i barneskolen. Vi vil ikke ha rangering, og vi vil ikke ha konkurransefokus, privatisering og kommersialisering. Vi mener at det er dårlige virkemidler for å få en god skole.

Tord Lien (FrP) [14:46:04]: Nå var det jo godt at det kom en historiker på talerstolen. Jeg tror imidlertid jeg får komme tilbake til alt Arbeiderpartiet har stemt for fra 1930-tallet og fram til i dag, på et senere tidspunkt.

Jeg har lyst til å adressere det både representanten Tajik og representanten Bremer sier om Fremskrittspartiet og Høyre. Høyre får svare for seg om at de sprer penger om seg uten mål og mening. Jeg skal ramse opp hva vi prioriterer innen utdanning og forskning: 5 mill. kr til SINTEF Fiskeri og havbruk, 10 mill. kr til Veterinærinstituttet, 7,9 mill. kr til 160 nye plasser i sykepleierutdanningen, 9,2 mill. kr til 160 nye plasser innen teknologiutdanningen, 28 mill. kr til styrking av finansiering av teknologiutdanningen, 2 mill. kr til drift av bygningsmassen ved Høgskolesenteret i Kristiansund, 1,6 mill. kr til etablering av arktisk naturguide ved UNIS, 132 mill. kr til Forskningsrådet fordelt på følgende måte: 40 mill. kr til fri prosjektstøtte, 40 mill. kr til Sentre for forskningsdre-

vet innovasjon, 40 mill. kr til BIA og 12 mill. kr til Yngre fremragende forskere.

Man kan godt kalle dette målrettet budsjettarbeid som vi har gjort for å strø penger om seg. Jeg synes for det første det er respektløst overfor kollegaene i komiteen, og for det andre er jeg helt uenig i at dette er å spre penger rundt seg uten mål og mening.

Hvis det derimot er sånn at Arbeiderpartiet mener at Fremskrittspartiets forslag om å bevilge 100 mill. kr til universitetene og høyskolene for å styrke basisfinansieringen og for å styrke handlingsrommet, er å spre rundt seg – hvis det er det Arbeiderpartiet karakteriserer som å spre penger rundt seg – vil jeg gjerne at Arbeiderpartiet adresserer det fra denne talerstolen, og sier at det er å kaste bort pengene å styrke handlingsrommet til universiteter og høyskoler. Det er et viktig arbeid som vi alle må bidra til for å få redusert midlertidigheten i universitets- og høyskolesektoren, slik at vi kan få nytte av disse midlene.

Så har vi snakket om ro og orden. Representanten Wickholm framstår litt som den gutten som sitter bakerst i klassen og bråker, og ikke er så opptatt av å følge med når Tord Lien, undertegnede, snakker fra talerstolen. Fremskrittspartiet snakker ned kunnskapen, blir det sagt fra den kanten, og så trekker han til og med fram dypvannsutbygginger, som jeg faktisk adresserte i mitt innlegg – at når vi har tatt den posisjonen vi har internasjonalt i petroleumsbransjen, handler det om at vi gjorde et løft den gangen på 1970-tallet som setter oss i stand til virkelig å bidra til å utvikle norsk petroleumsindustri og petroleumsindustrien nå etter hvert i andre deler av landet. Så vi snakker ikke ned kunnskapen, vi snakker opp kunnskapen alle ganger. Det synes jeg var viktig at statsråden var inne på i sitt innlegg. Vi må snakke opp skolen, men vi må også ha ambisjoner som ligger over det vi leverer i dag. Der har vi alle et ansvar for å bidra. Så får jeg bare ønske Høyre og SV lykke til med å diskutere hvem som har æren for at vi har kommet dit vi har kommet i dag. Jeg mener at vi alle har bidratt, og at vi alle sammen bidrar videre, sammen med dem som jobber i sektoren.

Trine Skei Grande (V) [14:49:29]: Tord Lien snakket om respektløshet. Hans innlegg i full fart var vel først og fremst respektløst overfor referentene.

Denne komiteen har hatt som tradisjon at vi har prøvd å holde et visst dannelsesnivå, og vi har også hatt den tradisjonen at vi skulle referere til de store dikterne. Nå minte representanten Eriksen meg på at det ikke har vært noe Ibsen, men egentlig burde det ha vært Bjørnson i år. Så vi må holde oss til Bjørnson. Det eneste som renner meg i hu med tanke på dagens debatt, er at han har sagt at i politikken må sannheten vente til noen får bruk for den. Med hensyn til PISA-debatt, men også med hensyn til en del andre ting har det vært litt pregende.

Nå er det noen som skal starte en studiesirkel i skolehistorie på Agder-benken. Det ser jeg jo fram til. Det vil helt sikkert øke kvaliteten på debattene framover. Det er ikke mulig å oppnå noe annet enn kvalitetsøkning i hvert fall.

Mens man fra Høyre og byrådens side her i Oslo har

brukt Oslo-skolen som eksempel på noe bra, har det i denne debatten plutselig blitt framstilt som at Oslo-skolen har hatt en massiv kutting på etter- og videreutdanning, når de egentlig har valgt å gå for et annet løp, nemlig Venstres løp, ved å innføre et kompetanseår for lærere i Oslo-skolen.

Sverige ble trukket fram som eksempel på et land som ikke har klart det bra på PISA-målingene. Da er plutselig PISA-målingene kjempeviktig, og man mister erkjennelsen av at Sverige har gjort det veldig dårlig de siste elleve-tolv årene. Det er en kjempejobb å snu det svenske skolesystemet.

Men det jeg egentlig tok ordet for, var for å si noe om forskerfrihet. Vi i Venstre ønsker nok å opprettholde vedtaket og kjøre det til votering, fordi vi er alvorlig bekymret. Innlegget til representanten Bremer førte heller ikke til at vi ble så veldig betrygget – heller ikke hans andre innlegg, synes jeg. For meg og for Venstre, og for et liberalt parti, er forskerfriheten blant de grunnleggende frihetene i et samfunn. Den må ikke krenkes. Vi synes at statsråden egentlig har uttalt seg godt i media om prinsippene her, men vi ønsker også prinsippet til votering, fordi dette er et grunnleggende spørsmål. For blant de store frihetene som er lagt ned i Menneskerettighetserklæringen, er dette på en måte også en versjon av ytringsfriheten, retten til å ytre seg i den debatten. Vi mener at dette må lovfestes. Hvordan det skal gjøres, er det mange forskjellige versjoner om. Vi sier ikke hvilken måte det skal gjøres på, men vi synes at det er en grunnleggende frihet som bør sikres i et samfunn.

Presidenten: Presidenten vil oppfordre representanten Lien til å gi et manus til referentene.

Frank Bakke-Jensen (H) [14:52:50]: Nå gikk ikke jeg på skolen i mellomkrigstiden, så de Ruitere må ha meg unnskyldt for at jeg ikke kommenterer den første delen av innlegget hans.

Men når det gjelder Reform 94, kjenner jeg lite grunn til den. Man kan i tillegg til å sjekke voteringsresultatene fra denne sal kanskje lete opp en del av de evalueringsprogrammene som har vært etter Reform 94. Det kan være mye god kunnskap å finne der også, hvis man er interessert i skolepolitikk.

Det er nå en gang sånn at skolepolitikk engasjerer, for den gjelder ungene våre, det viktigste vi har. Det jeg veldig ofte savner fra regjeringspartiene i debattene, er en definert foreldrerolle. Jeg er helt enig med Kristelig Folkeparti i at det er noe som vi forsømmer i debatten, og det har å gjøre med noe av aller viktigste vi gjør. Når regjeringspartiene er oppe og prater skolepolitikk, kan man av og til få inntrykk av at de har funnet opp ungene. Men det er nå sånn at disse ungene er fostret opp i et hjem, og skolen skal gi dem skolegang. Det klarer man altså ikke helt alene.

Til det at man roper og skriker om den forferdelige privatiseringspolitikken til Høyre når det gjelder privatskoler: Veldig mange privatskoler kommer i gang på grunn av sunne initiativ fra foreldre som er engasjert i sine barns

oppvekst, som er engasjert i at disse ungene skal gå på en god skole. Man må gjerne fra skolestatsrådets side koble bort dette som en viktig verdi og si at det ikke betyr noe, dette er kaldt, det er høyrepolitikk, det er privatisering, og det er kapital. Men det er ikke det som er virkeligheten for en del av de privatskolene vi ser. Det er faktisk en del engasjerte foreldre. Veldig mange av disse engasjerte foreldrene har oppdaget at de kan sende frukt og mat med ungene på skolen eller sørge for at ungene får i seg et måltid. Så beskrivelsen av at omtrent alle barne- og ungdomsskoleelevene i Norge holdt på å sulte i hjel helt til SV kom med fruktfatene sine, stemmer heller ikke. Det er i alle fall ikke min erfaring.

Så til begrepet «13-årig skole». Jeg synes det også bør tas med i debatten, det at man er i stand til å se ungene fra de starter i første klasse, gjennom hele grunnskoleløpet og gjennom videregående skole i ett syn. Det tror jeg er veldig viktig. Grunnen til det er at overgangen mellom ungdomsskole og videregående skole er et veldig vanskelig felt, sier forskerne til oss. Derfor savner jeg at man ikke oftere tar 13-årig skoleløp med i debatten. Jeg tror det kan være veldig viktig å fokusere på det.

Statsråd Kristin Halvorsen [14:55:54]: Det faktum at statsbudsjettet for 2011 er et innstrammingsbudsjett med en inndragende effekt på 0,2 pst, har ikke akkurat preget denne debatten. Jammen er vi heldige, for i veldig mange andre lands parlamenter diskuteres nå utrolig ulidelige og fryktelige budsjett, f.eks. i Storbritannia, som ble tatt fram her som et godt eksempel på hvordan man klarte å verne utdanningssektoren. Vel, de kutter altså i undervisning av studenter på universitetene med 40 pst. De vil nominelt videreføre forskningen, men det er en reell nedgang.

Hvis vi skal se bevilgningene til forskning fra denne regjeringen over år, har vi økt i kroner og ører med 50 pst., fra 15 mrd. kr til 24 mrd. kr, og den reelle veksten har vært 27 pst. Det er formidabelt. Men i statsbudsjettet for 2011 har det altså vært trangere enn ellers, og prioriteringene er veldig tydelige. På høgskole- og universitetssektoren er det studieplasser, og på grunnopplæringen er det først og fremst gjennomføring av videregående opplæring som er vår hovedprioritet. Det er avgjørende viktig fordi vi vet at framtidens arbeidsmarked kommer til å være mer krevende når det gjelder utdanning, og det er avgjørende viktig for å kunne utruste flest mulig ungdommer med et godt utgangspunkt for dette. Derfor har vi nå en omfattende satsing og et samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og fylkene for systematisk å følge elevene fra ungdomsskolen og inn i videregående opplæring. Det er et eget prosjekt som nettopp dreier seg om den overgangen, hvor vi nå er ute i kommuner i alle fylker for å sikre oss at de som sliter mest faglig, får en mulighet til å være med på et prosjekt fra juletid og framover, for å tette noen av de kunnskapshullene de har, slik at de kan komme seg igjennom.

Jeg er også veldig opptatt av ungdomsskolen. Det var jeg kort innom i mitt innlegg. Jeg er veldig opptatt av foreldrene, fordi foreldrenes forventninger til ungene er avgjørende for hvor langt de kan få brukt sitt potensial i sko-

len. Det handler ikke nødvendigvis om at foreldrene har så mye utdanning. Vi vet at også foreldre som er analfabeter, har forventninger og synes at skolen er viktig for å tilrettelegge for lekser osv. De har avgjørende betydning for elevenes innsats.

Jeg er også veldig opptatt av læringsmiljø og mobbing. Vi vet at et godt læringsmiljø er med på å utjevne sosiale forskjeller i skolen. Både representanten Hanekamhaug og jeg er veldig opptatt av disse spørsmålene. Nå tar vi en ny runde med Manifest mot mobbing. Vi ønsker oss lokale samarbeidspartnere der, for da tror vi forpliktelsene kommer nærmere.

Så har jeg også lyst til å nevne de voksne. Det er mange voksne som ikke har fått noen særlig del i utdanningsgodet. Voksenopplæring er avgjørende viktig.

To ord til slutt om kulturskolen.

Presidenten: Det må bli kort.

Statsråd Kristin Halvorsen [14:58:58] Det er noen som snakker om skoletid og skolefritid. Men vi vet at de barna som går i SFO, eller som har gode tilbud i aktivitetsskoler, (presidenten klubber) også har større læringsutbytte. Og kulturskolen er et satsingsområde i den sammenheng.

Statsråd Tora Aasland [14:59:25]: Det blir feil å si som Kristelig Folkeparti sier, at det har vært en systematisk nedprioritering av budsjettet for forskning og høyere utdanning under denne regjeringen, når det faktisk har vært en økning med 6,8 mrd. kr i denne perioden på nettopp utdanningssiden.

På forskningssiden har man økt fra utgangspunktet på 15,5 mrd. kr til nå et forskningsbudsjett på 24,3 mrd. kr. Vi holder altså budsjettet på et høyt nivå og har en nominell økning på en halv milliard. Men reelt blir det en liten nedgang. Men vi er på et høyt nivå, og vi satser selvfølgelig på at den forskningen skal komme samfunnet til nytte. At det er mye bra som skjer, tror jeg både Høyre, Kristelig Folkeparti og de andre opposisjonspartiene og regjeringen kan være enige om. Så det blir feil å si det, og det blir feil å si at det er det svakeste forskningsbudsjettet på ti år. Jeg er enig i at veksten kan være noe svak fra dette året til det neste, men det er ikke det svakeste forskningsbudsjettet. Det er altså tidenes høyeste forskningsbudsjett, som vi har hatt de siste to årene.

Jeg tok ordet – og håpet at Venstres representant var til stede – fordi jeg veldig sterkt vil anmode Venstre om å omgjøre forslaget sitt til et oversendelsesforslag. Vi har jobbet i departementet, enten Warloe har lagt merke til det eller ikke, fra vi hadde debatten i februar, og jobber enda mer intenst nå med arbeid med standardkontrakter, med tydeliggjøring av de vilkår som settes når det gjelder å hegne om den akademiske frihet, med forbedringer av kontrakten og med å gjøre alle til gode bestillere, enten det er departement eller andre oppdragsgivere. Da debatten var oppe sist i Stortinget, i februar, var alle partier, også opposisjonspartiene, enige om at lovfesting utover det som er knyttet til universitets- og høgskoleloven, er en vanskelig

sak. Det er ikke enkelt. Vi har ingen egen lov for dette, og det er en vanskelig sak. Men jeg sier meg villig til å vurdere dette som en del av de tiltakene vi nå setter inn for å sikre den akademiske friheten. Derfor håpet jeg at vi kunne få dette forslaget som et oversendelsesforslag, slik at Stortinget – så lite som vi vet om mulighetene for dette nå – slapp å ta stilling til det akkurat nå. Jeg kan imidlertid forsikre både forslagsstilleren og dem som slutter seg til dette forslaget, at vi vil ta med oss grundige vurderinger av mulig lovfesting, men det er som sagt en ganske krevende og utfordrende oppgave, som departementet må vurdere særdeles nøye.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Aksel Hagen har hatt ordet to ganger i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Aksel Hagen (SV) [15:02:17]: Jeg er ikke historiker, men planlegger. Derfor er jeg mest opptatt av å se framover. Jeg gleder meg til det videre utviklingsarbeidet, for det tror jeg nemlig vil bli preget av noe som var stemningen i innledningen til presentasjonskonferansen da PISA-resultatene ble presentert, altså før statsråd Kristin Halvorsen slapp til. Der ble det slått fast at PISA måler et av tre kompetanseområder. PISA måler altså en del av skolen, ikke alt. De måler ikke det som gjelder dannelse, modenhet, demokratiforståelse, å takle eget liv og å kunne samhandle med andre. Så sier forskerne til oss at det er viktig nettopp å se på helheten. Forskeren Marit Kjærnsli sier også at vi sannsynligvis er relativt sett bedre på de to områdene som PISA ikke måler, enn vi er på det PISA måler. Så sier forskeren til slutt at vi må se alle tre områdene i sammenheng, som sagt. Det er nettopp dette som er SVs skolepolitikk.

Presidenten: Truls Wickholm har hatt ordet to ganger i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Truls Wickholm (A) [15:03:35]: Gutter bakerst i klasserommet har også noe å bidra med. Det håper jeg representanten Lien merker seg til framtidige skoledebatter.

Men det var en veldig viktig presisering Lien hadde, at de prioriteringene som Fremskrittspartiet har gjort, er gjort med omhu og med vilje. Det kan jo være verd å merke seg dersom man er innvandrer eller same, for de har fått sterke kutt i grunnopplæringen. Grunnopplæringen som skal hjelpe asylsøkere til å få en skolegang tilsvarende norsk grunnskole, kuttes med halvparten. Det samme gjelder grunnopplæringen for samer.

Så har jeg også en liten presisering til Dagrun Eriksen: Stortinget er faktisk med og endrer budsjettet. Budsjettet har blitt endret etter at det kom hit til Stortinget. Blant annet har vi fått en satsing på mer leksehjelp og mer seksualundervisning i skolen. Det er bra.

Presidenten: Tor Bremer har hatt ordet to ganger i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tor Bremer (A) [15:04:43]: Eg har to korte kommentarer til Framstegspartiet – først til Tord Lien. Han gjekk på autopilot på talarstolen og ramsa opp alle dei omfordelingane partiet gjer i budsjettet. Det er for så vidt greitt nok, men det har ingenting å gjera med den uspesifiserte og generelle overføringa til drifta, utan mål og meining, som dei står for. Sett på bakgrunn av at Framstegspartiet faktisk brukar 12,2 mrd. kr meir enn regjeringa, inklusiv dei såkalla dynamiske effektane, er det skammeleg lite dei brukar på utdanning.

Til representanten Thorsens forsøk på politisk rehabilitering av Anders Lange, vil eg seia at han aldri har vore kjent for omsorg for skulen vår. Tvert imot er det heilt andre verdiar Anders Lange har vore kjent for. Eg trur ikkje han vil gå inn i historieboka som spesielt verdifull for samfunnet. Så mitt velmeinande råd til Framstegspartiet er å lata Anders Lange få lov å kvila i fred.

Marianne Aasen (A) [15:05:57]: Det er mange små og store debatter man kan være fristet til å delta i som jeg lar ligge.

Men det jeg har lyst til å påpeke, er at dette er et budsjett som omfatter svært mange temaer. Ikke minst vises det ved at det er svært mange statsråder som er berørt av det vi jobber med i vårt budsjett. Det er en av de lengste debattene som går i disse desemberukene, hvilket betyr at det nesten er umulig for oss, selv innenfor den lange talletiden vi har, å være innom absolutt alt. Det betyr at det med skole og hjem selvfølgelig er viktig for mange av oss selv om vi ikke har nevnt det. Det samme gjelder mobbing. Noe som ingen har vært innom, er temaet andre trosamfunn enn statskirken, men det betyr ikke at det ikke er viktig i vårt samfunn. Derfor vil jeg påpeke at det ikke er mulig å komme innom alle temaer, selv under en så lang debatt som vi har.

Så er dette med målrettede bevilgninger fra Fremskrittspartiets og Høyres side allerede kommentert av andre av Arbeiderpartiets representanter. Det handler om at vi fra posisjonens side kanskje savner mer engasjement i form av tekst i innstillinger om hvordan partiene ser for seg hva slags framtidig struktur, samarbeid, arbeidsdeling og målretting det bør være i høyskole- og universitetssektoren. Der finner vi få koblinger opp mot pengebruk, pengene bare deles ut uten mer spesifisering enn som så. Når vi har økt budsjettene, har vi koblet det tettere på arbeidsdeling, målretting og samarbeid.

Så til den ideologiske debatten som kobles til den siste PISA-undersøkelsen: Jeg tror det går an å si at vi absolutt er enige om ganske mange ting her, f.eks. kvalitetsutvikling, tidlig innsats og svært mange andre temaer som det hadde gått an å komme inn på, f.eks. foreldre-skole-samarbeid. Men det er jo også ulike syn på noen områder, og det gjelder privatskoler. Og da gjelder det ikke de privatskolene som vi har, som enkelte har nevnt i løpet av debatten. Det er ikke det det er strid om – vi

har et forlik rundt de privatskolene vi har nå – men det gjelder de privatskolene som Høyre vil åpne for, som har en mer kommersiell karakter. Det er det som har skjedd i Sverige.

Dessuten har vi ulikt syn på inndeling av grupper. Da vil jeg vise til Høyres program – som jeg lurer på om noen kunne kommentere fra Høyres side – hvor det står at vi skal «la dette være grunnlag for undervisning som er tilpasset elevenes ferdighetsnivå fra første trinn», og det skal undervisningen basere seg på.

Man skal altså dele inn i grupper på første trinn, tilpasset elevenes ferdighetsnivå, og det er akkurat det OECD advarer mot. Arbeiderpartiet og den rød-grønne regjeringen er ikke imot at man driver tilpasset opplæring i grupper i klasserommet, men at man skal ha en undervisning rettet inn mot ferdighetsnivå.

Kristin Vinje (H) [15:09:22]: Jeg reagerer på de negative påstandene som kommer fra enkelte rød-grønne representanter nettopp om skolepolitikken i Oslo. Det er viden kjent at Oslo har landets beste skole, og det betyr jo ikke at vi er fornøyde eller ferdige med utviklingen. Vi vil fortsatt fram og opp, og det jobber vi med kontinuerlig. Clemet sier til Dagsavisen i dag: Se til Oslo, det er der man går foran når det gjelder å innføre Kunnskapsløftet i praksis.

Jeg tror folk flest har fått med seg hvem det er som hele tiden har tviholdt på kunnskap i fokus og måling av resultater, nettopp for å sikre målrettet innsats for å sikre høyt læringstrykk.

Da Kunnskapsløftet ble lansert, var SV tidvis mot nasjonale prøver, mot eksamen, mot karakterer, mot opptakskrav i lærerutdanningen og mot klare kompetansemål. Da stortingsmeldingen om Kunnskapsløftet ble lagt fram, sa SV at dette var et tilbakeskritt. Det er bra at det tydeligvis ikke gjelder lenger.

Da Høyre overtok byrådsmakten i Oslo i 1997, var skolen en av våre mest lukkede samfunnsinstitusjoner. Vi visste lite om elevenes læringsutbytte og enda mindre om hva som skulle til for å heve kvaliteten i norsk skole. Og siden 1997 har det vært satset på kvalitet og innhold i skolen gjennom økt timetall, lese- og skriveopplæring allerede fra 1. klasse, og systematisk kartlegging og åpenhet om læringsresultater i Oslo. Det ble sagt fra denne talerstolen tidligere i dag at Oslo kutter i etter- og videreutdanning av lærere. Nei, det kjenner jeg meg ikke igjen i. I Oslo fortsetter vi med det vi kaller lærerløftet.

I tillegg til statlige midler og tiltak i forlengelsen av Kunnskapsløftet har Oslo hele tiden satset hardt på egne målrettede tiltak for mer kompetente lærere og skoleledere. Tre av de viktigste er: egen stipendordning for videreutdanning av lærere. Vi tilbyr også forsterket lærerutdanning for nyutdannede lærere i Oslo-skolen. Dessuten har vi i lang tid satset sterkt på skoleledelse, med et eget samarbeid om mastergrad ved BI.

Elevene som er målt i PISA for 2009, er elever som begynte på ungdomsskolen da Kunnskapsløftet ble innført. Oslo er helt i tet, og det er særlig viktig at Oslo i 2010 har betydelig færre elever på det laveste nivået. Dette ser

vi på som et resultat av skolepolitikken vår de siste årene, og vi satser knallhardt på basisfagene.

I Oslo har vi satset hardt på kartlegging og har full åpenhet om hvordan skolene presterer. Vi greier å løfte elevene som sliter mest, og samtidig utfordre de flinkeste, noe som er viktig i en by med en så sammensatt elevflokk som vår, hvor fire av ti elever har minoritetsbakgrunn.

Forskere som har fulgt utviklingen i norsk skole tett, mener at nasjonen har mye å lære av Oslo-skolen. I Oslo er det kun 8 pst. av elevene som tilhører de med svakest faglig nivå, mot 20 pst. på landsbasis. I tillegg vet vi at barn med lavt utdannede foreldre gjør det bedre i Oslo enn i landet for øvrig. Det viser at Høyres skolepolitikk, slik den praktiseres i Oslo, ikke bare skaper de beste resultatene, men også bidrar til å skape sosial mobilitet, og det er svært viktig.

Mette Hanekamhaug (FrP) [15:12:43]: I et tidligere innlegg mente representanten Wickholm at vi i Fremskrittspartiet pratet flinke elever ned – og det etter at jeg hadde brukt 5-6 minutter av mitt innlegg på å snakke om viktigheten av nettopp å få talentene i skolene opp, og hvor viktig det er å få disse fram. At han så klarer å trekke den konklusjonen at vi i Fremskrittspartiet snakker ned de smarte hodene, det må jeg si er litt imponerende!

Flere representanter fra Arbeiderpartiet har gjentatt messinga som tydeligvis er indoktrinert gjennom de siste årene, nemlig at Fremskrittspartiet vil privatisere, privatisere, privatisere skolesektoren. Det er ikke det det er snakk om. Representanter fra Arbeiderpartiet vet like godt som oss i Fremskrittspartiet og Høyre at i forhold til finansiering av private skoler, som i dag ikke er likestilt, tvinger man de private skolene til faktisk å ta skolepenger, slik at vi får den privatiseringen som vi ser i dag, der lommeboka faktisk avgjør – i motsetning til et system slik Fremskrittspartiet ønsker, med likestilt finansiering.

For øvrig syns jeg det er et veldig positivt tegn at de Ruitere – når han skal prøve å underbygge sin påstand om at Fremskrittspartiet alltid snakker negativt om skolen – må gå nesten tre år tilbake i tid for å finne en uttalelse fra en enkelt representant. Det finner jeg positivt.

Jeg må også få lov til å påpeke at representanten de Ruitere også sa at vi måtte bort fra all testinga og prøvinga og det testregimet som var i skolen, hvor grusomt dette var og at det måtte vekk – samtidig som jeg registrerer at hans egen regjering bruker resultatene fra disse testene for alt de er verdt som politisk skyts og ammunisjon i skolekampen nå som resultatene fra PISA-undersøkelsen hadde gått opp.

Samtidig pekte representanten Wickholm i sitt innlegg på at Fremskrittspartiet ønsker en annen type finansiering når det gjelder støtte til opplæring for samiske og finske elever. Ja, vi legger opp til at dette skal være kommunens ansvar – nøyaktig det samme som dere har gjort i forhold til finansieringsansvaret når det gjelder de elevene som har dysleksi og ekstra lese- og skrivevansker. Det er det helt greit for regjeringspartiene å gjøre i budsjettet, nemlig å overføre finansieringsansvaret for dem med dysleksi til kommunene. Men samtidig står dere og

kritiserer Fremskrittspartiet for å ha den samme typen finansieringsstruktur for finsk og samisk opplæring.

Presidenten: Representantene bes om å rette sin tale til presidenten og ikke direkte til andre representanter, og også være forsiktige med å bruke begreper som «politisk skyts» osv.

Dagrun Eriksen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Dagrun Eriksen (KrF) [15:15:29]: Når det gjelder økning i budsjettet, er budsjettene som leveres, alltid høyere enn året før. Men jeg skal ikke bruke mer tid på det.

Jeg hadde en drøm om at hjem-skole-samarbeidet skulle komme opp i hvert fall én gang før Kristelig Folkeparti tok det opp. Det har vært min eneste store drøm i dag, og jeg har sittet og ventet på det.

Vi har fått en bra formålsparagraf, den er sterkt forankret i Stortinget, men den er ikke så godt forankret ute i skolene. Jeg vil utfordre statsråden til å jobbe med hvordan formålsparagrafen kan bli et styringsverktøy ute i skolen, både de verdiene som paragrafen omtaler – som er veldig bra – hjem-skole-samarbeidet og hele samfunnsoppdraget. Det tror jeg kanskje hadde vært med på å sette dette inn i et mer formalisert samarbeid. Underfinansieringen av FUG, som er et av de sterkeste verktøyene for å få til et godt hjem-skole-samarbeid, burde ikke Stortinget være bekjent av.

Johannes Rindal (Sp) [15:16:44]: Jeg kommer riktignok etter Kristelig Folkeparti, men jeg skal snakke om hjem-skole-samarbeid i starten av mitt innlegg og først gi honnør til representanten Eriksen for å ta opp det viktige temaet. Det er også et tema som Senterpartiet er veldig opptatt av. Ikke minst når det gjelder den pågående Ny GIV-satsingen som regjeringa viderefører og styrker fra neste år, mener vi at hjem-skole-samarbeidet er et viktig perspektiv. For vi har en utfordring når det gjelder videregående skole, med tanke på at mange elever da er i en fase av livet der de blir myndige, at mange flytter på hybel, og at voksenkontakten og hjem-skole-samarbeidet kanskje er på sitt aller viktigste.

For å gå litt videre på det med frafall: Statsråden var litt inne på overgangsprosjektet mellom ungdomsskolen og videregående. Jeg tror kanskje det er noe av nøkkelen. Som jeg også delvis var inne på i mitt innlegg, er det ikke slik at elever faller fra når de begynner på videregående – kimen til frafall ligger tidligere i utdanningsløpet.

Jeg har lyst til å trekke fram mitt eget fylke, Oppland, som hvert år utarbeider en forbilledlig melding som heter «Melding om kvalitet og aktivitet» i videregående opplæring, som jeg vil anbefale statsråden å lese. Der er også antallet elever, eller andelen av årskullet, som enten ikke har søkt eller ikke har takket ja til plass på videregående opplæring, trukket fram. Det er en ganske skremmende høy prosentandel av det årskullet som allerede der forsvinner og blir en del av frafallsstatistikken. Så vil det selvsagt være slik at en del av de elevene begynner på videregående

senere, men viktigheten av å satse på koblingen mellom ungdomsskole og videregående er for meg, med bakgrunn i de tallene jeg ser bl.a. i eget fylke, helt avgjørende for å lykkes med å øke gjennomstrømmingen i videregående.

Så til Høyre: Representanten Aspaker kunne berolige meg med at det var regionale utviklingsmidler som ble kuttet og ikke satsingen på videregående skoler. Vel, jeg er ikke veldig beroliget, for satsing på kompetansebygging i hele landet er utrolig viktig, og de regionale utviklingsmidlene er ofte koblet mot nettopp å øke utdanningsnivået. Da hjelper det ikke at Høyre kutter dem, ei heller at de er imot regionale forskningsfond.

Til slutt: Det forundrer meg at et parti som snakker så varmt om globalisering, tydeligvis synes det er vanskelig at kommuner lokalt klarer å snakke og samarbeide på tvers av kommunegrenser og finne gode løsninger for skolepolitikk lokalt. Men Høyre lever tydeligvis i en verden der kommunegrenser er mer vanskelige å overkomme enn nasjonale grenser.

Presidenten: Freddy de Ruiten har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Freddy de Ruiten (A) [15:19:57]: Et par svar til representanten Hanekamhaug: Er det noe veldig mange av oss er stolte av, så var det det vi gjorde da vi overtok med hensyn til å stoppe den vanvittige veksten som var i antall private skoler, særlig på videregående nivå. Det var tusenvis av skoleplasser, og særlig Bauer-gymnasene – en svensk skolekjede – ønsket å skumme fløten langs kysten. Det fikk vi heldigvis stoppet.

Det som også er et faktum, er at Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre stemte mot den nye privatskoleloven. Heldigvis fikk vi med oss Kristelig Folkeparti på det. I dag er det ikke lommeboken som avgjør om man har muligheten til å gå på privatskole, vi dekker 85 pst., og så er det riktignok en egenandel. Men det som er litt påtagelig her, er at Fremskrittspartiet ønsker en statlig finansieringsandel på 100 pst. I tillegg sier de at de er åpne for skolepenger. Det er i hvert fall sagt fra dem her i salen.

Så går vi ikke bort fra testing, men vi tester med fornuft.

Presidenten: Tord Lien har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tord Lien (FrP) [15:21:15]: Også komitélederen, Aasen, sier at Fremskrittspartiet strør pengene rundt seg, og at vi ikke vil si noe om hvordan vi skal organisere UH-sektoren når vi i 2013 tar makten. Jeg er enig i at universitets- og høyskolesektoren fortjener å vite hvordan det blir når vi kommer til makten. Men samtidig synes jeg at man etterlyser konflikt. Vi er jo i stor grad enige om dette. Fremskrittspartiet og Tord Lien er helhjertede støttespillere for saksarbeidet til regjeringen, men kanskje man kunne hatt et enda større fokus på det. Spør man meg personlig om vi har nok universiteter i Norge, er svaret på det ja. Men i den debatten er det jo andre hensyn å ta. Vi fordeler 320 nye studieplasser til de høyskolene som leverer best på antall primærsekkere og gjennomføringsgrad.

Så synes jeg denne debatten har blitt litt vel merkelig på slutten. Vi er enige om virkeligheten, vi er i all hovedsak enige om ambisjonene, men vi er litt uenige om virkemidlene. Jeg tror kanskje vi skal være glad for at det er såpass stor grad av enighet som det faktisk er.

Presidenten: Trine Skei Grande har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Trine Skei Grande (V) [15:22:36]: Jeg har bare lyst til å komme med én merknad om noe som fortviler meg litt med skoledebatten.

Vi har mange viktige, store områder som angår mange elever, og som vi diskuterer. Det har vi egentlig gjort i dag. Men så ender det i en sånn skolevalgsversjon som handler om privatskoler, som er en så liten del av norsk skolehverdag.

Freddy de Ruiten kan bare skremme med skremmebildene sine, men jeg har mye større tro på offentlig skole enn som så. Jeg tror ikke at alle som har lyst til å starte en privat skole, kommer til å få full søkerpott. Jeg tror faktisk ikke de er så gode. Det er denne manglende tilliten til at offentlig skole er så god og kommer til å klare å konkurrere så bra, jeg mener er en grunnleggende mistolkning. Jeg har tro på den offentlige skolen. For Venstre kommer alltid den offentlige skolen til å være viktigst. Det er det vi skal diskutere. Det angår 98 pst. av norske elever. La oss nå ikke ende i en debatt der det skal handle om for eller imot privatskoler.

Statsråd Kristin Halvorsen [15:23:49]: Det som kommer til å være et tema framover, er noe av det som OECD viser når de analyserer resultatene for alle land, nemlig at land som har en betydelig ulikhet som del av sine skolesystemer, lykkes dårligere enn dem som baserer seg på likhet.

I den forbindelse er det veldig interessant å se forskjellen mellom Sveriges utvikling og Norges utvikling. For vi har faktisk klart å snu den trenden som var nedadgående i 2006, fra 2006 til 2009, mens Sverige fortsetter videre nedover, og en meget viktig del av forklaringen i PISA-rapporten på det er den økende ulikheten mellom skoler i Sverige. Jeg synes det er veldig interessant, og det kommer til å prege debatten videre framover. Etter hvert som også høyresiden begynner å sette seg inn i denne rapporten, forventer jeg en betydelig endring blant høyrepartiene når det gjelder privatskoler. Det var jo ikke akkurat med faner og flagg man kjørte friskoleloven i trontaledebatten.

Så noen korte merknader.

Kristin Vinje var i sitt innlegg inne på det jeg først og fremst opplevde var et litt sårt oppslag fra Kristin Clemet i Dagsavisen i dag, og som jeg ikke hadde tenkt å gi noen merknader om her. Det er jo sånn at en fiasko har ingen fedre, men en suksess har mange foreldre. Det er selvsagt sånn at noen av de grepene Kristin Clemet tok da hun var statsråd, var viktige, men det er ikke sånn at Kunnskapsløftet var noe som bare høyresiden sto for. Det var bred politisk enighet i Stortinget om det.

Det var noen uenigheter, bl.a. mente SV og Senterpartiet at vi ikke skulle ha et obligatorisk andre fremmedspråk. Det ble ikke gjennomført. Nå vet vi at vi må gjøre noen forandringer i ungdomsskolen som reverserer deler av måten vi tenkte på rundt Kunnskapsløftet, for det blir for akademisk og for lite praktisk. Det dreier seg også om f.eks. matematikk i videregående skole.

Når det gjelder nasjonale prøver, mener jeg at rangering av skoleresultater fra nasjonale prøver gir ingen interessant informasjon. Nasjonale prøver gir kommunene og skolene mulighet til å sammenligne seg med et landsgjennomsnitt, men det er det de gir. Oslo har oppnådd en del utover effekten av sosial bakgrunn hos elevene blant majoritets-elevene. Når det gjelder minoritets-elevene, gjør norskfødte minoritets-elever det omtrent som landsgjennomsnittet. Når det gjelder dem som selv har innvandret, gjør de det under landsgjennomsnittet, og det kan være gode grunner til det.

Men likevel, hvis vi ser bort fra det, så har Oslo en ekstraeffekt. Jeg tror ikke det først og fremst skyldes rangering og ytterligere testing, jeg tror det skyldes en mulighet for kompetanseoppbygging som Oslo har, og som de skal ha all ære for.

Presidenten: Elisabeth Aspaker har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Elisabeth Aspaker (H) [15:27:20]: Jeg tror ingen i denne salen er i tvil om at skolen er i særstilling viktig i Høyres politikk. Vi har skrudd sammen vår skolepolitikk med lærer og elev i sentrum og med foreldrene som en viktig og sentral tredjepart. Det er også de ideene Kunnskapsløftet er tuftet på, og ikke noen svenske ideer, som rød-grønne politikere her prøver å fremstille det som. For øvrig har jeg merket meg at den svenske utdanningsministeren både signaliserer at de er i gang med reformer i svensk skole, og at de har til hensikt å gjøre større endringer i svensk skole for å snu den negative trenden de er inne i.

Representanten Wickholm var opptatt av sammenhengen mellom ernæring og læring. Høyre er opptatt av sammenhengen mellom lærer og læring. Det er tungt forskningsmessig dokumentert at det er det som virkelig virker, og da er det der vi må fokusere, og der vi må prioritere pengene våre i fremtiden.

Statsråd Kristin Halvorsen [15:28:34]: Jeg har bare en kort merknad på tampen av debatten.

Jeg forventer ikke at Høyre og Fremskrittspartiet har satt seg inn i hele den svenske PISA-rapporten nå. Men det er et faktum at da det var stortingsvalg i 2005, lå det søknader om privatskoler som omfattet 22 000 elever i Norge. Det hadde ført til en betydelig privatisering, og vi vet noe om privatisering, nemlig at det tiltrekker seg noen elever og ikke alle elever. Ergo ville det ført til sentralisering. Mange fylker ville hatt store problemer med å opprettholde sine offentlige videregående skoler, og det ville ført til større forskjeller mellom skoler. Det er en del av

forklaringen på Sveriges utvikling, i motsetning til Norges utvikling. Det var også noe av det som var mest omstridt, ikke Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftets innhold.

Blant de store, kontroversielle sakene på skoleområdet var privatiseringsdebatten og rangeringsdebatten rundt nasjonale prøver. Vi tok en pause i gjennomføringen av de nasjonale prøvene. Vi gikk i dialog med Skole-Norge, fant tidspunkter og måter å offentliggjøre dette på som har gjort at nasjonale prøver nå brukes som et godt virkemiddel vedlig mange steder. Mange lærere sier at det er god kvalitet over dem. Men å sammenligne om en skole går opp eller ned en tiendedel, gir ikke noe kunnskap om kvaliteten ved disse skolene, og det tror jeg man etter hvert begynner å få med seg. Og så var det andre konflikter, selvfølgelig, som dreide seg om å flytte forhandlingsansvaret for lærerne – det var en meget stor konflikt. Klassedelingsstallet som SV støttet å oppheve, var også en betydelig konflikt.

Jeg tror ikke man klarer å få til et skikkelig løft uten samarbeid mellom politiske myndigheter og skolen. For den jobben som gjør at våre læringsresultater nå peker oppover og går framover og ikke videre nedover, sånn som i Sverige, gjøres jo i skolen hver eneste dag av kompetente lærere, av elevene og av foreldre som også må bidra. Derfor mener jeg at vi nå har fått – hva skal man si – en bred enighet om det viktigste. Men det kan altså torpederes i stor grad hvis ikke Høyre og Fremskrittspartiet nå setter seg nøye inn i det som er resultatene fra OECD – altså OECD, det er ikke SVs partiprogram, dette, det er OECD – og PISA-forskerne, for det er meget interessant kunnskap for den videre skoledebatten å finne der.

Statsråd Tora Aasland [15:31:35]: På tampen av debatten har jeg fått en utfordring fra Høyre ved Harberg spesielt, hvor han gir et inntrykk av at det verken er mål eller mening med regjeringens politikk for høyere utdanning og forskning. Da har jeg bare lyst til å si at selvfølgelig er det mål og mening med den, vi har satset mye penger, det er jo også dette budsjettet en del av. Men det vi har som plan, er å styrke kvaliteten, ved å motivere og oppfordre til samarbeid, til arbeidsdeling og til faglig konsentrasjon, det er å utvikle robuste fagmiljøer, det er å forsøke å redusere midlertidighet, og få gode vilkår, både for ansatte og ikke minst for studenter.

Når det gjelder retningen, er det klart at vi må utdanne, forske og drive en kunnskapsutvikling i samsvar med de behovene som samfunnet har, de behovene næringslivet har, og de behovene samfunnslivet har. Men vi må også gi rom til den frie forskningen, både i den egentlige betydningen at forskningen skal være fri og for at man også kan ha nysgjerrighetsdrevet forskning – forskning som ikke er bestemt av programmer og bestillinger.

Det er retningen. Retningen er at vi trenger kunnskapen, vi trenger kunnskapen til å utvikle samfunnet videre. Som jeg begynte mitt hovedinnlegg med i dag: Vi skal drive fram kunnskapsutviklingen for å løse de globale problemene, for å videreutvikle samfunnet vårt og velferdsstaten vår og for å skape grunnlag for næringsutvikling over hele landet. Da trenger vi utdanning og forsk-

ning over hele landet, og da trenger vi at det satses på det.

Jeg har lyst til å takke for debatten. Jeg synes det har vært en inspirerende debatt i forhold til dette budsjettet. Jeg tror vi alle sammen kan prise oss lykkelige for at vi bor i et land hvor vi ikke diskuterer budsjetter som er preget av økonomisk krise, men at vi bor i et land hvor vi har gode institusjoner og et godt skolesystem, og at vi ser at vi er på vei i en riktig utvikling når vi skal utvikle kunnskapen for framtiden.

Per-Kristian Foss (H) [15:33:49]: Etter å ha lyttet til debatten i hele dag kan jeg ikke la historieforfalskningen fra statsråd Halvorsen stå ubesvart. Man skriver ikke historie ved å forfalske den nære historie.

Punkt 1: Skoler er ikke kommersielle hvis de har forbud mot å ta ut utbytte. Da er jo også alle ideelle institusjoner som driver innenfor helse og innenfor skole, kommersielle, for de tar i alle fall ut nok til å kunne betale sine ansatte. Det var forbud mot å ta ut utbytte. Når vi bruker uttrykk som «22 000 søknader», er ikke det det samme som at de er godkjente, bl.a. fordi kravet til ikke å ta ut utbytte ligger der.

Punkt 2: Oslo-skolen. Det er å undersøke et faktum at Oslo-skolens gode resultater er der på tross av at man har det største innslaget i hele landet av elever med innvanderbakgrunn. Nå sier ikke jeg at det nødvendigvis er noe negativt i det. Men det er jo klart at det er en utfordring å ha elever i sitt skoleverk som har en noe svakere norsk-bakgrunn enn andre elever. Det gjelder jo særlig de som har kommet til landet, og som ikke er født her. På tross av det gjør Oslo-skolen det bedre. Så jeg er enig i avslutningen, at Oslo-skolen fortjener honnør, men det kunne kanskje vært sagt på en litt tydeligere måte.

Punkt 3: Så er det å undersøke et faktum at det faktum at Oslo-skolene har vært åpne om resultatene mellom skolene – ikke mellom elevene, men mellom skolene – har gitt et konkurranseelement som har vært stimulerende, bl.a. fordi de skolene som ikke har klart det godt nok, har fått ressurser til å utvikle seg bedre og derfor etter hvert har nådd frem i konkurransen. Så det er et element av konkurranse som er avgjørende for kvalitetsutviklingen i Oslo-skolen, som SV er imot, men som de ikke har klart å stanse på grunn av lovteksten, og det har bidratt til at Oslo-skolen i dag er en god skole. Det er også en del av virkeligheten og dermed også en del av historien.

Statsråd Kristin Halvorsen [15:36:01]: Bare et par kommentarer.

Hovedpoenget med hensyn til land som har gode resultater når det gjelder skole, og land som har dårligere resultater når det gjelder skole, er ikke om de er kommersielle eller ikke, det er om det er betydelige ulikheter mellom skolene. Jeg har en kopi av rapporten fra Sverige, og det som er et veldig viktig funn der, er at ulikhetene har økt betydelig mellom skoler i Sverige. Det er en kombinasjon av fritt skolevalg – som jeg tror at sosialdemokratene egentlig innførte – og privatisering. Men de har i hvert fall hatt en kraftig økning i privatskoler som har ført til stør-

re ulikheter, og det er en viktig del av forklaringen. Det er det ene. Det er altså ikke en debatt om kommersialisering eller ikke, men om ulikheter mellom skoler.

Så bare to ord om Oslo-skolen: Oslo-skolen får til mye bra. Det er hevet over tvil når man ser på resultatene i Oslo-skolen, at Oslo-skolen får en effekt ut av den jobben de gjør som går utover de forskjellene som kan forklares med sosial bakgrunn – det er jo en veldig viktig forklaringsbakgrunn for resultatene i skolen – og den får de først og fremst blant majoritetselvene.

Minoritetselvene er altså omtrent på landsnitt, og innflyttede minoritets elever er litt under. Det kan jo tenkes at det siste henger sammen med at flere flyktninger kommer til Oslo. Så her må vi ha en nyansert debatt. At det at man offentliggjør og rangerer resultatet av nasjonale prøver mellom skoler, skulle være en viktig drivkraft i den sammenheng, har jeg veldig liten tro på. Hvis du bor i indre by og sjekker resultatene fra Sagene, Grünerløkka og Bjølsen, og det varierer med en tiendedel her og der, gir det veldig lite informasjon. At det jobbes systematisk med lærernes kompetanse, med å fordele ressurser ut fra hva man har av utfordringer, tror jeg er en veldig viktig forklaring.

Per-Kristian Foss (H) [15:38:18]: Det er en myte at gode og dårlige skoler i Oslo er avhengig av om de ligger øst eller vest. Vi har masse gode eksempler, ikke minst innenfor videregående, på at skoler i vest har fått dårlige resultater, men kjempet seg opp, og skoler i øst har også kjempet seg opp på listen. Det er et element av konkurranse som bl.a. gir en utfordring til lærerkollegiet, som de tar på alvor.

Så er jeg glad for at statsråd Halvorsen nå bekrefter to ting. Det faktum at Oslo-skolen har et meget stort innslag av innføringsklasser, er selvfølgelig en utfordring når det gjelder å oppnå resultater i nasjonale prøver – det må vi alle erkjenne. Antall innvandrelever som er født i Norge og derfor kan ha noe svakere beherskelse av bl.a. norsk, er også en utfordring, for å si det på den måten.

Når det gjelder OECD-resultatene, tror jeg ikke man kan si at det foreligger noen forskning som klart dokumenterer at forskjeller i skolers eierform har noen betydning for hvordan resultatet er på landsbasis. Men forskjell i pedagogisk utforming av skoler kan nok ha betydning. Det er klart at det faktum at det er noen ulikheter i pedagogisk innretning mellom skoler i samme land, kan være en stimulans mer enn det er et problem. Forskjellen mellom engelske skoler, altså skoler i Storbritannia, går jo ikke nødvendigvis på eierformen, men det går på tradisjon. Pedagogisk ulikhet kan også virke stimulerende – det synes jeg statsråden skulle erkjenne etter hvert.

Statsråd Kristin Halvorsen [15:40:17]: Det som er et viktig poeng i forhold til OECDs vurdering av landskolesystemer, er at stor ulikhet mellom skoler og differensiering og segregering går motsatt vei av et godt skolesystem og gode resultater. Hvordan man rekrutterer til skoler, er det avgjørende her, fordi foreldrenes sosiale bak-

grunn har så stor betydning for hva slags resultater man oppnår. Så får vi ta debatten derfra. Jeg aksepterer, og respekterer, selvfølgelig at man har behov for å gå inn i den diskusjonen, men jeg oppfatter at dette er en veldig vesentlig og viktig kunnskap av det som vi må ta med oss når det gjelder hvordan skolen skal utvikles videre framover.

For dem som gjør jobben hver eneste dag i Skole-Norge, tror jeg det har en stor verdi at det er bred politisk enighet om de viktigste grepene i skolen. Det kommer selvfølgelig alltid til å være en forskjell mellom hvordan høyresiden og venstresiden tilnærmer seg dette, men det er ingen ulempe at denne debatten viser at på vesentlige og viktige områder som når det gjelder frafall, når det gjelder mobbing, når det gjelder utvikling av ungdomsskolen, når det gjelder kjernen i Kunnskapsløftet, satsing på lærernes kompetanse osv., er det stor grad av enighet.

Sosial bakgrunn har stor betydning, overraskende stor betydning – tror jeg – for mange når det gjelder elevenes resultater i skolen. Sånn er det også i Oslo. Oslo klarer heller ikke å oppheve den sosiale bakgrunnen. Men det er interessant hva man kan klare å få til på en del østkantskoler. At man tenker systematisk på hvordan man f.eks. kan koble forskningsmiljøer, spesiell lærerkompetanse og næringsliv til skoler i områder som har spesielle, sosiale utfordringer, uansett, tror jeg er veldig viktig, for det kan bidra til å dra opp interessen, søkingen og variasjonen blant elevmassen når det gjelder skoler. Men at det som liksom skulle være ekstremt avgjørende, er hvordan den ene skolen gjør det i forhold til andre – jeg treffer veldig sjelden lærere som har det som hoveddrivkraft. De er ekstremt opptatt av å nå de beste resultater for sine elever. Jeg tror at den viktigste kvaliteten lærere kan ha, er ambisjoner for elevene sine. Det er kanskje det siste poenget. Det er faktisk ganske mange elever som møtes av for lave ambisjoner på deres vegne, hjemme og på skolen, og alle trenger noe å strekke seg etter.

Presidenten: Representanten Per-Kristian Foss har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per-Kristian Foss (H) [15:43:21]: Jeg er glad for det siste som statsråden sa om Oslo-skolen, at man bruker ressurstildeling for bl.a. å motvirke ulikhet i sosial bakgrunn. Skolen skal bidra til å utjevne det. Alle skal kunne løftes gjennom skolen. Men for å vite hvilke skoler som sliter med de største problemer, er det ganske viktig å ha en kartlegging. At den skal være hemmelig, bare begrenset til Oslo bystyre eller Oslo skolestyre, ville virke kunstig – at ikke lærerne selv skulle få vite om det, og elevene få vite om det. Den grad av stimulans som ligger i det, er iallfall viktig.

Så har statsråden nå i og for seg avskaffet begrepet «kommersielle skoler», som er blitt brukt i debatten, for kommersielle er de ikke når de ikke kan ta et utbytte. Det ville i så fall være en absurd definisjon av kommersialisering. Da er altså Røde Kors også veldig kommersiell fordi

de har evnen til å betale sine ansatte. Så begrepene «kommersielle skoler» og «privatisering» hører ikke hjemme i debatten om skolepolitikk, i hvert fall ikke med de partier som er representert i denne salen.

Statsråd Kristin Halvorsen [15:44:25]: Jeg klarer ikke å dy meg, for jeg vet at representanten Per-Kristian Foss ikke har noe taletid igjen. Men her kan jeg stå i 3 minutter. Nei, jeg skal bare ha en veldig kort merknad.

Diskusjonen om privatisering/kommersialisering er ikke over. Det er jo helt riktig at det ikke er noen partier på Stortinget som så langt har sagt at de ønsker kommersielle skoler. Men det er altså sånn at det er en betydelig utfordring å følge med på hvor pengene går, og at det har vært en problemstilling rundt f.eks. John Bauer-skolene, er jo en kjent sak.

Så til nasjonale prøver og rangering. Husk på hva slags klima det var rundt de nasjonale prøvene. På mange skoler var det 20 pst. av elevene som gjennomførte dem, det var svære boikottaksjoner, og det var et enormt spetakkel, for man aksepterte ikke at man hadde så ensidig fokus på at en tiendedel opp eller ned på en nasjonal prøve skulle si noe om kvaliteten på deres skole. Så tok vi en pause. Vi lagde nye prøver, vi gjennomførte dem på ett tidspunkt, og vi rangerte dem ikke ved offentliggjøringen av dem. Det er riktig at skoler og kommuner har rett til å få vite hva som er resultatene. Det er jo dette som har gjort at nasjonale prøver nå ses på som nyttig av de fleste skoler og av de fleste kommuner. Man kan ikke se bort fra at nettopp det å bruke den slags type testing med vett og forstand, er veldig, veldig avgjørende. Hvis ikke, kommer man veldig fort inn i et system hvor man blir så innrettet på tester – at testene styrer innholdet – at man ikke lenger måler den jobben som ellers gjøres.

Presidenten: Da ser det ut til at vi er i mål. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

(Votering, se side 1576)

Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 2, 3, 4 og 5 behandles under ett – og anser det for vedtatt.

Sak nr. 2 [15:47:05]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2010 under Kulturdepartementet (Innst. 103 S (2010–2011), jf. Prop. 34 S (2010–2011) kap. 310)

Sak nr. 3 [15:47:29]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2010 under Landbruks- og matdepartementet (Innst. 115 S (2010–2011), jf. Prop. 28 S (2010–2011) kap. 1137)

Sak nr. 4 [15:47:51]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer på statsbudsjettet for 2010 under Kunnskapsdepartementet (Innst. 116 S (2010–2011), jf. Prop. 31 S (2010–2011) unntatt kap. 231)

Sak nr. 5 [15:48:15]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2010 under Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (Innst. 117 S (2010–2011), jf. Prop. 38 S (2010–2011) kap. 1504)

Marianne Aasen (A) [15:48:59] (komiteens leder og ordfører for sak nr. 4): Vi debatterer nå alle de fire salderingsproposisjonene under ett, dvs. Prop. 28 S, Prop. 31 S, Prop. 34 S og Prop. 38 S.

Jeg har behov for å kommentere Prop. 38 S fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Saken gjelder det økonomiske tapet Opplysningsvesenets fond, OVF, er påført som et resultat av tomtefesteinstruksen, som Høyesterett 12. mai 2010 kjente ugyldig for OVF.

Det dreier seg om tap ved innløsning av festetomter, tap på grunn av nedregulerte festeavgifter, tap på grunn av for lite oppjusterte festeavgifter, tap på grunn av utsett oppregulering av festeavgifter i 2009 og 2010, samt framtidige tap på festeavgifter.

I proposisjonen foreslås det bevilget 320 mill. kr i kompensasjon til OVF. Her har det dessverre sneket seg inn en teknisk feil i tilrådingen. Bevilgningen under nytt kap. 1504 står oppført i hele tusen, altså 320 000 kr. Dette er feil. Beløpet skal, som sagt, være 320 mill. kr.

Det er bra at denne saken får en løsning, og at komitévedtaket er enstemmig. For å unngå eventuelle misforståelser eller usikkerhet om hva komiteen mener, har jeg likevel behov for å presisere hvordan flertallet for sin del, dvs. Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, forutsetter at komitémerknaden skal forstås.

Vi har merket oss den gode dialogen som er mellom staten og OVF om de enkelte tapene samt renteberegning av beløpet, og legger til grunn at partene kommer til en minnelig ordning innenfor rimelig tid. Det er ikke naturlig at Stortinget på nåværende tidspunkt legger andre føringer på dette arbeidet.

Vi registrerer dessuten at regjeringen har varslet at spørsmålet om størrelsen på OVFs framtidige tap som følge av avgiftsjustering og kompensasjon for OVFs samlede tap vil bli vurdert, og at en kommer tilbake til dette på et senere tidspunkt.

Svein Harberg (H) [15:51:14] (ordfører for sak nr. 5): Vi behandler jo fire saker under ett, og jeg var for så vidt forberedt på at Marianne Aasen skulle ta for seg den saken som hun er saksordfører for. Men jeg registrerer at hun allerede har omtalt den saken jeg er ordfører for også, så da trenger jeg kanskje ikke gå i dybden igjen om hva denne saken inneholder, det er oppsummert.

Det er slik at komiteen er veldig glad for at denne saken nå kommer. Dette har vi etterlyst i Stortinget ved flere anledninger. Da vi fremmet forslag om det før sommeren, ville ikke regjeringspartiene være med på det – det er jeg glad for at man er nå. Det viktige nå er at Opplysningsvesenets fond får klarhet i hva de har til gode, og hva de har rett på. Derfor er det viktig at denne saken går fort videre.

Nå har jo statsråden og jeg hatt en replikkutveksling på dette før i dag, og da ble noe avklart. Jeg er glad for at statsråden bekreftet at det kommer en sak til Stortinget etter jul om det rent lovmessige.

Men jeg har en gang til lyst til å påpeke at det er underlig at det skal ta så lang tid å regne ut hva dette koster. Jeg tror det trengs å legges litt trykk på for å få det ferdig. Stortinget forventer at man i hvert fall innen behandlingen av revidert budsjett får med resten av dette oppgjøret, slik at vi kan legge denne saken død. Det er også dette komiteen understreker er viktig her, at en blir en enig med Opplysningsvesenets fond – en vil ikke ha flere rettssaker – og at det kommer et oppgjør som fullt ut erstatter det tapet som Opplysningsvesenets fond har hatt.

Bente Thorsen (FrP) [15:53:27]: At stortingsvedtaket om tomtefesteloven ble kjent ugyldig, kom ikke som noen overraskelse på Fremskrittspartiet. Dette ble holdt fram under hele prosessen. Fremskrittspartiet advarte mot å stemme for forslaget som gjaldt tomtefesteloven. Regjeringen viste ingen vilje til å lytte til dette, men valgte den harde veien, noe som kostet skattebetalerne dyrt, og medførte store problemer for OVF.

I dag er vi glad for at det er et samlet storting som går inn for at tapet skal kompenseres fullt ut, og at det skal skje i dialog med OVF. Det er det vi fra Fremskrittspartiet legger i at det skal foregå en dialog. At den har vært positiv til nå, er vi selvsagt glad for. Men det som er litt ekstra synd, er at regjeringspartiene valgte å bringe denne saken gjennom to rettsinstanser før de innså at slaget var tapt.

Fremskrittspartiet forventer og stoler på at tapet blir erstattet hurtigst mulig, at en møter hverandre med et åpent sinn og søker å få en god dialog, slik at vi får en hurtig avgjørelse når det gjelder tilbakebetaling, for å unngå flere rettssaker, noe også saksordføreren påpekte.

Jeg registrerte også at Stortinget skal få til behandling en lovendring i forbindelse med ny gravferdslov og kirkelov. Det er ikke umiddelbart slik som Fremskrittspartiet ønsker, men vi er positive til at regjeringen ordner opp i formalitetene, slik at de er i orden.

Dagrun Eriksen (KrF) [15:55:45]: En skal jo ikke si: Hva var det vi sa? Men vi kan i hvert fall si at vi i forkant ba om en vurdering av tomtefesteinstruksen sett opp mot Grunnloven. Og da hadde vi kanskje sluppet de rundene vi nå har hatt i etterkant. Det hadde nok vært klokt, og det hadde spart oss for mye arbeid.

Når det er sagt, vil jeg si at det er veldig bra at statsråden tidligere i debatten i dag varslet at hun vil komme med den tekniske lovendringen i tomtefesteloven, og at det vil komme på plass, selv om loven jo i realiteten ble satt til side da dommen i Høyesterett falt.

Jeg ble litt usikker da jeg hørte Marianne Aasens innlegg, så jeg har behov for å lese opp det vi faktisk er enige om:

«Komiteen viser til at det er viktig å oppnå enighet med Opplysningsvesenets fond om størrelsen på tapet som skal erstattes, for å unngå en situasjon hvor nytt søksmål om disse forholdene blir aktuell. Komiteen legger til grunn at staten hurtigst mulig og fullt ut kompenserer Opplysningsvesenets fond de påførte tap som følge av instruksen.»

Det er ikke mye tolkningsmonn i dette. Det er dette vi er sammen om. Jeg er glad for at hele komiteen står sammen her.

Så tror jeg at behandlingen av OVF og dommen som falt i Høyesterett, sier noe veldig viktig om hvordan dette fondet ble opprettet, og om hvem det kan bruke penger på. Det tror jeg har vært en nyttig erfaring for hele det politiske miljøet. Dette er et fond som Kirken har råderett over, som de på sin side altså kan disponere ut fra det som fondet skal levere.

Anders Anundsen (FrP) [15:58:07]: Også mine kommentarer går til sak nr. 5, Innst. 117 S for 2010–2011.

Representanten Dagrun Eriksen fant ikke noe grunnlag for å si: Hva var det vi sa? Jeg er ikke så beskjeden, jeg har lyst til å si: Hva var det vi sa? For det var ikke få advarsler før regjeringen tabbet seg ut i denne saken, og jeg synes rett og slett de fortjener å høre det.

Jeg hadde gleden av å være saksordfører da Stortinget behandlet regjeringens forslag om lov om endring i lov om Opplysningsvesenets fond, slik at den skulle hjemle tomtefesteinstruksen. Stortinget var sterkt splittet, faktisk så splittet som det er mulig for et storting å bli, med hensyn til hvorvidt lovendringen var i strid med Grunnloven § 106 eller ikke. Opposisjonen mente, som kjent, at forslaget var i strid med Grunnloven, mens regjeringspartiene forholdt seg til Justisdepartementets lovavdeling og mente at Grunnloven ikke var til hinder for lovendringen. Også på dette punkt tok Justisdepartementets lovavdeling feil. Høyesterett var i hovedsak enig i opposisjonens betraktninger.

Stortinget behandlet saken flere ganger. Det ble også vurdert hvorvidt en skulle be om Høyesteretts uttalelse i forkant av lovbehandlingen, etter Grunnloven § 83. Dette ble latterliggjort av regjeringspartiene fordi det ville inhabilisere Høyesterett, hvilket selvfølgelig er helt feil. Det var representanter fra regjeringspartiene som i debatten sa fra Stortingets talerstol at det spilte jo egentlig ingen rolle, fordi en rettssak ville uansett rette opp Stortingets eventuelle feil. Jeg synes et storting skal være mer bevisst på rammene Grunnloven setter, enn det stortingsflertallet var i denne saken.

Som folkevalgte er vi forpliktet til å arbeide for gode og forutsigbare løsninger for folket. Ved å utfordre Grunnloven gang på gang svekker flertallet Stortingets troverdighet i den type spørsmål. Regjeringspartiene har skapt forventninger som de ikke kunne innfri. Resultatet er nå bl.a. at 1 150 tilfeldig utvalgte nordmenn har vunnet i en slags statlig lotto. De har fått skattefinansiert rabatt på

tomtekjøpene sine. Det er det denne saken egentlig dreier seg om, finansiering av den skattefinansierte rabatten.

Regjeringens politikk har ført til alvorlig forskjellsbehandling av borgere med likt utgangspunkt. Regjeringen har vist at den ikke klarer å forholde seg til de rammene Grunnloven setter, og det har skapt vanskeligheter for Opplysningsvesenets fond og for Kirken. Justisminister, og jurist, Knut Storberget er en av dem som har kjempet hardest for å innføre tomtefesteinstruksen for Opplysningsvesenets fond – og han har tatt fullstendig feil.

Denne saken er så alvorlig at det fra enkelte hold i media har vært hevdet at det kan foreligge grunnlag for riksrettssak mot ansvarlig statsråd, daværende kirkeminister Trond Giske. Det kan fortsatt bli aktuelt, for brudd på ansvarlighetsloven har jo lang foreldelsesfrist. Den grenseløse arrogansen som regjeringspartiene har vist under Stortingets mange behandlinger av denne saken, er det altså ikke grunnlag for. Jeg husker bl.a. at en representant fra Arbeiderpartiet, Gorm Kjernli, nærmest latterliggjorde Fremskrittspartiet og opposisjonens skrår sikkerhet i saken. Sjelden har ordtaket «den som ler sist, ler best» hatt større relevans i en lovsak, tror jeg. Jeg håper saken kan bidra til en viss ydmykhet fra regjeringspartienes side. Kanskje kan det også hende at de utvikler en evne til å lytte til andre enn seg selv i saker hvor grunnlovsspørsmål blir satt på spissen.

Jeg er nå glad for at kirkeministeren endelig kan få lagt frem en proposisjon om kompensasjon til Opplysningsvesenets fond, og jeg er fornøyd med at en enstemmig komité forutsetter enighet med Opplysningsvesenets fond om totaliteten i erstatningsberegningen, slik at en ikke risikerer en ny, flau rettssak. Alt dette kunne vært unngått om regjeringspartiene hadde lyttet noe mer til opposisjonen.

Jeg legger til grunn at komitélederens redegjørelse eller tolkning av den enstemmige komitémerknaden ikke går ut over det som er ordlyden i komitémerknaden, men at det faktisk er det som står i innstillingen, som er komiteens faktiske holdning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ola Borten Moe (Sp) [16:02:42]: Jeg ble inspirert av å høre representant Anundsens svært prinsippfaste holdning til tomtefeste. Det er noe som denne salen har ment mye om, og som også andre statsmakter har ment mye om. Men jeg synes det er greit å minne Anundsen på historien som ligger bak alle sakene vi har fått, om tomtefeste. Det var nemlig en enighet mellom Arbeiderpartiet, SV og Fremskrittspartiet som påla den forrige regjeringen å legge fram saker og et forlik rundt tomtefeste i stort, så det er delvis å rette baker for smed, det Anundsen nå gjør. Det er i aller høyeste grad Fremskrittspartiet som er nødt til å bære en stor del av ansvaret for alle de rundene som vi har vært igjennom om tomtefeste.

Anders Anundsen (FrP) [16:03:29]: Dette må bero på en alvorlig misforståelse. Dette handler altså om hvorvidt den statlige tomtefesteinstruksen skal gjøres gjeldende for Opplysningsvesenets fond, som har et eget grunnlovsværn

i Grunnloven § 106. Det dreier seg altså ikke om tomtefesteloven og tomtefestelovens generelle bestemmelser, men om innfrielsesbestemmelser og leiebetingelser som er gunstigere enn det som følger av tomtefesteloven. Opplysningsvesenets fond skal selvfølgelig, som alle andre, forholde seg til tomtefesteloven. Det denne saken dreier seg om, er en instruks som ville gitt gunstigere betingelser enn det tomtefesteloven legger opp til.

Presidenten: Et lite øyeblikk, så skal representanten Ola Borten Moe få ordet til ny replikk. Vi jobber med å få anlegget til å snakke med oss.

Ola Borten Moe (Sp) [16:04:19]: Takk, jeg skal ikke trekke ut dette.

Det er jeg selvsagt klar over, men disse to sakene henger i aller høyeste grad sammen – og det kan jo representant Anundsen innrømme.

Anders Anundsen (FrP) [16:04:35]: Jeg må fortsatt si at jeg tror dette må bero på en misforståelse, for disse sakene henger i grunnen ikke sammen. Dette handler altså ikke om tomtefesteloven eller tomtefeste generelt. Dette handler om særskilte bestemmelser i forhold til Opplysningsvesenets fond, og vi har behandlet dette i Stortinget svært mange ganger. Tomtefesteloven ligger jo til grunn for alle fester som vanlig, men regjeringen – representanten Borten Moe er jo en del av det parlamentariske grunnlaget for regjeringen – har altså gått inn for å gå ut over de premissene som ligger i tomtefesteloven. Og det har vist seg å være grunnlovstridig hva gjelder tomtefeste i forhold til Opplysningsvesenets fond.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Rigmor Aasrud [16:05:27]: Jeg har ikke tenkt å bruke mye tid på å kommentere sakens forhistorie. Det er flere i denne salen som kjenner den bedre enn meg, men regjeringen hadde helt klart et annet utgangspunkt enn det flertallet i Høyesterett kom fram til da saken ble behandlet der. Det har jeg tatt til etterretning, og jeg er glad for at det er oppslutning om at vi gjennomfører bevilgningen på 320 mill. kr til Opplysningsvesenets fond nå.

Jeg har behov for noen få kommentarer i forhold til tempoet. Som jeg sa i mitt hovedinnlegg tidligere i dag, er dette en ganske komplisert sak å gå igjennom. Det er 1 150 tomtefester som er avviklet i denne perioden. Vi har gått grundig igjennom hver enkelt sak, funnet datoer for når innbetalinger er gjort for å kunne gjøre riktige renteberegninger, og vi har selvsagt også måttet sjekke nøye at vi ikke har fått med flere tomter flere ganger. Nå er det flere tusen festeavgifter som må gås igjennom på samme måte, så det har vært et omfattende arbeid. Men jeg kan forsikre om at vi har hatt et godt samarbeid med Opplysningsvesenets fond. Vi har hatt mye arbeid med dette, og vi skal som sagt legge fram en sak for Stortinget i forbindelse med at vi legger fram en ny gravferdslov. Der opphever vi tomtefesteinstruksens regler som gjelder Opplys-

ningsvesenets fond, men i det praktiske liv har det ingen betydning. Høyesteretts dom gjelder, og det har ingen betydning for om paragrafen er der, men vi kommer med en sak til Stortinget etter jul.

Tord Lien (FrP) [16:07:20]: Jeg håper ikke jeg ødelegger stemningen med å snakke om sak nr. 4, Innst. 116 S, om endringer på statsbudsjettet under Kunnskapsdepartementet. Jeg skal forsøke å gjøre det kort.

Jeg synes at det er grunn til å peke på betydningen av at Excel-prosjektet som er lokalisert ved NTNU, nå får nødvendige midler for å videreføre utbyggingen av det laboratoriet som skal sette norske universiteter, skattebetalereide forskningsinstitusjoner, i stand til å delta i utviklingen av karbonfangst og lagring i Norge.

Det er et betydelig flertall i denne sal som har enorm entusiasme for å bruke flere titalls milliarder kroner på karbonfangstutvikling i Norge. Inntil nylig har vilkårene for skattebetalereide institusjoner for å delta i disse utviklingsprosjektene vært dårlige. Dagens vedtak er et viktig skritt i riktig retning. Jeg finner bare grunn til å minne om nok en gang – vi har hatt den anekdoten oppe flere ganger nå – at vi kanskje er i ferd med å vinne en etappe. Vi er ikke i mål ennå, men vi håper at regjeringen og stortingsflertallet ved en senere anledning kommer tilbake med fullfinansiering av dette viktige prosjektet for Norge og for teknologimiljøene rundt omkring, også i Europa.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 2–5.

(Votering, se sidene 1585, 1586 og 1588)

Sak nr. 6 [16:08:57]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om statsråd Liv Signe Navarsetes og statsråd Terje Riis-Johansens forhold til inhabilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet (Innst. 107 S (2010–2011))

Per-Kristian Foss (H) [16:09:28] (ordfører for saken): Denne saken er jo litt spesiell. Det er mange av sakene som kommer fra kontrollkomiteen, fordi kontrollkomiteen har andre oppgaver i Stortinget enn de øvrige komiteer. Utover å behandle grunnlovsforslag og innstillinger og dokumenter fra Riksrevisjonen er det i stor grad opp til komiteen selv å velge i hvilke saker man vil reise kontroll saker vis-à-vis regjeringen. Dette dreier seg om en kontroll sak vis-à-vis to regjeringsmedlemmer.

Det er en delt innstilling, som stort sett følger mønsteret opposisjonen kontra regjeringspartiene.

Jeg skal starte med å kommentere – fordi det er ganske grunnleggende – det som er regjeringspartienes syn, nemlig at saken ikke burde ha vært behandlet verken i kontrollkomiteen eller i Stortinget, naturlig nok. Det henger jo sammen. Det er jeg uenig i, for hvis kontrollfunksjonen skal ha noen mening, må det være anledning til å ta opp saker der partier bryter den lov de har satt for seg

selv, om partifinansiering. Det er en veldig spesiell lovgivning, fordi den gjelder veldig få. Altså: Aktørene er ikke mange – det er antall politiske partier i landet. Så kan man jo si at indirekte er det jo de som er omfattet av loven – altså bidragsyterne – men det er i første rekke partiene det gjelder.

Loven er fersk, og det er første gang vi ser et eksempel på at et politisk parti med åpne øyne, får vi si, har brutt loven – det har ikke vært noe hemmelighetskremmeri om dette, i alle fall ikke før saken ble offentliggjort, delvis via pressen. Det synes jeg er alvorlig nok til å bringe en sak inn for kontroll.

Det gjelder også statsråders habilitet. Så kan man selvfølgelig si: Avgjøres ikke det av Justisdepartementets lovavdeling? Nei, det gjør ikke det. Det er et råd som foreligger fra Justisdepartementets lovavdeling. De oppfatter seg selv også som regjeringens rådgivere. Så det er klart at det også vil kunne herske tvil eller uenighet om det faglige råd som gis, men under alle omstendigheter er det den enkelte statsråd selv som har ansvaret for å erklære seg habil eller inhabil. Det er til syvende og sist mer enn et spørsmål om juridisk fortolkning.

Som et siste moment må jeg også si at dette brudd på partistøtteleven er i alle fall såpass alvorlig at jeg ser at regjeringen har sett behov for å stramme loven inn. I et høringsutkast som er sendt ut, foreslår man nå innstramminger i loven, hva gjelder i alle fall bl.a. muligheten for å sanksjonere partier som bryter loven. Jeg vil legge til for egen regning, at det skulle sannelig bare mangle, etter at man har sett denne saken! Saken dreier seg om et bidrag på flere hundre tusen som man har beholdt i ett år og fått verdien av, og som man så har levert tilbake – og latt som ingenting, dvs. at man har sagt: Da må det være over, vi har sagt unnskyld – det var feil. Men så lett kan ikke et parti opptre i forhold til loven, etter vårt syn. Derfor mener jeg at det er all grunn til at saken bringes inn for Stortinget, med det alvor som ligger i bl.a. en åpen høring, komitébehandling og stortingsbehandling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, med delvis tilslutning av Kristelig Folkeparti, sier bl.a. at de ser at det faktisk at det ble gitt partistøtte, rett og slett hadde utgangspunkt i Senterpartiets behov for valgkampmidler. De betegner det som innstillingen omtaler som «fornybarprosjektet», altså et bidrag til et politisk prosjekt som Senterpartiet hadde satt i gang, som at det var mer et påskudd enn den reelle årsak til at prosessen ble satt i gang. Man peker fra regjeringspartiene på at det ble satt i gang av folk utenfor partiet. Det er bare delvis riktig. De fleste som sto bak dette initiativet, hadde eller hadde hatt tilknytning til Senterpartiet.

Som en ytterligere dokumentasjon på at det rett og slett var dårlig økonomi og behov for valgkampmidler, viser jeg til det brev – eller e-post, kalles det vel nå – som Senterpartiets daværende generalsekretær, Ivar Egeberg, den 8. desember 2008 sendte ut, og som ble offentlig som en del av høringen, hvor det står følgende:

«Jeg jobber med å finansiere valgkampen. Det er helt håpløst for oss hvis vi ikke får inn litt penger til.»

Så hvis ikke det skal være uttrykk for at man trenger penger til valgkampen, vet ikke jeg!

Så kan man si at det er jo ikke så farlig i og for seg om det var valgkampstøtte, eller om det var bidrag til et prosjekt som Senterpartiet skulle stå alene om, altså å fokusere på behovet for fornybar energi, for uansett var bidragene fra de to nevnte selskaper – altså offentlig eide selskaper – Eidsiva Energi og Troms Kraft, ulovlige, enten de skulle gå til et prosjekt i regi av et parti eller til valgkampstøtte. Det har åpenbart vært et ønske – i ettertid i alle fall – å gi dette et skinn av at det dreide seg om et prosjekt. Men det gjør det ikke noe bedre. Begge deler er i tilfelle lovbrudd. Det er også lovbrudd når man mottar gratis tjenester i form av materiell, videoer, filmer, brosjyrer som er et ledd i det samme prosjektet, betalt av selskaper som ikke har lov til å gi. Så sier man som en unnskyldning fra regjeringspartiene at dette materiellet kunne også brukes av andre. Men under høringen ble det spørsmålet reist, og Senterpartiets leder var ikke i stand til å vise til at det var tilbudt andre partier. Andre partier har, så vidt jeg kjenner til, heller ikke sagt at de har kjent til det, så dette var en godt bevart hemmelighet i Senterpartiet. Det har jeg ikke noe imot – hemmeligheter innenfor partienes rekker – men det er finansieringen som er problemet, og partiloven er klar på at også den type tjenester skal oppgis. Senterpartiet oppga det ikke!

Det andre spørsmålet man, som sagt, behandler i innstillingen, er spørsmålet om habilitet. Jeg legger til grunn uttalelsen som Lovavdelingen gir, at basert på de opplysninger som ble gitt Lovavdelingen, forelå ikke habilitet verken for statsråd Riis-Johansen eller for statsråd Navarsete i denne saken. Det er imidlertid basert på at opplysningene som ble gitt overfor Lovavdelingen, er den hele og fulle sannhet.

Det har komiteen i høringen gått noe inn på, og veldig mye faller selvfølgelig på de forklaringene som er gitt av statsrådene selv. Jeg kan ikke underslå at i alle fall opposisjonens partier i komiteen synes det er noe underlig at et så omfattende prosjekt som statsråd og partileder Navarsete understreket sto sentralt i Senterpartiets valgkamp, var ukjent for fagministeren på området, altså olje- og energiministeren. Men det må man da legge til grunn, for det sier statsråden. Hans statssekretærer sier at de e-poster som ble sendt til departementet, leste man ikke i sin helhet. Hadde man lest dem i sin helhet, hadde man visst hvem som var bidragsytere. Vel, vi får legge til grunn at det var ukjent.

Men det som førte til den sterkeste kritikken i komiteen, fra representanter for opposisjonspartiene, er det som konkluderes med følgende:

«Disse medlemmer mener statsråd Navarsetes opp-treden i saken om ulovlig partistøtte og manglende informasjon til beslutningstakere er sterkt kritikkverdige.»

Det er i parlamentarisk språkbruk en sterk kritikk. Det neste er å fremme et mistillitsforslag. Det gjøres ikke.

Bakgrunnen for dette er todelt. Det ene er at en partileder og statsråd sitter med opplysninger som hun burde vite kunne føre til inhabilitet for andre regjeringsmedlemmer, uten å bringe disse opplysningene videre. Men en skal jo ikke ha lang politisk erfaring for å anta at en olje-

og energiminister kan få klagesaker som gjelder kraftselskaper, på sitt bord. Det er faktisk det som er regelen – at NVE foretar første avgjørelse i første instans, og at departementet deretter er klagesaksbehandler. Det er mange slike saker på en olje- og energiministers bord. Så kan man selvfølgelig si: Hadde statsråden vært inhabil hvis han hadde visst om at selskaper han behandlet, var avgjørende bidragsytere til det partiet han tilhørte? Det får man gi sine egne vurderinger av. Jeg tror man da iallfall ville vært meget nær en inhabilitet, særlig også hvis det var kjent at partibidragene på toppen av det hele var ulovlige. Men det er en hypotetisk betraktning i denne sammenheng. Det faktum at disse opplysningene ikke ble brakt videre, og at statsråd Navarsete opptrådte som om det ikke var gitt slike bidrag, er bakgrunnen for den sterke kritikken som rettes.

Til slutt, la meg bare kommentere én bemerkning i regjeringspartienes innstilling: I innstillingen på side 7, annen spalte, sier representantene for Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, at de

«støtter Senterpartiet beslutning om ikke å offentliggjøre partiinterne dokumenter uten relevans for Stortingets kontrollfunksjon».

Det dreier seg, bare som bakgrunn, om et notat som kunne ha underbygget, eller dokumentert, at statsråd Navarsetes opplysninger om når hun ble kjent med hvem som var bidragsytere, var riktige – altså: «kunne ha». Jeg er uenig i det som står her, fordi jeg mener at det har betydning for Stortingets kontrollfunksjon at en statsråd kan underbygge sin påstand med dokumentasjon.

Det er det ene.

Det andre er at denne formuleringen baserer seg på en misforståelse. Slike dokumenter kan godt leveres Stortinget uten at de er offentlige. Stortinget har adgang til og får jevnlig, eller iallfall ofte, dokumenter som ikke er offentlige, og behandler dem deretter. Det har ikke minst hendt i kontrollkomiteens virkeår, både i dette og i forrige århundre. Så denne formuleringen håper jeg at representanter for regjeringspartiene kommenterer, for hvis man lider av den oppfatning at Stortingets kontrollfunksjon ikke kan få kjennskap til interne dokumenter og holde dem interne, ja, da svekker man i betydelig grad kontrollfunksjonen.

Og så helt til slutt vil jeg bare si at det var jo ikke slik at dette prinsippet sto veldig lenge fast i Senterpartiet. Etter at dette ble sagt under høringen – altså at man ikke ville utlevere et dokument, fordi det var partiinternt – så sendte partiet selv ut et internt dokument som var et følgebrev til en faktura, for å sannsynliggjøre at man selv hadde gitt riktige opplysninger. Og det var et internt partidokument som da ble offentliggjort på Senterpartiets eget initiativ.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Martin Kolberg (A) [16:21:47]: Det framgår jo veldig tydelig av innstillingen at også regjeringspartienes representanter i komiteen er enig i den kritikken som framkommer, knyttet til bruddet på partiloven, som representanten Foss brukte mye tid på. I så måte er vi like tydelige som opposisjonen.

Det som er den store uenigheten, handler jo om habilitet og embetsførsel. Det er ingenting i det arbeidet som er gjort i komiteen, i innstillingen, eller i det vi nå hørte fra representanten Foss, som er saksordfører, som dokumenterer grunnlaget for den kritikken som opposisjonen kommer med. Derfor er posisjonspartiene veldig uenig i det, nærmest fra begynnelse til slutt.

Det som er utfordringen, er å spørre representanten Foss om hvilke konkrete anførsler han har for at han skal rettfærdiggjøre en så sterk kritikk som han har framført også i dette innlegget.

Per-Kristian Foss (H) [16:22:52]: Følgende faktorer – for det første: en partileder og statsråd som ikke kan loven om partifinansiering, og tilbakeholder opplysninger om dette helt inntil saken offentliggjøres. Da tilbakebetales pengene, altså når Statistisk sentralbyrå offentliggjør bidraget.

For det andre: forsøket på å tildekke det faktum at det var reelle partibidrag, og ikke var noe prosjektstøtte. Jeg synes det er godt dokumentert gjennom høringen at det var ønsket om bidrag i en valgkamp som var beveggrunnen, og ikke ønsket om å lage utredninger om fornybar energi. Så vidt jeg vet, har Senterpartiet laget mange slike utredninger. Det er et av de temaer som Senterpartiet kan godt, og selv har fokusert på, så behovet for ytterligere utredning om dette midt i en valgkamp synes jeg er dårlig dokumentert.

Som et siste moment: Ikke minst statsråd Navarsetes tilbakeholdelse av opplysninger om disse bidragene har bidratt til at offentligheten har satt spørsmålsteget ved om statsrådene var påvirket av det i sin embetsførsel. Og det er i seg selv kritikkverdige.

Martin Kolberg (A) [16:24:04]: Vi hørte igjen en rekke begrunnelser knyttet til brudd på partiloven, og jeg gjentar at vi på mange måter er enig i en del av de synspunktene. Men det var ikke det jeg spurte om. Jeg spurte om: Kan saksordføreren nå si til Stortinget at han har dokumentasjon som er av konkret karakter, som er slik at man kan si at det er grunnlag for en kritikk når det gjelder habilitet og embetsførsel? Det er det spørsmålet gjelder. Jeg gjentar det, og du får en ny sjans til å svare på det.

Per-Kristian Foss (H) [16:24:45]: Ja, jeg mener at statsrådets holdning til habilitet er dokumentert ved at man ikke selv har foretatt en tilstrekkelig vurdering av den uttalelse som forelå fra Justisdepartementets lovavdeling. Vi har eksempler på at Lovavdelingen har sagt at jo, her er det ikke grunn til å være inhabil, men statsråden har allikevel gjort det for å sikre seg trygghet og uavhengighet i forhold til avgjørelsen. Slik har ikke embetsførselen vært i denne saken.

Og punkt to: Ja, det å tilbakeholde opplysninger, sitte med kunnskap om at man f.eks. i underutvalget er med på å utnevne folk som sitter sentralt hos bidragsyterne, er et eksempel på embetsførsel som jeg synes er kritikkverdig politisk sett.

Martin Kolberg (A) [16:25:38]: Jeg har lyst til gjennom presidenten å spørre representanten Foss om han føler seg bekvem med å bygge sin politiske argumentasjon på en mistenkeliggjøring som han faktisk ikke greier å dokumentere. Det har de ikke gjort i innstillingsarbeidet. Det er heller ikke kommet fram noe nytt gjennom høringen, ikke gjennom innstillingen, og altså heller ikke nå. Det er det som er mitt anliggende, for det er det som angår Stortinget først og fremst selvfølgelig, nemlig habilitet, embetsførsel og eventuelt gale opplysninger til Stortinget. Ingenting framkommer, og til sist står vi igjen med en samling av politiske insinuasjoner som er det Foss bygger sitt innlegg og sitt politiske resonnement på. Det mener jeg ikke holder. Men han kan jo igjen bruke et minutt på å svare på dette.

Per-Kristian Foss (H) [16:26:31]: Det takker jeg for at jeg får anledning til.

Ja, jeg føler meg ytterst bekvem med at saken har fått en offentlig belysning og en parlamentarisk behandling. Jeg tror det har bidratt til at dette ikke skjer en gang til. Jeg tror Senterpartiets leder nå er meget klar over partiloven og hun ikke har vært det tidligere, og det har hun jo ikke vært.

Jeg føler meg også bekvem med at sakens offentlighet har fått ganske bred støtte. Jeg har knapt nok sett en eneste avis, eller presseorgan, som har kritisert Stortinget for å ta dette opp, altså at kontrollfunksjonen her skulle gå for langt. Det at representanten Kolberg mener det, er ikke veldig overraskende. Han er satt til å beskytte en regjering. Men de som står litt mer uavhengig, f.eks. presseorganer og media for øvrig, har ikke ytet noe kritikk på at Stortinget har tatt dette på alvor, i det hele tatt. Det underbygger min trygghet.

Martin Kolberg (A) [16:27:22]: Foss bygger også mange av sine resonnementer på å si at i denne saken er det slik at Lovavdelingens resonnement ikke gjelder fullt ut. Jeg er enig med representanten Foss i at det er ikke slik at Lovavdelingens fortolkning alltid svarer til alle utfordringer knyttet til habilitet for en statsråd. Absolutt ikke.

Men det er første gang på veldig lenge at jeg har hørt representanten Foss, med sin parlamentariske erfaring, faktisk prøve å undergrave Lovavdelingens forståelse, som han veldig mange ganger i denne sal har brukt med det helt motsatte fortegn. Det bare merker jeg meg, og sier at det selvfølgelig er et uttrykk for at man ikke har noe annet sted å gå for å finne en legitimitet for de standpunktene man har i innstillingen.

Til slutt i denne replikken, dette med å holde tilbake informasjon i partiinterne dokumenter. Om det vil jeg si at hvis representanten på vegne av sitt parti nå annonserer en ny praksis når det gjelder partiinterne dokumenter for Høyres vedkommende, noterer jeg meg det.

Per-Kristian Foss (H) [16:28:27]: Nei, det er ikke nødvendig, det. Den har Senterpartiet allerede innledet. Senterpartiet har offentliggjort interne partidokumenter i

denne saken, men bare ikke det vi ba om. Så det er ikke nødvendig å spørre oss om det, man kan spørre Senterpartiet om det.

Det er galt at jeg undergraver Justisdepartementets lovavdeling. Jeg har understreket at de har en god juridisk vurdering av det, men det er ikke det hele, og der er representanten Kolberg og jeg enige. Det trengs en politisk vurdering i tillegg til den lovmessige.

Under høringen var vel Venstres representant Skei Grande inne på et eksempel på at en statsråd faktisk fikk følgende beskjed fra Lovavdelingen: Du er ikke inhabil i denne saken. Men statsråden sa: For å være sikker vil jeg faktisk være inhabil, for bare det at det har vært reist spørsmål om min habilitet, er så alvorlig at jeg velger å erklære meg inhabil i saken. Det er ikke å avstå fra ansvar, for det blir alltid en annen settestatsråd som gjør jobben, men det er for å gi trygghet for at saken behandles med full integritet og uavhengighet.

Hallgeir H. Langeland (SV) [16:29:38]: Eg fekk eit lite inntrykk i dette replikkordskiftet av at det egentleg var behov for ei høring for at partileiarane i Senterpartiet skulle læra regelverket – egentleg ikkje for høringa sin del og saka sin del. For faktum er jo at partileiaren la seg flat, så flat som det var mogleg å leggja seg. Pengane blei betalte tilbake. Det var ingen inhabilitet. Likevel skal Stortinget bruka tid på dette sirkuset, som har vore i regi av bl.a. representanten Foss.

Mitt spørsmål er: I etterkant av dette, meiner representanten at det er riktig bruk av nasjonalforsamlinga å drive kurs for partileiarar om korleis dei skal handtera pengar, og kvifor endar ein berre opp med mistenkeleggjering og ikkje med mistillit?

Per-Kristian Foss (H) [16:30:42]: Nei, det burde være unødvendig å drive slike kurs, men når partiledere, eller i hvert fall partier, som selv har vært med på å vedta loven, ikke skjønner loven og ikke husker den, tror jeg det er ganske viktig. Og jeg tror det er viktig også å demonstrere overfor folk flest, velgere, kall det hva du vil, den store befolkning, at når partier vedtar lover for seg selv, så skal de også gjelde.

Det er riktig at statsråd Navarsete nok har lagt seg flat i pressen ved en rekke anledninger, men jeg tar fortsatt Stortingets kontrollfunksjon såpass på alvor at jeg mener at presseoppmerksomhet i seg selv ikke overflødiggjør en parlamentarisk kontrollbehandling i tillegg.

I gamle dager var SV veldig opptatt av Stortingets kontrollfunksjon. De siste fem årene har det vært litt mindre opptatthet av det. Det kan vel ikke være helt tilfeldig.

Presidenten: Presidenten vil be om at begrepet «å legge seg flat», særlig brukt om andre representanter og statsråder, bør man prøve å unngå.

Per-Kristian Foss (H) [16:31:55]: Det er vanskelig når man blir spurt om det.

Presidenten: Jeg mente begge representantene.

Ola Borten Moe (Sp) [16:32:02]: Jeg har lyst til å anføre at representanten Foss snakket mye om at kontrollkomiteen håndterer ikke-offentlig informasjon, og at det aldri har vært noe problem. Vel, det er også sånn at komiteens merknader i utgangspunktet er hemmelige fram til de er avgitt. Allikevel kunne vi av en eller annen merkelig grunn lese innstillingen i Dagens Næringsliv ti dager før den var ferdig.

Så har jeg lyst til å spørre Foss om noe, for Foss er den som har sittet lengst på Stortinget av oss alle sammen, og han er den som bør ha størst kunnskap om hva som hører hjemme i denne stortingssalen og ikke. Jeg vil hevde at det er habilitetsvurderinger som er denne salen vedkommende. Har statsrådene vært habile? Har de gjort embetsførselen sin skikkelig? Hva som skjer internt i partiene, hva som skjer i forhold til partilederne, har i utgangspunktet denne salen ingenting med. Så aller først tenkte jeg bare å spørre om Foss var enig med meg i en sånn vurdering.

Per-Kristian Foss (H) [16:33:06]: Det er et omfattende spørsmål å svare på, men til syvende og sist er det, innenfor Grunnloven og lov og regelverk, representantene selv som bestemmer hva som hører hjemme i Stortinget. Det er det vel en lang tradisjon for. Så har vi visse uskrevede regler om forholdet mellom storting og regjering, som jeg er en sterk tilhenger av at man skal respektere. Men jeg tror nok det er en litt for formalistisk betraktning å si at en statsråd er statsråd fra 9 til 16 og så partileder fra kl. 16 og utover kvelden og natten, og at det siste har vi ikke noe med. Det tror jeg nok er en betraktning som i alle fall ikke hører hjemme i en moderne oppfatning av Stortinget og Stortingets kontrollfunksjon, så lenge partilederen er medlem av regjeringen, Kongens råd.

Ola Borten Moe (Sp) [16:34:00]: Så partiledere som ikke er medlemmer av Kongens råd, kan aldri bli utsatt for Stortingets kontrollfunksjon. Da må man i så fall være medlem av regjeringen. Jeg synes ikke det henger umiddelbart på greip. Jeg synes det er hvorvidt statsråden har vært habil eller ikke, som er kjernen i dette spørsmålet. Det er det spørsmålet som skal belyses av en eventuell kontrollhøring, en sak i kontrollkomiteen, og det er det vi skal bruke tid på i denne salen. Her har Lovavdelingen gitt en svært grundig vurdering. Riktignok trekker Foss den i tvil. Spørsmålet blir da egentlig: Hva har man tilført av merverdi til denne debatten gjennom den omfattende prosessen som Foss har sørget for at har gått i kontrollkomiteen og endelig i salen nå i kveld?

Per-Kristian Foss (H) [16:34:44]: Bare to kommentarer: Det er nok massevis av eksempler i historien på at partiledere som ikke har vært medlem av parlamentet, Stortinget, har vært utsatt for kritikk. Jeg har nesten ikke opplevd debatter uten at det har skjedd, enten det var partileder Erling Norvik i sin tid, eller det var Reiulf Steen, eller liknende. De har vært sitert og utsatt for kommentarer og kritikk fra talerstolen – ikke som kontroll saker, men Stortinget står fritt til å kommentere hva de vil innenfor det politiske liv.

Så til habiliteten: Det er jo slik at parlamentet, Stortinget, må kunne ha en oppfatning av en statsråds håndtering av sin habilitet/inhabilitet uavhengig av Lovavdelingens vurdering. Lovavdelingens vurdering er et råd. Det er statsråden som står ansvarlig for avgjørelsen og sier at jeg vil, på bakgrunn av det rådet jeg har fått, erklære meg habil eller inhabil. Det er statsrådets avgjørelse, og så lenge det er en statsråds avgjørelse, vedrører det Stortinget.

Ola Borten Moe (Sp) [16:35:46]: La oss dvele lite grann ved spørsmålet habilitet og Lovavdelingen, for Lovavdelingen trekkes jo i tvil. Man trekker fram en del jurister som har nevnt noe annet. Man vil jo alltid klare å finne jurister som mener noe annet enn andre jurister. Man går langt i å si at hadde man visst, så hadde man vært inhabil. Er det en definisjon som representanten Foss står hardt på?

Per-Kristian Foss (H) [16:36:14]: Nå hadde jeg litt problemer med å skjønne spørsmålet. Er det en definisjon? Vel, det gis ikke noen definisjon, men representanter for opposisjonspartiene sier i innstillingen at ja, en statsråd som behandler saker som gjelder selskaper som har vært aktive bidragsyttere, vil kunne være inhabil – ja, med stor sannsynlighet. Men det er som jeg sa i mitt innlegg: Det vil bli en hypotetisk vurdering, for det kommer an på sakens natur, osv. Men her har det altså vært et – eller for å si det på en annen måte: Grunnen til at dette er forbudt, det er jo en grunn til det, er at selskaper som er under offentlig eie, meget lett kan komme på en statsråds bord, ikke som en av mange saker, altså ikke som et gårdsbruk av 20 000 gårdsbruk, men som én enkeltsak som vedrører bare det selskapet. Derfor er det jo forbudt, og derfor er det inhabilitet i forhold til disse sakene, som det er særlig viktig å være aktpågivende overfor.

Ola Borten Moe (Sp) [16:37:21]: Det interessante spørsmålet blir jo da om man trekker grensen ved selskap som er offentlig eid, eller om dette også gjelder alle selskaper og alle bidragsyttere. Gjelder det alle selskaper og alle bidragsyttere, gir jo det noen interessante komplikasjoner i forhold til en eventuell senere regjeringdeltakelse med partiet Høyre. Men det skal jeg komme tilbake til.

Jeg har imidlertid bare et siste spørsmål, og det går på at man i innstillingen fra komiteen går veldig langt i å insinuere at man egentlig ikke tror på de forklaringene som blir gitt. Man legger til grunn at man ikke tror på det som våre statsråder og min partileder svarer på spørsmål fra representanten Foss, bl.a. Da blir mitt enkle spørsmål: Tror Foss at Senterpartiet var klar over at dette var ulovlig partistøtte da man mottok den?

Per-Kristian Foss (H) [16:38:08]: For det første: I innstillingen omtaler man bare selskaper som er offentlig eid, og derfor er det helt umulig for representanten Borten Moe, selv om han aldri så mye vil det, å snakke om noe annet. Det er kun offentlig eide selskaper som omtales i innstillingen. Inhabilitet eller habilitet i forhold til

andre bidragsyttere som altså har lov til å gi, er ikke omtalt i innstillingen og er derfor ikke tema for debatten.

Til det siste spørsmålet legger jeg forklaringene til grunn. Men jeg tillot meg å gi uttrykk for undring – og det er jeg ikke alene om i innstillingen – over at olje- og energiministeren var ukjent med et prosjekt som sto såpass sentralt i partiets valgkamp som fornybar energi.

Presidenten: Replikskordskiftet er slutt.

Martin Kolberg (A) [16:39:12]: I dag skal vi i denne sal sette punktum for en sak som på sett og vis har versert i offentligheten en stor del av høsten. Jeg mener det er på tide. Jeg skal straks gå inn i sakens kjerne: spørsmålet om statsrådene Navarsete og Riis-Johansens forhold til inhabilitet eller habilitet i forbindelse med pengegavene til Senterpartiet. Men jeg vil først komme med noen overordnede betraktninger.

Norsk politikk er preget av kompromiss og samarbeid. Det er vår kultur og vår historie som legger til rette for det. Men noen ganger er politikken hard. Den er fylt av strid og preget av uforsonlighet – av og til fordi mye står på spill, andre ganger fordi interessenmotsetningene ikke kan opphøyes og løses i form av kompromiss. Denne saken og komiteens innstilling har et slikt preg.

Regjeringspartiene er rett og slett uenig med opposisjonen nær sagt fra begynnelse til slutt. La meg for øvrig presisere at når jeg i denne sammenheng snakker om opposisjonen, innbefatter ikke det Kristelig Folkeparti. Det er stor forskjell på den tilnærmingen som Kristelig Folkeparti har hatt i denne saken, og den fra den øvrige opposisjonen. Nå mener vi selvsagt at opposisjonen konstitusjonelt sett har det vi kan kalle for angrepets rett. På samme tid står vi i stortingsflertallet støtt når vi for vår del påberoper oss forsvarets rett. Våre merknader i innstillingen speiler denne retten. Vi presenterer et politisk forsvar av de aktuelle statsrådene fra Senterpartiet, men merknadene våre er mer enn et pliktskyldig forsvar. Vi mener at komiteens behandling har gitt oss rett. Dette har blitt en overdrevet sak – ja, mye kritikk og mistenkeliggjøring som i ettertid viser seg å savne saklig grunnlag. Ikke på noe punkt, med ett tydelig unntak for brudd på partiloven, viser komiteens behandling at de berørte statsråder har vært inhabile, eller at embetsførselen har vært i strid med konstitusjonell praksis.

Sakens kjerne er slik: Senterpartiet har mottatt økonomisk støtte fra to offentlig eide kraftselskaper. Den ble innrapportert som partistøtte, men pengeoverføringene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft var i strid med lov om visse forhold vedrørende de politiske partier – altså det som kalles for partiloven. Det er, som saksordføreren sa, selvsagt ikke akseptabelt, og det er kritikkverdige. Kritikken må rettes både til Senterpartiet og til de aktuelle selskapene. Senterpartiets ledelse har tatt selvkritikk på dette og har betalt tilbake pengene da det ble klart at støtten var lovstridig. Vi er i innstillingen tydelig på at dette lovbruddet er kritikkverdige. Selvsagt er vi det. For loven er ikke bare soleklar på dette punktet, men den er også fornuftig og innlysende. Det skal ikke være mulig for offentlige selskaper å finan-

siere politiske partier, og i forlengelsen av dette: Det skal ikke være mulig for politikere å påvirke offentlige selskaper til å mele sin egen kake. Dette handler til syvende og sist om folkestyrets legitimitet. Loven er laget og vedtatt for å hindre korrupsjon på dette punktet, og jeg gir tydelig uttrykk for at jeg håper at vi slipper flere slike saker i norsk politikk. Vi tåler rett og slett ikke flere.

En samlet opposisjon mener i innstillingen at Senterpartiets ulovlige partistøtte reiser spørsmålet om sanksjoner skal være utelukket, selv om støtten ble tilbakebetalt. Det er tillagt partilovnemnda å benytte den sanksjonen som innebærer å tilbakeholde statsstøtte. De legger videre til grunn at partilovnemnda bør vurdere disse spørsmålene. Ut fra hva lederen i nemnda selv har uttalt i mediene og det faktum at det nå er sendt ut et høringsnotat om endringer i partiloven, finner jeg det ikke naturlig å komme med en slik henstilling nå fra min side. Det er mer naturlig at vi diskuterer sanksjonsformene på generelt grunnlag når den nye loven kommer til behandling.

Men denne delen av saken ligger allikevel bortenfor Stortingets konstitusjonelle kontrolloppgaver. Det viktigste i denne saken har da også vært de mulige konsekvensene denne ulovlige partistøtten har hatt for spesielt statsråd Navarsete og statsråd Riis-Johansens embetsførsel.

En statsråd er, både konstitusjonelt, parlamentarisk og politisk, ansvarlig for de beslutninger hun eller han fatter. I beslutningssituasjonen plikter de å være habile. I vår sammenheng har spørsmålet om habilitet både en juridisk og en politisk dimensjon. Vi merker oss at Justis- og politidepartementets lovavdeling har vurdert Navarsetes og Riis-Johansens habilitet som følge av pengestøtten fra Eidsiva Energi og Troms Kraft til Senterpartiet og funnet den juridisk i orden. Det slås fast at de to statsrådene ikke har vært inhabile i de berørte sakene.

Lovavdelingen er autonom. Den nyter tverrpolitisk respekt gjennom skiftende tider og bør også i denne saken ha krav på å bli tatt på alvor. Men som vi allerede har hørt i replikkordskiftet, tillater opposisjonen seg plutselig i denne saken å trekke Lovavdelingens autoritet i tvil fordi et par jurister har hatt innsigelser, og de er behørig sitert i merknadene fordi de trenger dem som vitner. Men opposisjonen bruker i mange andre saker, som jeg også sa i replikkordskiftet med representanten Foss, Lovavdelingen på den helt motsatte måten. Hva er dette? Det er et uttrykk for, som jeg sa i replikkordskiftet, og som jeg gjentar i innlegget mitt, at opposisjonen trenger den type mistenkeliggjøring også av regjeringens lovavdeling for å kunne dokumentere sine påstander og politiske insinuasjoner. Det er ikke å opptre med alvor og sindighet, vil jeg si. Det er tvert imot å gjøre saken til et politisk spill.

I merknadene gjør opposisjonen et poeng av at habiliteten handler om noe mer enn det juridiske. Det er også helt åpenbart korrekt, men i dette tilfellet er ikke det spesielt relevant. Verken korrespondansen mellom komiteen og de aktuelle departementene eller den åpne kontrollhøringen har dokumentert at de aktuelle statsrådene har opptrådt på et vis, gjort vedtak og fattet beslutninger som er i strid med det som kalles riktig og god embetsførsel. Det er ikke engang sannsynliggjort. Tvert imot, og derfor – og

bare derfor – har de berørte statsrådene stortingsflertallet og regjeringspartienes fulle tillit.

Vi registrerer også at opposisjonen, til tross for sine sterkt kritiske merknader, ikke lar saken munne ut i noen form for ministerstorm. Dette taler også sitt eget språk og er nok en tydelig demonstrasjon på at opposisjonen ikke har hatt noe grunnlag for sin sterke kritikk.

Så til habilitet i forhold til hva vi egentlig spør om i denne saken. Det dreier seg om hvorvidt de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft har ført til at saken som vedrører disse selskapene, har blitt behandlet på en upartisk måte, og om de to selskapene har nytt politiske fordeler av sine økonomiske bidrag. Svaret på det hovedspørsmålet er nei.

Det er opposisjonens – eller rettere sagt – vår alles plikt å forfølge statsråder ved mistanke om slett embetsførsel. Men kontroll- og konstitusjonskomiteen må også ivareta sin rolle, framstå med en viss sindighet. Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre gjør etter mitt syn ikke dette i denne saken. De tre partiene går faktisk så langt at de beskylder – og det hørte vi representanten Foss gjenta her i sitt innlegg og i replikkene – et politisk parti for å ha planlagt ulovligheter. «Med åpne øyne,» sa representanten Foss. Når man sier slikt i Stortingets sal, må man kunne belegge det, rett og slett – for å si det litt folkelig. Det går heller ikke an å lese innstillingen på dette punktet annerledes, når det står at fornybarprosjektet er konstruert for å skaffe penger til Senterpartiets valgkamp.

Det er, som jeg har sagt, virkelig å gå langt, all den tid fornybarprosjektet ble initiert av bransjen selv, en bransje som neppe tenkte valgkamp for Senterpartiet, men en god valgkamp for deres sak: fornybar energi.

La meg i denne forbindelse minne om et par ting. For det første: Demokratifinansieringsutvalget slo i sin tid fast at partiene må ha adgang til

«å inngå mer eller mindre forpliktende politiske avtaler – også med samarbeidsparter som ønsker å bidra med generell økonomisk støtte».

Jeg var selv medlem av dette utvalget og fulgte denne diskusjonen nøye. Dette hadde noe med hele det politiske miljøet og forholdet til bidragsyttere å gjøre. Det var ikke noe ønske fra utvalget på noe punkt å mistenkeliggjøre at politiske partier mottok støtte, og dermed beskyldte dem for å være korrupte, direkte eller indirekte. Utvalget anbefalte imidlertid at partiene skulle avgi en erklæring om at det var inngått slike avtaler. Paradoksalt nok var det i en slik erklæring eller rapport at det framkom at støtten fra de to selskapene var ulovlig. De færreste planlegger for ulovligheter for i ettertid å rapportere dem til offentligheten. Dette viser tydelig at Senterpartiet ikke planla dette for å få partistøtte. Påstanden om dette er ikke noe annet enn en politisk insinuasjon, uten politisk dokumentasjon, uten faktisk dokumentasjon. Det ble også understreket i den replikkvekslingen vi hadde. Representanten Foss svarte ikke konkret på dette spørsmålet.

For det andre er det viktig å merke seg at det kom fram under høringen at saker som behandles av Olje- og energidepartementet innenfor feltet fornybar energi, er så sterkt lovregulert at skjønnsutøvelse fra politisk ledelse så

å si nesten er umulig – slik statsråden sa i høringen. Det betyr at statsråd Riis-Johansens mulighet til å påvirke beslutninger til fordel for de to selskapene ikke hadde latt seg gjennomføre selv om han hadde visst og villet det slik. Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre sier i sine merknader følgende:

«(...) dersom statsråd Riis-Johansen hadde kjent til at de to kraftselskapene hadde vært bidragsytere til fornybarprosjektet, hadde han trolig vært inhabil.»

Trolig vært inhabil – igjen en insinuasjon. De går ikke lenger, for de kan ikke dokumentere det. Det er igjen et eksempel på det som hele innstillingen og representanten Foss' innlegg dokumenterte. Dette er et politisk angrep på Senterpartiets statsråder uten et konkret politisk dokumentert innhold, for ikke engang her kan de slå fast at det har vært dårlig embetsførsel fra Riis-Johansens side. Igjen demonstreres det at dette egentlig ikke er en sak, men et politisk angrep.

La meg bare legge til et punkt vedrørende habilitet i forhold til utnevnelsen av Mørkved Rinnan til styreleder i Avinor, som også Foss var inne på. Det kommer tydelig fram at Mørkved Rinnan ble foreslått av et konsulentselskap som Samferdselsdepartementet hadde engasjert i forbindelse med at Avinor trengte ny styreleder – for øvrig ikke en uvanlig måte å gjøre det på. Det var altså ikke statsråden, ikke engang hennes embetsverk, men et konsulentselskap som først fant Mørkved Rinnan – antakelig fordi han var kvalifisert, ikke minst fordi han hadde vært styremedlem i Oslo Lufthavn Gardermoen og dermed kjente fagområdet.

I høringen spurte representanten Foss statsråd Navarsete om navnet til Mørkved Rinnan sto i det dokumentet som var partiinternt. Det bekreftet statsråden. Men det å mistenkeliggjøre det i retning av at dette var koblet opp mot denne utnevnelsen, er igjen en insinuasjon, som jeg mener ikke hører hjemme i stortingsalen. Det er ikke grunnlag for å gjøre en slik kobling, og det kan ikke være slik i et lite politisk miljø som det norske er, at når man vet om et navn, man har hørt om et navn og siden utnevner denne, kan det mistenkeliggjøres. Jeg antar at representanten Foss, som har vært regjeringsmedlem og medlem av Høyre og norsk politikk gjennom mange år, har hørt mange navn og kjenner mange folk, men likevel, selvfølgelig, med full legitimitet har kunnet utnevne folk til forskjellige verv uten at noen i denne sal har ment at dette var en form for urimelig kobling. Jeg sier dette så tydelig, for jeg synes ikke dette kan sies her i Stortinget eller i en stortingsinnstilling uten at man kan dokumentere påstanden mer konkret og mer skikkelig enn det som faktisk er gjort.

Det er viktig for meg å presisere at kontroll av makt og kritikk av maktmisbruk er blant Stortingets selvfølgelige kjerneoppgaver, og jeg innser at dette er spesielt viktig i en tid med flertallsregjering. Her har Stortinget et felles ansvar – et ansvar jeg mener posisjonspartiene har vist og tatt i hele denne perioden. Men med ansvar følger også alvor. I dette legger jeg at Stortingets karaktermerke skal være prinsippfast og etterrettelig atferd. I denne saken mener jeg, på bakgrunn av det jeg har sagt, at det

kan reises tvil om så har vært tilfelle. Tidvis har det virket som om behovet for å henge ut og tvile på både oppriktige forklaringer og ekte unnskyldninger har tatt overhånd. For vår – flertallets – del har det vært riktig og viktig å påpeke at brudd på partiloven er påvist og innrømmet, men at dette ikke i sin tur har medført kritikkverdig embetsførsel fra de aktuelle statsrådenes side. Dette har komiteen brukt god tid på å undersøke. Intet nytt er kommet fram under komiteens behandling eller under høringen. Nå sier jeg at det er en tid for alt. Nå er tiden kommet for å legge dette bak oss, utvide synsfeltet og ta fatt på nye oppgaver og nye utfordringer.

Anders Anundsen (FrP) [16:58:33] (komiteens leder): La meg først få lov til å takke saksordføreren for et godt arbeid i en sak som har vist klare skillelinjer i behandlingen i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Så vil jeg si noen ord om hvorvidt denne saken faller naturlig inn under Stortingets kontrollarbeid – ikke minst i lys av den foregående representantens innlegg. Det er nødvendig både av den grunn og fordi NTB i går skrev en melding om at regjeringspartiene er i tvil om dette hører inn under Stortingets grunnlovfestede kontrollansvar, utøvd gjennom arbeidet til kontroll- og konstitusjonskomiteen. Til det er å bemerke at kjernen i denne saken er om statsråder har forholdt seg upartiske i sin saksbehandling i konkrete saker, og hvorvidt en statsråd har vært bevisst på at pengegaver fra konkrete selskaper kan påvirke departementets upartiskhet eller ikke.

Forvaltningens upartiskhet er et helt grunnleggende premiss fra Stortingets side. I tilfeller hvor det er grunnlag for å stille spørsmål ved slik upartiskhet og statsråders vurderingsevne i slike spørsmål, er det kontroll- og konstitusjonskomiteens plikt å foreta nærmere undersøkelser. Jeg vil derfor ta avstand fra påstander om at denne type saker naturlig ikke hører hjemme under denne komiteens kontrollansvar. Det at posisjonen, nå først representert ved representanten Kolberg, hevder at det som er fremlagt fra opposisjonens side, ikke er tilstrekkelig dokumentasjon, endrer selvfølgelig ikke dette.

Kjernen i spørsmålet er knyttet til økonomiske bidrag fra Eidsiva Energi med 500 000 kr og Troms Kraft AS med 200 000 kr. I tillegg kommer finansiering av valgmaterieell. Den eneste statsråden som har erkjent at hun visste om pengegavene, er statsråd Liv Signe Navarsete. At hun som statsråd er kjent med pengegavene til eget parti uten at det utløser en eneste tanke om at dette kan skape habilitetsutfordringer for enkelte senterpartistatsråder, fremstår som uforståelig.

Det er overveiende sannsynlig at energiselskaper fra tid til annen har nære kontaktpunkter med Olje- og energidepartementet. Det ville være nærliggende å mene at det var statsrådens plikt å opplyse relevante statsråder om slik pengestøtte for å sikre seg mot påstander om redusert upartiskhet, særbehandling av selskaper og inhabilitet.

Senterpartiet fikk 500 000 kr i partistøtte fra Eidsiva Energi AS, i tillegg til finansiering av valgkampmaterieell. Noen måneder etter at Senterpartiet fikk valgkampstøtten fra Eidsiva Energi, ble konsernsjefen for selskapet utnevnt

til styreleder i Avinor AS, og det var senterpartistatsråd Magnhild Meltveit Kleppa som sto for utnevnelsen. Saken var behandlet av regjeringens underutvalg, hvor statsråd Navarsete er medlem.

Omtrent på samme tid fikk Eidsiva Energi AS en fjernvarmekonsesjon på Gjøvik av statsråd Terje Riis-Johansen, etter at den opprinnelige konkurrenten om dette, Daimyo Rindi, hadde følt seg så kraftig politisk motarbeidet at de trakk seg fra prosessen.

For ytterligere å klargjøre et slags samrøre og manglende forståelse for hvordan dette skal håndteres, er det sendt fakturaer fra Senterpartiets hovedorganisasjon direkte til Olje- og energidepartementet, bl.a. for en annonse som ble trykket i valgkampen i VG 4. september 2009. Fakturaen ble riktignok ikke betalt av departementet, og statsråden har sagt at han ikke skjønner hvordan slike misforståelser kan skje. Det skjønner jeg godt at han ikke skjønner, for det er nesten utrolig. Men det kan bidra til å gi et bilde av samrøre og misforståelser som jeg tror vi trygt kan kalle uvanlig.

Uvanlig er det også at en statsråd ikke viser noen form for interesse for sitt eget partis arbeid innenfor egen statsråds ansvarsfelt. Det er på det rene at olje- og energiminister Terje Riis-Johansen var kjent med Senterpartiets prosjektarbeid om fornybar energi, og at det skulle hentes inn ekstern finansiering. Normal aktsomhet burde tilsi at statsråden gjorde noen undersøkelser knyttet til finansieringen for å sikre seg mot anklager om manglende upartiskhet i hans embetsførsel. Det fant ikke statsråd Riis-Johansen naturlig. Det er etter vår oppfatning et uttrykk for dårlig vurderingsevne. Det er en utfordring i denne saken at Riis-Johansen som statsråd på en måte slipper å ta ansvaret for den usikkerheten som er skapt rundt hans departements håndtering av konkrete saker, fordi han bevisst har unnlatt å søke relevant informasjon. Det er kritikkverdigg.

Det har i stor utstrekning vært vist til Justisdepartementets lovavdelings uttalelse om senterpartistatsrådenes habilitet som en slags dokumentasjon på at statsrådene ikke var inhabile under saksbehandlingen i departementet. Til det må det legges til at habilitetsvurderinger normalt skal skje før saksbehandlingen tar til. Det har Lovavdelingen også uttrykkelig gjort klart i sin uttalelse. I tillegg er det ikke Lovavdelingen, men den enkelte statsråd som selv tar stilling til habilitetsspørsmål. Lovavdelingens uttalelse er å anse som et grunnlag eller et slags juridisk innspill til statsrådenes vurdering av egen habilitet. En habilitetsvurdering etter avsluttet saksbehandling vil ha svært liten verdi, særlig tatt i betraktning at Justisdepartementets lovavdeling er å betrakte som et regjeringsorgan, og som derved gir veiledning om rettslige spørsmål til regjeringsapparatet: Det er ikke noe uavhengig juridisk organ. Justisdepartementets lovavdeling har selv presisert sin rolleforståelse i et brev til sivilombudsmannen omtalt i Bergens Tidende 28. oktober i år.

Det er også verdt å merke seg at Lovavdelingen utelukkende har vurdert saken ut fra de opplysningene som statsrådene selv har gitt. De har ikke vurdert troverdigheten i opplysningene eller på annen måte undersøkt grunnlaget for dem.

Statsrådenes troverdighet er satt på prøve i denne saken, og det er verdt å merke seg at en samlet opposisjon setter klare spørsmålstegn særlig ved fremstillingen fra statsråd Terje Riis-Johansen. Det er imidlertid vanskelig å legge annet til grunn enn det Riis-Johansen selv fremstiller som riktig, men både Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre mener at statsråden trolig hadde vært inhabil til å behandle de angitte sakene dersom han hadde visst om partistøtten.

Det er også på det rene, slik jeg oppfatter det, at det er en sannsynlighetsovervekt for at statsråd Terje Riis-Johansens statssekretær Sigrid Hjørnegård har vært kjent med at Eidsiva Energi AS har vært blant bidragsyterne til fornybar-prosjektet, fordi dette sto klart i en e-post som hun selv besvarte. Etter det jeg har forstått, var det også statssekretæren som i stor grad håndterte dialogen med Daimyo Rindi under klagebehandlingen, hvor de følte seg politisk motarbeidet i departementet.

Regjeringspartiene mener opposisjonen ikke har grunnlag for å kritisere statsrådene Navarsete og Riis-Johansen, og finner det nødvendig i innstillingen å gi klart uttrykk for at de har tillit til nevnte statsråder. Det er jo i seg selv en interessant praksis at et mindretall i en komité uttrykker tillit til statsråden. Jeg skal la det ligge.

Det er på det rene at statsråd Navarsete har vært kjent med den ulovlige partistøtten til Senterpartiet, og hvem som har gitt bidragene. Det er åpenbart viktig for Stortinget å vurdere en statsråds egnethet ut fra de vurderinger en statsråd foretar eller unnlater å foreta.

Som tidligere nevnt er altså forvaltningens upartiskhet avgjørende for borgernes tillit til forvaltningen. At en statsråd da ikke ser at pengestøtte fra konkrete selskaper i gitte situasjoner kan skape bindinger, eller i det minste skape mistanke om bindinger, mellom statsrådenes parti og den aktuelle bidragsyter i embetsutførelsen, fremstår som vanskelig å forstå. At disse opplysningene ikke ble sett på som relevante å nevne under behandlingen i regjeringens underutvalg da konserndirektøren i Eidsiva Energi, som hadde gitt Senterpartiet 500 000 kr i støtte, ble utnevnt til styreleder i Avinor AS av en senterpartistatsråd, fremstår som svært vanskelig å forstå.

Jeg er forundret over at regjeringspartiene mener at disse vurderingene fremstår som tillitvekkende, og at det ikke er grunnlag for noen kritikk. Jeg er uenig i den vurderingen.

Jeg er imidlertid glad for at statsråd Navarsete selv har erkjent at hun burde håndtert informasjonen annerledes, og informert bl.a. statsråd Terje Riis-Johansen. Disse tingene kan ikke anses for å være interne partiforhold. Dette er vurderinger, handlinger og unnlater som griper direkte inn i muligheten for forsvarlig embetsførsel. Derfor er statsråd Navarsetes håndtering av hele dette sakskomplekset sterkt kritikkverdigg.

Det siste forholdet jeg vil berøre, er spørsmålet om mulig forskjellsbehandling av energiselskaper i Olje- og energidepartementet. Det kan være grunn til å sette spørsmålstegn ved om Eidsiva Energi AS har blitt positivt forskjellsbehandlet ved tildeling av fjernvarmekonsesjon på Gjøvik. De påstandene som er fremkommet i media, kan tyde på det. Da Eidsiva Energi AS ba om at vedtaket

fra NVE skulle gis oppsettende virkning, snudde departementet seg rundt og ga Eidsiva Energi AS medhold. Ifølge NVE var dette svært uvanlig. Da Daimyo Rindi AS i en annen sak om tildeling av fjernvarmekonsesjon i Halden ba om det samme, var svaret kontant nei. I den åpne kontrollhøringen ga også statsråden ved sin ekspedisjons-sjef feil informasjon etter hva jeg kunne finne ut av, om begrunnelsen for dette vedtaket. Statsråden hevdet at han skulle følge dette videre opp, men jeg har ikke fått greie på hvordan dette eventuelt er fulgt videre av statsråden.

Dette har samlet sett vært en kjedelig sak for det politiske Norge. Jeg er redd denne saken tilfører politikerforakten ytterligere næring. Spørsmål om habilitet må tas på alvor. Det handler om å sikre tillit og upartiskhet i saksbehandlingen og om å hindre korrupsjon.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Martin Kolberg (A) [17:09:28]: Representanten uttrykte en forundring over at regjeringspartiene uttrykker tillit til statsråden i innstillingen. Om det er det jo bare å si at når regjeringens medlemmer blir utsatt for en så politisk usaklig kritikk som man forsøker å gi legitimitet til gjennom det som skrives i innstillingen, så sier vi dette veldig tydelig. For vi mener at dere tar feil. Og det var ingenting i det innlegget vi nå hørte fra representanten Anundsen som forandrer på det. Han kommer med insinuasjoner, og jeg ber Stortinget legge merke til det når det gjelder forholdet til de selskapene som er berørt. Han sier f.eks. om den siste behandlingen: Det «kan tyde på» at det som kommer fram i pressen – «kan tyde på» – uten å kunne si noe mer konkret. Dette ser vi på punkt etter punkt etter punkt, og det kan jeg forsikre representanten om: Hvis det hadde vært slik (presidenten klubber) – unnskyld, president, men bare en setning til – hvis det hadde vært slik at det hadde vært den minste tvil om dette, så skal ingen tro at ikke vi som også representerer regjeringspartiene, hadde satt andre spørsmål, men det er ikke dokumentert.

Presidenten: Representanten Anundsen, til svar.

Anders Anundsen (FrP) [17:10:48]: President, jeg oppfattet ikke at representanten Kolberg stilte noe spørsmål, så jeg har i grunnen ikke noe å svare på.

Martin Kolberg (A) [17:10:55]: Nei, men det er jo fordi han ikke vil høre etter. (Presidenten klubber.) Unnskyld, president.

Presidenten: Ber representanten om en ny replikk?

Martin Kolberg (A) [17:11:01]: Ja, takk. Det er jo bare fordi han ikke vil svare på det som er problemstillingen. Da jeg konfronterte representanten Foss med det samme, så svarte han rundt, og nå vil altså representanten Anundsen, som er komiteens leder, heller ikke svare på

problemstillingen: Hvor ligger dokumentasjonen på inhabilitet, hvor ligger dokumentasjonen på en oppførsel som du kan kalle for ikke konstitusjonell? Det var i hvert fall et spørsmål.

Anders Anundsen (FrP) [17:11:36]: Da kan jeg med glede henvise til innlegget jeg nettopp holdt, hvor disse tingene var relativt godt omtalt. Jeg forstår at representanten Kolberg synes det er irriterende at det ikke kan legges frem en e-post-link eller en konkret sak som sier at her er det handlet i strid med regelverket. Men hvis det hadde skjedd, hadde selvfølgelig også konklusjonen vært en annen, for da hadde det ikke vært grunnlag for å ha tillit til de statsrådene som i dag sitter og lytter i stortingssalen. Det vi har gjort, er å vurdere det vi har tilgjengelig, og konkludere basert på det. At representanten Kolberg ikke synes det er godt nok, det kunne jeg i grunnen si før denne replikken ble holdt. Og jeg tror, uavhengig av hva jeg kommer til å si i det videre replikkordskiftet, aldri at vi kommer dit hen at representanten Kolberg vil være fornøyd med mine svar.

Martin Kolberg (A) [17:12:26]: Det siste representanten Anundsen nå sier, er helt riktig. Det er fordi det er argumenter som ikke holder.

Men la meg nå ta et annet tema: Det knytter seg til hva Anundsen har sagt i mediene i tilknytning til Lovavdelingens behandling. Vi har vært mye inne på det. Representanten Anundsen er også leder i kontrollkomiteen, og han sa: Vi kan ikke feste lit til en lovavdeling som er regjeringens redskap. Jeg vil gjerne høre representanten Anundsens kommentar til det nå når vi står her i stortingssalen.

Anders Anundsen (FrP) [17:13:08]: Det skal jeg med glede gjøre, og jeg er svært glad for det spørsmålet. Det er altså slik at Justisdepartementets lovavdeling selv sier at de er et redskap for regjeringen. De gir regjeringen råd i juridiske spørsmål. Og jeg må si at Lovavdelingen normalt sett, som har en rekke dyktige jurister, vil komme med relativt gode juridiske betraktninger i mange sammenhenger. Men det har vist seg nå i tre høyesterettsdommer faktisk i år at Lovavdelingen har tatt feil. Og det betyr at det ikke er slik at Lovavdelingens uttalelser er mer enn nettopp det: juridiske uttalelser og betraktninger. Og de tilhører altså regjeringsapparatet.

Hallgeir H. Langeland (SV) [17:14:04]: Det er ikke tvil om at representanten Anundsen seier dette om dei juridiske vurderingane fordi det skaper eit inntrykk av mistenkjeleggjing. Dei frikjenner nokon som eigentleg burde vore dømd. Det er sånn ein på ein måte får fram ein mistanke.

Så seier representanten Anundsen at det er kjedeleg for politikken å halda på med det. Men kven i alle dagar er det som har pressa dette fram, og Stortinget har brukt timar og dagar på denne saka? Det er jo nettopp komiteens leiar. Han må jo verkeleg kunna ta ansvar for at han er med og øydelegg for politikken, så lenge det som

skjedde, var at folk la seg flate – nei, det har eg ikkje lov å seia – dei beklaga det dei hadde gjort, dei betalte tilbake, og saka var oppklart. Så sette «Detektivbyrået Foss og Anundsen» i gang. Kvifor skal me halda på med dette, leiar?

Anders Anundsen (FrP) [17:15:11]: Det synes jeg var en litt underlig replikk. Jeg mener at kontroll- og konstitusjonskomiteen her har gjort et grundig og godt arbeid. Det er jo helt feil når det blir hevdet at det ikke kom noe frem i den åpne høringen. Det gjorde det. Der kom bl.a. statsråd Navarsetes beklagelse for hennes håndtering frem. Det ville ikke kommet frem uten at vi hadde en åpen kontrollhøring.

Det er en rekke opplysninger rundt denne saken som det har vært viktig å diskutere. Jeg mener ærlig talt at hvis dette hus ikke er opptatt av å sikre tillit til regjeringens behandling, upartiskhet i forvaltningens behandling av saker, ja hva skal vi da være opptatt av? Det var helt klart helt frem til vi avholdt kontrollhøringen og for så vidt dels helt til i dag, uklart i hvilken grad den upartiskheten hadde vært reell. Det mener jeg er helt sentrale punkter som denne komiteen skal holde på å jobbe med.

Hvem er det som har ført dette frem? Jo, det er selvfølgelig den manglende evnen som disse statsrådene har hatt – særlig da statsråd Navarsete – til å dele informasjon. Alt dette ville vært unngått hvis den bjella om mulige habilitetskonflikter hadde ringt tidlig.

Hallgeir H. Langeland (SV) [17:16:15]: Eg må seia at komiteens leiar har ei særers dårleg sak. Det som eg beklagar veldig sterkt, er at han bidreg til å svekkja politikken tillit ved å spreia mistillit, mistru, og koma med halvsanne påstandar, og til og med smila av at me i regjeringsspartia uttrykkjer tillit til statsrådene våre. Det var morosamt, såg eg at komiteens leiar syntest. Men det er jo nettopp fordi heile denne saka dreier seg om å mistenkjeleggjere Senterpartiet – og å mistenkjeleggjere og eigentleg svekkja regjeringa – at ein held på med dette spelet og sirkuset frå komiteleiaren si side.

Anders Anundsen (FrP) [17:16:54]: Den replikken skuffer meg egentlig ganske mye. For det første er det ikke slik at dette er spill og sirkus – det bør representanten legge seg på hjertet. For det andre er det jo ikke snakk om å mistenkeliggjøre noen. Det er snakk om å ta en alvorlig situasjon på alvor. Dette handler om opplysninger som offentligheten har hatt tilgang til om manglende vurderingsevne og habilitet.

Som jeg sa i mitt forrige svar, ville dette vært unngått hvis statsråd Navarsete hadde sett at direkte pengegaver i den størrelsesorden fra selskaper som naturligvis vil ha befatning med et departement styrt av Senterpartiet – hvis det bare hadde ringt én bjelle, og hun hadde tenkt på at dette kanskje kunne skape noen utfordringer, hadde ikke dette vært en sak. Hvis ikke det er en sak for Stortinget å diskutere og undersøke vurderingsevnene til statsrådene i denne typen viktige spørsmål som dreier seg om habilitet, da vet ikke jeg.

Ola Borten Moe (Sp) [17:17:57]: Jeg satt og hørte med stor interesse på innlegget til lederen av kontroll- og konstitusjonskomiteen. Han satte først spørsmålsteget ved Lovavdelingen, satte spørsmålsteget ved troverdigheten til statsrådene, til min partileder, satte spørsmålsteget ved upartiskhet i forvaltningen, mente at det muligens kunne være rom for – og hadde skjedd – forskjellsbehandling, og mente så at saken har ført til politikerforakt, hvorpå han oppsummerte alt sammen med at hans arbeid og hans misjon var å søke at vi som politikere, vi som organ, skulle sikre tilliten i befolkningen. Ja, da blir jo det gode spørsmålet: Når man ikke kan belegge de insinuasjonene man kommer med, mener man da at alle disse spørsmålene, som man også har skriftlig i innstillingen, bidrar til å gi denne forsamlingen og dette organet den tilliten det fortjener?

Anders Anundsen (FrP) [17:19:03]: Ja.

Ola Borten Moe (Sp) [17:19:12]: Jeg kunne godt tenkt meg å utfordre representanten Anundsen til å komme med et litt mer utfyllende svar på den problemstillingen. Jeg mener at den fortjener et skikkelig svar, ikke et enkelt ja eller et enkelt nei, men at han også tenker litt høyt for oss for å grunnngi på hvilken måte man mener at insinuasjoner som man har trøbbel med å belegge og bevise, bidrar til å skaffe oss den tilliten vi har behov for.

Anders Anundsen (FrP) [17:19:37]: Jeg er jo grunnleggende uenig i premisset for spørsmålet, nettopp at det skal være insinuasjoner som ikke kan belegges. Jeg mener det er helt klart dokumentert at statsråd Navarsete ikke foretok den vurderingen en statsråd bør gjøre med den informasjon en statsråd har, av partistøtte, når hun vet at de selskapene som står bak partistøtten, kan være involvert i saker som behandles av statsråder eller av departementer som styres av Senterpartiets statsråder.

Så jeg mener egentlig hele grunnlaget og premisset for spørsmålet er galt. Utgangspunktet her er at vi må kunne vurdere evnen en statsråd har til å vurdere sin egen habilitet. Det nytter ikke, selv om man har forsøkt seg på det, å komme løpende etter med en habilitetsvurdering fra Lovavdelingen foretatt i ettertid, og utelukkende basert på statsrådenes egne fortellinger – eller forklaringer, er kanskje et bedre ord.

Presidenten: Presidenten har nå et ønske om at replikkordskiftet snart er omme, men representanten Ola Borten Moe skal få en siste replikk.

Ola Borten Moe (Sp) [17:20:34]: Altså insinuerer man igjen at det grunnlaget som departementene, regjeringen og statsrådene har sendt over til Lovavdelingen, er mangelfullt eller feil. Jeg synes at det er en ganske alvorlig påstand å komme med i denne salen, uten at man på noe som helst grunnlag kan peke på ting som tyder på at dette er galt. Men det får altså stå for representanten Anundsens regning.

Men så vil jeg bare spørre Anundsen om premisset for

hele hans argumentasjon, nemlig om det hadde vært sånn at statsråd Riis-Johansen visste at Eidsiva Energi hadde vært en giver til Senterpartiet, hvordan kan du være så sikker på at det ville ha medført inhabilitet? Det er jo tross alt sånn at det finnes mange interesser som bidrar til partifinansiering i dette samfunnet. Det er fagorganisasjoner, det er bedrifter, det er bedriftsorganisasjoner, uten at jeg har sett at representanten Anundsen på prinsipielt grunnlag har reist et spørsmål om det fører til inhabilitet.

Anders Anundsen (FrP) [17:21:32]: Det har heller aldri vi sagt at ville ha ført til inhabilitet. Vi har sagt at det sannsynlig kunne ha ført til inhabilitet. Det som er utfordringen i denne saken, er jo at Terje Riis-Johansen har blitt fratrukket muligheten til å foreta denne vurderingen. Hvis han hadde vært kjent med den pengegaven, ville statsråd Riis-Johansen kunnet vurdere sin habilitet i lys av en uttalelse fra Lovavdelingen.

Jeg er helt overbevist om at Terje Riis-Johansen er en relativt fornuftig fyr som ville sett at dette kunne skapt utfordringer i forhold til hans embetsførsel i denne konkrete klagesaken, som er en del av grunnlaget for denne saken.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Hallgeir H. Langeland (SV) [17:22:32]: Eg skal vera relativt kort fordi representanten Kolberg har gjort greie for regjeringspartias klare syn i denne saka.

Eg synest no òg, etter replikkordskiftet, at det er heilt tydeleg at det er ei tynn sak opposisjonen no vel å ha eit spel om. Det er veldig overdriven språkbruk, det er mistenkeleggjering, og det er dårlege svar å få når me ber om dokumentasjon. Å koka suppe på ein spikar var det noko som heitte før, og dette liknar litt på det.

Her har me altså ein partileiar som har sagt at ho har gjort noko gale, pengane er betalte tilbake, ingen er inhabile, og då reknar eg som så: «end of story». Men så dreg ein i gang ein svær prosess der parlamentet skal bruka timar og dagar på å høyra på forskjellige ting, ha høyringar, kalla folk inn på teppet – i det heile bruka masse tid, og så er konklusjonen: ikkje nokon mistillit. Det er ingen konklusjonar. Det er berre å fortsetja i det same sporet som ein har kjørt på heile vegen: mistenkeleggjering.

Eg synest det er beklageleg at Stortingets mest drivne representant og komiteens leiar her nærmast opererer i fri dressur når det gjeld desse problemstillingane, og har nærmast sitt eige byrå for å driva fram denne saka. Det er beklageleg, for det er ikkje sånn at me er her på Stortinget for å driva detektivbyrå. På Stortinget held me faktisk på med å vedta budsjett og behandla saker – og driva med seriøse saker. Eg synest denne saka etter kvart får eit useiriøst preg. Eg har ingen ting imot det om representantane Foss og Anundsen skulle ønskja å driva eit detektivbyrå, men det må dei gjera utanfor dette huset etter mi mening.

Eg registrerer at ute i media har denne saka vore ein suksess for Framstegspartiet og Høgre, for der har det vore støy heile vegen. Ein har klart å mistenkeleggjera Senterpartiet og dermed òg regjeringa gjennom det støyprosjek-

tet som ein har hatt utanfor huset. Men eg meiner at det ikkje er det ein skal driva med på Stortinget.

Stortinget skal ta på seg oppgåver i samsvar med maktfordelingsprinsippet og ikkje halda på slik som i dag. Me skal altså ikkje driva som eit detektivbyrå, ikkje som politi, ikkje som påtalemyndigheit og ikkje som dommarar. Me er einige om at det i utgangspunktet dreidde seg om eit lovbrøt. Ingen frå opposisjonen tek opp noko mistillitsforslag. Saka renn ut i sanden. Foss og Anundsen sitt opplegg har lukkast på sett og vis, men no treng me at det som føregår på Stortinget, blir skikkeleg, ryddig og Stortinget verdig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per-Kristian Foss (H) [17:25:54]: Jeg tok ikke replikk på representanten Kolberg fordi jeg har levd så lenge at jeg har gitt opp tanken på å få representanten Kolberg til å fremstå som maktkritisk til Arbeiderpartiet. Jeg vet ikke om jeg er alene om det, men jeg har en følelse av at det er en del blant oss som nok er i den gruppen.

Men jeg stiller representanten Langeland i en litt annen gruppe. Han har da sannelig vært kritisk til sitt eget parti så det holder, og til dels også til «makta» så det holder. Derfor synes jeg også det er en underlighet at han kaller det å drive kontrollhøring for å se om en statsråd har opptrådt upartisk, et sirkus. Er dette virkelig representanten Langeland av godt gammelt merke? Eller er han utkommandert?

Hallgeir H. Langeland (SV) [17:26:37]: Eg ser at representanten Foss omtalar meg som ein bohemaktig type frå Rogaland i boka si, så eg forstår jo i utgangspunktet spørsmålet, også når representanten har vore 30 år i opposisjon. Men eg meiner at representantane Foss og Anundsen, som er hovudaktørane i denne saka, har ei svært tynn sak. Det som skjedde, var at statsråden la seg – eg kjem ikkje på noko betre ord enn det ordet – beklaga seg. Ingen var inhabile, pengane blei betalte tilbake. Saka var oppklart etter mi mening. Så kjem dette som eg kallar for «Detektivbyrået Foss og Anundsen» og skal fortsetja denne saka, som eg då oppfattar som eit sirkus.

Per-Kristian Foss (H) [17:27:29]: Jeg merket meg også en annen argumentasjon, nemlig at saken ikke førte til at det ble fremmet forslag om mistillit i saken, og derfor burde det ikke være en kontrollsak. Da vil jeg bare be representanten tenke over hvor mange kontrollhøringer han har vært med på i sin korte periode i komiteen – for ikke å si hvis man skulle legge til forrige stortingsperiode – som har medført høringer og omfattende innstillinger uten mistillit, men med en viss kritikk, kanskje, av statsråder. Hvis man går tilbake i tid, vil man altså finne dette under Bondevik II-regjeringen, at det har vært fremmet slik kritikk uten at det har vært fremmet mistillitsforslag.

Jeg tror det er en ny parlamentarisk praksis at man skulle avstå fra høringer og saker i kontrollkomiteen hvis det ikke blir mistillit. Det ville i så fall være en begrensnings av kontrollfunksjonen som vil være stikk i strid med alt hva SV har stått for i – for å bruke uttrykket litt pom-

pøst – nyere parlamentarisk historie. Men det omfatter iallfall så lenge SV har eksistert!

Hallgeir H. Langeland (SV) [17:28:28]: Som fleirtalspartia sa i kontroll- og konstitusjonskomiteen, meinte me at me ikkje burde oppretta sak på dette så lenge alle ting var avklarte. Så oppfattar eg det sånn at ein no fortset med den strategien som ein hadde då, nemleg ei mistenkeleggjering av ting som har skjedd, utan å presentera fakta. Det er ein måte å jobba på som eg ikkje liker. Eg liker å få klare ord for pengane, for å seia det sånn. Er det noko som er gale, ryddar me det av vegen. Så vart det rydda av vegen av partileiaren i Senterpartiet sjølv. Kvifor skal me fortsetja med dette sirkuset då? Då opplever eg det som at Høgre og Framstegspartiet har ein annan agenda, og det liker ikkje eg. Eg liker at ein held på med dei sakene som er viktige, at ein kjempar dei politiske kampane, på ærleg vis.

Per-Kristian Foss (H) [17:29:24]: Det lar seg ikke skjule at regjeringspartiene før saken ble åpnet i komiteen, mente at det ikke ville fremkomme noe nytt. Og da er det ikke rart at de mener det gjennom hele prosessen. De har bestemt seg for at uansett hva som skulle skje her, uansett hva statsrådene svarer, fremkommer det ikke noe nytt. De presterte også å si at statsrådets nye erkjennelse av at man burde ha informert en partikollega om saken, ikke var nytt fordi det ikke hadde stått i en avis. Jeg tror faktisk parlamentet må ha en egen dagsorden og ikke bare følge medias kontrollvirksomhet.

Til slutt: Jeg undrer meg også over at SV nå mener at Lovavdelingens forståelse ikke kan diskuteres i Stortinget. Hvor hadde vi vært hvis ikke Stortinget hadde hatt frihet til å diskutere Lovavdelingens tolkning av bestemmelsene om rederibeskatning eller Opplysningsvesenets fond? Vi vet jo at det var uenighet i regjeringen i begge saker. Det var uenighet i regjeringspartiene, og regjeringen tapte i Høyesterett, og så skulle ikke Stortinget ha anledning til å gå inn og ha en åpen diskusjon om faglig gode råd fra Lovavdelingen, men som det er mulig å ha en oppfatning om.

Hallgeir H. Langeland (SV) [17:30:31]: Eg har aldri, så vidt eg veit, nekta nokon å diskutera noko som helst. Det kjem eg heller aldri til å gjera. Eg meiner absolutt at open debatt om alt mogleg er veldig bra. Til og med det Høgre kjem med, ønskjer eg skal bli hørt, òg Per-Kristian Foss sine påstandar. Det eg misliker, er når det blir sirkus ut av saker som eigentleg dreier seg om noko anna, slik eg oppfattar denne saka. Senterpartiets leiing seier at dei har gjort ein feil. Pengane er betalt tilbake. Saka er i prinsippet oppklart, og så fortset ein saka i Stortinget, der parlamentet bruker masse tid på noko som ein ikkje burde brukt tid på, og som representanten Anundsen seier er kjedelig for politikken. Då er representanten Foss, saman med Anundsen, med på å svekkja politikken innhald. Det er ikkje bra.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ola Borten Moe (Sp) [17:31:54]: Stortinget setter i kveld punktum for en sak som har høstet mye oppmerksomhet gjennom hele høsten. Noe er berettiget oppmerksomhet, noe forsterket ut av proporsjoner på grunn av behovet noen har hatt for politisk spill. Uansett: Det er på tide med et punktum.

Først til sakens realiteter: Senterpartiet har mottatt ulovlig pengestøtte fra Troms Kraft og Eidsiva Energi. Disse forholdene er innrømmet, beklaget og pengene tilbakebetalt. Det skulle aldri ha skjedd, og det vil ikke skje igjen. Og: Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har kjørt et tett løp i kontrollkomiteen. Det er årsaken til at vi er her i dag.

La meg løfte opp noen aspekter. For det første: ulovlig pengestøtte. Det er alvorlig, og det må få tydelige konsekvenser. Her synes jeg at både avisene og offentligheten har gjort en god og relevant jobb. På det punktet er jeg enig med Per-Kristian Foss. Offentlighet og lys er ofte det som har mest effekt. Jeg er glad for at mitt eget parti har vært åpen om alle disse forholdene hele veien, og lagt alle nødvendige kort på bordet for å belyse sakens realiteter og sakens innhold.

Men det er ikke en sak for denne salen. Med mindre vi starter en riksrettsprosess, er vi verken påtalemyndighet eller domstol. Det har vi andre myndighetsorganer til å ta seg av, eventuelt.

Et annet spørsmål som har vært reist, er: Hva har skjedd i Senterpartiet når? Både media og opposisjon har vært opptatt av dette. Alt dette er jeg enig i kan ha interesse for det offentlige rom, for offentligheten. Men hvordan ting virker eller hvordan ting ikke virker i Senterpartiet, er heller ikke en sak for denne salen. Det er det Senterpartiets egne organer som i så fall skal vurdere. Det er Senterpartiets egne organer som er nødt til å trekke de konklusjonene og eventuelt foreta kursendringer hvis man mener at det er ting som skal rettes opp. Med andre ord: Denne salen kjenner etter mitt skjønn ikke Senterpartiet eller Senterpartiets hovedorganisasjon.

Når det derimot gjelder statsrådenes embetsførelse, statsrådenes habilitet, er det en sak for denne salen. Her er det relevante spørsmål som skal reises: Har statsrådene gjort jobben sin korrekt? Har de vært habile? Har det vært utilbørlig påvirkning i enkeltsaker? For å vurdere dette har vi som komité brukt mye tid – noe på ting som ikke tilligger oss, som den interne informasjonsflyten i partiet, og hvorfor man har tenkt hva – altså folks indre sjelsliv. Det får imidlertid stå for opposisjonens regning. Men også spørsmål om habilitet har stått sentralt. Statsrådene tok tidlig og på eget initiativ opp saken med Lovavdelingen for å få avklart spørsmålet om habilitet på vanlig vis. Svaret fra Lovavdelingen forelå i oktober, altså i god tid før komiteen avga sin innstilling. Det ga på sett og vis fasit: Alle statsråder har vært habile. Også statssekretær Hjørnegård har vært habil. Det er dermed ingen grunn til å kritisere statsrådene for de forholdene som denne salen har noe med. Vi fra posisjonen og flertallet kan med rak rygg uttrykke vår tillit til våre statsråder.

Habilitet er et viktig spørsmål, og det er avgjørende for tilliten at saker blir avgjort på korrekt vis. Spesielt

opp mot støtte til politiske partier blir spørsmålet om habilitet viktig og relevant. Disse spørsmålene drøftes da også grundig, både av Justisdepartementets lovavdeling og av Demokratifinansieringsutvalget noe tidligere. Det har vært bred enighet rundt reglene i denne salen – bred enighet om anledning til å støtte politiske partier. Alle skal kunne støtte politiske partier. Det er sågar sannsynligvis grunnlovsstridig å skulle forby det.

La meg derfor sitere det Lovavdelingen sier i habilitetsvurderingen sin, av Sigrid Hjørnegård:

«I skjæringspunktet mellom partilovens regler om økonomisk støtte til politiske partier og forvaltningslovens regler om habilitet for den enkelte tjenestemann må en etter vår mening legge til grunn at støtte fra en bestemt giver til et bestemt parti ikke i seg selv medfører at statsråder og statssekretærer fra dette partiet blir inhabile i forvaltnings-saker som angår giveren. Tilsvarende må for så vidt gjelde for partimedlemmer i andre politiske posisjoner i forvaltningen, og det må gjelde uavhengig av om vedkommende kjenner til støtten, og også som utgangspunkt i tilfeller der støtten gis som bidrag i forbindelse med et felles prosjekt som er under planlegging. Det avgjørende blir om den enkeltes tilknytning til støtten er av en slik art at vedkommende må anses inhabil. Også om støtten faller utenfor hovedregelen om at partistøtte er lovlig, må det etter vårt skjønn vurderes konkret om vedkommende har en slik tilknytning til forholdet at det har betydning for vedkommendes habilitet. Det samme må gjelde dersom det knytter seg andre former for uregelmessigheter til støtten.»

Med andre ord: Det er et skille mellom offentlig eide selskaper og alle andre typer selskaper – lovlige eller ulovlige. Det skillet som Foss trakk i sitt innlegg, har han ikke dekning for i den vurderingen som ligger til grunn for Lovavdelingen.

Videre sier man: Det fremgår av forvaltningslovens § 6 annet ledd at det ved anvendelse av bestemmelse skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære «særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til». Det er hevet over enhver tvil at det ikke ligger noen slike bindinger i tilknytning til noen av våre statsråder eller noen av våre statssekretærer.

I utgangspunktet skulle man tro at dette var en definisjon som det skulle være bred enighet om i denne salen, men merkelig nok framstår det ikke slik i innstillingen, der Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre slår fast – eller langt på vei konkluderer med – at hvis Riis-Johansen hadde visst, så ville statsråden vært inhabil. Implikasjonene av dette resonnementet er veldig interessante for disse partienes vedkommende, for dette er alle partier som mottar store beløp i direkte støtte fra bedrifter eller enkeltpersoner. Om disse partiene noen gang skulle komme i regjering, så vil det derfor kun være folk som ikke kjenner til hvem det er som sponser disse partiene, som kommer med bidrag til disse partiene, som vil kunne behandle saker der disse kan ha interesse, etter den definisjonen og den tankeketten som man her legger til grunn. Og all den tid bidragene er offentlige, vil den eneste mulige konklusjonen

være at ingen medlemmer eller noen representanter fra de samme partiene vil være habile i denne typen saker. Så får vi bare håpe at vi noen gang slipper å se hvordan de har tenkt å prøve å løse en slik problemstilling i praksis.

Så er det én ting til som må sies om habilitet, eller inhabilitet: Inhabilitet må aldri bli en bekvem mulighet til å unndra seg det ansvaret man har. Det skal være en terskel for å erklære seg inhabil, og i denne saken er den terskelen ikke tråkket over. Det følger ansvar med makt.

Lovavdelingen opptrer i vårt system med en stor grad av autonomi og til dels autoritet. Så er det riktig at den ikke bestandig har rett. Men vi har ingen andre å spørre, og det er vanlig prosedyre. Det gode spørsmålet til opposisjonen når man bruker så lang tid på å trekke Lovavdelingens autoritet, Lovavdelingens arbeid, i tvil, er jo da: Hvem skal man da spørre? Hvilket organ, hvilken institusjon, skal regjeringen og andre spørre når man skal ha upartiske juridiske råd? Det har vi så langt ikke fått noe svar på. Det er derfor oppsiktsvekkende at opposisjonen nå trekker i tvil Lovavdelingens posisjon, og det er relevant i hvert fall å tenke at opposisjonens konklusjon i denne saken er trukket for lenge siden, og at sakens realiteter egentlig er uinteressante. Det sender også noen signaler om det politiske samspillet.

Så har jeg lyst til å si at vi alle sammen er mennesker. Det er mulig å begå feil, de aller fleste av oss har gjort det. Det er vel i historien bare én som har unngått å gjøre det. Det må også være mulig å innrømme dette og komme seg videre. Det er i grunnen slik vi mennesker lærer. Det å stenge dette rommet – å ta bort denne rausheten fra det norske politiske rommet – synes jeg er et stort ansvar å ta.

Jeg skal avslutte med å si at denne salen har dannet ramme for atskillig dramatik opp gjennom årene. Våren 1893 er et sterkt eksempel i så måte. I mai ble det nemlig kjent at kommanderende admiral Koren hadde satt krigsskipene ved Horten i beredskap, til bruk i tilfelle optøyer i hovedstaden. Stortinget kalte da Koren og åtte av offiserene hans inn, som Grunnlovens § 75 h åpner for. Alle måtte møte her i salen og ble utsatt for harde og nærgående spørsmål fra Venstres saksordfører. Det endte for øvrig med at admiral Koren kort tid etter innleverte sin avskjeds-søknad, men utspørringen i denne salen høstet sterk kritikk fra Høyre.

Det har vært klaget over utidig inkvisisjon. Det ble også hevdet at utspørringen har påført Stortingets anseelse meget stor tort.

Saken som vi behandler i dag, er på alle vis en blek skygge av mistanken i 1893 om militær innblanding i en spent politisk situasjon. Ja, komiteens behandling har medført at enhver mistanke om klanderverdig embetsførsel fra statsrådene Navarsete og Riis-Johansen må sies å ha forsvunnet som dugg for solen. Like fullt gir det mening å minne om høyresidens påstander fra 1893 om inkvisisjon og ringeakt for Stortingets anseelse. For spesielt Høyre og Fremskrittspartiet har oppført seg som om denne saken er større enn den er, som om saken er alvorligere enn den er, ja, som om saken i bunn og grunn er en helt annen sak. Det som står igjen, er nettopp en eim av inkvisisjon, motvilje mot å lese statsrådenes svar med åpent sinn, motvilje mot å

høre hva de har forklart i åpen kontrollhøring. Og dette påvirker faktisk Stortingets anseelse. Det er tankevekkende, men det er ikke stortingsflertallets problem.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Anders Anundsen (FrP) [17:44:13]: Her var det ikke mye jeg var enig i. Men det var én ting jeg var enig i, og det er at habilitetsspørsmålet også for statsråder er relevant for Stortingets arbeid og ikke minst for Stortingets kontrollarbeid.

Så sa representanten Borten Moe noe jeg fant litt underlig. Han sa at statsrådene tok tidlig kontakt med Lovavdelingen for å få en habilitetsvurdering «på vanlig vis». Jeg trodde at når man skulle få en habilitetsvurdering «på vanlig vis», så skjedde det i forkant av at man skulle ha saker til behandling – ikke i etterkant. Altså: En *etterfølgende* habilitetsvurdering burde ikke være vanlig måte å håndtere saker på i et departement.

Så jeg har lyst til å utfordre Borten Moe på om han mener den behandlingen som statsråd Navarsete har forestått i forhold til den informasjonen hun har hatt, er et eksempel på fremragende vurderingsevne hos en statsråd.

Ola Borten Moe (Sp) [17:45:09]: Svaret er jo i og for seg helt opplagt. Det som er uvanlig i denne saken, er at man har bedt om en habilitetsvurdering i etterkant. Det som er helt vanlig og helt ordinært, og det jeg mente å si, var at det var Justisdepartementets lovavdeling som var adressat for forespørselen, og det er helt vanlig prosedyre.

Anders Anundsen (FrP) [17:45:34]: Det var en god oppklaring, men det var ikke svar på spørsmålet. Spørsmålet mitt var om statsråd Navarsetes vurdering i denne saken er et eksempel på fremragende vurderingsevne hos en statsråd.

Ola Borten Moe (Sp) [17:45:47]: Statsråd Navarsete har selv beklaget en del av de vurderingene som har vært foretatt. Utover det har ikke jeg noen grunn til å kommentere det ytterligere.

Per-Kristian Foss (H) [17:46:12]: Jeg må nok si at jeg synes at representanten Borten Moe etter rimelig kort tid har en evne til å opptre bastant i forhold til Stortinget på et historisk grunnlag, som jeg i og for seg er lite imponert over. Men jeg noterer meg særlig uttrykket om at denne sal kjenner ikke Senterpartiet. Ja, da skulle det blitt mye rart av debatter, hvis Stortinget skulle trekke skillelinjen at man bare skulle kontrollere embetsførselen til statsråder, og ikke kunne kommentere samme opptreden samme personer har som partiledere. Det har man lang erfaring for å gjøre.

Så til mitt anliggende, uttalelsen om at det har denne salen ikke noe med, altså denne saken. Det er da faktisk i strid med hva Stortinget mener, for Stortinget har gitt mindretallet i kontrollkomiteen en adgang til å reise saker. Da er det med andre ord mindretallets rett til å få saken belyst gjennom vanlig prosess som ligger til grunn for det.

Så kan man være uenige om hvilke saker som skal reises. Jeg skjønner godt at representanten Moe sier at det er på tide å sette punktum i denne saken. Det har han ment i flere uker. Men den retten mindretallet har, er det faktisk et enstemmig storting som har slått fast, og det er dét representanten Borten Moe bestrider.

Ola Borten Moe (Sp) [17:47:30]: For å ta det siste først svarte representanten Foss langt på vei på sitt eget spørsmål og på sin egen replikk.

Det første synes jeg godt kan kommenteres, nemlig at vi ikke kjenner partiet og partilederne som sådan. Der er det jo slik at man selvsagt kjenner partiene, men ikke som ledd i en kontrollhøring, ikke som ledd i det som er Stortingets kontrollfunksjon, der man setter i gang formelle prosesser. Men selvsagt skal det være rom for meningsbrytning, for holmgang, for spørsmål i ordinært politisk ordskifte.

Per-Kristian Foss (H) [17:48:08]: Det er jeg uenig i så lenge deres partiledersfunksjon og den kunnskap de har fått som partiledere, direkte påvirker, eller kan påvirke, deres opptreden som statsråder, altså deres embetsførsel. Når det er en slik sammenheng, eller kan være en slik sammenheng, har Stortinget rett og plikt til å belyse det. Å sette et slikt skille og si at statsråd Navarsete som partileder visste om bidraget, men som statsråd visste hun ikke om det, ville vært en ren umulighet. Derfor er det mindretallets rett å belyse dette når man ønsker det. Det har Stortinget slått fast enstemmig tidligere ved behandling av Stortingets forretningsorden og bl.a. opprettelsen av kontrollkomiteen.

Ola Borten Moe (Sp) [17:48:52]: Det er ingen som bestrider mindretallets rett til å ta opp disse spørsmålene. Det er ingen som bestrider mindretallets rett til å skrive akkurat hva man måtte ønske og hva man vil i komitémerknadene. Men like selvfølgelig er jo retten til å være uenig i de vurderingene og det man skriver fra mindretallets side. Og det er jo akkurat det som nå utspinner seg i denne salen, mindretallet har sitt syn, flertallet har sitt syn. Jeg mener at det som er kontrollfunksjonen til Stortinget, er å kontrollere regjeringen, å kontrollere statsrådenes embetsførsel, å kontrollere at ting har gått for seg etter boka, slik som det skal gjøre i våre underliggende etater. Senterpartiet er ikke en slik underliggende etat.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Hans Olav Syversen (KrF) [17:49:55]: Denne debatten viser jo at selve saken vi snakker om, har en alvorlighetsgrad over seg. Det er det faktisk enstemmighet rundt. Jeg har lyst til å ta opp noe representanten Kolberg sa, som jeg synes underbygger det. Da snakker jeg ikke om kontrollfunksjonen, men om sakens materielle innhold. For der er vi enige, Senterpartiet har begått et lovbrudd og har mottatt ulovlig støtte. Representanten sa faktisk til det, og jeg tror jeg siterer noenlunde riktig: Vi tåler ikke flere eksempler av denne karakter.

Det er sterke ord og viser sakens alvorlighetsgrad. Jeg har ikke noe å tilføye til det, men det er altså en annen side av denne saken enn vår kontrolloppfølging fra Stortinget som sådan, selv om det glir litt over i hverandre. Det skal jeg komme kort tilbake til.

For Kristelig Folkeparti har det sentrale spørsmålet, og jeg mener det sentrale spørsmålet for Stortinget, vært hvordan informasjonen om pengestøtte er håndtert av Senterpartiets statsråder, og om denne pengestøtten til Senterpartiet på noen måte har påvirket statsrådene Navarsete og Riis-Johansens embetsførsel. Det er sakens kjerne sett fra mitt ståsted, og som er kontrolloppgaven – for å kalle det det – i denne sammenheng.

Når det gjelder statsråd Terje Riis-Johansen – det har ikke noe med kontrollfunksjonen å gjøre – innrømmet statsråden selv i høringen at han hadde omtrent ikke noen befatning med dette prosjektet som Senterpartiet og ulike selskaper sammen drev fram. Det er jo politisk oppsiktsvekkende, men det er et faktum som jeg legger til grunn. Dermed hviler jo også hans habilitetsvurdering på det faktum, og jeg har heller ikke noe å tilføye til den konklusjonen, som også Lovavdelingen har kommet til. Det er selvfølgelig pussig at fagstatsråden ikke har hatt noen rolle i dette prosjektet, som i hvert fall av generalsekretæren ble framstilt som uhyre viktig. Men igjen – det er ikke del av vår kontrolloppgave.

Når det gjelder statsråd Navarsete, konstaterer vi at statsråden har beklaget at de relevante statsråder i regjeringen ikke ble informert om hvilke selskaper som hadde gitt pengestøtte til Senterpartiet, noe som igjen kunne få betydning for deres saksbehandling. Det synes vi er en beklagelse som er riktig. For det var i høyeste grad relevant informasjon for andre statsråder, f.eks. i forbindelse med utnevning av ny styreleder i Avinor.

Så kan man spørre seg: Var det nødvendig med kontrollhøring – er saken overdimensjonert, osv.? Det vil jeg si er et betimelig spørsmål, og jeg tror en kan lande ned på begge sider. Like fullt: Jeg oppfatter at statsråd Navarsetes beklagelse faktisk kom i forbindelse med vår kontrollhøring og samme dag i Dagens Næringsliv, mer eller mindre. Så det er klart at selve kontrollfunksjonen også har gitt en dynamikk i saken. Det er jeg ikke i tvil om.

Til dette spørsmålet: Er det Senterpartiets leder som har mottatt informasjon om pengestøtte, og er det uvedkommende for Stortinget? Jeg kan ikke se at det er uvedkommende for Stortinget når Senterpartiets leder samtidig er statsråd. Man kan ikke da ta av partileders hatten og si at partilederen kjenner til pengestøtten, mens statsråden ikke gjør det. Det er klart at her – og det oppfatter jeg også faktisk at statsråden selv mener – burde den informasjonen som hun fikk som partileder, tilflytt hennes statsrådskolleger fordi det kunne få betydning for deres embetsførsel. I den settingen mener vi det er grunn til å kritisere statsråd Navarsete.

Så et par ord om Lovavdelingen. Jeg registrerte at det ble sagt i debatten her at Lovavdelingen er et regjeringsorgan. Det er jeg ikke uenig i, men jeg vil mene at det ikke er et hvilket som helst regjeringsorgan. Lovavdelingen har en annen posisjon enn en hvilken som helst annen departe-

mentsavdeling, og for min del og for Kristelig Folkepartis del vil jeg absolutt si at vi legger til grunn at de uttalelsene som kommer fra Lovavdelingen, gis på et selvstendig grunnlag og ikke som en slags konklusjon på grunnlag av en eller annen form for instruksjon. Så kan disse konklusjonene selvsagt diskuteres, og det bør de. Men at Lovavdelingen har en sentral plass og en veldig viktig plass i f.eks. vurdering av habilitet, synes jeg vi bør holde fast ved, selv om det selvfølgelig er statsrådene som til syvende og sist må foreta sin endelige vurdering av om de er habile eller ei.

Jeg vil vel si at vi i denne innstillingen fra Kristelig Folkepartis side har prøvd å skille litt snørr og bart. Vi har når det gjelder kontrolldelen av denne saken, kritisert det som statsråden selv har tatt ansvar for og påpekt at man skulle gjort annerledes. Det tar vi rett og slett til etterretning.

Når det gjelder saken i seg selv, det politiske ved den, er det jo som representanten Kolberg sa, en meget alvorlig sak, og den har ikke Stortingets flertall eller mindretall noe som helst ansvar for har kommet opp. Det er det ene og alene Senterpartiet som må bære ansvaret for.

Trine Skei Grande (V) [17:58:12]: Når man er taler nummer sju under fri taletid, er det ikke så veldig mange nye elementer man kan bringe inn, men jeg tror kanskje jeg kan bidra med noen.

For det første må jeg si at for dem av oss som kjempepet for åpenhet knyttet til gaver til politiske partier, viser denne saken hvor viktig det var. For det var faktisk ved åpenheten man oppdaget at det hadde skjedd lovbrudd. Hadde ikke den åpenheten funnet sted, hadde man ikke hatt den, hadde faktisk ikke dette lovbruddet blitt avklart.

Så skal jeg snakke litt om habilitet, for jeg synes kanskje det er der vi i Venstre har mest å bidra med i denne debatten, der jeg synes det har vært en litt underlig tolking av habilitetsbegrepene.

For det første: Venstre ser ingen grunn til å trekke Lovavdelingen i tvil. Jeg vet at noen partier her i Stortinget ønsker at Stortinget skulle hatt sin egen lovavdeling. Det ser ikke Venstre noen grunn til. Vi mener selvfølgelig ikke at Lovavdelingen er ufeilbarlig, som en sak vi behandlet før i dag, viser, men jeg synes at Lovavdelingen har funnet en rolle i brytning mellom parlament og regjering som fungerer godt sånn som det gjør i dag. Men det å påstå at Lovavdelingens vurdering er den eneste man skal lene seg på når det gjelder habilitet, er jeg grunnleggende uenig i. Da vil jeg referere fra selve høringa. På et spørsmål fra meg svarer statsråd Terje Riis-Johansen:

«Jeg mener ikke at en som statsråd ikke har et ansvar for sjøl å vurdere det.»

Men videre sier han at det bare er Lovavdelingens vurdering som her ligger til grunn. Når Lovavdelingen har slått det fast, skal det gjelde. Da er vi ved kjernen.

Jeg har lyst til å utdype det med et annet eksempel. Da Bondevik II-regjeringa satt, skulle justisminister Odd Einar Dørum ansette ny sjef i PST. En av søkerne på søkerlisten var Jørn Holme, hans tidligere statssekretær. Justisminister Dørum ba om å få en vurdering fra Lovavdelingen om hvorvidt han var habil ved en ansettelse, når hans tidli-

gere statssekretær sto på søkerlisten. Lovavdelingen konkluderte klinkende klart, og etter min vurdering helt riktig juridisk, med at justisministeren var habil.

Politisk i denne salen vet vi at det ville blitt stilt spørsmål ved en justisminister som hadde foretatt en slik ansettelse. Vi vet også at en PST-sjef med en slik ansettelse bak seg alltid hadde fått svekket sin stilling på grunn av at det hadde blitt koblet mot en partiansettelse. Derfor valgte justisminister Odd Einar Dørum å fratse i saken, og det var utenriksminister Jan Petersen som foretok ansettelsen av ny PST-sjef.

Hva sier dette oss? Jo, det finnes noe som heter å være juridisk habil, men det er også en vurdering om man er politisk habil. Vi har en oppgave som jeg mener er veldig, veldig viktig, og det er å skape tillit til de vedtakene vi er med på – at det ikke politisk eller på andre måter skal kunne reises spørsmål ved de vedtakene vi er med på. Det er vårt ansvar, hver enkelt politiker og hver enkelt statsråd, å sørge for tillit til de vedtakene vi er med på. Hvis det er sånn at det er noe som foreligger som kan minske den tilliten, som kan undergrave f.eks. en ansettelse eller en styreutnevning, er det vår jobb som politikere å ivareta det ved å fratse for å øke tilliten. Det handler ikke om å rømme fra vedtak, det handler ikke om ikke å ta ansvar, for ansvaret ligger der fortsatt. Ansvaret for ansettelsen av PST-sjef har Jan Petersen. Jan Petersen bærer ansvaret som gjelder hele den saksutredningen. Det er ikke slik at noen har rømt fra et politisk ansvar, men det er likevel veldig viktig å vurdere både politisk og juridisk habilitet.

I Ola Borten Moes tale hørtes det ut som om det bare er juridisk habilitet som teller. Jeg bestrider ikke Lovavdelingens vurderinger. Jeg bestrider ikke det Lovavdelingen har kommet fram til i begge disse sakene, men jeg bestrider om det var politisk lurt. For det er stor forskjell mellom det som er juridisk habilitet, og det som er politisk habilitet, og vårt ansvar er å skape tillit til våre vedtak.

Jeg må også si at jeg i dag har blitt litt forundret over regjeringas kjøring tilbake. La oss si at dette hadde skjedd og ingen politiske partier, ingen på Stortinget, hadde gjort noen ting. Saken er i nyhetene, spørsmålene stilles av journalister, leserbrev fra norske borgere kommer – og Stortinget gjør ingenting. Vi stiller ikke et spørsmål til en kollega, fordi det er en politikerkollega. Vi skal håndheve et regelverk som ikke har konsekvenser. Man innrømmer et lovbrudd, men lovbruddet har ingen konsekvenser. Hadde det bidratt til tillit til dette parlamentet? Hadde det bidratt til at vi virkelig hadde følt at vi var i stand til å stille spørsmål, også til våre kollegaer? Eller er det sånn at når folk har brutt loven som borgere, føler de at de blir rettsforfulgt inntil minste detalj, men er du politiker og har brutt loven, skal ingen engang stille kritiske spørsmål?

Jeg synes jo posisjonen skal være kjempeglad for at vi i dag ikke har endt på mistillit. Men vi har faktisk stilt spørsmålene på vegne av borgerne, vi har løftet saken med spørsmål som borgere har stilt, og vi har gjort det i åpenhet. Det mener jeg faktisk styrker tilliten til både parlamentet og det politiske systemet.

Denne saken har ikke vært noe scoop for det norske politiske systemet. Det har vært en nedtur både for Sen-

terpartiet som parti og for oss som fellesskap. Hvis vi da ikke hadde brydd oss og stilt disse spørsmålene, mener jeg at vi også hadde undergravd rollen som dette parlamentet har. Så kan vi alltid diskutere om vi stilte for skarpe spørsmål eller om vi ikke tok hensyn til folkene i systemet, og det håper jeg at vi faktisk gjorde. Det er det vår jobb som enkeltdeltakere å gjøre, og det skal vi gjøre på en ordentlig måte.

Det som det i bunn og grunn handler om, er at når du har et folkevalgt verv i ulike roller i samfunnet, er det forventet at du skal ha en vurderingsevne med deg, eller, som jeg sa i høringen, at det er noen klokker som ringer. Sånn sett passer denne saken godt i adventstida, for her burde det ha ringt mange klokker. Det er den grunnleggende ryggmargsrefleksjonen, at her er det nok noe jeg skulle ha sagt fra om – det var den det ble stilt spørsmål om her.

Jeg mener vi har kommet noen skritt lenger med denne saken. Jeg mener vi har behandlet et uføre som norsk demokrati har kommet opp i, med faktisk å ta det opp i lyset og stille kritiske spørsmål. Det mener jeg er en del av jobben vår, også når det er ubehagelig og handler om noen av våre egne.

Så mener jeg at vi må få satt en standard. Jeg mener at vi kanskje bør gå gjennom habilitetsreglementet sånn at det henger sammen med det folk oppfatter som habilitet, hvilke regler som skaper tillit til de vedtakene vi er med på. Og det å si at man er juridisk habil, betyr ikke at man er politisk habil.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [18:06:52]: Når et parti med åpne øyne bryter loven, og statsråder er sentrale i saken, er det åpenbart at det er grunn til å se nærmere på en slik sak for Stortinget. Særlig gjelder dette forholdet til habilitet. Det er selvfølgelig mulig at man ikke har vært formelt inhabil i en slik sak, men man har åpenbart balansert på en knivegg. Det er også noen av de tingene som er berørt i innleggene både fra saksordføreren, Per-Kristian Foss, og fra Anders Anundsen, vår komitéleder.

Når man er i så viktige posisjoner som statsrådene er, må man holde seg langt unna forhold som kan lukte av inhabilitet eller enda verre saker. Vi får håpe i så måte at denne saken har vært en lærepenge.

Etter denne saken sitter jeg med en spesiell smak i munnen, noe som ligner på hva jeg leser i dagens VG på side 3 at Senterpartiets nye partibloomst, gaukesyra, skal smake. Ifølge avisen skal også denne planten være giftig i store mengder, og den trives visst også best der det er mørkt, ifølge VG. Jeg håper ikke sistnevnte skal være ledende for Senterpartiets økonomiske disposisjoner i fremtiden.

Med hensyn til avisen VG og andre deler av pressen er det av og til at vi politikere får ufortjent mye kjeft, synes jeg. Men denne saken synes jeg det er rett og rimelig at pressen har satt søkelyset på. Jeg merker meg at ingen i pressen har ment at det ikke har vært relevant for opposisjonen å ta opp saken. Det har kun fremkommet i denne debatten, fra regjeringspartiene, at man er kritisk til at vi har tatt opp saken. Det er en veritabel forsvarskrig som i dag har vært ført av regjeringspartiene her i salen. Det er

åpenbart at vi har tråkket på noen ømme tær. Sterkest har kanskje representanten Martin Kolberg vært under overskriften «angrep er det beste forsvar». Det er veldig få av synspunktene i representanten Kolbergs innlegg jeg er enig i, bortsett fra en av hans konklusjoner, at vi tåler ikke flere slike saker i norsk politikk. Det håper jeg regjeringen legger seg på hjertet.

Til slutt: Representanten Anundsen, komitélederen, var inne på at regjeringspartiene finner grunn til å uttrykke tillit til statsrådene i innstillingen og denne debatten. Nå er jeg ihuga fotballinteressert og følger mye med på sportsendingene på våre tv-kanaler. Når et styre i en fotballklubb går ut og uttrykker sterk tillit til en trener etter at det har gått litt dårlig, er det ikke lenge før man får sparken. Men det er sikkert forskjell på fotball og politikk på dette området.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 1588)

Sak nr. 7 [18:10:03]

Innstilling fra finanskomiteen om endringer i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven, lov om individuell pensjonsordning mv. (Innst. 120 L (2010–2011), jf. Prop. 6 L (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [18:11:14] (ordfører for saken): For å sikre at intensjonene i pensjonsreformen blir gjennomført, må pensjonsordningene i privat sektor tilpasses til fleksibelt uttak av alderspensjon i folketrygden, som trer i kraft 1. januar 2011. Departementet har raskt fulgt opp Banklovkomisjonens forslag til tilpasninger for å imøtekomme dette. Det er disse tilpasningene vi skal vedta i dag.

Det er viktig med tanke på den framtidige verdiskapingen her i landet at vi får på plass et mer fleksibelt pensjonssystem. Det er i tråd med arbeidslinja når vi legger til rette for å kombinere pensjon med arbeid. Når vi ser den demografiske utviklingen i Norge, er det svært ønskelig at flere står lenger i arbeid og bidrar til verdiskapingen så lenge som overhodet mulig. Seniorene har stor kunnskap og kompetanse, som vi har god bruk for i arbeidslivet framover.

Banklovkomisjonen vil arbeide videre med forslag til

ytterligere tilpasninger av det private pensjonssystemet til ny folketrygd. I den sammenheng vil bl.a. beløpsgrenser, utforming av nye ytelsesprodukter og utvidet adgang til sammenslåing av fripoliser bli vurdert. Komiteen gir samlet uttrykk for at det arbeidet imøteses, i likhet med departementets oppfølging av Banklovkomisjonens forslag.

Komiteens flertall slutter seg til forslagene om endringer i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og lov om individuell pensjonsordning. Det er imidlertid ulike mindretallsforslag som andre vil redegjøre for. Jeg skal ikke kommentere de enkelte elementene innenfor loven og forslagene til endring, men jeg har en kommentar når det gjelder pensjonsinnretningenes informasjonsplikt.

Valg av tidspunkt for uttak av alderspensjon og om uttak av alderspensjon skal kombineres med videre arbeid, vil være en beslutning med betydelige økonomiske konsekvenser for den enkelte. Det er derfor viktig med god og lett forståelig informasjon om de økonomiske konsekvensene. Dette blir viktig framover både for offentlige etater og pensjonsordninger – i likhet med de ordningene innenfor foretaks- og innskuddspensjonsordningene vi behandler i dag.

Komiteens flertall fremmer forslag til endring i § 5-7 b fjerde ledd om at medlem som mottar uførepensjon etter § 6-1, ikke samtidig kan ta ut alderspensjon i den utstrekning samlet uførepensjon og alderspensjon overstiger en pensjonsgrad på 100 pst. Blir arbeidstaker ufør etter uttak av alderspensjon, reduseres alderspensjonsutbetalingen slik at pensjonsgraden ikke overskrider 100 pst.

Komiteens flertall slutter seg også til presiseringene i sentralbankloven § 18 samt forslagene til endringer i finansieringsvirksomhetsloven § 2-18 og § 2-19, der vi på bakgrunn av vedtak i EU-parlamentet og rådet og nå foreliggende direktiver gjør endringer i lovverket som regulerer godtgjøringsordningene i finansieringsforetak. Lovendringene gjør det mulig å fange opp en bredest mulig gruppe av ansatte innenfor den nye reguleringen. Endringene vi foretok i vår finansieringsvirksomhetslov sist sommer, har som formål at ikke utsiktene til kortsiktig økonomisk gevinst skal styre finanssektoren. Dette var jo en av årsakene til den finanskrisen vi opplevde i 2008–2009 – en krise som har fått store konsekvenser for mange land som nå har stor statsgjeld etter å ha brukt av fellesskapets midler for å redde bankene sine gjennom krisen. Når vi ser hvilke konsekvenser dette har fått for vanlige mennesker, og hvilken sosial uro det skaper, er jeg glad for at vi nå får på plass felles lovregler med EU for hvordan vi skal kunne regulere godtgjøringsordningene i finanssektoren. Det er et stort skritt framover i riktig retning for å hindre nye finanskriser i å oppstå.

Med dette legger jeg fram endringene i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og lov om individuell pensjonsordning samt presiseringer i sentralbankloven § 18 og endringer i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 og 2-19.

Kenneth Svendsen (FrP) [18:15:53]: Først vil jeg takke saksordføreren for et grundig og godt arbeid i forbindelse med denne saken.

Så vil jeg henlede oppmerksomheten på side 20 i innstillingen. Der har det sneket seg ut et ord som ikke er uten betydning. Det står:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til høringsnotat fra FNO av 23. november der FNO uttaler at det vil være mulig for pensjonsleverandøren (...))»

Selvfølgelig skal ordet «ikke» stå inne her.

Lønninger og godtgjørelser bør etter Fremskrittspartiets mening bestemmes av eierne til de aktuelle foretakene. Det er ikke noe staten bør blande seg inn i. Avlønningen, dersom den skal være resultatbasert, bør basere seg på faktisk oppnådde resultater, med korrigering for eksempelvis generell oppgang i økonomien eller andre tilfeldige forhold.

Fremskrittspartiet ser at noen avtaler om lønn og godtgjørelser har vært uheldig utformet, men mener likevel at dette er et forhold mellom avtalepartnerne. Fremskrittspartiet har ingenting imot at det utarbeides anbefaling om avlønning som man kan velge å følge, eventuelt begrunne hvorfor man ikke følger. Men å basere dette på tvang mener vi vil hemme dynamikken i markedet.

Vi er meget kritisk til bestemmelsene i det foreliggende parlaments- og rådsdirektivet om endringer av direktiver. Derfor ber vi i et forslag regjeringen om å forhandle med EU om det foreliggende parlaments- og rådsdirektivet og bestemmelsene om godtgjørelse med sikte på i størst mulig grad å hindre begrensninger i avtalefriheten og inngripen i markedsmekanismene når direktivet skal implementeres i Norge. Hvis dette ikke skulle føre fram, håper vi at man innfører et regelverk som så er begrenset som mulig, og så næringsvennlig som mulig, innenfor de rammene direktivene setter.

For øvrig tar jeg opp de forslag som vi er medforlagsstillere til, og dem vi er alene om.

Presidenten: Representanten Kenneth Svendsen har tatt opp de forslag han selv refererte til.

Gunnar Gundersen (H) [18:18:07]: Ja, det er stor grad av enighet her, så saksordføreren må ha gjort en god jobb.

Fra Høyres side ser vi på dette nærmest som en ren tilpassing til den pensjonsreformen som skal iverksettes fra nyttår, og siden den også gir økt fleksibilitet, ser vi ikke grunn til å lage noe dramatisk ut av det vi vedtar i dag.

Til foregående taler: Dette med lønn og bonuser osv. var et slag som sto i fjor, og vi har ikke tatt noen omkamp rundt det, selv om vi ikke var helt på linje med regjeringen da det ble vedtatt.

Men det som kan være en liten kime til spenning mellom posisjonen og opposisjonen i denne saken, er i hvilken grad man skal få likebehandling mellom selvstendig næringsdrivende og andre når det gjelder innskuddspensjonsordninger og den type ting. Der noterer vi oss at Banklovkommisjonen har laget dette i to deler og skal komme tilbake til det med likebehandling. Det aksepterer vi. Men samtidig vil vi bemerke at når man går inn i

den jobben, håper vi for det første at det kommer ganske raskt – det er viktig å få det avklart – og at man kanskje også går inn i det med blikk for å skape forenkling, og selvfølgelig skal likebehandling være i fokus. Det er jo noe Banklovkommisjonen har sagt noe om.

Det med pensjon er vanskelig, særlig for mange selvstendig næringsdrivende og små bedrifter. Så hvis man samtidig kunne få til forenkling, ville det være et stort framskritt.

Borghild Tenden (V) [18:20:02]: Jeg vil også takke saksordføreren for en god jobb.

Jeg skal kun kommentere én av sakene i innstillingen, den eneste saken hvor regjeringen ikke har fulgt opp Banklovkommisjonens anbefalinger – som Gundersen også var inne på – nemlig likestilling av selvstendig næringsdrivendes innskuddsgrenser knyttet til pensjon.

Venstre har i de siste ukene flere ganger tatt opp de sosiale ordningene for de selvstendig næringsdrivende med ulike statsråder. Statsministeren og næringsministeren har svart at jo da, vi vurderer, og vi ser på dette. Men den vikarierende arbeidsministeren, Aasrud, var prisverdig klar da hun på spørsmål fra undertegnede tirsdag i denne uken sa klart og tydelig i et meget kortfattet svar:

«I det budsjettet som er lagt fram her, har vi valgt å gjøre andre prioriteringer enn å prioritere økte rettigheter for dem som er selvstendig næringsdrivende.»

I den proposisjonen som vi nå behandler, skriver imidlertid departementet at de ikke vil foreslå endringer i innskuddsgrensene nå, underforstått at dette eventuelt kommer en eller annen gang bare man har fått vurdert det ferdig.

Med fare for å gjenta meg selv, og det gjør jeg helt sikkert: Venstre vil at flere skal bli selvstendig næringsdrivende, og vi vil legge til rette for at det skal bli enklere å bli det. Vi er helt avhengig av at flere tar den risikoen det er å skape arbeidsplasser for seg selv og kanskje noen til. Disse modige menneskene burde hjelpes fram og ikke ses på som suspekter og tvilsomme.

Jeg mener statsråd Aasruds korte og konsise svar til meg på tirsdag er rimelig avklarende både for de selvstendig næringsdrivende og for opposisjonen. Jeg vil derfor utfordre finansministeren, som har neste innlegg, til å være like tydelig som Aasrud. Er det slik at det er helt urealistisk å forvente forbedringer for de selvstendig næringsdrivende fordi det naturlig nok har en kostnadsside? Og er ikke det noe regjeringen prioriterer når det kommer til stykket? Det er mye ærligere å si det som det er, så jeg forventer og håper på at finansministeren kommer inn på det i sitt innlegg.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [18:22:52]: Jeg er også glad for at finanskomiteen raskt har fulgt opp de forslag som regjeringen har lagt fram for å tilpasse de private tjenestepensjonsordningene til de nye reglene om tøyelig eller fleksibelt uttak av alderspensjon i folketrygden, og at komiteens flertall – pluss komiteen som sådan – slutter seg til forslagene som ligger inne i proposisjonen. Det betyr – og det er viktig – at reglene om tøyelige uttak av

pensjon i de private tjenestepensjonsordningene kan tre i kraft fra årsskiftet og samtidig med det som vil gjelde for pensjonsordningen for øvrig.

Jeg har bare lyst til å understreke at det som man her diskuterer, er at regjeringens forslag innebærer en rett for den enkelte til å ta ut alderspensjon fra privat pensjonsordning fra fylte 62 år, en rett til å ta ut alderspensjon fra en privat pensjonsordning uten samtidig å ta ut alderspensjonen fra folketrygden, og en rett til å velge hvor stor andel av pensjonskapitalen som skal tas ut. I tillegg innebærer også forslaget en mulighet og en rett til å kombinere uttak av alderspensjon med arbeid og videre pensjonsopptjening. Det betyr at det blir en stor valgfrihet for den enkelte til å tilpasse seg i forhold til pensjonen på den ene siden og arbeidslivet på den andre siden. Jeg har god tro på at dette også vil øke arbeidstilbudet framover, som er viktig av flere grunner.

Så vil jeg bare til slutt kommentere forslaget om innskuddsgrenser for selvstendig næringsdrivende. Det skjer ingen endringer nå, og som også representanten Gundersen var inne på, er det en ren tilpasning til pensjonsreformen. Vi vil komme tilbake til det spørsmålet og gå gjennom det på en god måte når Banklovkommisjonen har gått igjennom det. Uten å love for mye kan vi vel si at det ikke er urealistisk å forvente at man kanskje kan komme fram til en fornuftig og god ordning i så måte.

Jeg vil også understreke at Banklovkommisjonen gjør en veldig god jobb. Den har nå levert en lang rekke innstillinger på et veldig komplisert område, og jeg synes egentlig at den jobben som her er gjort, også fortjener honnør fra denne talerstol.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 1588)

Sak nr. 8 [18:25:37]

Forslag fra stortingsrepresentant Jan Tore Sanner på vegne av Høyre fremsatt i Stortingets møte 25. november 2010 (jf. Innst. 4 L):

«Stortinget ber regjeringen oppheve § 18-2 i forskrift til opplæringsloven og § 7B-1 i forskrift til privatskoleloven.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 1602)

Sak nr. 9 [18:26:03]

Forslag fra stortingsrepresentant Jan Tore Sanner på vegne av Høyre fremsatt i Stortingets møte 25. november 2010 (jf. Innst. 4 L):

«Stortinget ber regjeringen endre § 1A-1 i forskrift til opplæringsloven og § 2B-1 i forskrift til privatskoleloven slik at leksehjelp for 1.-4. årstrinn trappes ned fra 8 til 4 timer fra 1. januar 2011 og avvikles fra 1. juli 2011, og

leksehjelp for 8.-10. årstrinn innføres fra 1. juli 2011 med om lag 4 uketimer.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 1602)

Sak nr. 10 [18:26:47]

Forslag fra stortingsrepresentant Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti fremsatt i Stortingets møte 25. november 2010 (jf. Innst. 4 L):

«Stortinget ber regjeringen fastsette en endringsforskrift til forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14, herunder en eventuell presisering av hva som regnes som nullutslippsbil.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 1602)

Sak nr. 11 [18:27:29]

Innstilling fra næringskomiteen om fiskeriavtalane Noreg har inngått med andre land for 2010 og fisket etter avtalane i 2008 og 2009 (Innst. 97 S (2010–2011), jf. Meld. St. 18 (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Harald T. Nesvik (FrP) [18:28:38] (ordfører for saken): Dette er en sak som ikke bør ta så veldig lang tid.

Komiteen er enig på de aller, aller fleste områder. Det er kun nyanser i komiteens merknader knyttet til noen få problemområder. Det gjelder i første rekke hvorvidt man er veldig fornøyd med regjeringens arbeid knyttet til ulovlig, urapportert og uregulert fiske, eller om man mener at vi fortsatt har litt å strekke oss etter. Utover det er man enig om det aller meste.

Saken dreier seg om oppfyllelse av avtalene i 2008 og 2009. Jeg vil faktisk gi honnør til regjeringen for det arbeidet som er gjort, særlig knyttet til det ulovlige fiske. Jeg vet også at innenfor ett område har vi felles front, og det er knyttet til utkastpraksisen som EU bedriver, altså utkastpåbud. Der har både regjeringen og også komiteen gitt signaler til fiskerikomiteen i EU i forbindel-

se med utarbeidelse av grønnboken og behandling av den i EU-systemet. Vi får se hvor langt man kommer. Jeg har tro på at også EU går i riktig retning, for man er nødt til å gå i riktig retning, hvis ikke er det en trussel mot fiskebestandene.

Jeg skal faktisk ikke bruke lengre tid enn dette. Vi har felles front. Vi har et felles mål. Vi har kanskje litt forskjellige virkemidler for å komme fram til dette målet. Som opposisjonsparti er vi kanskje litt mer – skal vi si – urolige. Vi ønsker i hvert fall å gå litt raskere fram. Sånn er det bare.

Utover det vil jeg si at den stortingsmeldingen som foreligger her, er et godt dokument og gir en god oversikt. Så får vi følge dette opp på en skikkelig måte.

Lillian Hansen (A) [18:30:50]: Jeg har tenkt å bruke litt lengre tid, fordi denne meldingen er viktig og gir en god beskrivelse av arbeidet norske myndigheter og underliggende etater gjør for å sikre norske fiskeriinteresser internasjonalt og arbeidet med bærekraftig høsting av ressursene våre.

Norge har en rekke fiskeriattaler med andre land. Disse avtalene er svært viktige. Den meldingen vi behandler i dag, omtaler kvoteavtalene for 2010, norsk deltaking i flersidig fiskerisamarbeid og regionale forvaltningsorganisasjoner.

Videre gir denne meldingen innsikt i bestandsutregning, rådgivning, tilstandsrapporter og langsiktige forvaltningsplaner for de viktigste bestandene som Norge har med andre land.

Det at Norge er medlem av en rekke internasjonale organisasjoner og komiteer, er med på å påvirke hvordan de enkelte fiskebestandene beskattes på en mest mulig optimal måte. Og nok en gang vil jeg framheve at Norge er god i fiskeriforvaltning.

De siste 20 årene har det vært et nært samarbeid med EU om ressursforvaltningen. EUs felles fiskeripolitikk er imidlertid ikke en del av EØS-avtalen, dvs. at EUs ressursforvaltning, strukturpolitikk og markedsforordning faller utenfor EØS-avtalens virkeområde.

Hovedinnholdet i den bilaterale fiskeriattalen er at Norge og EU skal tillate fiskefartøy fra den andre part å fiske innenfor sitt jurisdiksjonsområde. Dette fisket reguleres i årlige kvoteavtaler mellom partene. Videre er partene forpliktet til å samarbeide om forvaltningen og vern av de levende ressursene i havet.

Ikke minst er arbeidet med revidering av EUs fiskeripolitikk veldig viktig. Der spiller Norge en viktig rolle, men det er utfordringer. Jeg vil trekke fram EUs importforbud mot selprodukter, makrellforhandlingene og utkast som utfordrende.

Utenriksminister Gahr Støre sa i sin europapolitiske redegjørelse i mai:

«Selsaken handler om vår rett og våre muligheter til å drive bærekraftig forvaltning av levende marine ressurser og til å omsette produktene fra fangst og fiske. Ingen av de selbestandene vi fangster, er truet. Aksepterer vi forbudet, aksepterer vi at det skapes en presedens for handelsforbud på et slikt grunnlag i vårt viktigste marked.»

Jeg synes faktisk det var veldig godt sagt. Det sier det meste, etter min mening.

Det er et mål å styrke dialogen med Russland om hvordan vi best kan samarbeide om redusert overfiske i Barentshavet. Dette har vært og er et prioritert område.

Norge har årlige kvoteforhandlinger med Russland om totalkvoter for fellesbestandene i Barentshavet. I tillegg er man enig om å forvalte kongekrabben hver for seg i sine respektive økonomiske soner.

Til slutt vil jeg framheve nok en gang viktigheten av vår deltakelse i de ulike forhandlinger og internasjonale ressursforvaltningsfora.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [18:34:28]: La meg først få uttrykke stor glede over en komité som er så enig, selv om de nyansene som ble trukket fram, allikevel finnes. Det er et viktig signal ut til våre egne fiskere. Jeg tenker da på enigheten om utfordringene både med ulovlig fiske og med utkast. Og det er ikke minst et viktig signal nå i disse forhandlingsdager, når vi nå sitter og forhandler om både bilaterale avtaler og makrellavtalen. Så det er jeg veldig glad for.

Så vil jeg også understreke at bærekraftig forvaltning av ressursene er det sentrale målet for regjeringen i de fiskeriforhandlingene vi hvert år fører med andre land.

Som representanten Nesvik pekte på: Kampen mot ulovlig fiske har også tidligere vært sentral i forhandlingene med Russland, og vi har også arbeidet med denne saken på andre fronter. Derfor er jeg glad for at 2009 var det året da det ikke ble registrert ulovlig fiske i Barentshavet. Vi vil likevel fortsatt prioritere dette arbeidet, både i eget område og i samarbeid med andre land.

Særlig i vår felles forvaltning med EU har spørsmålet om utkast vært sentralt de to siste årene, og det er innført en rekke tiltak for å redusere utkastet. En evaluering av systemet for stenging og åpning av fiskefelt i Nordsjøen viste at systemet bør forbedres. Vi ble dessverre ikke enig med EU i de siste forhandlingene om et felles system, og konsekvensene av dette er at vi går videre på egen hånd. Vi vil uansett sørge for at fiskeriene blir bærekraftig forvaltet i norske farvann.

La meg helt til slutt si noen ord om utkast i norsk sone og av norske fartøy. Det har vi også hatt litt debatt om i Stortinget i forbindelse med spørretimen. Med bakgrunn i de oppslagene som har vært i mediene, inviterte jeg både Kystvakten, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Norges Fiskarlag til et møte, der vi ble enige om fortsatt å fokusere mye på denne utfordringen også i Norge.

Det er slik at ethvert avdekket brudd på regelverket for utkast er ett for mye. Derfor har vi lagt en plan for høy fokusering videre. Det handler om holdningsskapende arbeid blant utøverne. Det handler ikke minst om skoloring i regelverk og regelverksforståelse, som vi vil ta inn som en del av det som fiskerne allikevel vil måtte skoles i, bl.a. sikkerhetsopplæringen. Det kan godt hende vi legger det til som en del der.

Videre handler det også om å unngå å få fisk om bord som man helst ikke vil ha, enten det er småfisk eller om det er fisk av en art man ikke har kvote på, dvs. tekniske reguleringer og teknisk regelverk.

Sist, men ikke minst, handler det om å ha et avskrekkende regelverk for håndtering av – vi kan kalle det – brudd på reglene. Derfor har jeg gitt instruks til Fiskeridirektoratet om at når de har sikker dokumentasjon og sikre bevis på at her har det foregått lovbrudd, må de vurdere inndragning enten for en kortere eller lengre periode eller på permanent basis. Det er fortsatt stort fokus på et veldig viktig område.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

(Votering, se side 1602)

Sak nr. 12 [18:38:29]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke-Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve om kvoteåret (Innst. 83 S (2010–2011), jf. Dokument 8:132 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 40 minutter, og at taletiden fordeles med inntil 5 minutter for hvert parti og inntil 5 minutter for statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [18:39:33] (ordfører for saken): Forslaget om å endre kvoteåret er et tema som har blitt satt på den fiskeripolitiske dagsordenen flere ganger. Spørsmålet ble berørt allerede tidlig på 1990-tallet i forbindelse med St.meld. nr. 58 for 1991–1992, Om struktur- og reguleringspolitikk overfor fiskeflåten. Det var de samme problemstillingene den gang som nå:

«En omlegging av reguleringsåret i Norge vil føre til at en kommer i utakt med en rekke internasjonale avtaler. Dette tilsier at saken må tas opp med de land Norge har avtaler med. Fiskeridepartementet vil foreta en grundigere analyse av spørsmålet om en eventuell omlegging av reguleringsåret.»

I en annen stortingsmelding, St.meld. nr. 51 for 1997–1998, står det klart at startpunktet for kvoteåret ikke har noen praktisk betydning så lenge kvotene er høye nok til at det kan drives fiske hele året. Man konkluderte også den gang med at man så det som lite aktuelt å flytte reguleringsåret.

Island har lagt om kvoteåret, noe som har vært positivt. Omleggingen av kvoteåret har hatt en betydelig innvirkning på å jevne ut råstofftilgangen. Jeg skjønner at vi ikke kan overføre Islands erfaringer direkte til norske forhold, men det er interessant å lese historien. Norge kan lære av disse erfaringene.

En omlegging av kvoteåret kan være positivt for fiskernes mulighet for å planlegge, og man reduserer usikkerheten knyttet til planlegging av driften i andre halvår. De som

f.eks. har planlagt et aktivt høstfiske, men som følge av dårlig vær ikke har fisket opp det planlagte kvantumet, kan fiske det resterende kvantumet i løpet av vinteren og sommeren. Man kan altså justere driften fortløpende i forhold til de rådende værforhold og pris- og markedssituasjonen om høsten.

Kristelig Folkeparti ber i sitt forslag regjeringen vurdere både justering av kvoteåret samt økt kvoteavsetning til bifangst som virkemidler for å jevne ut landingene av torsk over året og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Dette forslaget er veldig likt både Fremskrittspartiets og Høyres forslag, men vi skiller lag f.eks. der Fremskrittspartiet ber om forslag fra regjeringen allerede våren 2011. Kristelig Folkeparti tror at dette dessverre, med de prosessene som skal til, vil ta noe lengre tid. I sak er vi enige både med Høyre og Fremskrittspartiet.

Når jeg har tatt opp dette temaet i mitt hjemfylke, har jeg fått ulike signal. En fisker sa til meg at endringer av kvoteåret kan utvilsomt ha mye for seg, men dette er ikke det største problemet i norsk fiskeripolitikk akkurat nå. Så jeg fremmer forslaget fra Kristelig Folkeparti, og så får vi se hva som skjer.

Statsråden har gitt en åpning ved at det skal arbeides videre med disse spørsmålene. Det har fiskeriministre av ulike politiske farger sagt siden tidlig på 1990-tallet. Jeg skjønner utfordringene. Dette kan vi ikke bare vedta. Her må det faktisk forhandles, både i Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjon og i Det internasjonale havforskningsrådet. Jeg skjønner godt at dette er krevende, og ønsker statsråden lykke til med det arbeidet.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Lillian Hansen (A) [18:43:36]: Det er registrert at det fra enkelte hold er et ønske om å endre kvoteåret. Dette med bakgrunn i ønsket om en utjevning av fiske over året. Spesielt innenfor hvitfisksektoren har det vært ønskelig med en sesongjustering med en endring av kvoteåret, sånn at fisket kan starte på høsten.

Her vil jeg vise til brevet fra fiskeri- og kystministeren i saken, at det å endre kvoteåret vil være en lang og krevende prosess, og at endringene bl.a. vil forutsette enighet med andre land som Norge har avtaler om forvaltning av felles bestander med.

Og som statsråden viser til i sitt brev, blir det verken mer fisk eller økte kvoter om man endrer kvoteåret. Regjeringspartiene er imidlertid alle opptatt av å ha en regulering av fisket som ikke bare er rasjonell, men som så langt som mulig legger til rette for effektivitet og fleksibilitet, samtidig som vi sikrer tilgang på råstoff for industrien.

Regjeringspartiene er derfor tilfreds med at statsråden i samme brev sier at hun vil arbeide videre med disse spørsmålene, og vil invitere næringen til å komme med innspill for å sikre at tiltakene som iverksettes, er både treffsikre og rasjonelle.

I mellomtiden er vi enige i vurderingene om at bifangstordningen vil være et godt tiltak for å øke fangsten av torsk, hyse og sei på høsten, og at dette forhåpentligvis vil bidra til en jevnere levering over året og økt aktivitet på høsten.

Det var i grunnen det jeg hadde tenkt å si.

Harald T. Nesvik (FrP) [18:45:36]: Først av alt, slik at jeg ikke glemmer det, vil jeg fremme Fremskrittspartiets forslag, slik at jeg trygt kan gå ned fra talerstolen etterpå, uten å måtte springe tilbake.

Den saken som vi har til behandling i dag, og som er et representantforslag fremmet av flere representanter fra Høyre, er svært viktig. Det er et viktig forslag fordi det illustrerer ett av de elementene som vi bør se på med hensyn til hvordan vi kan få opp verdien knyttet til førstehåndsomsetningen av fisk.

Kort: Vi har gang på gang også i denne sal diskutert hvordan vi kan klare å få til en enda større verdiøkning på produktene våre i Norge, istedenfor at den største delen av verdiøkningen på råstoffet vårt tilfaller utenlandske filet-fabrikker e.l. I så henseende er dette forslaget svært viktig, fordi det kan gi oss et redskap nettopp for å kunne planlegge annerledes, ut fra hvordan markedet ser situasjonen. Da må også fiskerne ha mulighet til å kunne fordele fangsten sin på en annen måte enn det som ligger innenfor kvoteåret per i dag.

Men så kommer selvfølgelig den andre problemstillingen opp, og det er at det ikke er sikkert at det er ideelt for alle fiskeslag. For torskefisken som for hvitfisken er det nok meget mulig at dette kan være et veldig viktig grep, men jeg er litt mer usikker når det gjelder bl.a. pelagisk sektor, der man har en annen fisketid enn det man har i denne sektoren. Hvis man flytter kvoteåret slik at det starter 1. september, er det jo nettopp da man starter det pelagiske fisket, bl.a. Derfor er det viktig at man har slingringsmonn når man har med fisk å gjøre.

Når det gjelder bifangst, er det en svært viktig sak, som man er nødt til å se på.

Representanten Lillian Hansen sier i sitt innlegg at det vil ta tid å gjennomføre dette, og at man er avhengig av avtaler med andre land. Ja, selvfølgelig er man det! Men derfor er det desto større grunn til å signalisere at nå får vi begynne å gjøre det. Da må vi sørge for at vi legger press i forhandlingene knyttet til det. Jeg er svært spent på å høre fiskeriministerens innlegg om en liten stund. Jeg ber om at hun da helt klart gir signal om at de har spilt dette inn i de forhandlingene som vi nettopp har lagt bak oss. Hvis vi spiller dette inn i forhandlingene om kystavtalene knyttet opp mot de forskjellige fiskeslagene, kan det være en måte å gå videre på. Det er jo dette som er det store spørsmålet. Vi må slutte med bare å prate, vi må begynne å handle. Det er slik jeg oppfatter representantforslaget fra Høyre, at nå må vi komme et steg videre.

Det er riktig, som representanten Andersen Eide sier i sitt innlegg, at det ikke er stor forskjell på forslagene. Men det er en vesentlig forskjell. Fremskrittspartiet sier i sitt forslag klart at man skal ha med aktørene innenfor fiskeriene før man får på plass en avtale, slik at alle får være med og si sin mening i det utvalget der man diskuterer det.

Når det gjelder tidsfaktoren – altså våren 2011 – er jo det selve forslaget fra regjeringen med hensyn til hvordan vi skal gå videre. Det er ikke snakk om at avtaleverket skal være på plass i 2011, men vi må jo begynne et sted. Hvis vi ikke gir et signal om at vi ønsker at dette skal behandles raskt, og at man må komme i gang med det, går det fort-

satt vinter og vår, som representanten Andersen Eide også var inne på i sitt innlegg. Så jeg håper at regjeringen kan snu. Det er vel liten sannsynlighet for det, men vi gjør i hvert fall et forsøk og skal stemme over forslaget etterpå.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Frank Bakke-Jensen (H) [18:49:37]: Gode muligheter for å planlegge driften og langsiktige rammevilkår er noe man gjerne etterstreber, uavhengig av hvilken næring man driver i. Situasjonen for hvitfisknæringen er vel kjent her i denne salen. Den har vært ganske så turbulent og til tider vanskelig de siste årene.

Selv om mye går bra på hjemmebane, vi forvalter bra, og kvoten øker, er det faktisk slik at vi har vanskeligheter med å se at vi får den store lønnsomhetsøkningen innenfor denne delen av fiskeindustrien.

Regjeringen har gjennom sin ferskfiskstrategi beskrevet markedspleie og tilgang på ferskt råstoff som en vei ut av det uføret man nå er i. Også store aktører som Aker Seafoods har vedtatt strategier der dette beskrives som en riktig vei.

Man har de siste årene forsøkt forskjellige modeller for å oppfylle departementets strategi. Vi har prøvd distriktskvoteordning, refordeling og bifangst, og kvotebank og endring av kvoteåret har vært nevnt. Distriktskvoteordning, refordeling og bifangst har alle det til felles at det betinger et stort byråkrati og ellers vanskeliggjør fiskernes og industriens muligheter for å planlegge langsiktig for en markedsrettet drift. Jeg har tidligere hevdet og vil opprettholde uttalelsen om at distriktskvoteordningen syssette flere byråkrater enn den har sysselsatt industriarbeidere – noe vi vel alle er enige om ikke var meningen med forsøket.

Tidlig i november kunne man i A-presseaviser og i Fiskeribladet Fiskaren lese om en jublende leder i Båtsfjord Arbeiderparti ved navn Geir Knutsen. Knutsens forklaring på sitt gode humør og adventlige lovsang var at fiskeriministeren nå personlig hadde meddelt ham at tillatt mengde innblandet torsk i bifangstfisket var økt til 49 pst. Dette er en julegave for flåte, industri og kystsamfunnene i Finnmark, sa den glade leder i Båtsfjord Arbeiderparti. Og Knutsen har dessverre helt rett. Reguleringene av torskfiskeriet er nå blitt så rigide at flåte, industri og lokalsamfunn langs kysten langt på vei er avhengige av at statsråden opptrer både som påskehare og julenisse for at de skal kunne opprettholde driften. Dette kan vi, etter Høyres mening, ikke være bekjente av. Det kan ikke være slik at man skal sitte om bord i båten og vente på at det kommer en ny forskriftsendring, og så kan man gå på havet. Man må komme til en eller annen ordning, der man kan planlegge disse tingene selv.

Endring av kvoteåret er en gammel sak som har vært diskutert og utredet en rekke ganger og en rekke steder. Vi løfter denne saken opp til stortingsbehandling nå av flere grunner. Jeg vil vise til statsrådets svarbrev og kommentere noen punkter. Det er ikke, slik statsråden legger til grunn, at dette bare vil gjelde hvitfisk som torsk, hyse

og sei. Problematikken diskuteres faktisk også innen pelagisk sektor. Jeg er klar over at fangsttoppen er annerledes i det året. Men i pelagisk sektor diskuterer man endring av starten på kvoteåret. Allikevel er det nok slik at hovedproblemet nå finnes innenfor hvitfisknæringen, og statsråden oppsummerer det selv på en glimrende måte i innledningen sin. Jeg siterer:

«I dagens situasjon kan det være at fiskerne ikke tar noen sjanse på å utsette fangsten til høsten, da det kan oppstå forhold som gjør at de ikke er i stand til å fiske opp kvoten.»

De alt overveiende forhold som kan oppstå, har byråkratiet skapt med sine reguleringer. Det er ikke slik at det er uforutsette faktorer som sørger for dette. Kvoteårets start sammenfallende med start på vintersesongen, krav om å være ferdig med basiskvoten før man går i gang med overregulering, og sist men ikke minst, at man i år starter bifangstfisket midt i juni, gjør at fiskerne ikke har noe valg. Man må ta kvoten så fort som mulig, hvis ikke går man glipp av store inntekter. Det er en regulering stikk i strid med departementets uttalte strategi om å kunne levere fersk fisk til et godt betalende marked året rundt.

Høyre vil gjerne ha en fiskeri- og næringspolitikk som i minst mulig grad opererer med kostnadsdrivende og kompliserte reguleringer. Samtidig skal man ikke gå på akkord med kravet om at bærekraftig forvaltning er en forutsetning for økonomisk bærekraft. Forslaget om å starte kvoteåret den 1. september er drøftet med veldig mange aktører i fiskerinæringen, og det møter liten motstand.

Vi er klar over at Russland og Norge samarbeider godt om fiskeriforvaltning, og vi forstår at det er viktig å få forståelse for en slik løsning, også hos andre land. Det hører jo med i dette bildet at Island har sin kvotestart den 1. september. Det er derfor ikke en veldig kalorikrevende øvelse å ramse opp motforestillinger, men det er ikke det jeg tror fiskerinæringen trenger. Næringen trenger løsningsorientert politikk som skaper gode vilkår for næringslivet i hele landet.

Det er ikke slik at politikere kan vedta at en næring skal bli markedsorientert, det må næringen utvikle selv. Men politikerne kan gjøre vedtak som letter arbeidet med å pleie et marked, og hente ut større verdier. Etter Høyres mening er det et slikt forslag vi har kommet med.

Derfor vil jeg gjerne ta opp forslaget, og i tillegg vil jeg meddele at hvis Høyres forslag, mot formodning, skulle bli nedstemt, vil vi subsidiært stemme for Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Frank Bakke-Jensen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [18:54:47]: Det er nærheten til produktive fiskefelt og vandringsmønsteret til de store fiskebestandene som har gjort Norge til verdens nest største eksportør av sjømat. Et av våre største fortrinn er at både torsk, hyse, sild og lodde i perioder av året kommer inn til kysten og gir grunnlag for rike fiskerier. Men fiskebestandene er ikke alltid tilpasset krav fra kresne markeder i Europa, som vil ha leveranser av fersk, norsk sjømat hele året.

Grunnleggende sett er det umulig å regulere oss bort fra naturens egne sesonger og fiskens vandringsmønster. Det er nå engang slik at både torsk og hyse kommer inn til kysten i store konsentrasjoner om vinteren, og flere andre fiskerier har en klar sesongprofil, herunder f.eks. fiske av makrell.

Den minste delen av flåten – altså sjarkene – er den minst mobile og mest værutsatte, så sjarkenes driftsmønstre er tilpasset sesongfiskerier når fisken er tilgjengelig nær kysten. Slik sett vil det være både urealistisk og uansvarlig å forvente at sjarkflåten skal spille en viktig rolle for å sikre utjevning av landingene over året, uansett når kvoteåret måtte starte. Disse fartøyene må få lov til å fiske når fisken faktisk er tilgjengelig, og slippe å risikere liv og utstyr i dårlig vær langt til havs.

Fiskeindustrien, og da særlig filetprodusentene, har hatt den samme utfordringen med tanke på jevne leveranser helt siden den ble etablert. For å løse den utfordringen ble det delt ut trålkonsesjoner, ettersom trålerne har helt andre forutsetninger for å fiske året rundt. Fortsatt er det slik at det er fiskeindustriaktørene som er de største trålrederne i Norge, gjennom sitt eierskap i trålerne, og de har faktisk mulighet til å gjøre noe.

Selv om det fins gode argumenter både på den ene og den andre siden, er det slik at en endring av kvoteåret ikke vil føre til mer fisk, og det vil heller ikke føre til økte kvoter. Men det er mulig at det kan bidra til økt tilførsel av råstoff til industrien om høsten, i hvert fall i enkelte fiskerier. Samtidig må vi ta inn over oss at en endring av kvoteåret også vil ha geografiske konsekvenser innen torskesektoren, og vil opplagt være til fordel for Finnmark.

Som jeg har vist til tidligere, er det visse utfordringer ved å endre kvoteåret, men det er ikke umulig. Det er en del som må på plass for at det kan bli en realitet.

Og bare for å svare på spørsmålet fra representanten Nesvik: Dette har ikke vært et tema i forhandlingene med de andre nasjonene siden jeg ble statsråd. Men det betyr ikke at det ikke kan bli det i framtiden. Alle gode forslag er jeg villig til å diskutere. Men i hvert fall parallelt med denne problemstillingen må vi både finne og videreføre ordninger som ivaretar samme formål på en god måte.

Bifangstordningen har vært nevnt, og den har vist seg å oppfylle – i hvert fall i noen grad – de samme intensjonene som ligger i forslaget om endret kvoteår. Derfor vil jeg også videreføre den ordningen til neste år. Formålet med ordningen er å sikre et høstfiske etter torsk, hyse og andre arter, og dermed bidra til jevnere leveringer over året og totalt økt aktivitet på kysten.

Samtidig legger jeg stor vekt på å unngå reguleringer som stimulerer til kappfiske, og som forsterker sesongtopenne.

Utjevning av landingene over året, tilgang på råstoff av beste kvalitet og samspillet mellom fiskeflåten og produsentene på land er helt avgjørende for å realisere regjeringens visjon om at Norge skal være verdens fremste sjømatnasjon. Derfor er denne debatten viktig, og jeg prioriterer arbeidet med disse spørsmålene høyt.

Og som jeg sa: Alle gode forslag som bidrar til å høyne verdien av norsk sjømat, tar jeg selvsagt med meg.

Marit Nybakk hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [18:59:24]: Spørsmålet mitt dreier seg rett og slett om man virkelig har tenkt å gjøre noe med den utfordringen som her dras opp, når det gjelder det som har med kvoteåret å gjøre.

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil statsråden kalle inn partene i fiskerieringen? Fremskrittspartiet har fremmet et forslag, som er tatt inn i innstillingen, der vi ber om at regjeringen setter seg ned sammen med partene – både på fisker- og kjøpersiden, på industrisiden og på salgssiden, altså fiskesalgslag etc. – for nettopp å komme fram til ordninger her, ordninger som kan være en vei å gå. Jeg er også overbevist om at det vil ta tid før det er mulig endelig å få på plass et system der de andre landene også er med. Men, som sagt, Island har allerede innført 1. september som start på året.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Vil statsråden i hvert fall prøve å få kalt inn til et møte for samtaler med aktørene for å se om dette kan være veien å gå?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [19:00:30]: Jeg snakker veldig ofte og veldig mye med aktørene på kysten, både fiskerne og landsiden. Begge er viktige aktører for at vi skal lykkes med å få til god regulering av fiskeriene, men ikke minst for å høyne verdien av norsk sjømat.

Jeg snakket faktisk med Norges Fiskarlag senest i dag, vi diskuterer bl.a. bifangstordningen for at den skal kunne treffe godt, og vi diskuterer overreguleringer, som en viktig parameter for å unngå et kappfiske. Det er mange elementer som er viktige i denne debatten. Jeg sitter nå midt oppe i det, knyttet til neste års reguleringer. Jeg vil selv sagt også diskutere kvoteåret med partene, og jeg er kjent med den debatten som har gått i næringen. Men jeg tror nok det svaret representanten Eide har fått, er litt symptomatisk for en del – at det i hvert fall ikke er dette som er fremst i pannebrasken hos fiskerne akkurat for tiden.

Frank Bakke-Jensen (H) [19:01:44]: Mye av dette forslaget handler på et vis om å overlate til aktørene i næringen å kunne planlegge året sitt i større grad selv – dette fordi mange med meg har en idé om at man da skal kunne øke verdiskapingen ved denne produksjonen. Det hevdes jo fra industrien at det om høsten er et godt betalende ferskfiskmarked. Det er en del av bakgrunnen for ferskfiskstrategien til regjeringen.

På et tidligere spørsmål fra meg om det med kvoteordninger sa ministeren at det jo allikevel bare vil være et nullsumspill. Kan statsråden kanskje utdype hvorfor man mener at det at aktørene får planlegge driftsåret sitt i større grad selv, bare vil være et nullsumspill?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [19:02:42]: For å ta begrepet nullsumspill, ligger det jo i det at det verken vil bli mer fisk eller mer kvote ved å starte kvoteåret på et annet tidspunkt enn ved årsskiftet. Det blir heller ikke flere

dager i et år, så fiskerne vil ikke få flere dager å fiske på.

Så til muligheter for å planlegge året sitt selv. Det er noe jeg har stor sans for, og vi diskuterer virkelig inngående nå i forbindelse med neste års reguleringer hvordan en skal gi fiskerne større mulighet til å planlegge året sitt selv. Det viser f.eks. at overreguleringer betyr mye, for det er klart at dess høyere overreguleringer en legger inn, dess større er risikoen for kappfiske. Det handler om at dess større andel faste kvoter, dess enklere er det å planlegge. Så starten og slutten på et kvoteår tror jeg ikke vil være det som forbedrer noe. Forbedringen vil jo være at man får et godt fiske om høsten, noe som også en god bifangstordning vil gi.

Presidenten: Neste replikk er fra Frank Bakke-Jensen.

Et lite øyeblikk – på min skjerm står det Bakke-Jensen, men jeg forstår at Nesvik har tegnet seg til replikk først. Da er det Nesvik som får den replikken.

Harald T. Nesvik (FrP) [19:04:22]: Takk for det. Det kan hende vi til og med skulle spørre om det samme, men det vil nå vise seg.

Statsråden snakker om et nullsumspill. Hun snakker om at antall fisk, altså kvoten, MTB, og hvor mye man kan ta ut, ikke vil endre seg. Det er helt riktig. Man får ikke flere dager heller. Men man kan oppnå en annen ting, man kan planlegge virksomheten mer ut fra hva markedet er villig til å betale. Så lønnsomheten i næringen vil kunne gå opp, altså prisen både på førstehånd og på andrehånd, fordi man kan planlegge mer i henhold til markedet. Prisen vil gå opp fordi man slipper noe av det man i dag innenfor næringen omtaler som såkalt olympisk fiske for å bli raskest mulig ferdig, og for å komme over på neste fiskeri. Vi har sett det litt på makrellsiden også i høst, knyttet til at man fisket veldig mye veldig tidlig fordi man visste at silda kom i ettertid.

Spørsmålet mitt til statsråden er da følgende: Ser ikke statsråden viktigheten av å kunne planlegge bedre i tråd med markedet, slik at verdien av fangsten går opp uten at det nødvendigvis gir seg utslag i kvoten?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [19:05:27]: Jo, jeg ser absolutt verdien knyttet til at lønnsomheten vil gå opp, og at planleggingshorisonten kan bli noe annerledes.

Mitt poeng er at en god bifangstordning som treffer, vil ivareta det samme. Da vil det for fiskerne, hvis det er satt av en kvote av torsk til høstfisket med bifangst, bli en tilleggseffekt ved at de får opp hyse og sei, som for en altfor stor del blir stående igjen i havet ufisket. Det synes jeg ikke sjømatnasjonen Norge bør være bekjent av. Vi bør ta opp de ressursene som vi faktisk har gode og store kvoter på, for å gi industrien et råstoff. Og det godt betalende ferskmarkedet som det blir snakket om her, er også ofte om høsten. Det er grunnen til at jeg også har sagt at den som får delta i bifangsten, er den som leverer fersk fisk nettopp for å møte det behovet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12. (Votering, se side 1602)

Sak nr. 13 [19:06:45]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke-Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve om eier- og maktforholdene i fiskerinæringen (Innst. 100 S (2010–2011), jf. Dokument 8:133 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Det blir videre foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Irene Lange Nordahl (Sp) [19:08:03] (ordfører for saken): Representantforslaget om eier- og maktforholdene i fiskerinæringen omfatter flere ulike temaer innen fiskeripolitikken. Forslaget omfatter deltakerloven, regler ved generasjonsskifte og eierskap i kystflåten. Dette er temaer som helt klart viser politiske skillelinjer på dette området mellom regjeringspartiene og opposisjonen.

Jeg vil i mitt innlegg redegjøre for regjeringspartienes standpunkt i denne saken, og jeg regner med at opposisjonen vil redegjøre for sitt syn.

La meg innledningsvis starte med å si at jeg er glad for at vi stadig har debatter om viktige fiskeripolitiske problemstillinger i denne salen. Det er viktig, ikke minst for Norge som fiskerinasjon, og som en framtidsrettet og ledende aktør i det globale sjømatmarkedet. Fiskerinæringen er viktig for sysselsetting og verdiskaping langs kysten, og norsk sjømateksport var i 2009 på hele 44,7 mrd. kr.

Norge har særegne muligheter knyttet til vår plass i nord og ved kysten. Regjeringspartiene er opptatt av at verdiskapingen av våre felles fiskeriresurser i størst mulig grad skal komme de fiskeriavhengige kystsamfunnene til gode. Vi er opptatt av å ha en variert flåte og rettferdig fordeling av fiskeriresursene, som bidrar til å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene, og som kan sikre industrien helårig, stabil tilgang på råstoff.

Regjeringspartiene har et klart fiskeripolitisk ønske om å opprettholde et havfiskemiljø i Nord-Norge utover de industrieide torsketrålerne, gjennom nordnorske eierskap, for å bidra til råstofftilførsel til foredlingsanlegg i landsdelen og aktivitet for ulike grupper av leverandører samt å bidra til lokal rekruttering. Derfor understreker vi viktigheten av at fylkesbindingene blir overholdt for å opprettholde en geografisk spredning av både den konvensjonelle kyst- og havfiskeflåten og den relative fordelingen av slike fartøy mellom fylkene, slik at målsettingen og intensjonene i dagens regelverk blir overholdt.

Jeg har lagt merke til at Høyre og Fremskrittspartiet ikke er så opptatt av å beholde fylkesbindingene, og jeg vil understreke at en slik politikk vil ramme de fiskeriavhengige kystsamfunnene i nord.

Når det gjelder deltakerloven, er regjeringspartiene opptatt av å beholde både denne loven og råfiskloven. I den sammenheng vil jeg vise til at FKD har besluttet å opprette en arbeidsgruppe som skal se på følgende områder: erfaringene fra prøveordningen med meklingsinstans ved uenighet om fastsettelse av minstepris på omsetning av fisk i første hånd og den evalueringen som er gjort av prøveordningen, eventuelt foreslå tiltak, samt oppdatering av råfiskloven i forhold til utviklingen av salgslagssystemet etter at loven ble vedtatt i 1951.

Mandatet for arbeidsgruppen er begrenset av at hovedtrekkene i salgslagssystemet og omsetningsmonopolet skal ligge fast, herunder at det fortsatt skal fastsettes en minstepris for fisk i første hånd, og det understrekes at dette er en gjennomgang av tekniske forhold i råfiskloven.

Når det gjelder deltakerloven, har hovedregelen om at bare aktive fiskere kan gis ervervstillatelse for fiskefartøy, gitt grunnlag for at norsk fiskeflåte i dag i det alt vesentlige består av selvstendige fiskere som eier sine egne fartøy, og som selv styrer sin virksomhet, som andre selvstendige næringsdrivende.

Denne regelen ivaretar deltakerlovens formål, å legge til rette for at høstingen av de marine ressursene fortsatt skal komme kystbefolkningen til gode. Det er derfor ikke noen tvil om at deltakerlovens bestemmelser her har bidratt til at lovens formål ivaretas, og vi kan ikke se argumenter for å endre dette.

En samlet komité understreker at deltakerloven § 7 også i praktisk utøvelse skal gjennomføres i tråd med målsettingene og intensjonene i disse unntaksreglene, og tilpasningene som er gjort i annet regelverk for samme formål.

På bakgrunn av dette mener de rød-grønne partiene at det ikke er grunnlag for en påstand om at regelverket medfører unødvendig byråkrati i forbindelse med generasjonsskifter, og at forslaget på dette grunnlaget bør avvises.

Harald T. Nesvik (FrP) [19:12:33]: Først av alt tar jeg opp forslagene som Fremskrittspartiet enten står alene om eller er sammen med andre om. Så er det gjort.

Av og til er det selvfølgelig slik at man ønsker at verden sto stille. Av og til er det sikkert slik at man ønsker at ingen endringer skal skje, og at man trygt kan sitte på plassen sin og bare tro at alt går som det skal. Det er dessverre slik at også innenfor næringslivet og andre steder endrer situasjonen seg med jevne mellomrom, også innenfor fiskerinæringen.

Jeg skal nevne et enkelt eksempel. I disse dager har vi en oppløsning, eller deling, av et rederi i Norge, Møgsterrederiet, knyttet til bl.a. det med utskillelse av båter. Vi har sett i Fiskeribladet/Fiskaren bl.a. prisene satt på kvoter, osv. Her kommer nettopp problemstillingen inn i bildet veldig fort i forbindelse med et generasjonsskifte i et rederi. Hvis den ene parten har hatt en eierandel som er på under 50 pst., og ikke har vært aktiv fisker, må han da søke om dispensasjon for å kunne ta over. Den dispensasjonen blir gitt over et visst antall år, det er vel fem år. Hva så? Det viser jo faktisk at regelverket ikke er tilpasset den virkeligheten vi befinner oss i.

Jeg skal ta et annet eksempel. Hvorfor er det av absolutt viktighet at hvis du driver et rederi som består både av en fiskebåt og sju supplybåter, sier man følgende gjennom deltakerloven: Du har ikke lov til å eie denne fiskebåten hvis ikke du er aktiv fisker. Vel, da er mitt spørsmål: Hvilken kompetanse er det vi skal kreve av dem som skal drive rederi i framtiden? Man har fått en masse sånne kombinasjonsrederier, som driver både med fiskeri og supply- og offshorevirksomhet. Det viser jo med all tydelighet at kanskje tiden har gått litt fra det mest rigide regelverket i deltakerloven. Jeg satte meg ned på kontoret mitt før i dag og leste deltakerloven en gang til, nettopp for å se på om det er ting som det er absolutt grunn til å vurdere. Ja, selvfølgelig er det det! Derfor bør jo statsråden igangsette et arbeid nettopp med å se på om det er regler og forskrifter tilknyttet denne loven som man med fordel kan forsøke å endre – ikke *forsøke* å endre, statsråden og regjeringen *kan* jo endre – slik at de blir mer tilpasset virkeligheten som er der ute per i dag.

Når det gjelder denne saken, som jeg også hørte nå fra representanten Lange Nordahl, prøver man altså nok en gang å nøre opp under nord-sør-konflikten og viktigheten av å holde på fylkesdelingen, fylkesbindingene. Hvorfor det? Det hadde vært fristende å si at fisken ser jo ikke fylkesgrensen under vann. Men det er jo helt åpenbart at her er det er altså bostedsadressen, hvor langt nord du kommer fra, som er det som skal være bestemmende, ikke hvor fiskeriavhengig du er. Lange Nordahl viser til fiskeriavhengighet – men det er jo mange kommuner langs hele kysten som er fiskeriavhengige. Se på Herøy, se på Austevoll, se på Egersund. Ja, det er mange kommuner som er fiskeriavhengige, men det ser altså ut som om enkelte mener at fiskeriavhengighet er synonymt med Nord-Norge. Det er det ikke. Vi må ha en flåte som er tilpasset hele fiskeriet. Strukturen i flåten må være av en sånn karakter og med en variasjon som gjør at vi kan høste bærekraftig av det naturen gir oss. Man kan ikke lage sånne konstruerte problemstillinger mellom nord og sør. Det er greit å flytte konsesjonen fra sør til nord, men du må bare ikke prøve å gjøre det motsatte! Dette viser med all tydelighet at det er på tide i hvert fall å foreta en gjennomgang og en modernisering av deltakerloven.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har tatt opp de forslag som han refererte til.

Frank Bakke-Jensen (H) [19:17:18]: Jeg får si det sånn at hvis det er noen forslag igjen, så tar jeg dem opp med en gang.

Presidenten: Det er ett igjen.

Frank Bakke-Jensen (H) [19:17:27]: Ja, så har jeg ikke glemt det.

Hverdagen – også for fiskeren – er i stadig endring. Det må samfunnsdebatten være åpen på. Modernisering av flåte, ny industri, fiske på nye arter, produktutvikling, nye og endrede markeder, større fokus på flerbestandsforvaltning, nye modeller for eierskap og fiskeriflåte engasjert i

andre næringer og industrier, som f.eks. oljevern, er blant flere momenter som bør være en aktiv del av en debatt om sjømatnæringen.

Samtidig er det sånn at sjømatnæringen i aller høyeste grad er regulert gjennom lovverk og forskrifter. Den er regulert slik at den skal oppfylle samfunnets ønske om at vi skal ha både kystflåte og havgående flåte, vi skal ha konvensjonelt og pelagisk fiskeri, og vi skal ha en industri som kan skape sysselsetting og velstand langs hele kysten. Lovverket skal oppfylle samfunnets ønske om hvor eierne skal være bosatt, hvem som kan eie, regler for hvor mye man kan eie, fra hvem man kan kjøpe, og til hvem man kan selge.

Vi leser av departementets svarbrev at statsråden er vel kjent med dette lovverket. Vi i Høyre mener også at det er behov for reguleringer, men vi hevder at det er helt avgjørende at reguleringen virker etter sin hensikt. Dessverre er det grunn til å tro at det i enkelte tilfeller ikke er sånn.

Vår intensjon med forslaget er å skaffe mer kunnskap om eier- og maktforholdene i fiskerinæringen. Det er beklagelig, og etter min mening også ganske betenkelig, at regjeringen Stoltenberg ikke ønsker mer kunnskap og åpenhet rundt dette feltet.

I fiskerisektoren har denne problemstillingen de siste årene vært tema for en rekke debatter. Noen av tilfellene gjaldt eierskifte i fiskeindustribedrifter, hvor anlegg og virksomhet blir værende i nord sammen med trålerne som sørger for råstofftilførselen, men hvor eierskifte har medført endring fra nord til sør. En del tillatelser gjaldt salg av såkalte småtrålere fra fiskeindustrien til aktive fiskere. Noen av sakene gjaldt strukturordninger, som bør være velkjent for regjeringspartiene. Også arv og generasjonsskifter skaper problemer og debatter i denne næringen.

Høyre ba Stortingets utredningsseksjon undersøke fordelingen av henholdsvis verdier, ressurser og eiere mellom nord og sør samt å få rede på hvor eierne bak selskapene som er registrert her, faktisk bor. Fra Fiskeridirektoratet fikk Stortingets utredningsseksjon vite at direktoratet har et eierregister der de skal ha en oversikt over eiere i første ledd, men at eierskapet innenfor fiskerinæringen er spredt sånn at det er vanskelig å komme med en konkret oversikt.

Hvis man baserer seg på Fiskeridirektoratets eierregister, er det vanskelig å forklare hvordan fangstverdien fordeles i forhold til eier. Det er etter Høyres mening ganske uheldig hvis det offentlige ikke har oversikt over de reelle eierne og maktforholdene i næringen, når vi har et lovverk som skal regulere denne typen.

Svaret fra fiskeri- og kystministeren av 14. juni 2010 var heller ikke så veldig betryggende:

«All informasjon om eiere fra merkeregisteret er imidlertid ikke alltid like lett å presentere som statistikk.»

Nei vel, men vi har da et lovverk, og da må det være mulig å etterspørre hvordan det står til.

Jeg blir litt imponert når jeg hører representanten Lange Nordahl her påstår at Høyre skal oppheve fylkesbinding og slike ting. Nå kom saken litt brått på, men jeg satt og talte opp sildekvoter som er solgt fra Finnmark og Troms siste

halvannet år. Jeg kom til 13. Jeg mener jeg skal komme til nærmere 20 før kvelden er omme. Disse kvotene er også solgt nedover til Møre. Grunnen til at man selger dem, er at man har fått en strukturordning, som ble endret under tidligere fiskeriminister Helga Pedersen, der man ikke får lov til å fullstrukturere, slik som man kunne ha gjort med en del andre. Nå er de kvotene av en slik størrelse at de ikke er lønnsomme, for det å sitte med én sildekvote skaper ikke lønnsomhet, og man selger den i stedet, slik at man skal kunne få økonomi til annet i driften.

Dette er altså en strukturordning, en politikk og en regulering som gjør at vi tømmer landsdelen for rettigheter. Så må representanten Lange Nordahl gjerne påstå at det er Høyre som er den store, stygge ulven her, men jeg foreslår at hun reiser nordover og spør om det er slik at alt er trygt og godt, og om vi har konserverte alle rettighetene.

Presidenten: Representanten Frank Bakke-Jensen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [19:22:14]: Deltakerloven er en viktig pilar i en sak der man drøfter eier- og maktforhold i fiskerinæringen. Det er deltakerloven som gir rett til å delta i fiske og fangst, og du kan ikke fiske for å tjene til livets opphold, ha ervervsmessig fiske, uten at det er gitt tillatelse. I Merkeregisteret dokumenteres eierforhold, enten man er alene eller har fartøy i et selskap med flere eiere. I Fartøyregisteret finner man alle opplysninger om fartøyet, hvem som eier og antall konsesjoner fartøyet har. Deltakerloven burde sammen med disse registrene gi en god oversikt over eier- og maktforhold i fiskerinæringen.

Forslagsstillerne påpeker at det er unøyaktig statistikk fra Fiskeridirektoratet. Dette gjelder bl.a. restriksjoner mot å selge fartøy fra et område til et annet, eller salg fra Nord-Norge til Sør-Norge. Det påpekes også manglende kontroll på hvor eierne bak selskapene som er registrert f.eks. i nord, faktisk bor. Jeg er enig med Høyre i at det er uheldig dersom direktoratet har et system som er unøyaktig. Da må det ryddes opp.

Enhver lov som man begynner å gi dispensasjoner fra, kan uthules. Derfor er det viktig å begrense adgangen til slike dispensasjoner. Myndighetene må ha kontroll på hvem som eier og driver båtene.

En annen lov, råfiskloven, er også en viktig pilar i fiskeripolitikken. Fiskeressursene må forvaltes i et langsiktig perspektiv. Hensynet til levedyktige bestander må gå foran kortsiktige næringshensyn, slik at fiskeressursene fortsatt kan danne grunnlag for eierskap og sysselsetting både på sjø og på land.

Kristelig Folkeparti mener at det ved fordeling av kvoter bør legges mer vekt på å skape lokale arbeidsplasser både på sjø og på land. Det er viktig med fornyelse av fiskeflåten, men en må unngå at fornyelsen fører til behov for langt større kvoter for å forrente investeringene. Det er viktig å sikre ungdom mulighet til å komme inn i næringen og kunne starte som fisker uten store investeringer i båt og utstyr.

Mange unge har også mulighet til å starte med fiske

ved å føre videre familiens selskap. Kristelig Folkeparti er sammen med Høyre og Fremskrittspartiet om et forslag om å endre regelverket, slik at generasjonsskifter kan skje på en mer ubyråkratisk måte, og at regjeringen gjør rede for problemstillingene knyttet til generasjonsskifter i familieeide selskaper. Her må vi ha smidige ordninger. Jeg utfordrer regjeringen til å se på dette som en del av forenklingen som skal skje fremover, uten at dette uthuler det lovverket vi har i fiskerinæringen.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [19:25:31]: I innstillingen er ulike partier innoom forskjellige forhold. Jeg skal nøye meg med å kommentere noen av dem.

Et hovedformål med deltakerloven er å opprettholde en fiskereid flåte. Loven oppstiller derfor et aktivitetskrav – man må altså ha vært aktiv fisker på eller med norsk fiskefartøy for å få adgang til å eie et fartøy som skal drive ervervsmessig fiske. Så har vi noen unntak fra dette. Det er unntak for fartøy under 15 meter for å kunne starte som fisker med eget fartøy. Det er adgang til dispensasjon når «næringsmessige og regionale hensyn tilsier det», og det er egne regler for arv og generasjonsskifte.

Et mindretall av komiteens medlemmer fremmer forslag om å endre regelverket, slik at generasjonsskifter kan skje på en mer ubyråkratisk måte. Jeg minner om at disse reglene ble endret i 2004, på grunnlag av et forslag fra regjeringen Bondevik II, for å legge bedre til rette for at en arving eller den som overtar etter et generasjonsskifte, kan få en midlertidig ervervstillatelse for fem år – selv om man på det tidspunktet ikke oppfyller det alminnelige aktivitetskravet.

Senere har vi gjort endringer i reglene for fiskermann-tallet, slik at dette fikk et reelt innhold også i kystflåten.

Generasjonsskifte i et fiskebåtrederi er ikke gjenstand for en mer eller mindre byråkratisk behandling enn andre søknader, men det må søkes om ervervstillatelse, og fiskerimyndighetene skal ha inn alle opplysninger om det nye eierforholdet. Forutsetningen for å gå fra den midlertidige tillatelsen til en ordinær tillatelse er imidlertid at det alminnelige aktivitetskravet er oppfylt. Det er ikke nødvendig å være fisker om bord på fartøyet for å oppfylle aktivitetskravet. En eier som administrerer driften fra land, kan også godkjennes som aktiv fisker i lovens forstand. Man kan gjerne diskutere om et slikt aktivitetskrav skal gjelde for den som overtar et fartøy som arving. Jeg mener at det er nødvendig. I motsatt fall ville vi i løpet av noen tiår ha undergravd aktivitetskravet og prinsippet om en fiskereid flåte.

Forslagsstillerne har etterlyst en sak om eier- og maktforhold i fiskerinæringen og kritiserer forvaltningens påståtte manglende oversikt over situasjonen. Som jeg gikk gjennom i mitt brev til komiteen: Fiskeriforvaltningen har oversikt over eiersituasjonen og kan til enhver tid framskaffe informasjon både om hvor mye og hva en enkelt person eller foretak eier, og hvordan eierspredningen er i en fartøygruppe eller i flåten som sådan.

I mange tilfeller er det kompliserte eierforhold i et foretak. Det er grunnen til at de åpne registrene ikke alltid viser fram tilstrekkelige opplysninger til at en bare

ut fra det kan sette sammen slike oversikter. Informasjon er imidlertid tilgjengelig i direktoratets interne registre og arkiv. Det er bl.a. behovet for å kunne utarbeide slike oversikter som gjør at vi må ha noen «byråkratiserende» ordninger – søknadsplikt ved eierendring og informasjon om eierskap gjennom selskapsleddene, bakover til personer.

Med bakgrunn i det jeg har sagt nå, har jeg ikke sett noen grunn til å legge fram en slik sak som mindretallet ber om, rett og slett fordi det ikke er noen indikasjoner på at det foreligger et problem. Den største konsentrasjonen finner vi i torskestrålgruppen, hvor en utvidelse av konsentrasjonsmuligheten som ble åpnet gjennom en instruks fra departementet i 2003, nå er nedfelt i konsesjonsforskriften fra 2006.

Når det gjelder kystflåten, ble det foretatt en gjennomgang i et høringsnotat fra departementet i 2007, uten at vi fant grunn til å innføre noen eierskapsbegrensninger.

Jeg må derfor si meg tilfreds med at komiteens flertall avviser mindretallets forslag – ikke fordi regjeringen er imot åpenhet om eierforholdene i norsk fiskeflåte, men fordi det er åpenhet, og ikke fordi regjeringen viker tilbake for å se det reelle bildet av eierforholdene, men fordi vi har oversikt. Skal vi beholde den oversikten, er vi avhengig av en søknadsplikt og en plikt til å gi informasjon om eierforholdene i søknader. Skal vi opprettholde en fiskereid flåte, må det også være slik at arvinger velger å bli fiskere om bord eller aktive administrerende redere for å beholde eierskapet til fiskefartøyet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [19:30:34]: Mitt spørsmål er følgende til statsråden:

I en familie der man foretar et generasjonsskifte, er det tre barn. Den ene personen er økonom og bor i Oslo. Den andre personen jobber med noe helt annet og bor i utlandet. Og den tredje personen bor i Norge, da i nærheten, og kan ta over rederiet. I forbindelse med generasjonsskiftet deles rederiet opp i tre like deler. Man deler altså med ca. 33 pst. på hver. I henhold til deltakerloven er det ikke godkjent som eierskap, fordi eierandelen til vedkommende som skal drive rederiet, og som da må være aktiv fisker, er for lav. Spørsmålet mitt til statsråden er: Hva er det mest fornuftige i en sårn situasjon? Skal man måtte selge båten, eller skal man tvinge de andre til å gi fra seg sin del av arven for at statsråden skal få viljen sin – en fiskereid flåte?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [19:31:28]: Å gå inn i diskusjon om hvordan den enkelte fordeler sin arv, synes jeg vel er å gå litt langt, men jeg ser problemstillingen. Jeg er selv andre generasjon – ikke til en fiskeflåte, så vi har ikke sånne regler.

For meg og for regjeringen er det viktig å ha en fiskereid flåte. Hvis vi uthuler det regelverket gjennom å tillate at en ikke har det, ser jeg for meg at vi om noen tiår har en flåte som er eid av – ja, jeg skal kanskje ikke nevne yrkesgrupper her, for det kan oppfattes som noe negativt,

men som er eid av en som i hvert fall ikke er aktiv i driften, verken av rederiet eller av båten. Det vil jeg synes er uheldig. Jeg tror på en fiskereid og aktiv fiskeflåte.

Harald T. Nesvik (FrP) [19:32:20]: Da skal jeg dra mitt resonnement litt videre, for da kommer nemlig moroa med deltakerloven. Hvis økonomipersonen som bor i Oslo, flytter sin virksomhet hjem, driver virksomheten fra rederikontoret og sier at jeg fører nå regnskap også for dette, dvs. at jeg er med på driften, er det greit. Da kan man etter deltakerloven for det første få en dispensasjon hvis man er med og driver rederiet. Da kan man først få en femårsdispensasjon, og så kan den gjøres permanent, fordi man er med og drifter rederiet sammen med den andre arvingen. Den tredje står da utenfor. Da er det greit.

Da er mitt spørsmål til statsråden følgende: Er man blitt noe mer fisker for det?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [19:33:09]: Nå skal jeg prøve å tenke, selv om det begynner å bli langt på dag.

Så vidt jeg vet – jeg må ta et lite forbehold – er det ikke bostedsplikt knyttet til aktivitetskravet. Så hvor aktiviteten utøves, så fremt noen er aktiv – det er aktiviteten som bestemmer, ikke hvor i landet man bor, tror jeg. Jeg må ta et lite forbehold. Jeg har ekspertene sittende bak her, så vi skal i hvert fall få avklart spørsmålet før kvelden er omme. Men jeg vil tro at det er aktiviteten som avgjør.

Frank Bakke-Jensen (H) [19:33:58]: Da vi startet å jobbe med denne saken, sendte vi en forespørsel til Stortingets utredningsseksjon, og vi fikk det svaret som statsråden har lest, at man ikke kunne gi det her.

Spørsmålet mitt må nå egentlig bli av rent administrativ art: Synes statsråden at Stortinget skal få svar når man spør og det tilsynelatende foreligger gode svar?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [19:34:27]: Svaret er: Ja, Stortinget skal få svar på de spørsmål Stortinget ber om.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13. (Votering, se side 1603)

Sak nr. 14 [19:34:49]

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeloven 1902 (skimmingsutstyr og identitetskrenkelse) (Lovvedtak 25 (2010–2011), jf. Innst. 89 L (2010–2011) og Prop. 14 L (2010–2011))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 1604)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 16 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–8, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 9, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslag nr. 10, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 11 og 12, fra Dagrun Eriksen på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 13–15, fra Dagrun Eriksen på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 16, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre

Forslagene nr. 1–15 er inntatt på s. 91 i innstillingen, mens forslag nr. 16 er omdelt på representantenes plasser i salen.

Presidenten gjør oppmerksom på at forslag nr. 16, fra Venstre, av forslagsstilleren er omgjort til et oversendelsesforslag. Dette er imidlertid ikke meddelt salen fra talerstolen. Presidenten vil gjøre oppmerksom på at Venstre har gjort det klart overfor sekretariatet tidligere i dag at dette forslaget er gjort om til et oversendelsesforslag. Presidenten sier dette fordi hun vet at det er flere andre partier som fra talerstolen før i dag gjorde det klart at de ville støtte dette forslaget. Men det er altså omgjort til et oversendelsesforslag.

Forslaget lyder da i endret form:

«Det henstilles til regjeringen å komme til Stortinget med sak om å lovfeste den akademiske frihet for forskere ved institusjoner som ikke omfattes av universitets- og høyskoleloven.»

Presidenten foreslår at dette forslaget oversendes regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det blir så votert over forslagene nr. 13–15, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer for kulturskolevirksomheten som sikrer den faglige og sosiale profil på tilbudet.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et opplegg for en obligatorisk mentorordning i form av et introduksjonsår for nyutdannede lærere.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere nærmere en avsluttende sertifisering av lærere i tilknytning til en obligatorisk mentorordning under et introduksjonsår for nyutdannede lærere.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 94 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.45.00)

Presidenten: Det blir så votert over forslagene nr. 11 og 12, fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå finansieringssystemet for fagskolene og komme tilbake til Stortinget med en egen sak.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om å utvide studieåret til 11 måneder fra og med høsten 2011.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 95 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.45.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av finansieringen og organiseringen av landslinjene senest i statsbudsjettet for 2012.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 70 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.45.50)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om studiestøttesystemet for studenter ved private institusjoner bør endres slik at en større del av tilleggslånet til studieavgifter kan gjøres om til stipend dersom eksamen er bestått og det skjer innen normert tid.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 58 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.46.12)

Presidenten: Det blir votert over forslagene nr. 1–8, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding for hvordan intensjonen bak § 9 i opplæringslova følges opp og for hvordan en ønsker en fremtidig satsing på forebygging av mobbing i grunnutdanningen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om en gjennomgang av regelverket rundt HMS-krav knyttet til offentlige

og private skolebygg, slik at offentlige og private blir likestilt med hensyn til sanksjoner.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en forpliktende strategi for hvordan departementenes indre og ytre etater, samt offentlig sektor for øvrig, kan påta seg en større del av ansvaret for inntak av lærlinger.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i samråd med institusjonene, finne en rimelig ramme for tilskudd til private høyskoler med henblikk på etablering av nye studie-plasser og tilskudd til infrastruktur i private høyskoler.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen definere Kristiansand og Bodø som pressområder i kostnadsrammeberegningen for studentboligbygging, senest i revidert nasjonalbudsjett for 2011, samt videre å følge opp problemstillingen ved å utarbeide nye regler og satser som ivaretar den reelle situasjonen i byggemarkedet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, vurdere nærmere om tilskuddet pr. kvadratmeter til private kirkebygg i tilstrekkelig grad tar høyde for økningen i byggekostnader de senere år.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2011 legge fram en helhetlig plan for statlige tiltak for brann- og innbruddssikring av fredete og verneverdige kirker. Planen bør beskrive de største utfordringene på feltet, gjennomgå gjeldende lov- og regelverk, og foreslå hensiktsmessige statlige tiltak.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt forskningsinstitutter som mottar basisbevilgning fra staten og som ikke har erverv som formål, kan gis skattefri-tak.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 52 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.46.36)

Komiteen hadde innstilt:

Rammeområde 16 (Kirke, utdanning og forskning)

I

På statsbudsjettet for 2011 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
U t g i f t e r				
200		Kunnskapsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	228 549 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	12 148 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 776 000	
220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	227 793 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	3 745 000	
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 21</i>	50 622 000	
221		Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene		
	1	Driftsutgifter	13 358 000	
222		Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat		
	1	Driftsutgifter	103 820 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 317 000	
223		Sametinget		
	50	Tilskudd til Sametinget	35 420 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
224		Senter for IKT i utdanningen		
	1	Driftsutgifter	50 370 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	35 078 000	
225		Tiltak i grunnsopplæringen		
	1	Driftsutgifter	157 411 000	
	60	Tilskudd til landslinjer	173 567 000	
	63	Tilskudd til samisk i grunnsopplæringen, <i>kan overføres</i>	51 643 000	
	64	Tilskudd til opplæring av unge asylsøkere og barn av asylsøkere	141 973 000	
	66	Tilskudd til leirskoleopplæring	41 377 000	
	67	Tilskudd til opplæring i finsk	8 318 000	
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	218 776 000	
	69	Kompensasjon for investeringskostnader ved grunnskolereformen	251 878 000	
	70	Tilskudd til opplæring av lærlinger og lærekandidater med spesielle behov	29 564 000	
	71	Tilskudd til utvikling av musikk- og kulturskolene	9 705 000	
	72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram	4 958 000	
	73	Tilskudd til studieopphold i utlandet	9 730 000	
	74	Tilskudd til organisasjoner	15 884 000	
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 135 374 000	
	60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	35 000 000	
	71	Tilskudd til vitensentre	22 992 000	
227		Tilskudd til særskilte skoler		
	60	Tilskudd til Moskvaskolen	1 300 000	
	62	Tilskudd til Fjellheimen leirskole	5 205 000	
	70	Tilskudd til Den franske skolen i Oslo	6 460 000	
	71	Tilskudd til internatdriften ved Krokeide videregående skole	22 331 000	
	72	Tilskudd til Røde Kors Nordisk United World College	28 164 000	
	73	Tilskudd til opplæring i Kenya og Etiopia	2 579 000	
228		Tilskudd til private skoler mv.		
	70	Private grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 227 842 000	
	71	Private videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 258 350 000	
	72	Private skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i>	196 086 000	
	73	Private grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	79 818 000	
	74	Private videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	22 141 000	
	75	Private skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	178 883 000	
	76	Andre private skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	40 875 000	
	77	Den tyske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	10 799 000	
	78	Kompletterende undervisning, <i>overslagsbevilgning</i>	26 334 000	
	79	Toppidrett	25 565 000	
	80	Privatskoleorganisasjoner	628 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	81	Elevutveksling til utlandet	1 615 000	
229		Statens fagskole for gartnere og blomsterdekoratører		
	1	Driftsutgifter	21 190 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 022 000	
230		Kompetansesentre for spesialundervisning		
	1	Driftsutgifter	639 433 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	52 989 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 839 000	
252		EUs program for livslang læring		
	70	Tilskudd	183 525 000	
253		Folkehøyskoler		
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	659 685 000	
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	3 725 000	
	72	Tilskudd til nordiske folkehøyskoler	1 171 000	
254		Tilskudd til voksenopplæring		
	70	Tilskudd til studieforbund	184 951 000	
	71	Tilskudd til fjernundervisning	13 304 000	
	72	Tilskudd til Studiesenteret Finnsnes	3 868 000	
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	9 577 000	
255		Tilskudd til freds- og menneskerettssentre mv.		
	70	Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter	25 919 000	
	71	Falstadsenteret	15 184 000	
	72	Stiftelsen Arkivet	5 696 000	
	73	Nansen Fredssenter	5 155 000	
	74	Narviksenteret	2 047 000	
	75	Det europeiske Wergelandsenteret	6 916 000	
	76	Raftostiftelsen	2 000 000	
256		Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk		
	1	Driftsutgifter	45 416 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	14 987 000	
257		Program for basiskompetanse i arbeidslivet		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	5 000 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	81 278 000	
258		Tiltak for livslang læring		
	1	Driftsutgifter	3 896 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 1</i>	41 523 000	
260		Universiteter og høyskoler		
	50	Statlige universiteter og høyskoler	24 157 242 000	
	70	Private høyskoler	879 958 000	
270		Studium i utlandet og sosiale formål for studenter		
	71	Tilrettelegging av studier i utlandet	14 673 000	
	74	Tilskudd til velferdsarbeid	70 249 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	234 946 000	
276	72	Fagskoleutdanning Annen fagskoleutdanning	55 158 000	
280		Felles enheter		
	1	Driftsutgifter	57 161 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	78 789 000	
	50	Senter for internasjonalisering av høyere utdanning	45 154 000	
	71	Tilskudd til UNIS	97 217 000	
	72	Tilskudd til UNINETT	23 247 000	
	73	Tilskudd til NORDUnet, <i>kan overføres</i>	19 579 000	
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler		
	1	Driftsutgifter	310 795 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	15 849 000	
	50	Tilskudd til Norges forskningsråd	80 755 000	
	73	Tilskudd til internasjonale programmer	18 800 000	
	78	Tilskudd til Universitets- og høgskolerådet	14 104 000	
283		Meteorologiformål		
	50	Meteorologisk institutt	261 911 000	
	72	Internasjonale samarbeidsprosjekter	57 595 000	
285		Norges forskningsråd		
	52	Forskningsformål	1 181 930 000	
	55	Administrasjon	258 492 000	
286		Forskningsfond		
	50	Fondet for forskning og nyskaping, overføring til Norges forskningsråd	1 207 573 000	
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	219 000 000	
287		Forskningsinstitutter og andre tiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	8 925 000	
	53	NUPI	4 077 000	
	56	Ludvig Holbergs forskningspris	9 100 000	
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskaplige forskningsinstitutter	168 858 000	
	71	Tilskudd til andre private institusjoner	31 926 000	
	73	Niels Henrik Abels matematikkpris	12 400 000	
288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	6 817 000	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	203 312 000	
	73	EUs rammeprogram for forskning, <i>kan overføres</i>	1 136 673 000	
	74	Det europeiske instituttet for innovasjon og teknologi, <i>kan overføres</i>	8 627 000	
	75	UNESCO	19 393 000	
310		Tilskudd til trossamfunn m.m.		
	70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	194 236 000	
	75	Tilskudd til private kirkebygg, <i>kan overføres</i>	10 432 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	76	Tilskudd til råd for tro og livssyn	5 373 000	
920		Norges forskningsråd		
	50	Tilskudd	1 337 000 000	
1020		Havforskningsinstituttet		
	1	Driftsutgifter	316 300 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	289 400 000	
1021		Drift av forskningsfartøyene		
	1	Driftsutgifter	123 890 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	57 460 000	
1022		NIFES		
	1	Driftsutgifter	58 900 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	83 300 000	
1023		Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU		
	21	Spesielle driftsutgifter	7 000 000	
	50	Tilskudd Norges forskningsråd, <i>kan overføres</i>	321 060 000	
	51	Tilskudd Veterinærinstituttet	40 330 000	
	71	Tilskudd til utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	13 250 000	
	72	Tilskudd Nofima, <i>kan overføres</i>	70 760 000	
	74	Tilskudd marin bioteknologi mv., <i>kan overføres</i>	32 800 000	
	75	Tilskudd Akvariet i Bergen	3 530 000	
1137		Forskning og innovasjon		
	50	Forskningsaktivitet	217 528 000	
	51	Basisbevilgninger til forskningsinstitutter m.m.	181 147 000	
	53	Omstillingsmidler instituttsektoren mv.	4 096 000	
1590		Kirkelig administrasjon		
	1	Driftsutgifter	201 008 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	27 616 000	
	70	Demokratireformen, <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 1</i>	65 860 000	
	71	Tilskudd til kirkelige formål	203 430 000	
	72	Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene	10 000 000	
	73	Tilskudd til virksomheten ved Nidaros domkirke	3 000 000	
	74	Tilskudd til Oslo domkirke	1 000 000	
	75	Trosopplæring, <i>kan overføres, kan nyttes</i> <i>under post 1</i>	177 870 000	
	79	Til disposisjon, <i>kan overføres</i>	500 000	
1591		Presteskapet		
	1	Driftsutgifter	858 285 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	6 013 000	
1592		Nidaros domkirke m.m.		
	1	Driftsutgifter	53 023 000	
2410		Statens lånekasse for utdanning		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	320 115 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	133 612 000	
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	4 661 211 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	2 793 512 000	
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	532 741 000	
	72	Rentestønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 105 890 000	
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	404 420 000	
	74	Tap på utlån	350 000 000	
	76	Startstipend for kvotestudenter, <i>overslagsbevilgning</i>	7 751 000	
		Totale utgifter		54 500 351 000
I n n t e k t e r				
3200		Kunnskapsdepartementet		
	5	Refusjon utdanningsbistand NORAD mv.	1 805 000	
3220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Inntekter ved oppdrag	3 488 000	
	2	Salgsinntekter mv.	6 843 000	
3222		Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat		
	2	Salgsinntekter mv.	4 443 000	
3224		Senter for IKT i utdanningen		
	1	Inntekter fra oppdrag mv	2 281 000	
3225		Tiltak i grunnopplæringen		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	67 437 000	
3229		Statens fagskole for gartnere og blomsterdekoratører		
	2	Salgsinntekter mv.	1 485 000	
	61	Refusjon fra fylkeskommuner	974 000	
3230		Kompetansesentre for spesialundervisning		
	1	Inntekter ved oppdrag	52 989 000	
	2	Salgsinntekter mv.	13 573 000	
3256		Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk		
	1	Inntekter ved oppdrag	9 705 000	
	2	Salgsinntekter mv.	1 238 000	
3280		Felles enheter		
	1	Inntekter ved oppdrag	10 000	
	2	Salgsinntekter m.v.	2 010 000	
3281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler		
	2	Salgsinntekter mv.	37 250 000	
3286		Forskningsfond		
	85	Avkastning - Fondet for forskning og nyskaping	3 725 960 000	
	86	Avkastning - Regionale forskningsfond	219 000 000	
3287		Forskningsinstitutter og andre tiltak		
	85	Avkastning fra Niels Henrik Abels minnefond	12 400 000	
	86	Avkastning fra Ludvig Holbergs minnefond	9 100 000	
3288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	4 794 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
4020	3	Havforskningsinstituttet Oppdragsinntekter	289 400 000	
4021	1	Drift av forskningsfartøyene Oppdragsinntekter	57 460 000	
4022	1	NIFES Oppdragsinntekter	83 300 000	
	2	Laboratorieinntekter	810 000	
4590	2	Kirkelig administrasjon Ymse inntekter	11 426 000	
	3	Inntekter ved oppdrag	27 616 000	
4591	2	Presteskapet Ymse inntekter	13 971 000	
	3	Inntekter ved oppdrag	6 013 000	
4592	2	Nidaros domkirke m.m. Ymse inntekter	15 846 000	
	3	Leieinntekter m.m.	3 139 000	
5310	4	Statens lånekasse for utdanning Refusjon av ODA-godkjente utgifter	24 000 000	
	29	Termingebyr	27 265 000	
	89	Purregebyrer	93 409 000	
5610	80	Renter av lån til Nofima AS Renter	1 292 000	
5617	80	Renter fra Statens lånekasse for utdanning Renter	4 606 550 000	
		Totale inntekter		9 438 282 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2011 kan:

1.

overskride bevilgningen på	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 200 post 1	kap. 3200 post 2
kap. 220 post 1	kap. 3220 post 2
kap. 221 post 1	kap. 3221 post 2
kap. 222 post 1	kap. 3222 postene 2 og 61
kap. 224 post 1	Kap. 3224 post 1
kap. 229 post 1	kap. 3229 postene 2 og 61
kap. 230 post 1	kap. 3230 post 2
kap. 256 post 1	kap. 3256 post 2
kap. 280 post 1	kap. 3280 post 2
kap. 280 post 21	kap. 3280 post 1
kap. 281 post 1	kap. 3281 post 2
kap. 286 post 50	kap. 3286 post 85
kap. 286 post 60	kap. 3286 post 86
kap. 287 post 56	kap. 3287 post 86
kap. 287 post 73	kap. 3287 post 85
kap. 2410 post 1	kap. 5310 post 3

2. overskride bevilgningene til oppdragsvirksomhet på postene 21 mot tilsvarende merinntekter.
3. bruke inntekter fra salg av eiendom ved universitetene til kjøp, vedlikehold og bygging av andre lokaler til undervisnings- og forskningsformål ved den samme virksomheten.
4. gi Norges forskningsråd fullmakt til å kjøpe og avhende eiendommer. Salgsinntekter blir ført til eiendomsfondet til Forskningsrådet.

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2011 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme (i mill. kroner)
220	70	Utdanningsdirektoratet Tilskudd til læremidler m.v.	20,0
226	21	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen Spesielle driftsutgifter	60,0
270	75	Studium i utlandet og sosiale formål for studenter Tilskudd til bygging av studentboliger	184,0
285	52	Norges forskningsråd Forskningsformål	37,5

2. gi tilsagn om å utbetale støtte for første halvår 2012 (andre halvdel av undervisningsåret 2011–2012) etter de satsene som blir fastsatt andre halvår 2011 (første halvdel av undervisningsåret 2011–2012), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, postene 70 Utdanningsstipend, 71 Andre stipend, 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning, post 80 Renter.
3. gi tilsagn om å konvertere lån til stipend første halvår 2012 (andre halvdel av undervisningsåret 2011–2012) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2011 (første halvdel av undervisningsåret 2011–2012), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, post 50 Avsetning til utdanningsstipend.
4. gi tilsagn om å utbetale tillegg til utdanningslånet for 2011 med 4 000 kroner pr. måned i opptil to måneder for studenter som deltar i undervisning som er omfattet av ordningen med sommerundervisning, jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, postene 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning, post 80 Renter.

IV

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. privatister som melder seg opp til eksamen, og kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale et gebyr pr. prøve. Gebyret skal betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg opp til eksamen, skal betale 367 kroner dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og 752 kroner ved forbedringsprøver. Kandidater som melder seg opp til fag-/

svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale 752 kroner pr. prøve dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og 1 504 kroner ved senere forsøk.

2. Kunnskapsdepartementet i 2011 kan gi universiteter og høyskoler fullmakt til å:
 - a. opprette nye selskap og delta i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - b. bruke overskudd av oppdragsvirksomheten til kapitalinnskudd ved opprettelse av nye selskap eller ved deltagelse i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - c. bruke utbytte fra selskap som virksomheten har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
 - d. bruke inntekt fra salg av aksjer i selskap som virksomheten har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
3. Kunnskapsdepartementet i 2011 kan gi Statens lånekasse for utdanning fullmakt til å inngå avtaler om leveranser til å gjennomføre moderniseringen i Statens lånekasse for utdanning, jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, post 45 Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold. Fullmakten gjelder innenfor en samlet kostnadsramme for prosjektet på 814 mill. kroner, jf. Budsjett-innst. S. nr. 12 (2007–2008) og St.prp. nr. 1 (2007–2008) for Kunnskapsdepartementet.

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2011 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
920	50	Norges forskningsråd Tilskudd	107,5 mill. kroner

VI

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2011 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 1020 postene 1 og 21	kap. 4020 post 3
kap. 1021 postene 1 og 21	kap. 4021 post 1
kap. 1022 postene 1 og 21	kap. 4022 post 1

2. regne med alle ubrukte merinntekter ved beregning av sum som kan overføres på kap. 1020 postene 1 og 21 Spesielle driftsutgifter og kap. 1021 postene 1 og 21.

VII

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet i 2011 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 1590 post 1	kap. 4590 post 2
kap. 1590 post 21	kap. 4590 post 3
kap. 1591 post 1	kap. 4591 post 2
kap. 1591 post 21	kap. 4591 post 3
kap. 1592 post 1	kap. 4592 postene 2 og 3

Voteringstavlene viste at komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.47.02)

Presidenten: Dette hadde ikke dataanlegget forutsett. Sekretæren ber om at vi tar denne voteringen om igjen, og at alle trykker på for-knappen. Det gjelder sak nr. 1, rammeområde 16 med romertallene I–VII. Så vidt presidenten kunne registrere, var det enstemmighet om dette i salen, men hvis dette dataanlegget skal oppfatte det, må alle stemme med for-knappen. – Det nikkes.

Tord Lien (FrP) (fra salen): Jeg vil anbefale Fremskrittspartiet å stemme imot.

Elisabeth Aspaker (H) (fra salen): Det gjelder også Høyre.

Presidenten: Da tror presidenten at dataanlegget vil fungere bedre etter det.

Høyre vil også stemme imot, når de har fått tenkt seg litt om.

Da er vi klare til å votere. Det gjelder altså rammeområde 16 med romertallene I–VII.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 58 mot 44 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 19.48.43)

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2010 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
310	70	Tilskudd til trossamfunn m.m. Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med	12 220 000
			fra kr 158 397 000 til kr 170 617 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2010 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1137		Forskning og innovasjon	
	50	Forskningsaktivitet, <i>for høyes</i> med fra kr 222 588 000 til kr 225 438 000	2 850 000
	53	Omstillingsmidler instituttsektoren, <i>nedsettes</i> med fra kr 4 096 000 til kr 3 246 000	850 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2010 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
200		Kunnskapsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, <i>nedsettes</i> med fra kr 220 014 000 til kr 219 014 000	1 000 000
225		Tiltak i grunnopplæringen	
	63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen, <i>kan overføres</i> , <i>nedsettes</i> med fra kr 49 787 000 til kr 45 610 000	4 177 000
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge asylsøkere, <i>for høyes</i> med fra kr 159 359 000 til kr 160 556 000	1 197 000
	67	Tilskudd til opplæring i finsk, <i>nedsettes</i> med fra kr 9 260 000 til kr 7 725 000	1 535 000
	72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram, <i>for høyes</i> med fra kr 4 030 000 til kr 4 557 000	527 000
227		Tilskudd til særskilte skoler	
	73	Tilskudd til opplæring i Kenya og Etiopia, <i>nedsettes</i> med fra kr 3 616 000 til kr 1 558 000	2 058 000
228		Tilskudd til private skoler mv.	
	70	Private grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>for høyes</i> med fra kr 1 110 758 000 til kr 1 137 881 000	27 123 000
	71	Private videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>nedsettes</i> med fra kr 1 169 222 000 til kr 1 145 824 000	23 398 000
	72	Private skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>nedsettes</i> med fra kr 197 831 000 til kr 197 016 000	815 000
	73	Private grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>for høyes</i> med fra kr 78 123 000 til kr 84 743 000	6 620 000
	74	Private videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>nedsettes</i> med fra kr 20 155 000 til kr 19 934 000	221 000
	75	Private skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>for høyes</i> med fra kr 160 297 000 til kr 169 084 000	8 787 000
	76	Andre private skoler, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>nedsettes</i> med fra kr 35 684 000 til kr 34 960 000	724 000
	77	Den tyske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>nedsettes</i> med fra kr 9 858 000 til kr 4 109 000	5 749 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	78	Kompletterende undervisning, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>forhøyes</i> med fra kr 25 542 000 til kr 32 569 000	7 027 000
230		Kompetansesentre for spesialundervisning	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>forhøyes</i> med fra kr 51 396 000 til kr 60 354 000	8 958 000
252		EUs program for livslang læring	
	70	Tilskudd, <i>nedsattes</i> med fra kr 215 381 000 til kr 193 418 000	21 963 000
256		Vox – Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk	
	1	Driftsutgifter, <i>forhøyes</i> med fra kr 38 698 000 til kr 41 898 000	3 200 000
260		Universiteter og høyskoler	
	50	Statlige universiteter og høyskoler, <i>forhøyes</i> med fra kr 22 551 090 000 til kr 22 600 550 000	49 460 000
	70	Private høyskoler, <i>nedsattes</i> med fra kr 828 222 000 til kr 828 111 000	111 000
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler	
	73	Tilskudd til internasjonale programmer, <i>nedsattes</i> med fra kr 18 800 000 til kr 16 409 000	2 391 000
	76	Tilskudd til NORUnet, <i>kan overføres</i> , <i>forhøyes</i> med fra kr 18 990 000 til kr 20 919 000	1 929 000
283		Meteorologiformål	
	72	Internasjonale samarbeidsprosjekter, <i>nedsattes</i> med fra kr 57 595 000 til kr 55 408 000	2 187 000
288		Internasjonale samarbeidstiltak	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner, <i>forhøyes</i> med fra kr 201 752 000 til kr 203 848 000	2 096 000
2410		Statens lånekasse for utdanning	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i> , <i>nedsattes</i> med fra kr 311 420 000 til kr 289 866 000	21 554 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , <i>nedsattes</i> med fra kr 173 851 000 til kr 64 593 000	109 258 000
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>nedsattes</i> med fra kr 4 545 378 000 til kr 3 105 278 000	1 440 100 000
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>forhøyes</i> med fra kr 2 729 335 000 til kr 2 763 100 000	33 765 000
	72	Rentestønad, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>forhøyes</i> med fra kr 760 512 000 til kr 790 312 000	29 800 000
	90	Økt lån og rentegjeld, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>forhøyes</i> med fra kr 16 980 613 000 til kr 17 215 800 000	235 187 000
Inntekter			
3200		Kunnskapsdepartementet	
	5	Refusjon utdanningsbistand NORAD mv., <i>nedsattes</i> med fra kr 1 751 000 til kr 751 000	1 000 000
3225		Tiltak i grunnopplæringen	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter, <i>forhøyes</i> med fra kr 75 695 000 til kr 76 264 000	569 000
3230		Kompetansesentre for spesialundervisning	
	1	Inntekter ved oppdrag, <i>forhøyes</i> med fra kr 51 396 000 til kr 60 354 000	8 958 000
3256		Vox – Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk	
	1	Inntekter ved oppdrag, <i>forhøyes</i> med fra kr 9 413 000 til kr 12 613 000	3 200 000
5310		Statens lånekasse for utdanning	
	89	Purregebyrer, <i>nedsattes</i> med fra kr 92 000 000 til kr 88 000 000	4 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	90	Redusert lån og rentegjeld, <i>f o r h ø y e s</i> med fra kr 6 738 700 000 til kr 7 247 900 000	509 200 000
	93	Omgjøring av studielån til stipend, <i>f o r h ø y e s</i> med fra kr 4 339 000 000 til kr 4 400 000 000	61 000 000
5617	80	Renter fra Statens lånekasse for utdanning Renter, <i>f o r h ø y e s</i> med fra kr 3 357 900 000 til kr 3 414 112 000	56 212 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Presidenten gjør her oppmerksom på at det må foretas en korleksjon: Det beløpet som er foreslått bevilget i innstillingen, er ikke 320 000 kr. Det er en liten detaljendring. Riktig beløp skal være 320 mill. kr.

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2010 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		U t g i f t e r	
1504	(Nytt) 70	Kompensasjon til Opplysningsvesenets fond Kompensasjon, <i>b e v i l g e s</i> med	320 000

Votering:

Komiteens innstilling – med den foretatte rettelse – ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

Sak om statsråd Liv Signe Navarsetes og statsråd Terje Riis-Johansens forhold til inhabilitet i forbindelse med pengegaver til Senterpartiet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslag nr. 4, fra Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber regjeringen forhandle med EU om det foreliggende parlaments- og rådsdirektiv om endring av direktiv 2006/48 og 2006/49 og bestemmelsene om godtgjørelser med sikte på å i størst mulig grad hindre begrensninger i avtalefriheten og inngripen i markedsmechanismene når direktivene skal implementeres i Norge.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å føre opp på dagsordenen som egen sak i et senere møte.

Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslaget lyder:

«I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon skal § 2-3 annet ledd lyde:

Et foretak som ikke omfattes av første ledd kan opprette pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende, for personlig deltaker i deltakerliknet selskap eller for ansatt eier av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Tilsvarende gjelder for frilanser. Grensen for årlig innskudd til ordningen som nevnt i første og annet punktum fastsettes etter § 5-4.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 52 mot 50 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 19.51.58)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endring:

Ny § 5-7 b fjerde ledd skal lyde:

(4) Medlem som mottar uførepensjon etter § 6-1, kan ikke samtidig ta ut alderspensjon i den utstrekning samlet uførepensjon og alderspensjon overstiger en pensjonsgrad på 100 prosent.»

Forslag nr. 3 lyder:

I

«I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endring:

§ 10-3 (1) ny bokstav h skal lyde:

h. innskudd i en tilknyttet innskuddspensjonsordning

II

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold gjøres følgende endring:

§ 9-3 (1) ny bokstav b skal lyde:

b. premie for forsikringer etter lov om foretakspensjon som er tilknyttet ordningen.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 57 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.52.21)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven, lov om individuell pensjonsordning mv.

I

I lov 24. mai 1985 nr. 28 om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven) gjøres følgende endring:

§ 18 nytt annet punktum skal lyde

Første punktum er likevel ikke til hinder for at banken yter kreditt til staten med løpetid innenfor en kalenderdag.

II

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endringer:

§ 1-1 annet ledd skal lyde:

(2) Pensjonsordning etter loven her kan opprettes ved avtale med:

a. selskap som har tillatelse fra norske myndigheter til å drive livsforsikringsvirksomhet her i riket,

b. pensjonskasse som har tillatelse fra norske myndigheter til her i riket å overta kollektive pensjonsordninger som regnes som livsforsikring,

c. selskap som er etablert i en annen stat innenfor EØS-området og som her i riket har adgang til å drive livsforsikringsvirksomhet,

d. pensjonskasse som er etablert i annen stat innenfor EØS-området, og som har adgang til her i riket å overta kollektive pensjonsordninger som regnes som livsforsikring.

§ 1-2 første ledd bokstav b skal lyde:

b. Regelverket: Pensjonsforsikringsavtalen med tilhørende vilkår og pensjonsplan.

§ 1-2 første ledd bokstav m skal lyde:

m. *Opptjeningsalder: Den alder som er fastsatt i regelverket etter § 4-1 og som angir når medlemmenes rett til alderspensjon etter regelverket vil være opptjent.*

§ 1-2 annet ledd bokstav c skal lyde:

c. Medlemmer: Arbeidsgiveren og de arbeidstakere som oppfyller opptaksvilkårene i regelverket for pensjonsordningen. Som medlem regnes også *alderspensjonist som har tatt ut alderspensjon fra ordningen rett etter avsluttet arbeidsforhold, samt arbeidstaker som er blitt ufør mens han var i foretakets tjeneste og som det betales premie eller innskudd for i henhold til forsikring av premie- eller innskuddsfritak ved uførhet.*

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1 Adgang til å opprette pensjonsordning

(1) Et foretak kan opprette pensjonsordning i samsvar med reglene i loven her for å sikre arbeidstakere i foretaket og andre forsikrede pensjonsytelser i tillegg til de ytelser som til enhver tid utbetales i henhold til lov om folketrygd. *Regelverket for pensjonsordningen skal i sin helhet være i samsvar med bestemmelsene i loven her med tilhørende forskrifter.*

(2) Pensjonsordningen skal gi rett til alderspensjon *utføret enten som ytelsesbasert alderspensjon eller som engangsbetalt alderspensjon. Foretaket skal tegne forsikring som gir rett til premie- eller innskuddsfritak ved uførhet i samsvar med uføregraden etter reglene i § 6-6.*

(3) *Pensjonsordningen* kan i tillegg til alderspensjon gi rett til uførepensjon, samt pensjon til etterlatt barn, ektefelle, registrert partner og samboer. *Det kan opprettes særskilt pensjonsordning for pensjonsytelser etter lovens kapittel 6 og 7.*

§ 2-3 tredje ledd skal lyde:

(3) Pensjonsplanen skal gjelde for alle arbeidstakere og andre forsikrede som omfattes av pensjonsordningen, med mindre annet følger av loven her med tilhørende *forskrift.*

§ 2-9 annet ledd bokstav b oppheves. Nåværende bokstav c og d blir bokstav b og c.

§ 2-12 sjette ledd skal lyde:

(6) *Forsikring av rett til premie- eller innskuddsfritak*

ved uførhet etter reglene i § 6-6 skal knyttes til begge pensjonsordningene.

§ 2-12 åttende ledd skal lyde:

(8) Bestemmelsen i annet ledd gjelder likevel ikke pensjonsordning for arbeidstakere som omfattes av foretakspensjonsloven § 3-10 annet ledd.

§ 2-12 niende ledd oppheves.

§ 3-9 skal lyde:

§ 3-9 *Eldre arbeidstakere*

(1) En arbeidstaker skal tas opp som medlem av pensjonsordningen etter bestemmelsene i §§ 3-3 til 3-8 selv om arbeidstakeren ved ansettelsen har mindre enn 10 år igjen til opptjeningsalderen etter § 4-1.

(2) I regelverket kan det for slike arbeidstakere eller for bestemte grupper av slike arbeidstakere likevel bestemmes at de som har mindre enn et fastsatt antall år igjen til opptjeningsalderen etter § 4-1, ikke skal tas opp som medlemmer eller bare skal opptas på særskilte vilkår. *Arbeidstakere som ikke opptas som medlemmer i foretakspensjonsordningen, skal sikres alderspensjon ved engangsbetalt alderspensjon eller etter innskuddspensjonsloven.*

(3) Bestemmelser i regelverket om medregning av tidligere tjenestetid skal ikke gjelde for arbeidstakere som har mindre enn 10 år igjen til opptjeningsalderen etter § 4-1 når de opptas, med mindre annet er fastsatt i regelverket.

(4) Bestemmelsene i annet og tredje ledd gjelder ikke ordning med engangsbetalt alderspensjon.

§ 3-10 skal lyde:

§ 3-10 *Arbeidstakere som har nådd opptjeningsalderen*

(1) *Arbeidstakere som blir ansatt i stilling i foretaket etter å ha nådd opptjeningsalderen etter § 4-1, har ikke rett til å bli medlem i pensjonsordning med ytelsesbasert alderspensjon.*

(2) *Slike arbeidstakere skal sikres alderspensjon ved engangsbetalt alderspensjon eller etter innskuddspensjonsloven, med mindre de tas opp som medlem på særlige vilkår.*

§ 3-11 skal lyde:

§ 3-11 *Arbeidstakere som tar ut alderspensjon*

(1) *Arbeidstaker som etter uttak av alderspensjon fra pensjonsordningen fortsatt har fulltids- eller deltidsstilling i foretaket, har krav på at årlig premie innbetales til pensjonsordningen inntil arbeidstakeren når opptjeningsalderen etter § 4-1.*

(2) *Etter at arbeidstakeren har nådd opptjeningsalderen, gjelder reglene om opptjening av rett til pensjon i § 4-5.*

§ 4-1 skal lyde:

§ 4-1 *Opptjeningsalder*

(1) *I regelverket for pensjonsordningen skal det legges til grunn at de rettigheter til alderspensjon som medlemmene erverver i samsvar med regelverket, vil være opp-*

tjent når medlemmene fyller 67 år (opptjeningsalderen). Opptjeningsalderen kan settes høyere enn 67 år.

(2) *I regelverket for pensjonsordning med ytelsesbasert alderspensjon skal det legges til grunn at retten til full alderspensjon vil være opptjent av medlemmer som ved nådd opptjeningsalder har en pensjongivende tjenestetid som oppfyller minstekravet til tjenestetid fastsatt etter § 4-3 første ledd.*

(3) *Kongen kan fastsette lavere opptjeningsalder enn 67 år for stillinger som:*

- medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning for de ansatte, eller*
- krever at de ansatte har særlige fysiske eller psykiske egenskaper for at arbeidet skal bli tilfredsstillende utført på forsvarlig måte.*

§ 4-2 første ledd skal lyde:

(1) *Opptjent ytelsesbasert alderspensjon for et medlem skal til enhver tid utgjøre en så stor del av full alderspensjon for medlemmet i henhold til pensjonsplanen, som medlemmets pensjongivende tjenestetid fra medlemmet er opptatt i pensjonsordningen og til beregningstidspunktet utgjør i forhold til den tjenestetid ved nådd opptjeningsalder som kreves for rett til full pensjon (lineær opptjening). Den pensjongivende tjenestetiden som kreves for at et medlem skal ha rett til full alderspensjon, beregnes for det enkelte medlem og utgjør tiden fra medlemmet er opptatt i pensjonsordningen og til medlemmet vil nå den opptjeningsalder som er fastsatt i regelverket, likevel slik at det i alle tilfelle skal kreves en tjenestetid ved nådd opptjeningsalder som minst tilsvarer kravet til tjenestetid fastsatt i regelverket etter § 4-3 første ledd.*

§ 4-3 skal lyde:

§ 4-3 *Krav til tjenestetid*

(1) *I regelverket skal det kreves en tjenestetid i foretaket på minst 30 år ved den opptjeningsalder som er fastsatt etter § 4-1, men ikke mer enn 40 år, for å ha rett til fulle pensjonsytelser.*

(2) *Tjenestetiden regnes fra første arbeidsdag i foretaket. Det skal sees bort fra tjenestetid før opprettelsen av pensjonsordningen når ikke annet er fastsatt i regelverket.*

(3) *Ved beregning av etterlattepensjon og av uførepensjon regnes tjenestetiden fram til det tidspunkt medlemmet ville ha nådd opptjeningsalderen.*

§ 4-4 skal lyde:

§ 4-4 *Skifte av stilling i foretaket*

(1) *Dersom en arbeidstaker før fastsatt opptjeningsalder går over fra fulltidsstilling til deltidsstilling, skal pensjon opptjent som følge av tjenestetid etter endringstidspunktet utgjøre en forholdsmessig del av den pensjon som ville være opptjent i full stilling. Har en arbeidstaker ved nådd opptjeningsalder en samlet tjenestetid i det samme foretaket på mer enn kravet til tjenestetid etter § 4-3 første ledd, kan det ses bort fra at tjenestetid ut over det fastsatte minste antall år er i deltidsstilling.*

(2) *Dersom lønnen til en arbeidstaker blir satt ned som følge av skifte av stilling eller annen endring av arbeids-*

oppgavene, gjelder følgende fra og med endringstidspunktet:

- a. pensjonen skal beregnes ut fra den nye lønnen. I regelverket kan det likevel fastsettes at høyere lønn skal legges til grunn dersom skifte av stilling som medfører lønnsreduksjon skjer i løpet av de siste 10 årene før *nådd opptjeningsalder*,
- b. tjenestetiden før endringstidspunktet skal medregnes ved beregning av pensjonen, og
- c. det skal utstedes fripolise etter reglene i §§ 4-7 til 4-9 som sikrer arbeidstakerens rett til den del av opptjent pensjon på endringstidspunktet som overstiger den pensjon som da ville vært opptjent om lønnen etter bokstav a legges til grunn ved beregningen.

(3) Dersom en arbeidstaker skifter stilling i foretaket og dette fører til endring av *opptjeningsalderen*, skal opptjent pensjon beregnes særskilt for den tjenestetid arbeidstakeren har i hver av stillingene. I regelverket kan det likevel fastsettes at opptjent pensjon skal beregnes ut fra samlet tjenestetid i foretaket og opptjeningsalderen i den nye stillingen.

§ 4-5 skal lyde:

§ 4-5 *Medlem som har nådd opptjeningsalderen*

(1) *Opptjening av ytelsesbasert foretakspensjon opphører når arbeidstakere har fylt 75 år.*

(2) *Medlem som ved nådd opptjeningsalder ikke har opptjent full pensjon etter § 4-2 første ledd annet punktum, og som fortsatt har stilling i foretaket, skal godskrives etterfølgende tjenestetid. Ved beregningen av pensjonsopptjening etter nådd opptjeningsalder skal det ses bort fra endringer i lønn og beregnet folketrygd for medlemmet etter nådd opptjeningsalder. For øvrig gjelder bestemmelsene i § 4-4 tilsvarende.*

(3) *For medlem som har opptjent rett til full pensjon, og som fortsatt har stilling i foretaket, gjelder § 3-10 annet ledd tilsvarende.*

§ 4-6 skal lyde:

§ 4-6 *Opphør av medlemskap*

(1) Et medlem som slutter i foretaket uten *samtidig å ta ut alderspensjon fra ordningen*, opphører ved fratredelsen å være medlem av pensjonsordningen.

(2) Medlemmet beholder sin rett til opptjent pensjon og tilhørende premiereserve ved fratredelsen, *samt en forholdsmessig andel av pensjonsordningens tilleggsavsetninger. Dette gjelder likevel ikke dersom tjenestetiden ved fratredelsen er kortere enn 12 måneder.*

(3) Premiereserven kan ikke utbetales til medlemmet.

§ 4-7 første ledd skal lyde:

(1) Når et medlem slutter i foretaket med rett til opptjent pensjon, skal pensjonsinnretningen sørge for at det utstedes fripolise som sikrer medlemmet rett til opptjent pensjon og tilhørende premiereserve *og en forholdsmessig andel av tilleggsavsetninger*. Tilsvarende gjelder for medlem av ordning etter § 11-2 som slutter med rett til straks begynnende alderspensjon. Er opptjent premiereserve knyttet til alderspensjon mindre enn 50 prosent av fol-

ketrygdens grunnbeløp, har medlemmet likevel bare rett til at premiereserven *og en forholdsmessig andel av tilleggsavsetninger* blir overført til annen foretakspensjonsordning eller individuell pensjonsavtale etter lov 27. juni 2008 nr. 62 om individuell pensjonsordning.

§ 4-8 annet og tredje ledd skal lyde:

(2) Pensjonskassen skal inngå slik avtale om utstedelse av fripolise til medlemmer som slutter i foretaket *dersom pensjonskassen etter sin tillatelse ikke har adgang til å utstede fripoliser.*

(3) Når fripolise ikke skal utstedes av et livsforsikrings-selskap, utstedes fripolisen av pensjonskassen. *Bestemmelsene i § 4-7 første ledd gjelder tilsvarende.*

§ 4-9 tredje ledd skal lyde:

(3) *Reglene om uttak av alderspensjon i §§ 5-1, 5-7 a til 5-7 c gjelder tilsvarende for fripoliser. Det er adgang til å ta ut mindre enn full alderspensjon fra fripoliser etter reglene om gradert uttak i § 5-7 b annet og tredje ledd dersom pensjonsinnretningen samtykker til dette.*

§ 4-9 fjerde ledd oppheves.

§ 4-9 nåværende femte ledd blir fjerde ledd.

§ 4-10 skal lyde:

§ 4-10 *Utenlandske statsborgere*

Utenlandske statsborgere som har hatt bopel her i riket i mindre enn tre år, og som slutter i foretaket med rett til opptjent pensjon og som deretter bosetter seg i utlandet, kan bruke tilhørende premiereserve til å sikre pensjonsrettigheter i *utenlandsk pensjonsinnretning som ikke omfattes av § 1-1 annet ledd.*

§ 4-15 annet ledd skal lyde:

(2) Ved sammenslåing av fripoliser som gir ulike rettigheter, skal det foretas omregning av alderspensjon på grunnlag av premiereserver for alderspensjon på omregningstidspunktet. Samlet forsikringsteknisk kontantverdi skal være den samme før og etter omregningen. Det kan ikke legges til grunn en lavere *opptjeningsalder* enn 67 år med mindre *opptjeningsalderen* etter alle fripolisene er lavere enn 67 år.

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1 *Retten til alderspensjon*

(1) Alderspensjon skal ytes fra *uttak av alderspensjon etter § 5-7 a og så lenge arbeidstakeren lever.*

(2) Det kan fastsettes i regelverket at alderspensjon skal opphøre eller settes ned *ved fylte 77 år eller senere, men ikke i noe tilfelle før alderspensjon har vært utbetalt minst i 10 år. Utbetalingstiden for opphørende ytelser kan settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Medlemmet kan kreve at livsvarige ytelser endres til opphørende ytelser i det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp dersom institusjonen samtykker til dette.*

(3) For stillinger med rett til uttak av alderspensjon før 62 år kan det likevel fastsettes i regelverket at pensjonen bare skal løpe fram til, eller settes ned ved, fylte 67 år.

(4) Kongen kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra første og annet ledd.

§ 5-2 tredje ledd skal lyde:

(3) Endring i lønn som følge av særskilt avtale eller av den alminnelige lønnsutvikling i foretaket, skal tillegges virkning fra det tidspunkt endringen trer i kraft. Det samme gjelder når pensjonen er fastsatt som en bestemt del av folketrygdens grunnbeløp. Ved opptjening av pensjon etter nådd opptjeningsalder gjelder reglene i § 4-5.

§ 5-3 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Ved beregningen av ytelsene fra folketrygden gjelder reglene i § 5-5.

§ 5-4 annet ledd bokstav b skal lyde:

b. siste års lønn, eller gjennomsnittet av de to eller tre siste års lønn før medlemmet starter uttak av alderspensjon, skal legges til grunn,

§ 5-5 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Ved beregningen av ytelsene fra folketrygden i samsvarende bestemmelsene i første til tredje ledd skal det regelverk som gjaldt for folketrygdloven kapittel 19 pr. 31. desember 2010 legges til grunn. Som folketrygdens grunnbeløp benyttes likevel det til enhver tid gjeldende grunnbeløp i folketrygden.

§ 5-6 første ledd bokstav b skal lyde:

b. pensjonsgrunnlaget de siste 10 år før et medlem når opptjeningsalderen, bare skal reguleres etter den alminnelige lønnsutvikling i foretaket,

§ 5-7 tredje ledd og nytt fjerde ledd skal lyde:

(3) I de siste to år før et medlem vil nå opptjeningsalderen og i det år dette skjer, kan grensen for medlemmets samlede pensjonsytelser etter paragrafen her ikke beregnes på grunnlag av høyere lønn enn gjennomsnittet av medlemmets årslønn i disse tre årene.

(4) Ved beregningen av ytelsene fra folketrygden gjelder reglene i § 5-5.

Kapittel 5 nytt avsnitt II a skal lyde:

II a Uttak av alderspensjon mv.

§ 5-7 a Alder ved uttak av alderspensjon

(1) En arbeidstaker kan tidligst ta ut alderspensjon ved fylte 62 år. Kongen kan fastsette regler om uttak av alderspensjon før fylte 62 år for stillinger som:

- a. medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning for de ansatte, eller
- b. krever at de ansatte har særlige fysiske eller psykiske egenskaper for at arbeidet skal bli tilfredsstillende utført på forsvarlig måte.

(2) Det kan ikke stilles som vilkår i regelverket at alderspensjon bare kan eller må tas ut samtidig med uttak

av alderspensjon fra folketrygden. Det kan heller ikke stilles som vilkår at arbeidstakeren ikke har heltids- eller deltidsstilling i foretaket eller hos annen arbeidsgiver.

§ 5-7 b Uttak av alderspensjon

(1) Medlem skal gi pensjonsinnretningen melding som angir fra hvilket tidspunkt alderspensjon skal utbetales. Dersom det ikke er sendt melding om uttak av alderspensjon innen fylte 75 år, skal pensjonen uansett utbetales.

(2) Medlem kan i meldingen bestemme at uttaket av alderspensjon bare skal gjelde en del av pensjonsytelsen. Graden av uttak kan likevel ikke være mindre enn det som er nødvendig for at samlet årlig pensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

(3) Uttaksgraden kan på ethvert tidspunkt etter uttak fram til fylte 75 år endres til fullt uttak av pensjon. Uttaksgraden kan for øvrig endres ved nådd opptjeningsalder og deretter på tidspunkter fastsatt i regelverket. Ved fylte 75 år skal uttaket uansett endres til fullt uttak.

(4) Medlem som mottar uførepensjon etter § 6-1, kan ikke samtidig ta ut alderspensjon i den utstrekning samlet uførepensjon og alderspensjon overstiger en pensjonsgrad på 100 prosent. Blir arbeidstaker ufør etter uttak av alderspensjon, reduseres alderspensjonsutbetalingen slik at pensjonsgraden ikke overskrider 100 prosent.

§ 5-7 c Forsikringsteknisk omregning av pensjonsytelser

(1) Dersom et medlem tar ut alderspensjon enten før eller etter nådd opptjeningsalder, skal alderspensjonen omregnes på forsikringsteknisk grunnlag ut fra beregningsgrunnlaget på uttakstidspunktet og lengden av utbetalingsperioden.

(2) Dersom uttaksgraden, utbetalingstiden eller opphørstidspunktet senere endres av medlemmet, skal alderspensjonen omregnes på forsikringsteknisk grunnlag ut fra beregningsgrunnlaget på endringstidspunktet. Endringer i utbetalingstiden og opphørstidspunktet kan ikke gjøres etter fylte 75 år. Alderspensjon som skal ytes så lenge medlemmet lever, kan heller ikke omdannes av medlemmet til opphørende alderspensjonsytelse.

(3) Ved omregning av alderspensjon etter første eller annet ledd skal forsikringsteknisk kontantverdi av ytelsene være den samme før og etter omregningen. Ved uttak av pensjon før opptjeningsalder kan likevel institusjonen gjøre et standardfradrag i premiereserven. Standardfradraget kan i tilfelle være inntil 0,5 prosent av premiereserven ved uttak ved 62 år og skal reduseres forholdsmessig per år ved senere uttak fram til opptjeningsalder, med mindre Kongen ved forskrift har fastsatt andre regler for beregning av standardsatser for fradraget.

§ 5-7 d Opplysningsplikt om pensjonsytelser

(1) Pensjonsinnretningen skal i løpet av det året en arbeidstaker fyller 61 år gi vedkommende informasjon om beregnet årlig pensjonsytelse ved uttak av pensjon fra hvert av årene fra fylte 62 år til opptjeningsalder, henholdsvis med og uten fortsatt opptjening fram til opptjeningsalder. Det skal også gis informasjon om retten til pensjonsopptjening ved arbeid etter opptjeningsalder.

(2) Dersom pensjonsinnretningen krever et standardfradrag i henhold til § 5-7 c tredje ledd, skal det opplyses om størrelsen på fradraget og betydningen av dette.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende når pensjonsinnretningen mottar melding etter § 5-7 b om uttak av pensjon før nådd opptjeningsalder.

(4) Informasjonen etter denne bestemmelsen skal gis skriftlig og på en oversiktlig og lett forståelig måte.

(5) Kongen kan gi nærmere regler om opplysningsplikt for pensjonsinnretninger.

§ 5-13 første og annet ledd oppheves. Nåværende tredje ledd blir første ledd.

§ 6-1 tredje ledd og nytt fjerde ledd skal lyde:

(3) Uførepensjonen løper så lenge uføregraden er så høy som regelverket krever, men ikke lenger enn til medlemmet har nådd opptjeningsalderen.

(4) Det kan i regelverket settes som vilkår for utbetaling av uførepensjon at medlemmet har fått innvilget krav om ytelser etter lov om folketrygd.

§ 6-6 skal lyde:

§ 6-6 *Premie- og innskuddsfritak ved uførhet*

(1) Foretaket skal tegne forsikring som gir rett til premie- eller innskuddsfritak under uførhet i samsvar med uføregraden. Forsikringen skal omfatte alle medlemmer som ikke har nådd opptjeningsalder.

(2) Reglene om uførepensjon i §§ 6-1 første og tredje ledd, 6-2 og 6-3 første ledd gjelder tilsvarende, men slik at premie- eller innskuddsfritak i samsvar med uføregraden løper fram til medlemmet har nådd opptjeningsalderen.

Gjeldende § 6-8 blir § 6-7.

§ 7-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Barnpensjonen skal fastsettes som en del av medlemmets alderspensjon eller lønn ved medlemmets død. Dør medlemmet før nådd opptjeningsalder, skal den tjenestetid som følger av § 4-3 tredje ledd legges til grunn. Det kan likevel fastsettes regler om minstebeløp for pensjon til hvert barn, beregning av ytelsene etter antall barn, og høyere ytelser til foreldreløse barn.

§ 7-4 første ledd skal lyde:

(1) Ektefellepensjonen skal fastsettes som en del av medlemmets alderspensjon eller lønn ved medlemmets død. Dør medlemmet før nådd opptjeningsalder, skal den tjenestetid som følger av § 4-3 tredje ledd legges til grunn.

§ 7-6 skal lyde:

§ 7-6 *Ektefelle som er mellom 67 og 70 år*

I etterlattepensjon til ektefelle som har fylt 67 år, men ikke 70 år, skal fradrag ved ervervsprøving utgjøre 40 prosent av den del av årlig faktisk ervervsinntekt som overstiger 8 ganger grunnbeløpet i folketrygden. Det skal likevel ikke gjøres fradrag i årlig pensjon for beløp som er mindre enn 10 prosent av grunnbeløpet.

§ 8-1 første ledd skal lyde:

(1) En pensjonsordnings midler omfatter premiereserve til sikring av opptjent pensjon til enhver tid, premiefond og pensjonistenes overskuddsfond. Tilleggsavsetning knyttet til pensjonsordningen inngår også i pensjonsordningens midler.

§ 8-5 annet ledd skal lyde:

(2) Overskudd på premiereserve knyttet til pensjoner under hel eller delvis utbetaling, skal tilføres pensjonistenes overskuddsfond. Inneholder regelverket bestemmelse som nevnt i § 5-10 tredje ledd, skal også overskudd på premiereserve knyttet til rett til alderspensjon for medlemmer som mottar uførepensjon, tilføres fondet.

§ 8-6 tredje ledd skal lyde:

(3) Bestemmelsene i § 8-3 første og annet ledd gjelder tilsvarende for forholdet mellom foretaket og risikoutjevningfond og egenkapital i pensjonskassen.

§ 9-2 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonsordningen skal hvert år tilføres en premie som etter beregningsgrunnlaget for ordningen vil være tilstrekkelig til å sikre den rett til pensjon som medlemmene opptjener i løpet av året, med tillegg av årets risikopremier og kostnader etter beregningsgrunnlaget. I beregningsgrunnlaget skal opptjeningsalderen fastsatt i regelverket etter § 4-1 legges til grunn.

§ 9-3 annet ledd skal lyde:

(2) Er opptjeningsalderen for en gruppe medlemmer satt høyere enn den laveste tillatte opptjeningsalder, kan premien beregnes slik at premiebetaling opphører ved den laveste tillatte opptjeningsalder. Omfatter pensjonsordningen premiefritak ved uførhet, skal premien beregnes slik at det ikke skal betales premie for medlemmer som blir uføre, likevel slik at premiefritaket skal reduseres forholdsmessig etter uføregraden.

§ 9-3 fjerde ledd skal lyde:

(4) Omfatter pensjonsordningen etterlattepensjon, skal det legges til grunn at foretaket ikke skal betale premie for etterlattepensjon for medlemmer som dør før nådd opptjeningsalder.

§ 9-5 tredje ledd skal lyde:

(3) Regelverket skal inneholde forbehold om rett til endring av premien eller andre vilkår dersom vesentlige forutsetninger for beregningsgrunnlaget blir endret. For øvrig gjelder forsikringsvirksomhetsloven § 9-4.

§ 9-6 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonsordningen skal tilføres innskuddspremie for medlemmene i samsvar med det som er fastsatt i innskuddspremieplanen. Ved beregningen av opptjent pensjon legges den opptjeningsalder som er fastsatt i regelverket etter § 4-1, til grunn.

§ 10-3 skal lyde:

§ 10-3 *Bruk av premiefondet*

(1) Premiefondet kan bare brukes til dekning av:

- a. årets premie for pensjonsordning etter § 9-2 og § 9-6,
- b. overføring til pensjonistenes overskuddsfond etter § 5-11,
- c. overføring som nevnt i § 11-1 fjerde ledd,
- d. kostnad i henhold til §§ 15-5 syvende ledd og 15-6 femte ledd,
- e. kostnad i henhold til § 2-12 fjerde ledd.

(2) Foretaket kan ikke bruke midler i premie-fondet til formål som nevnt i første ledd bokstav b, d og e, med mindre premiefondet fortsatt vil være tilstrekkelig til å sikre at årets premie og premien for neste år blir *betalt*.

(3) *Har* en pensjonskasse tapt sin ansvarlige kapital, kan midler i premiefondet også benyttes til å dekke manglende premiereserve.

§ 11-1a tredje ledd skal lyde:

(3) Det kan i regelverket fastsettes at medlemmenes premiereserve for alderspensjon skal forvaltes i ulike eller i samme investeringsportefølje. Utskillingen skal i tilfelle foretas på bakgrunn av medlemmets alder *slik at opptjent premiereserve for* medlemmer med få år igjen til *rett til uttak av pensjon* blir forvaltet på en særlig betryggende måte.

§ 11-4 annet ledd skal lyde:

(2) En særskilt investeringsportefølje sammensettes av institusjonen i *samsvar med retningslinjene for kapitalforvaltningen i livsforsikringsselskaper og pensjonsforetak*.

§ 12-6 annet ledd skal lyde:

(2) Skal foretaket utskilles fra felles pensjonsordning i pensjonskasse, skal foretaket også tilordnes

- a. en del av *risikoutjevningssfondet* beregnet etter forholdet mellom premiereserven for medlemmene i foretakets gruppe og premiereserven for de øvrige medlemmene i pensjonsordningen
- b. egenkapital som det utskilte foretaket har tilført pensjonskassen, samt en del av den egenkapital i pensjonskassen som ikke er innskutt egenkapital, beregnet *etter forholdet mellom premiereserven for medlemmene i foretakets gruppe og premiereserven for de øvrige medlemmene i pensjonsordningen*, med mindre foretaket er solgt eller konsernforholdet opphørt på annen måte og foretakets gruppe av arbeidstakere med medlemskap utgjør mindre enn en tredel av de arbeidstakere som er medlemmer i pensjonsordningen.

§ 12-7 annet ledd skal lyde:

(2) Skal medlemmene av foretakets gruppe sikres rett til pensjon i ny pensjonsordning i annen pensjonsinnretning, skal de tilordnede midlene overføres til pensjonsinnretningen etter reglene i § 8-7. Er den nye pensjonsordningen opprettet i livsforsikringsselskap og er foretaket tilordnet midler etter § 12-6 annet ledd, skal likevel

- a. tilordnet del av *risikoutjevningssfondet* overføres til premiefond
- b. tilordnet egenkapital tilbakeføres til foretaket.

§ 14-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Har det foretak som deles pensjonsordning i pensjonskasse, skal pensjonskassen avvikles etter § 15-4, likevel slik at *risikoutjevningssfond* og egenkapital deles og tilordnes hvert av de nye foretakene på grunnlag av premiereserven for hvert foretaks gruppe av medlemmer.

§ 14-3 første ledd skal lyde:

(1) Blir en virksomhet i foretaket utskilt og avviklet, skal midlene knyttet til pensjonsordningen fordeles mellom den gruppe av medlemmer som må slutte i foretaket, og den gruppe av medlemmer som blir tilbake i foretaket, etter reglene i § 14-1 annet ledd. Er pensjonsordningen i *pensjonskasse*, skal *risikoutjevningssfondet* fordeles etter reglene § 14-1 tredje ledd.

§ 15-3 tredje ledd skal lyde:

(3) Pensjonsordningens midler skal fordeles på grunnlag av premiereserven for hvert medlem. Premiefondet fordeles mellom de medlemmer som på opphørstidspunktet ikke har rett til løpende pensjon, etter gjennomsnittet av årspremiene i opphørsåret og de tre følgende år for hvert medlem, beregnet ut fra pensjonsytelsene og lønnsforholdene på opphørstidspunktet. Ingen skal likevel tildeles mer fra premiefondet enn det som trengs for å sikre fortsatt premiebetaling i inntil fem år eller i tilfelle en kortere periode fram til *nådd opptjeningsalder*. Resten av premiefondet skal i tilfelle overføres til foretaket.

§ 15-4 første ledd skal lyde:

(1) Når en pensjonskasse opphører og avvikles, skal midler i *risikoutjevningssfondet* overføres til premiefondet.

§ 15-5 sjette ledd skal lyde:

(6) Foretaket kan velge å kun videreføre ytelsesbasert foretakspensjonsordning for arbeidstakere som er medlem av ordningen på tidspunktet for opprettelse av ny foretakspensjonsordning med engangsbetalt alderspensjon, og som da har 15 år eller mindre igjen til *opptjeningsalderen*. Ved slik videreføring av foretakspensjonsordning, omfattes ikke disse arbeidstakere av femte ledd annet punktum. Femte ledd tredje punktum gjelder tilsvarende.

§ 15-6 tredje ledd skal lyde:

(3) Foretaket kan velge å kun videreføre ytelsesbasert foretakspensjonsordning for arbeidstakere som er medlem av ordningen på tidspunktet for opprettelse av ny innskuddspensjonsordning, og som da har 15 år eller mindre igjen til *opptjeningsalderen*. I så fall skal også medlemmer som er uføre eller arbeidsuføre med rett til sykepenger inngå i den videreførte ordningen. Ved slik videreføring av foretakspensjonsordning, omfattes ikke disse arbeidstakere av annet ledd annet punktum. Medlemmer som nevnt i annet punktum skal ved friskmelding uten rett til uførepensjon gå over til innskuddspensjonsordningen. § 15-5 femte ledd tredje punktum gjelder tilsvarende.

III

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold gjøres følgende endringer:

§ 1-2 bokstav k og l skal lyde:

- k. Medlemmer: arbeidsgiveren og de arbeidstakere som oppfyller opptaksvilkårene i regelverket for pensjonsordningen. Som medlem regnes også *arbeidstaker som er blitt ufør mens han var i foretakets tjeneste, og som det innbetales innskudd for i henhold til forsikring av innskuddsfritak ved uførhet.*
- l. Pensjonskapital: innskudd foretatt i samsvar med innskuddsplanen med tillegg av tilført avkastning, *samt tilført innskudd i henhold til forsikring av innskuddsfritak ved uførhet.* Pensjonskapital i livsforsikringselskap eller pensjonskasse omfatter i tilfelle også andel av *tilleggsavsetninger.*

§ 1-2 bokstav o skal lyde:

- o. Regelverket: alle regler og vilkår for pensjonsordningen og medlemmenes rettigheter som er fastsatt i avtale mellom foretaket og en *institusjon samt* tilhørende innskuddsplan.

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2 *Krav til institusjonen*

Pensjonsordning etter loven her kan opprettes ved avtale med

- a. institusjon som har tillatelse fra norske myndigheter til å drive virksomhet her i riket som bank, livsforsikringselskap, pensjonskasse, *innskuddspensjonsforetak* eller forvaltningsselskap for verdipapirfond,
- b. kredittinstitusjon, livsforsikringselskap, *pensjonsforetak* eller forvaltningsselskap for verdipapirfond som er hjemmehørende i en annen stat innenfor EØS-området og som har adgang til å drive tilsvarende virksomhet som nevnt i bokstav a her i riket.

§ 2-4 skal lyde:

§ 2-4 *Uføreytelser. Ytelser til etterlatte*

(1) Foretak som har alderspensjonsordning etter § 2-1, kan tegne særskilt forsikring etter lov om foretakspensjon som kan gi uførepensjon til medlemmer som helt eller delvis mister ervervsevnen og/eller ytelser til barn og andre etterlatte av medlemmer som *dør.*

(2) Foretaket *skal* tegne forsikring som gir *rett til innskuddsfritak ved uførhet i samsvar med uføregraden, tilsvarende premiefritak etter lov om foretakspensjon § 6-6. Forsikringen skal omfatte alle medlemmer som ikke har fylt 67 år, og gi innskuddsfritak i samsvar med uføregraden fram til medlemmet har fylt 67 år.*

(3) *Dersom foretaket har tegnet særskilt forsikring etter lov om foretakspensjon § 6-1 om uførepensjon til medlemmer, løper uførepensjonen så lenge uføregraden er så høy som regelverket krever, men ikke lenger enn til medlemmet har fylt 67 år.*

(4) *Første, annet og tredje ledd gjelder tilsvarende for foretak og frilansere som omfattes av § 2-3 annet ledd. Forsikring som gir innskuddsfritak i alderspensjonsordning etter § 2-3 annet ledd, kan likevel ikke gi rett til*

innskudd som overstiger innskuddsgrensen i § 2-3 annet ledd.

§ 2-5 nytt annet ledd skal lyde:

(2) I regelverket skal det fastsettes om *pensjonskapitalen knyttet til pensjonskapitalbevis i utbetalingsperioden* skal:

- a. forvaltes i spareavtale med institusjon som nevnt i § 2-2, eller
- b. konverteres til *pensjonsforsikring* basert på forutsetninger om dødelighet i livsforsikringselskap eller i *pensjonskasse* som oppfyller kravene i lov om foretakspensjon § 2-2 annet ledd.

§ 2-5 nåværende annet og tredje ledd blir tredje og fjerde ledd.

§ 2-10 annet ledd bokstav b oppheves. Nåværende bokstav c og d blir bokstav b og c.

§ 3-2 a tredje ledd skal lyde:

(3) Det kan i regelverket fastsettes at medlemmenes pensjonskapital skal forvaltes i ulike eller i samme investeringsportefølje. Utskillingen skal i tilfelle foretas på bakgrunn av medlemmets alder *slik* at pensjonskapitalen for medlemmer med få år igjen til *rett til uttak av pensjon* blir forvaltlet på en særlig betryggende *måte.*

§ 3-4 annet ledd skal lyde:

(2) En særskilt investeringsportefølje sammensettes av *institusjonen i samsvar med retningslinjene for kapitalforvaltningen i livsforsikringselskaper og pensjonsforetak.*

§ 3-5 første og annet ledd skal lyde:

(1) Et medlem i en ordning med alminnelig forvaltning av pensjonskapitalen har til enhver tid en pensjonskapital tilsvarende summen av de innskudd som er innbetalt for medlemmet, og en forholdsmessig del av avkastning tilført pensjonsordningen i medlemskapsperioden. Hvis ordningen er opprettet i livsforsikringselskap eller pensjonskasse omfattes i tilfelle også andel av *tilleggsavsetninger.*

(2) Et medlem i en pensjonsordning som forvalter pensjonskapitalen med investeringsvalg har til enhver tid oppjent en pensjonskapital lik summen av de innskudd som er innbetalt for medlemmet med tillegg og fradrag for medlemmets avkastning og tap. Hvis ordningen er opprettet i livsforsikringselskap eller pensjonskasse omfattes i tilfelle også andel av *tilleggsavsetninger.*

§ 4-2 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonsordningen skal omfatte alle arbeidstakere i foretaket som har fylt 20 år, med mindre annet er fastsatt i loven her eller i forskrifter fastsatt av Kongen. Det kan fastsettes lavere alder i regelverket. *I regelverket kan det også fastsettes at arbeidstakere som har fylt 75 år, ikke skal optas som medlem.*

§ 4-4 skal lyde:

§ 4-4 *Uttak av pensjon i kombinasjon med fortsatt arbeid*
Arbeidstakere som kombinerer uttak av pensjon fra pensjonsordningen med full- eller deltidsstilling i fore-

taket, beholder sitt medlemskap i pensjonsordningen og har krav på fortsatt innbetaling av innskudd og premie for forsikring av innskuddsfritak ved uførhet. Premie for innskuddsfritak betales likevel bare til fylte 67 år.

§ 4-5 oppheves.

§ 5-2 annet ledd skal lyde:

(2) Er det i ordningens regelverk fastsatt at pensjonskapitalen ved utbetalingsperiodens start skal konverteres til pensjonsforsikring etter § 2-5 annet ledd bokstav b, skal det ved anvendelsen av bestemmelsene i første ledd tas hensyn til at dødeligheten er ulik for kvinner og menn.

§ 5-3 annet ledd skal lyde:

(2) Er det i ordningens regelverk fastsatt at pensjonskapitalen ved utbetalingsperiodens start skal konverteres til pensjonsforsikring etter § 2-5 annet ledd bokstav b, skal det ved anvendelsen av reglene i første ledd fastsettes et høyere beløp eller en høyere prosentsats for kvinner enn for menn, slik at den årlige pensjon innskuddene ventes å gi er uavhengig av medlemmets kjønn. Kongen kan gi nærmere regler om beregning av slike høyere beløp eller prosentsatser.

Ny § 5-7 skal lyde:

§ 5-7 *Sammenslåing av pensjonskapital*

Arbeidsgiver kan samtykke til at medlem benytter adgangen etter lov om individuell pensjonsordning § 2-3 annet ledd til å overføre alderspensjonskapitalen i henhold til pensjonskapitalbevis fra en individuell pensjonspareavtale til pensjonsordningen.

§ 6-1 skal lyde:

§ 6-1 *Opphør av medlemskap*

(1) En arbeidstaker som slutter i foretaket, opphører å være medlem av pensjonsordningen. Dette gjelder ikke arbeidstaker som har sluttet i foretaket som følge av uførhet mens han var i foretakets tjeneste, og som har opptjening etter forsikring for innskuddsfritak.

(2) Ved opphør av medlemskap beholder medlemmet sin rett til den pensjonskapital som er opptjent ved fratredelsen, med mindre medlemskapet da har vart kortere enn 12 måneder.

(3) Opptjent pensjonskapital kan ikke utbetales til medlemmet annet enn som ytelser etter § 7-4.

§ 6-2 skal lyde:

§ 6-2 *Bevis for opptjent pensjonskapital m.v.*

(1) Når medlemskapet for en arbeidstaker som har vært medlem i 12 måneder eller mer opphører, skal institusjonen sørge for at det utstedes bevis for opptjent pensjonskapital i henhold til § 3-5 (pensjonskapitalbevis). Pensjonskapitalbeviset utgjør et eget rettsforhold mellom institusjonen og den dokumentet er utstedt til. Bestemmelsene i loven her gjelder for pensjonskapitalbevis så langt de passer. Pensjonskapitalbeviset kan utstedes elektronisk dersom arbeidstakeren uttrykkelig godtar dette.

(2) Institusjon som utsteder pensjonskapitalbevis skal overføre opptjent pensjonskapital til egen alderspensjons-

konto som forvaltes i samsvar med det som er fastsatt i regelverket, med mindre annet avtales mellom kontohaveren og institusjonen i samsvar med § 3-3 første og annet ledd.

(3) Institusjonen dekker kostnadene ved utstedelse av pensjonskapitalbevis. Innehaver av pensjonskapitalbevis dekker administrative kostnader og forvaltningskostnader. Hvis pensjonskapitalbeviset skal forvaltes etter reglene i § 3-2, skal det knyttes administrasjonsreserve til pensjonskapitalbeviset for dekning av kostnader fram til 67 år.

(4) Utenlandske statsborgere som har hatt bopel her i riket i mindre enn tre år ved opphør av medlemskapet, og som deretter bosetter seg i utlandet, kan benytte opptjent pensjonskapital til å sikre rett til pensjon utenlandsk pensjonsinnretning som ikke omfattes av § 1-1 annet ledd.

(5) Pensjonskapitalbevis utstedt i henhold til reglene i loven her, skal registreres i Fripoliseregisteret.

§ 6-3 første ledd skal lyde:

(1) Kontohaveren har rett til å få pensjonskapital i henhold til pensjonskapitalbevis overført til alderspensjonskonto i annen institusjon som nevnt i § 2-2, til annen innskuddspensjonsordning eller til individuell pensjonspareavtale etter lov 27. juni 2008 nr. 62 om individuell pensjonsordning.

6-4 annet ledd skal lyde:

(2) Kongen kan gi nærmere regler om sammenslåing av pensjonskapitalbevis.

§ 6-4 tredje ledd oppheves.

§ 7-1 skal lyde.

§ 7-1 *Alder ved uttak av alderspensjon*

(1) Alderspensjon kan tidligst tas ut ved fylte 62 år. Kongen kan fastsette regler om uttak av alderspensjon før fylte 62 år for stillinger som:

- medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning for de ansatte, eller
- krever at de ansatte har særlige fysiske eller psykiske egenskaper for at arbeidet skal bli tilfredsstillende utført på forsvarlig måte.

(2) Det kan ikke stilles som vilkår i regelverket at alderspensjon bare kan eller må tas ut samtidig med uttak av alderspensjon fra folketrygden. Det kan heller ikke stilles som vilkår at arbeidstaker ikke har heltids- eller deltidsstilling i foretaket eller hos annen arbeidsgiver.

§ 7-2 skal lyde:

§ 7-2 *Uttak av alderspensjon*

(1) Medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis utstedt etter § 6-2 skal gi pensjonsinnretningen melding som angir fra hvilket tidspunkt alderspensjon skal utbetales. Det er adgang til å ta ut mindre enn full alderspensjon. Alderspensjon kommer uansett til utbetaling ved fylte 75 år, med mindre medlemmet eller innehaveren av pensjonskapitalbeviset gir særskilt melding om at pensjon ikke skal utbetales.

(2) Arbeidstakere som kombinerer uttak av alderspen-

sjon fra pensjonsordningen med full- eller deltidstilling i foretaket, mottar pensjonskapitalbevis bare for den delen av pensjonskapitalen som skal tas ut.

(3) Graden av uttak av pensjonskapitalen kan likevel ikke være mindre enn det som er nødvendig for at årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Uttaksgraden kan endres ved fylte 67 år og deretter på tidspunkter fastsatt i regelverket. Innehaver av pensjonskapitalbevis kan uansett på ethvert tidspunkt etter uttak endre uttaksgraden til fullt uttak av pensjon.

(4) Innskudd som innbetales for medlemmet etter uttak av pensjon, tilføres pensjonskapitalen. Det samme gjelder avkastning tilført medlemmets pensjonskapital. Etter endring av uttaksgraden etter annet ledd skal det foretas omregning av årlig pensjonsytelse.

(5) For medlem som mottar uførepensjon og skal ta ut alderspensjon, gjelder foretakspensjonsloven § 5-7 b fjerde ledd tilsvarende.

§ 7-3 skal lyde:

§ 7-3 Forvaltning av pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende alderspensjon

(1) Innehaver av pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende alderspensjon kan kreve at pensjonskapitalbeviset slås sammen med annet pensjonskapitalbevis som gir rett til straks begynnende alderspensjon, forutsatt at pensjonskapitalbevisene forvaltes av samme institusjon. Ved sammenslåing skal institusjonen utstede pensjonskapitalbevis for samlet pensjonskapital. Innehaveren kan også velge å benytte pensjonskapital knyttet til pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende alderspensjon til engangspremie for tillegg til alderspensjonsytelsen i henhold til individuell pensjonsforsikringsavtale etter lov om individuell pensjonsordning eller fripolise utgått fra ytelsesbasert tjenstepensjonsordning etter foretakspensjonsloven, dersom den institusjon det gjelder samtykker.

(2) Medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis skal uten hensyn til det som er bestemt i regelverket etter § 2-5 annet ledd, i melding om uttak av alderspensjon velge om pensjonskapitalen knyttet til pensjonskapitalbevis i utbetalingsperioden skal:

- a. forvaltes ved pensjonsspareavtale i institusjon som nevnt i § 2-2, eller
- b. konverteres til pensjonsforsikringsavtale basert på forutsetninger om dødelighet i livsforsikringselskap eller i pensjonskasse som oppfyller kravene i lov om foretakspensjon § 2-2 annet ledd.

§ 7-4 skal lyde:

§ 7-4 Utbetaling av alderspensjon

(1) Alderspensjon skal utbetales i et fastsatt antall år fra uttak av pensjon og minst til fylte 77 år, men ikke i noe tilfelle i mindre enn 10 år. Medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis kan kreve at alderspensjon skal utbetales i en lengre periode. Både institusjonen og medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis kan likevel kreve at utbetalingstiden settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

(2) Pensjonsforsikringsavtale kan likevel gi rett til livsvarige alderspensjonsytelser.

(3) Er alderspensjonen garantert av institusjonen, kan pensjonsytelsen ikke settes ned før etter 10 år. Dersom institusjonen ikke garanterer alderspensjonen, skal pensjonen i et enkelt år ikke utgjøre en større andel av pensjonskapitalen enn dette året utgjør av gjenværende utbetalingsperiode. Ved beregning av gjenværende utbetalingsperiode skal det tas utgangspunkt i at pensjonen skal løpe fram til minst fylte 77 år og i alle tilfelle i minst 10 år.

Ny § 7-5 skal lyde:

§ 7-5 Forsikringsteknisk omregning av pensjonsforsikring

(1) Dersom tidspunktet for utbetaling, størrelsen av pensjonsytelsen, utbetalingsperioden eller opphørstidspunktet endres, skal alderspensjon i henhold til pensjonsforsikringsavtale omregnes på forsikringsteknisk grunnlag ut fra beregningsgrunnlaget på endringstidspunktet. Slike endringer kan ikke gjøres etter fylte 75 år.

(2) Pensjonsforsikringsavtale etter § 7-3 annet ledd bokstav b kan ikke senere omdannes til pensjonsspareavtale. Pensjonsforsikringsavtale med rett til livsvarige alderspensjonsytelser kan ikke kreves omdannet til pensjonsforsikringsavtale med annet bestemt opphørstidspunkt.

Ny § 7-6 skal lyde:

§ 7-6 Opplysningsplikt om pensjonsytelser mv.

(1) Pensjonsinnretningen skal i løpet av det året en arbeidstaker fyller 61 år gi vedkommende informasjon om beregnet årlig pensjonsytelse ved uttak av pensjon fra hvert av årene fra fylte 62 til 67 år; henholdsvis med og uten fortsatt opptjening av alderspensjon fram til fylte 67 år. Det skal også gis informasjon om retten til pensjonsopptjening ved arbeid etter fylte 67 år.

(2) Det skal samtidig gis informasjon om retten til å velge om pensjonskapitalen knyttet til pensjonskapitalbevis i utbetalingsperioden skal forvaltes som en spareavtale eller konverteres til en forsikring, og betydningen av dette.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende når pensjonsinnretningen mottar melding om uttak av pensjon etter § 7-2 før fylte 67 år.

(4) Informasjon etter denne bestemmelsen skal gis skriftlig, og på en oversiktlig og lett forståelig måte.

(5) Kongen kan gi nærmere regler om opplysningsplikt for pensjonsinnretninger.

Ny § 7-7 skal lyde:

§ 7-7 Gjenværende pensjonskapital ved dødsfall

(1) Når medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis dør skal pensjonskapital, med unntak for pensjonskapital som er konvertert til pensjonsforsikringsavtale, benyttes til barnpensjon til de barn medlemmet ved sin død forsørget eller pliktet å forsørge og pensjon til ektefelle, samboer eller registrert partner i samsvar med reglene i annet til femte ledd.

(2) Barnpensjon utbetales etter reglene i § 7-4. Pensjonen skal opphøre når barnet fyller 21 år.

(3) Er pensjonskapitalen større enn det som trengs for å sikre hvert barn en årlig pensjon etter annet ledd på 1 G, benyttes gjenværende kapital til å gi ektefelle, samboer eller registrert partner pensjon i minst 10 år. *Bestemmelsen i § 7-4 tredje ledd annet punktum og bestemmelsene i lov om foretakspensjon §§ 7-3 og 7-8 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende for etterlattepensjon etter bestemmelsen her.*

(4) Overstiger pensjonskapitalen det som trengs for å gi barna pensjon etter paragrafen her, og har ingen rett til pensjon etter tredje ledd, utbetales gjenværende pensjonskapital som engangsbetaling til dødsboet.

(5) Har etterlatt ektefelle, registrert partner eller samboer som gis pensjon etter reglene i tredje ledd også rett til pensjon etter forsikring tegnet etter § 2-4 første ledd, gjelder reglene om ervervsprøving i lov om foretakspensjon §§ 7-5 og 7-6. I så fall anses pensjon etter reglene i tredje ledd som ervervsinntekt.

§ 8-1 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonsordningens midler omfatter pensjonskapitalen til enhver tid og innskuddsfond. Er pensjonsordningen opprettet i livsforsikringselskap eller pensjonskasse, inngår også *tilleggsavsetninger tilordnet* pensjonsordningen.

§ 9-3 første ledd bokstav b skal lyde:

b. *premie for forsikring av innskuddsfritak ved uførhet og uførepensjon etter reglene i foretakspensjonsloven § 6-1.*

§ 10-2 tredje ledd skal lyde:

(3) Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for at det fastsettes felles innskuddsplan for alle medlemmene i *pensjonsordningen*.

§ 12-1 femte ledd skal lyde:

(5) Har det foretak som deles pensjonsordning i pensjonskasse skal pensjonskassen avvikles etter § 13-3 fjerde ledd, likevel slik *at egenkapital* deles og tilordnes hvert av de nye foretakene på grunnlag av opptjent pensjonskapital for hvert foretaks gruppe av medlemmer.

§ 13-3 annet ledd skal lyde:

(2) Innskuddsfondet fordeles mellom medlemmene på grunnlag av innskuddet for hvert medlem i opphørsåret. Ingen skal likevel tildeles mer fra innskuddsfondet enn det som trengs for å sikre fortsatt innbetaling av innskudd i inntil 5 år eller i tilfelle en kortere periode fram til *uttak av alderspensjon fra pensjonsordningen ved fylte 67 år*. Resten av innskuddsfondet tilbakeføres til foretaket.

§ 14-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Annet ledd gjelder ikke arbeidstakere som *på grunn av alder ikke har rett etter regelverket til å bli medlem av foretakspensjonsordningen*, eller som for øvrig ikke har rett til å bli medlem av foretakspensjonsordningen etter reglene i lov om foretakspensjon kapittel 3, med mindre

annet er fastsatt i regelverket. Innskuddspensjonsordningen videreføres for slike arbeidstakere.

IV

I lov 21. desember 2005 nr. 124 om obligatorisk tjenestepensjon gjøres følgende endringer:

§ 4 første og annet ledd skal lyde:

(1) Oppretter et foretak en pensjonsordning med innskuddspensjon skal foretaket etter innskuddsplanen hvert år betale innskudd til alderspensjon for medlemmene. Innskuddet skal minst utgjøre 2 prosent av den lønn mellom 1 og 12 G som det enkelte medlem mottar fra foretaket i løpet av innskuddsåret, jf. innskuddspensjonsloven § 5-5. Kongen kan fastsette nærmere regler om beregning av *innskudd*.

(2) Det skal i regelverket for pensjonsordningen fastsettes at det for medlemmer som blir uføre skal være innskuddsfritak *ved* uførhet i samsvar med uføregraden dersom uføregraden er 20 prosent eller mer. Uføregraden fastsettes etter reglene i foretakspensjonsloven § 6-2. Innskuddsfritaket løper så lenge uføregraden er 20 prosent eller mer, men ikke lenger enn til medlemmet *fyller 67 år*. Foretaket skal dekke premiekostnadene ved innskuddsfritak *ved* uførhet i tillegg til innskudd etter første ledd.

§ 5 annet, tredje og fjerde ledd skal lyde:

(2) Har pensjonsplanen en utbetalingstid på 10 år *fra opptjeningsalder* skal en klart overveiende del av arbeidstakerne sikres en alderspensjon som minst tilsvare alderspensjon fra en pensjonsordning med innskuddspensjon som oppfyller minstekravene i § 4.

(3) Har pensjonsplanen en utbetalingstid som er lenger enn 10 år *fra opptjeningsalder* skal merverdien av dette vektlegges ved avgjørelsen av om en klart overveiende del av arbeidstakerne sikres en alderspensjon som minst tilsvare alderspensjon fra en pensjonsordning med innskuddspensjon som oppfyller minstekravene i § 4.

(4) Dersom et foretak benytter adgangen i foretakspensjonsloven § 3-9 annet ledd til å holde arbeidstakere med mindre enn 10 år igjen til *opptjeningsalder* utenfor pensjonsordningen, skal foretaket for disse arbeidstakerne opprette en pensjonsordning med innskuddspensjon som oppfyller kravene i § 4.

V

I lov 27. juni 2008 nr. 62 om individuell pensjonsordning gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonsspareavtalen skal inngås skriftlig. Før avtalen inngås skal institusjonen gi kunden relevante eksempler på ulike innskuddsnivåer og antatt alderspensjonskapital ved *62 år og 67 år*, inkludert informasjon om usikkerheten i beregningsforutsetningene.

§ 2-2 første ledd skal lyde:

(1) Avtalen skal inneholde en betalingsplan som fastsetter hvilke årlige innbetalinger kunden skal foreta. *Kun-*

den kan fortsette innbetaling inntil kunden har fylt 75 år.

§ 2-3 annet ledd skal lyde:

(2) Alderspensjonskapitalen i henhold til pensjonskapitalbevis som nevnt i første ledd kan overføres til en annen pensjonsspareavtale som kunden har, og inngå i alderspensjonskapitalen knyttet til denne avtalen, forutsatt at avtalene forvaltes av samme institusjon. Som annen pensjonsspareavtale regnes her også pensjonskapitalbevis utstedt etter innskuddspensjonsloven § 6-2 og innskuddspensjonsordning som kunden er medlem av.

§ 2-4 skal lyde:

§ 2-4 Alder ved uttak av alderspensjon mv.

(1) Kunden kan tidligst ta ut alderspensjon ved fylte 62 år. Kunde som har adgang til å ta ut alderspensjon fra lovregulert offentlig eller privat tjenstepensjonsordning på et tidligere tidspunkt kan likevel ta ut alderspensjon fra samme eller fra et senere tidspunkt.

(2) Det kan ikke stilles som vilkår i pensjonsavtalen at alderspensjon bare kan eller må tas ut samtidig med uttak av alderspensjon fra folketrygden. Det kan heller ikke stilles som vilkår at kunden ikke har heltids- eller deltidstilling.

(3) Har kunden rett til uføreytelser fra folketrygden, men ikke rett til uføreytelser etter pensjonsavtalen som nevnt i § 3-6, kan kunden kreve at institusjonen utsteder pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende pensjon som omfatter pensjonskapitalen på utstedelsestidspunktet. Pensjonskapitalbeviset skal forvaltes i henhold til egen spareavtale. Årlig ytelse fastsettes i samsvar med uføregraden og etter § 2-7 tredje til femte ledd så langt de passer, og utbetales så lenge kunden har rett til uføreytelser fra folketrygden. Gjenværende pensjonskapital utbetales etter reglene om alderspensjon.

§ 2-5 skal lyde:

§ 2-5 Uttak av alderspensjon. Pensjonskapitalbevis

(1) Kunden skal gi pensjonsinnretningen melding som angir fra hvilket tidspunkt alderspensjon skal utbetales. Det er adgang til å ta ut mindre enn full alderspensjon etter reglene i § 2-7 annet ledd. Alderspensjon kommer uansett til utbetaling ved fylte 75 år, med mindre medlemmet eller innehaveren av pensjonskapitalbeviset gir særskilt melding om at pensjon ikke skal utbetales.

(2) Ved uttak av alderspensjon skal institusjonen utstede pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende alderspensjon. Pensjonskapitalbeviset kan slås sammen med pensjonskapitalbevis utstedt i henhold til innskuddspensjonsloven eller annen pensjonsspareavtale som gir arbeidstakeren rett til uttak av alderspensjon, forutsatt at avtalene forvaltes av samme institusjon. Ved sammenslåing skal institusjonen utstede pensjonskapitalbevis for samlet pensjonskapital.

(3) Uttak av pensjon er ikke til hinder for at kunden fortsetter innbetaling av innskudd i henhold til pensjonsspareavtalen. Innskudd og avkastning av innskudd tilføres pensjonskapitalen. Det foretas omberegning av årlig pensjonsytelse etter regler fastsatt i pensjonsavtalen.

§ 2-6 skal lyde:

§ 2-6 Forvaltning av pensjonskapitalen i utbetalingsperioden

(1) I utbetalingsperioden skal pensjonskapital knyttet til pensjonskapitalbevis utstedt etter § 2-5 forvaltes i egen spareavtale, med mindre kunden velger å konvertere pensjonskapitalbeviset til pensjonsforsikringsavtale i samsvar med bestemmelsene i kapittel 3, eller annet følger av annet ledd eller § 2-5 annet ledd.

(2) Kunden kan i stedet benytte pensjonskapital knyttet til pensjonskapitalbeviset som engangspremie for tillegg til alderspensjonsytelsen i henhold til pensjonsforsikringsavtale etter innskuddspensjonsloven § 7-3 første ledd bokstav b eller fripolise utgått fra ytelsesbasert tjenstepensjonsordning etter foretakspensjonsloven, dersom den institusjon det gjelder samtykker.

§ 2-7 skal lyde:

§ 2-7 Utbetaling av alderspensjon

(1) Dersom pensjonskapitalen skal forvaltes i henhold til spareavtale skal alderspensjon utbetales i et fastsatt antall år fra uttak av pensjon og minst til fylte 77 år, men ikke i noe tilfelle i mindre enn 10 år. Både institusjonen og kunden kan likevel kreve at utbetalingstiden settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

(2) Kunden kan bestemme at alderspensjon skal utbetales i en lengre periode enn fastsatt i første ledd første punktum, men ikke lenger enn at årlig uttak av alderspensjon minst utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Utbetalingsperiodens lengde kan endres ved fylte 67 år og for øvrig etter avtale mellom kunden og pensjonsinnretningen. Kunden kan uansett på ethvert tidspunkt etter uttak endre uttaksgraden til fullt uttak av pensjon.

(3) Pensjonsytelsen i et enkelt år fastsettes med sikte på at den ikke skal utgjøre en større andel av pensjonskapitalen enn den andelen det aktuelle året utgjør av den gjenværende utbetalingsperioden beregnet etter første eller annet ledd. Det kan avtales at pensjonsytelsen etter 10 års utbetaling skal settes ned, men ikke med mer enn 50 prosent. Ved fastsettelse av årlig pensjonsytelse tas det hensyn til forhold som nevnt i fjerde og femte ledd.

(4) Kunden kan kreve at utbetalingen av alderspensjonen skal utsettes eller at alderspensjonen ikke skal utbetales i den utstrekning kunden mottar lønn. Kunden kan også kreve at den årlige pensjonsytelsen i den første delen av utbetalingsperioden og for et bestemt antall år bare skal utgjøre en mindre del av pensjonsytelsen beregnet etter annet ledd. Ikke utbetalt alderspensjon blir værende i pensjonskapitalen.

(5) Avtalt tidspunkt for opphør, utbetaling eller nedsettelse av alderspensjonen kan senere endres innenfor rammen av paragrafen her.

§ 2-8 annet ledd skal lyde:

(2) Ved kundens død skal pensjonskapital som forvaltes i pensjonsspareavtale benyttes til barnepensjon eller i tilfelle til etterlattepensjon til ektefelle, registrert part-

ner eller samboer etter reglene i innskuddspensjonsloven § 7-4. Det samme gjelder *pensjonskapital som forvaltes i spareavtale i henhold til § 2-6 første ledd.*

§ 2-9 annet ledd skal lyde:

(2) Innskuddsfritaket løper så lenge uføregraden er minst 20 prosent, men ikke lenger enn fram til kunden har fylt 67 år.

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1 *Pensjonsforsikringsavtale*

(1) Pensjonsforsikringsavtale skal inngås i samsvar med og er undergitt reglene i forsikringsavtaleloven Del B for så vidt ikke annet følger av loven her. Institusjonen kan ikke kreve gebyr for inngåelsen av pensjonsforsikringsavtalen, med mindre dette er særskilt avtalt med den enkelte kunde.

(2) Pensjonsforsikringsavtalen skal angi hvilke ytelser som omfattes og vilkårene for utbetaling, samt hvilke premier og vederlag for tjenester kunden skal betale. *Utbetalingen av alderspensjon skal skje så lenge kunden lever. Det kan likevel avtales at utbetalingen av alderspensjon skal opphøre eller settes ned ved fylte 77 år eller senere, men ikke i noe tilfelle før alderspensjon har vært utbetalt i 10 år.*

(3) *Årlig premie skal beregnes slik at pensjonsforsikringen vil være fullt betalt når kunden fyller 67 år. Kunden kan fortsette innbetaling av den årlige premie inntil kunden har fylt 75 år dersom institusjonen samtykker i at slik premie benyttes som engangspremie for tillegg til årlig pensjonsytelse.*

(4) Skal pensjonskapitalen forvaltes i særskilt investeringsportefølje, gjelder § 2-1 sjette ledd tilsvarende.

(5) Dersom pensjonsforsikringsavtalen opphører før kunden har tatt ut alderspensjon, skal institusjonen utstede et pensjonsbevis. Pensjonsbeviset skal angi kundens rett til opptjent pensjon og tilhørende pensjonskapital på opphørstidspunktet, samt de vederlag for tjenester som kunden skal betale etter opphørstidspunktet.

(6) *Retten til alderspensjon med tilhørende premiereserve faller bort ved kundens død.*

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2 *Alder ved uttak av pensjon mv.*

(1) *Kunden kan tidligst ta ut alderspensjon ved fylte 62 år. Kunde som har adgang til å ta ut alderspensjon fra lovregulert offentlig eller privat tjenstepensjonsordning på et tidligere tidspunkt, kan likevel ta ut alderspensjon fra samme eller fra et senere tidspunkt. Alderspensjonen kan likevel ikke tas ut før fylte 67 år dersom årlig pensjonsytelse i samsvar med § 3-3 utgjør mindre enn om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.*

(2) *Det kan ikke stilles som vilkår i pensjonsforsikringsavtalen at alderspensjon bare kan eller må tas ut samtidig med uttak av alderspensjon fra folketrygden. Det kan heller ikke stilles som vilkår at kunden ikke har heltids- eller deltidsstilling.*

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3 *Uttak av alderspensjon*

(1) *Kunden skal gi pensjonsinnretningen melding som angir fra hvilket tidspunkt alderspensjon skal utbetales. Dersom det ikke er sendt melding om uttak av alderspensjon innen fylte 75 år skal pensjonen uansett utbetales.*

(2) *Kunden kan i meldingen bestemme at den årlige pensjonsytelsen i den første delen av utbetalingsperioden og for et bestemt antall år bare skal utgjøre en del av pensjonsytelsen. Graden av uttak av pensjonskapital kan likevel ikke være mindre enn det som er nødvendig for at samlet årlig pensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Størrelsen på uttaket kan endres ved fylte 67 år eller på senere tidspunkt fastsatt i pensjonsforsikringsavtalen. Uttaksgraden kan på ethvert tidspunkt etter uttak endres til fullt uttak av pensjon. Ved fylte 75 år skal uttaket uansett endres til fullt uttak. Ikke utbetalt alderspensjon blir værende i pensjonskapitalen (premiereserven).*

(3) *Avtalt utbetalingstid kan settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig pensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.*

(4) *Ved endringer i uttak i samsvar med paragrafen her skal reglene for omregning i § 3-9 anvendes.*

§ 3-4 første ledd skal lyde:

(1) Dersom pensjonsforsikringsavtalen fastsetter at pensjonskapitalen skal forvaltes i en egen investeringsportefølje eller at størrelsen på pensjonsytelsene ikke er garantert av institusjonen, skal alderspensjonen i et enkelt år fastsettes med sikte på at den ikke skal utgjøre en større andel av premiereserven enn den andelen det aktuelle året utgjør av den gjenværende utbetalingsperioden. Ved fastsettelsen av årlig pensjonsytelse kan det tas hensyn til avtale om nedsettelse av pensjonsytelsen som nevnt i § 3-3 tredje ledd, samt forhold som nevnt i § 3-3 annet ledd.

§ 3-5 annet ledd skal lyde:

(2) *Premiefritaket løper så lenge uføregraden er 20 prosent eller mer, men ikke lenger enn fram til kunden har fylt 67 år.*

§ 3-6 annet ledd skal lyde:

(2) *Uføregraden skal tilsvare den alderspensjonen kunden ville ha rett til ved uttak av alderspensjon ved fylte 67 år eller en fastsatt del av slik alderspensjon.*

§ 3-6 fjerde ledd skal lyde:

(4) *Rett til uføreytelser etter annet eller tredje ledd skal i alle tilfelle opphøre når kunden har fylt 67 år eller ved kundens død.*

§ 3-7 annet ledd skal lyde:

(2) *Ektefelle-, partner- og samboerpensjon løper fra kundens død og til den etterlattes død. Det kan avtales at ektefelle-, partner- og samboerpensjon skal opphøre når pensjon er utbetalt i 10 år, men ikke i noe tilfelle før den etterlatte har fylt 77 år. § 3-3 tredje ledd gjelder tilsvarende.*

§ 3-8 tredje ledd skal lyde:

(3) Barnepensjonen utbetales fra kundens død og opphører ved barnets død, likevel senest når barnet fyller 21 år.
§ 3-3 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 3-9 første ledd skal lyde:

(1) Dersom tidspunktet for utbetaling, størrelsen av pensjonsytelsen, utbetalingsperioden eller opphørstidspunktet endres, skal alderspensjonsytelsen omregnes på forsikringsteknisk grunnlag ut fra beregningsgrunnlaget på endringstidspunktet. *Slike endringer kan ikke gjøres etter fylte 70 år.*

§ 5-2 første ledd skal lyde:

(1) Institusjon som har inngått individuell pensjonsavtale etter skatteloven (IPA), skal utstede pensjonskapitalbevis etter § 2-3 første ledd, eller forsikringsbevis tilsvarende reglene i § 3-1 femte ledd om pensjonsbevis, i henhold til kontoutskrift senest pr. 31. desember 2008.

§ 5-4 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonskapitalbevis utstedt etter § 5-2 første ledd kan benyttes av kunden etter § 2-5 annet ledd. Har kunden fripolise utgått fra ytelsesbasert tjenestepensjonsordning etter foretakspensjonsloven, kan pensjonskapitalen som følger av pensjonskapitalbeviset benyttes som engangspremie til alderspensjon etter fripolisen, forutsatt at institusjonen som forvalter fripolisen samtykker.

VI

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-18 skal lyde:

§ 2-18 Etablering av godtgjørelsesordning

Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler for å sikre at finansinstitusjoner fastsetter og til enhver tid har og praktiserer en godtgjørelsesordning for hele foretaket som omfatter alle ansatte og tillitsvalgte. Slik godtgjørelsesordning skal ha særskilte regler for ledende ansatte, for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering og for andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse, samt for andre ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver. Godtgjørelsesordningen skal være i samsvar med foretakets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser. Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, og ikke oppfordre til å ta for høy risiko.

Forskriften kan inneholde forskjellige regler om gjennomføring av kravene til godtgjørelsesordninger avhengig av det enkelte foretaks størrelse, organisasjon og virksomhetsområde.

§ 2-19 skal lyde:

§ 2-19 Krav til godtgjørelsesordninger

I forskrift gitt med hjemmel i § 2-18 kan det fastsettes

nærmere krav til godtgjørelsesordning for tillitsvalgte, for ledende ansatte, for andre ansatte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering og for andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse, samt for andre ansatte med kontrolloppgaver, som blant annet omfatter:

- a) hvilke grupper av ansatte og tillitsvalgte i foretaket som skal omfattes av ordningen,
- b) forholdet mellom fast godtgjørelse og prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- c) kriterier for fastsettelse av prestasjonsbetinget godtgjørelse som bygger på en kombinasjon av resultater oppnådd over tid av den enkelte ansatte, det forretningsområdet denne er tilknyttet, og foretakets samlede resultater,
- d) forholdsmessig opptjening av prestasjonsbetinget godtgjørelse over et fastsatt antall år,
- e) hvor stor del av prestasjonsbetinget godtgjørelse som skal kunne bestå av aksjer, egenkapitalbevis eller rett til annen godtgjørelse som ikke utbetales kontant,
- f) vilkår om at prestasjonsbetinget godtgjørelse bare opp tjenes eller utbetales for så vidt dette er forsvarlig ut fra foretakets finansielle stilling, og vil bli redusert eller bortfalle dersom foretakets økonomiske stilling vesentlig forverres,
- g) at garantert prestasjonsbetinget godtgjørelse kan bare benyttes i særlige tilfelle,
- h) ansattes og tillitsvalgtes plikt til å avstå fra transaksjoner til sikring av prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- i) at sluttvederlag ved opphør av arbeidsforholdet skal tilpasses de resultater som er oppnådd over tid, og utformes slik at utilfredsstillende resultater ikke blir belønnet.

VII

1. Loven trer i kraft 1. januar 2011.
2. Pensjonsinnretningen har adgang til å utsette utbetaling av alderspensjon fram til 1. juni 2011 til personer som før 1. juni 2011 sender melding om uttak av pensjon etter foretakspensjonsloven kapittel 5 avsnitt II a og innskuddspensjonsloven §§ 7-1 til 7-5, i den grad dette er nødvendig av administrative hensyn.
3. Gjeldende § 3-10 annet ledd i foretakspensjonsloven og § 4-4 annet ledd i innskuddspensjonsloven om at arbeidstakere som mottar Avtalefestet Pensjon (AFP) kan fortsette som medlem av pensjonsordningen når dette følger av ordningens regelverk, skal fortsatt gjelde for medlemmer av foretakspensjonsordning eller innskuddspensjonsordning som er født før desember 1948. Pensjonsopptjeningen opphører uansett ved fylte 67 år. Det samme gjelder medlemskap i innskuddspensjonsordning.
4. Kongen kan fastsette øvrige overgangsregler.

Presidenten: Det votes over II § 5-7 b fjerde ledd. Det samme gjelder III § 9-3 første ledd bokstav b. Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til II § 5-7 b fjerde ledd og III § 9-3 første ledd bokstav b ble bifalt med 57 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.53.11)

Presidenten: Det voteres over VI.
Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot VI.

Votering:

Komiteens innstilling til VI ble bifalt med 72 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.53.40)

Presidenten: Det voteres over øvrige paragrafer under II og III samt hele I, IV, V og VII.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Det voteres over forslag fra Høyre fram-
satt i Stortingets møte 25. november 2010:

«Stortinget ber regjeringen oppheve § 18-2 i for-
skrift til opplæringsloven og § 7B-1 i forskrift til
privatskoleloven.»

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 79 mot 18 stemmer ikke
bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.54.46)

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Det voteres over forslag fra Høyre fram-
satt i Stortingets møte 25. november 2010:

«Stortinget ber regjeringen endre § 1A-1 i forskrift
til opplæringsloven og § 2B-1 i forskrift til privatskole-
loven slik at leksehjelp for 1.–4. årstrinn trappes ned
fra 8 til 4 timer fra 1. januar 2011 og avvikles fra
1. juli 2011, og leksehjelp for 8.–10. årstrinn innføres
fra 1. juli 2011 med om lag 4 uketimer.»

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 84 mot 18 stemmer ikke
bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.55.12)

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Det voteres over forslag fra Kristelig
Folkeparti framsatt i Stortingets møte 25. november 2010:

«Stortinget ber regjeringen fastsette en endringsfor-
skrift til forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfyl-
ling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars
1999 nr. 14, herunder en eventuell presisering av hva
som regnes som nullutslippsbil.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 94 mot 7
stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.55.40)

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 18 (2009–2010) – om fiskeriavtalane Noreg
har inngått med andre land for 2010 og fisket etter avtalane
i 2008 og 2009 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre
forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Harald T. Nesvik på vegne av
Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Frank Bakke-Jensen på vegne av
Høyre
- forslag nr. 3, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av
Kristelig Folkeparti

Det votes over forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti.
Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere både justering av kvoteåret samt økt kvoteavsetning til bifangst som virkemidler for å jevne ut landingene av torsk over året og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 95 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.57.05)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre.
Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om å endre kvoteåret slik at det starter 1. september. Dette for å oppnå større fleksibilitet og tilpasning til markedets ønske om fersk fisk året rundt.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 82 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.57.25)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, sammen med aktørene i fiskerinæringen på fisker- og kjøpersiden, vurdere både justering av kvoteåret samt økt kvoteomsetning til bifangst som virkemidler for å jevne ut landingene av torsk, og eventuelt andre fiskeslag, over året og fremme forslag i tråd med dette i løpet av våren 2011.»
Høyre har varslet at de støtter forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 59 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.57.51)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:132 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke-Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve om kvoteåret – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 3, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 4, fra Frank Bakke-Jensen på vegne av Høyre

Det votes over forslag nr. 4, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak som redegjør for de reelle og underliggende eier- og maktforholdene i fiskerinæringen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 83 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.59.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et bredt fiskeripolitisk utvalg som skal gjennomgå deltakerloven og råfiskloven med tanke på modernisering, oppmykning og forenkling av lovverket og fremme forslag i tråd med dette innen utgangen av 2011.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 76 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.59.28)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om begrensningene i deltakerloven, hvor det redegjøres for om disse bidrar til at lovens mål faktisk nås, hvilke positive og negative konsekvenser eierbegrensningene har hatt og har, samt å vurdere et skille basert på båtenes størrelse.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 58 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.59.51)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:133 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve om eier- og maktforholdene i fiskerinæringen – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at generasjonsskifter kan skje på en mer ubyråkratisk måte, samt legge frem en sak for Stortinget som gjør rede for problemstillinger knyttet til generasjonsskifter i familieeide selskaper.»

Venstre vil støtte forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 52 mot 50 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.00.44)

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Det foreligger ingen forslag til anmerkninger. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 15 [20:01:37]

Referat

1. (133) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tord Lien, Mette Hanekamhaug, Bente Thorsen, Per-Willy Amundsen og Solveig Horne om bruk av hijab i barneskolen (Dokument 8:51 S (2010–2011))

Presidenten: Presidenten foreslår at dette sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for justiskomiteen – presidenten var et øyeblikk i tvil om det også burde gått til kommunalkomiteen, men det står ikke i papirene – til uttalelse før innstilling avgis.

Hvis ikke kommunalkomiteen har noen innsigelser, anses dette vedtatt.

Videre ble referert:

2. (134) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold, Torgeir Trældal og Jørund Rytman om å fjerne tollsats på import av kjøtt i perioden 6. desember–31. desember 2010 (Dokument 8:52 S (2010–2011))

Enst.: Legges ut for gjennomsyn for Stortingets medlemmer i minst én dag og føres deretter opp på kartet til behandling, jf. Forretningsordenen § 28 tredje ledd bokstav c.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.03.
